

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ К. Д. УШИНЬСЬКОГО
РАДА ДИРЕКТОРІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ВСП «ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ТРАНСПОРТУ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НУ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

МОДЕРНІЗАЦІЯ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ (до Міжнародного дня рідної мови)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО
РАДА ДИРЕКТОРІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЦОЇ ОСВІТИ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ВСП «ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ТРАНСПОРТУ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НУ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

МОДЕРНІЗАЦІЯ МОВНО- ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ (до Міжнародного дня рідної мови)

Матеріали
II Всеукраїнської
науково-практичної конференції
педагогічних, науково-педагогічних працівників та студентів
Перелік наукових конференцій з проблем вищої освіти і науки у 2022 році
(Лист ІМЗО від 12.01.2022 № 22.1/10-28)

Чернігів
21–22 лютого 2022 року

УДК 811.161.2 (076.6)

С89

Рекомендовано Вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 13 від 03.06.2022 р.

Редакційна колегія:

- Радченко В.М. голова Ради директорів закладів фахової передвищої освіти Чернігівської області, директор Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка», кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений працівник освіти
- Грона Н.В. доктор педагогічних наук, доцент, викладач вищої категорії, викладач-методист Прилуцького гуманітарно-педагогічного коледжу ім. І.Я. Франка
- Гаценко І.О. кандидат філологічних наук, доцент кафедри філософії і суспільних наук Національного університету «Чернігівська політехніка»
- Давидова Т.М. начальник відділу професійної, вищої освіти і науки Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації, кандидат педагогічних наук
- Молочко С.Р. завідувач кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання, методист відділу суспільно-філологічних дисциплін Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д.Ушинського; учитель-методист
- Ющенко В.В. викладач-методист, викладач Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка», голова методичного об'єднання викладачів філологічних дисциплін закладів фахової передвищої освіти Чернігівської області

X76 Модернізація мовно-літературної освіти: досвід, проблеми, перспективи: Матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції педагогічних, науково-педагогічних працівників та студентів (м. Чернігів, 21-22 лютого 2022 р.). Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2022. 328 с.

Збірник містить статті учасників ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Модернізація мовно-літературної освіти: досвід, проблеми, перспективи», яка була присвячена Міжнародному дню рідної мови. Дослідники різних фахових рівнів ставлять і розв'язують проблеми широкого наукового діапазону в галузі філології та лінгводидактики.

Збірник розрахований на вчених, викладачів, здобувачів вищої освіти й широкий читацький загал.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наведених фактів, власних імен, географічних назв, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей. Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права», під час використання наукових ідей та матеріалів цього збірника, посилання на авторів і видання є обов'язковим.

УДК 811.161.2 (076.6)
НДУ ім. М. Гоголя, 2022

ЗМІСТ

Секція 1. Компетентнісний підхід до розвитку гнучких умінь (soft skills) в освітньому процесі

Антошина Л.В. ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ	13
Бойчук Т.В. РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ	16
Вишник О.О. ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ – ПРОВІДНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ SOFT SKILLS ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	19
Воробей К.О. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ РЕДАКТОРА НАД МЕДІАЛІНГВІСТИЧНИМ СЛОВНИКОМ	22
Головай І.А. КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ КУРСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ ДЛЯ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ	25
Грона Н.В. РОБОТА З МЕДІАТЕКСТОМ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ РІЗНИХ НАПРЯМІВ	28
Ємець Л.В. ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ КОМУНІКАТИВНО ВИПРАВДАНОГО КОРИСТУВАННЯ ЗАСОБАМИ МОВИ В РІЗНИХ ЖИТТЄВИХ СИТУАЦІЯХ	31
Корнієнко В.С. ЗАСТАРІЛА ЛЕКСИКА В ПОЕМІ ІВАНА ФРАНКА "МО ЙСЕЙ"	34
Левицька М.В. РОЗВИТОК ГНУЧКИХ НАВИЧОК НА ЗАНЯТТЯХ ФІЛОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ	36
Литвиненко Н.Ю. ІНТЕНЦІЇ В СУЧАСНОМУ МЕДІАТЕКСТІ	39
Літвінюк О.В., Лотоцька В.М. КОМУНІКАЦІЯ ЯК ОДНА З ВАЖЛИВИХ ГНУЧКИХ НАВИЧОК ПРИ ПІДГОТОВЦІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ТРАНСПОРТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (НА АВТОМОБІЛЬ НОМУ ТРАНСПОРТІ)	41

Люлька Л.С. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ	44
Михайленко І.І. САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАЧА – НЕОБХІДНА УМОВА ЙОГО ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ	48
Мусієнко Л.А. ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕР	50
Недашківська Я.В., Дорожко Т.І. АКТИВІЗАЦІЯ ЧИТАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ ЛІТЕРАТУРИ	52
Пилипенко Л.С. ЗМІСТ ТА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ СУЧАСНОГО МЕДІАТЕКСТУ	55
Пилипенко Н.С. АНАЛІЗ КОНЦЕПТУ «ЛЮБОВ» У ТВОРЧОСТІ ЛІНИ КОСТЕНКО	58
Пономаренко Т.П. ФОРМУВАННЯ ІНФОМЕДІЙНИХ М'ЯКИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЄКТІ З ІНФОМЕДІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ «МЕДІА&КАПСУЛИ»	60
Санду А.А. ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЕННЯ МЕДІАЛІНГВІСТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	62
Симоненко А.С. ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ (НА ПРИКЛАДАХ ТЕКСТІВ САЙТІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ)	66
Симоненко І.А. РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ – МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	68
Смоліговець М.Л. ПРОЖИТКОВИЙ МІНІМУМ ТА МІНІМАЛЬНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА В УКРАЇНІ – ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ТА ЗВ'ЯЗОК	72
Троцька М.С. ФОРМУВАННЯ ОРФОГРАФІЧНИХ УМІНЬ У КОНТЕКСТІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ	74
Харитюк І.В.	78

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ STORITELLING НА ЗАНЯТТЯХ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАННЯ

Шепель Л.А.

ПРОЖИТКОВИЙ МІНІМУМ – ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД 80

Шумлянський В.О., Шумлянська Н.Б.

«SOFT SKILLS» ЯК ОБОВ'ЯЗКОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ 82

**Секція 2. Актуальні проблеми освітнього процесу в умовах карантинних
обмежень та дистанційного навчання**

Андрощук О.В.

ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 87

Бабин Н.Б., Петрушенко О.І.

ЗАСТОСУВАННЯ ДОДАТКІВ GOOGLE ЯК ІНСТРУМЕНТІВ
ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ
ДИСТАНЦІЙНОГО І ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ
ДОДАТКІВ GOOGLE ЯК ІНСТРУМЕНТІВ ОРГАНІЗАЦІЇ
ВИХОВНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО І
ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ 90

Бойко Я.М.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗІ СТУДЕНТАМИ ФАХОВИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ 93

Бабійчук Т.В.

РОБОТА З КНИГОЮ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ
ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 95

Балюнова С.А., Балюнова М.О.

ДЕЯКІ ПІДСУМКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ
КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ (З ДОСВІДУ РОБОТИ) 98

Базиль Т.О.

ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ В УМОВАХ
КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ, ДИСТАНЦІЙНОГО ТА
ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ 102

Бєловол В.В.

ОПТИМІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ 104

Бобровська Т.А.

107

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ	
Веренич Л.В. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	110
Гейдел А.М. ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В АУДИТОРНІЙ І ПОЗААУДИТОРНІЙ РОБОТІ	112
Дудченко А.С. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В БЕЗПЕЧНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ КОЛЕДЖУ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ	115
Жукова А.Р. АКТУАЛЬНІ ФОРМИ ВИХОВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖІВ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	118
Зелінська О.М. ВЕБКВЕСТ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	120
Зуйкова О.В., Трусевич О.В. DISTANCE EDUCATION DURING COVID-19 PANDEMIC. IT'S PROBLEMS (ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19. ЙОГО ПРОБЛЕМИ)	124
Івашенцева Є.Г. БАЗИ ДАНИХ ЯК ДОПОМОГА У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	126
Коржев О.А. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ОСВІТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЧНИХ ОБМЕЖЕНЬ	129
Коротенко Н.П. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	131
Кульбабська О.В. НОВІТНЯ ДИДАКТИКА: ОСОБЛИВОСТІ ВСТУПНОЇ ОНЛАЙН-ЛЕКЦІЇ ІЗ СИНТАКСИСУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ	135
Липа В.Д. МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ ЯК МОВНЕ ЯВИЩЕ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД	138
Лілік О.О. ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ Й ЛІТЕРАТУРИ	141
Ляшенко Галина Віталіївна	143

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ	
Нещерет С.А., Євлевська А.М., ОНЛАЙН-ВІКТОРИНА ЯК ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ПОЗААУДИ- ТОРНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	146
Паламарчук Г.І., Ткаченко Г.П. УПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА БІНАРНИХ ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ, ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ	148
Пономаренко Т.В. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	150
Сидоріна О.В. ВИКОРИСТАННЯ СКРАЙБІНГУ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	153
Ткаченко В.М., Козуб К.І. СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДОЛОГІЧНОГО ІНСТРУ- МЕНТАРІЮ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗА УМОВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	156
Хомич В.І. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА ПІДГОТОВЧИХ КУРСАХ ДЛЯ АБИТУРІЄНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ 204 «ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА» 201 «АГРОНОМІЯ»	158
Шатілова Н.О. ВИВЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ У ФОКУСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ	160
Шимечко Н.П. ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА СТУДЕНТА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	163
Шумейко З.Є. ФОРМУВАННЯ ВІЗУАЛЬНОЇ ГРАМОТНОСТІ СТУДЕНТІВ (КУРСАНТІВ) ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ»	165
Ярошинська Н.В. ФОРМУВАННЯ МОВНО-КОМУНІКАТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШОГО БАКАЛАВРА В ЗАКЛАДАХ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ	168

Секція 3. ФУНКЦІНО-КОМУНІКАТИВНА СФЕРА СУЧАСНОЇ СУБМОВИ

Антонова М.І. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	172
Батицький В.В. ТРАДИЦІЙНІ Й ІННОВАЦІЙНІ ШЛЯХИ ШКІЛЬНОГО АНАЛІЗУ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ В КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ	174
Брагінець Т.В. ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІ ЕЛЕМЕНТИ В СУЧАСНОМУ МЕДІАТЕКСТІ	177
Вакула М.Ю. ТРУДНОЩІ ОПАНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ УЧНЯМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПРОБЛЕМАМИ	180
Грицан Л.О., Рославець Л.М. РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ НАВИЧКИ У МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	182
Гніда Г.М. ФОРМУВАННЯ ІНФОМЕДІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	185
Дворецька Л.О. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	187
Ісакова В. С., Цешко О. М. ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ЗНО: СИНЕРГІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ГЕОГРАФІЇ	190
Кабаненко А.М. ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНЕ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК МОЖЛИВІСТЬ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШОГО БАКАЛАВРА (спеціальність «Комп'ютерна інженерія»)	193
Кизименко О.М. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ – ВПРОВАДЖЕННЯ НЕСТАНДАРТНИХ УРОКІВ ТА ВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО БЛОГУ	196
Кисла О.М., Шостка М.М. МОВНІ ЗАСОБИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНИХ МЕДІАВІЙН	199
Клименко Ю.В. ПОЕТИКАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ РОМАНУ ВОЛОДИМИРА ЛИСА «СТОЛІТТЯ ЯКОВА»	202
Козаченко Г.В., Суворова Л.К., Музичук В.В. РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ (В. СТЕФАНІК «КАМІННИЙ ХРЕСТ»)	204

Концевич І.В. ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ЗНО З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ: ФОРМИ, МЕТОДИ, ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД	207
Котелевська Л.Д. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ШЛЯХ ДО ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ	211
Кравець О.В. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	213
Кулак М.В. ПРОБЛЕМА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СЕРЕД МОЛОДІ	215
Круглик Н.А. ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ДОШКИ JAMBOARD НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	217
Лапіна А.О. ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ ГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ	220
Лозова Н.Г. КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ЯК СКЛАДНИК ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ	222
Лук'яненко Л.М. МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ	225
Михайленко А.В. РОЛЬ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО АСПЕКТУ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	228
Молибога Ю.А. КОМІКСИ ЯК ЗАСОБИ ТРАНСЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ СМИСЛІВ	229
Молочко С. Р. КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ СУЧАСНИХ ЗМІ	233
Попружна О.В. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ	236
Розмариця С.А. РОЗВИТОК ГНУЧКИХ УМІНЬ ЗАСОБАМИ ЛІТЕРАТУРИ В КОНТЕКСТІ ГУМАНІЗАЦІЇ ОСВІТИ	239
Сергеева С.П.	242

ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ПОТУЖНИЙ МОТИВАЦІЙНИЙ ЧИННИК У ВИВЧЕННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
Сєдова А.М. ВИКОРИСТАННЯ GOOGLE-СЕРВІСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ	245
Ситор О.О. ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ	247
Смарчевська Л.В. УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА В ПРОЄКЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА ТА ТЕХНОЛОГІЙ	250
Соколовська Л.М. ОСВІТНЬО-ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЕСІ УКРАЇНКИ	253
Скрипник Л.Г., Косаревська В., Рубан А. ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	256
Старинець Г.В. ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ЛАТЕРАЛЬНОГО МИСЛЕННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ЛІТЕРАТУРИ	258
Шевченко В.В. АНОРМАТИВНІ ВІЯВИ В СУЧАСНИХ ПІДРУЧНИКАХ ІЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ 10 – 11 КЛАСІВ	262
Умінська О.В. ФОРМУВАННЯ В СТУДЕНТІВ БАЖАННЯ Й УМІННЯ ВИВЧАТИ ХУДОЖНІ ТВОРИ В ПРОЦЕСІ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ	265
Устименко А.П. ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ В. РУТКІВСЬКОГО «ДЖУРИ КОЗАКА ШВАЙКИ»)	269
Хоменко О.М. ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ЧИТАННЯ ЯК ЗАСІБ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ	271
Царьова Д.О. ШКІЛЬНИЙ АНАЛІЗ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ	274
Ющенко В.В. ІННОВАЦІЇ В ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧА-ФІЛОЛОГА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	276

Секція 4. Упровадження Державного стандарту базової середньої освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа»

Гирич В.В. ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ СТОРІТЕЛІНГ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ	281
Духович В.М. ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНА СТРАТЕГІЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ	285
Латиш Альона, ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	287
Мазепа І.П. ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНИХ МЕТОДИК У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	292
Мелашенко С.В. ПЕРЕВАГИ ТА ПРОБЛЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	295
Погребна О.Й. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ	299
Подановська Г.В. КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЯК ЛІНГВОДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА	302
Ракоїд О.Л. МОВНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА ЯК СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ	305
Собко В.О. РОЗВИТОК ГНУЧКИХ УМІНЬ УЧНІВ У ПОЧАТКОВІЙ МОВНО- ЛІТЕРАТУРНІЙ ОСВІТІ	308
Суліменко Н.М. УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА В ПРОЄКЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА ТА ТЕХНОЛОГІЙ	311
Чепурна Т.П. ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ КАЗКИ ЗДОБУВАЧАМИ ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ ОСВІТИ	313
Яценко О.В. РОБОТА З ТЕКСТОМ ЯК ОДНА З КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ	315

СЕКЦІЯ №1

***Компетентнісний підхід до розвитку
гнучких умінь
(soft skills) в освітньому процесі***

**Антошина Лариса Володимирівна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
Комунального закладу**

ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

Анотація. У статті обґрунтовано упровадження інтерактивних методів, зокрема технології ситуативного аналізу (кейс-технології) в освітній процес для підвищення ефективності процесу навчання.

Ключові слова: кейс-метод, ситуаційний аналіз, «м'які» навички, компетентності.

XXI століття вносить зміни у визначення вимог до підготовки фахівця з вищою освітою, його особистісних і професійних якостей. Пріоритетом розвитку сучасної вищої освіти є впровадження й реалізації компетентнісної її моделі, результатом якої повинна стати сформованість професійної компетентності випускників закладів ЗВО. Увагу зосереджено не на результатах освітнього процесу, а на самому процесі, який має спиратися на індивідуалізацію навчання, взаємодію, формування творчого потенціалу, збільшення самостійної роботи студентів, формування системи знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-професійних програм. Сьогодні роботодавці потребують працівників, що володіють м'якими навичками, які називають основними, ключовими компетенціями, бо застосовуються на різних робочих місцях і життєвих ситуаціях – здатність переконувати, креативно та футурологічно мислити й управляти часом, навички комунікації, стресостійкості, лідерства, здатність до ефективної співпраці, адаптивність, емоційний інтелект [4].

Формування в студентів навичок «soft skills» можливе за умов оновлення форм і методів викладання, зокрема використання кейс-методу («case study»). Кейс-стаді (або метод конкретних ситуацій – МКС, або ситуаційне навчання) – це спеціальна методика навчання, яка передбачає використання конкретних ситуацій (випадків, історій) для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішення тими, хто навчається, з певного розділу чи теми курсу [3, с.84].

Суть кейс-методу в тому, що студентам пропонується для осмислення реальна чи змодельована життєва ситуація, опис якої не тільки відображає практичну проблему, але й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні проблеми (проблема не має однозначних рішень).

Кейси поділяють на практичні, які відображають реальні життєві ситуації; навчальні, що демонструють типові ситуації, з якими найчастіше зіштовхуються фахівці в процесі своєї професійної діяльності; науково-дослідні, орієнтовані на здійснення дослідницької діяльності.

Використання кейсів у навчанні розвиває аналітичні здібності, вміння давати оцінку, створювати проекти та керувати ними, навчає студентів спілкуватися в дискусії, що розвиває незалежне мислення, вміння формулювати

і відстоювати особисту точку зору, вимагає співпраці та компромісу, щоб досягти згоди в аудиторії, спонукає до індивідуальної ініціативи, проте з урахуванням інших точок зору.

Кейс-стаді є методом активного навчання, при якому відбувається розуміння предмета, що вивчається, містить неоднозначне, імовірнісне знання, котре виявляється при аналізі практичної ситуації, звідси й найважливіші особливості кейс-методу: 1) неоднозначність отриманого знання, що представляється одним з варіантів ситуативного знання; 2) розмаїття джерел знань, які об'єднують матеріали лекційних занять, статистичні матеріали (додатки до кейсу), думку учасників обговорення; 3) творчий процес пізнання, що проявляється в реалізації індивідуальної творчості як студента, так і викладача, та їх включення в колективну творчість завдяки можливості вільно висловлювати ідеї; 4) колективний характер пізнавальної діяльності, що припускає різноманітні форми: обмін думками, обговорення, мозкову атаку, виділення підгруп, ігрову взаємодію тощо; 5) інтенсивний процес отримання знання шляхом занурення в ситуацію [2, с. 85].

Кейс-стаді вважається однією з кращих методик для розвитку аналітичного і критичного мислення, а також креативності. Будучи інтерактивним методом навчання, кейс-метод забезпечує освоєння теоретичних положень та оволодіння навичками практичного використання матеріалу в ігровій формі. Модель ситуаційного завдання виглядає так: назва, особистісно значимі для студента пізнавальні питання, інформація до питань (може бути представлена як текст, таблиця, графік, статистичні дані тощо), завдання для роботи з цією інформацією.

Приклади завдань для кейсів під час вивчення творчості Ольги Кобилянської.

Завдання 1. Дослідники творчості Ольги Кобилянської вважають, що між музичною й літературною «*Impromptu phantasie*» багато спільного: назва твору, кількість частин (5), а циклічність фразування в тексті новели передають стрімкі злети і спади у музичному творі. Приклад музичної побудови фрази в новелі – епітетна градація, якій літературознавець Олександр Рисак дав характеристику – «виразне *crescendo*» (крещендо – (італ. *crescendo*) – музичний термін, що означає поступове збільшення сили звуку). Прочитайте уривок із твору (від «Я сама – то та «звихнена слава»), випишіть епітети, які відтворюють почуття, настрої, думки ліричної героїні в їхній динаміці та якісному перетворенні, що надають естетичного забарвлення духовному життю людини.

Завдання 2. Кольорам притаманні специфічні характеристики, що зумовлює їх символічний ужиток у різних культурах (н-д, чорний має асоціації із темрявою, смертю, у релігійній символіці – із гріхом; у позитивному розуміння він асоціюється зі стриманістю, відмовою від розкошів, із лаконічністю, модою, владою та розкішшю). Чорний колір – важлива характеристика головної героїні „*Valse melancolique*» – Софії Дорошенко (чорна оксамитка, чорна музика...). Якою є символіка цього кольору в новелі?

Завдання 3. Ознайомтеся з матеріалами біографії італійської художниці 17 ст. Артемізії Джентілескі та французької художниці 20 ст. Луїзи Буржуа, яких

називають легендою фемінізму, розгляньте їх картини. Прокоментуйте висловлення: «Ім'я жінки примушує сумніватися, поки її роботи не побачать» (А. Джентілескі), «Потрібно щодня позбавлятися свого минулого або прийняти його. Якщо ж не вдається, треба ставати скульптором» (Л. Буржуа). Що спільного ви бачите в поглядах художниць та Ганни? Що може спонукати жінку стати прихильницею фемінізму і як мистецтво сприяє у вияві такої життєвої позиції? Які переваги мистецтва у житті героїнь ви побачили?

Завдання 4. Вальс (з німецької *Walzer* (від *walzen*) – кружляти, тобто ходити по колу) – це танок, який виконується двома партнерами: жінкою і чоловіком, повільний музичний твір, що знаменує єдність або симпатію двох людей, поєднаних світлими почуттями. Проте в назві та тексті твору вальс меланхолійний. Т. Гундорова вважає, що поняття меланхолії має широкий культурний сенс і не обмежується лише назвою психологічного стану людини: «Починаючи з Аристотеля, меланхолія асоціюється з творчістю, візіонерством і навіть безумством» [1, с.11]. Дослідниця зазначає: «*Femina melancholica* – емблематичний образ «нової жінки», загадковий і водночас загрозливий, який панує над усією епохою *fin de siècle*. В українській культурі такою «жінкою меланхолійною» є, безперечно, Ольга Кобилянська». Якою бачить О.Кобилянська «нову жінку»? На вашу думку, чоловіки можуть бути прихильниками фемінізму? Чи дійсно фемінізм «руйнує родини»?

Кейс-уроки підвищують результативність освітнього процесу, дають можливість роботи з різними джерелами інформації, дозволяють студентам самостійно організовувати процес засвоєння матеріалу і формувати позитивну мотивацію до отримання нової інформації та навчати моделям «як самим навчитися вчитися» надалі.

Список використаних джерел:

1. Гундорова Т. *Femina melancholica*: Стаття і культура в гендерній утопії Ольги Кобилянської. Київ : Критика, 2002. 273 с.
2. Жачкіна К. В. Концепти жінка/суспільство в творчості Ольги Кобилянської. URL: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream> (Дата звернення 23.01.2022).
3. Скопенко Н.С. CASE-STUDY – інноваційний метод навчання. Матеріали Міжнародної наукової конференції «Імплементация сучасних технологій навчання у навчальний процес» (Київ, 17-18 березня 2015 р.), Київ: НУХТ, 2015. С.83 – 90.
4. Тренди 2021: топ-5 професійних навичок прийдешнього року URL: <https://thepoint.rabota.ua> (Дата звернення 28.01.2022).

Бойчук Тетяна Василівна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
ВСП «Тернопільський фаховий коледж
Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя»,
tetyana_boychuk@ukr.net

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS У ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ

Анотація. Розглянуто емоційний інтелект як одну із п'яти найважливіших *soft skills* на сучасному вітчизняному ринку праці. Запропоновано методи і прийоми формування емоційного інтелекту у фахових молодших бакалаврів на різних етапах заняття з української літератури.

Ключові слова: *soft skills*, емоційний інтелект, самосвідомість, емпатія, прийоми навчальної діяльності, професійний успіх.

Сучасний світ надзвичайно швидкозмінний та динамічний. Оновлюється список не лише професій, на фахівців яких є попит на ринку праці, але й вимог до кандидатів на вакантні посади. Дослідники Гарвардського університету і Стенфордського дослідницького інституту стверджують, що сьогодні *hard skills* («тверді», професійні навички) вносять у професійний успіх співробітника лише 15%, тоді як *soft skills* («м'які», гнучкі навички) забезпечують 85% досягнень [3].

В енциклопедії «Вікіпедія» зазначено: «М'які навички, іноді гнучкі навички (англ. *soft skills*) – комплекс неспеціалізованих, надпрофесійних навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність і, на відміну від спеціалізованих навичок, не пов'язані з конкретною сферою» [2].

Як стверджують фахівці [1], розвинені гнучкі навички є запорукою ефективної співпраці в здоровій атмосфері. Якщо *hard skills* формують фундамент для ефективного виконання обов'язків працівника, то *soft skills* надають необхідну інфраструктуру для продуктивної та злагодженої роботи в колективі. Вони забезпечують такі важливі поняття для роботи колективу, як взаємовигідна співпраця, продуктивні процеси, оперативне прийняття рішень, конструктивна комунікація. М'які навички є своєрідним каркасом, який організовує робочі процеси та дозволяє керувати пріоритетами, залежно від ситуації. З точки зору роботодавця, гнучкі навички є надійним показником, чи відповідає кандидат на посаду базовим цінностям компанії та чи зможе він влитися в колектив і налагодити ефективну співпрацю.

До п'ятірки найважливіших *soft skills* на вітчизняному ринку праці увійшли наступні:

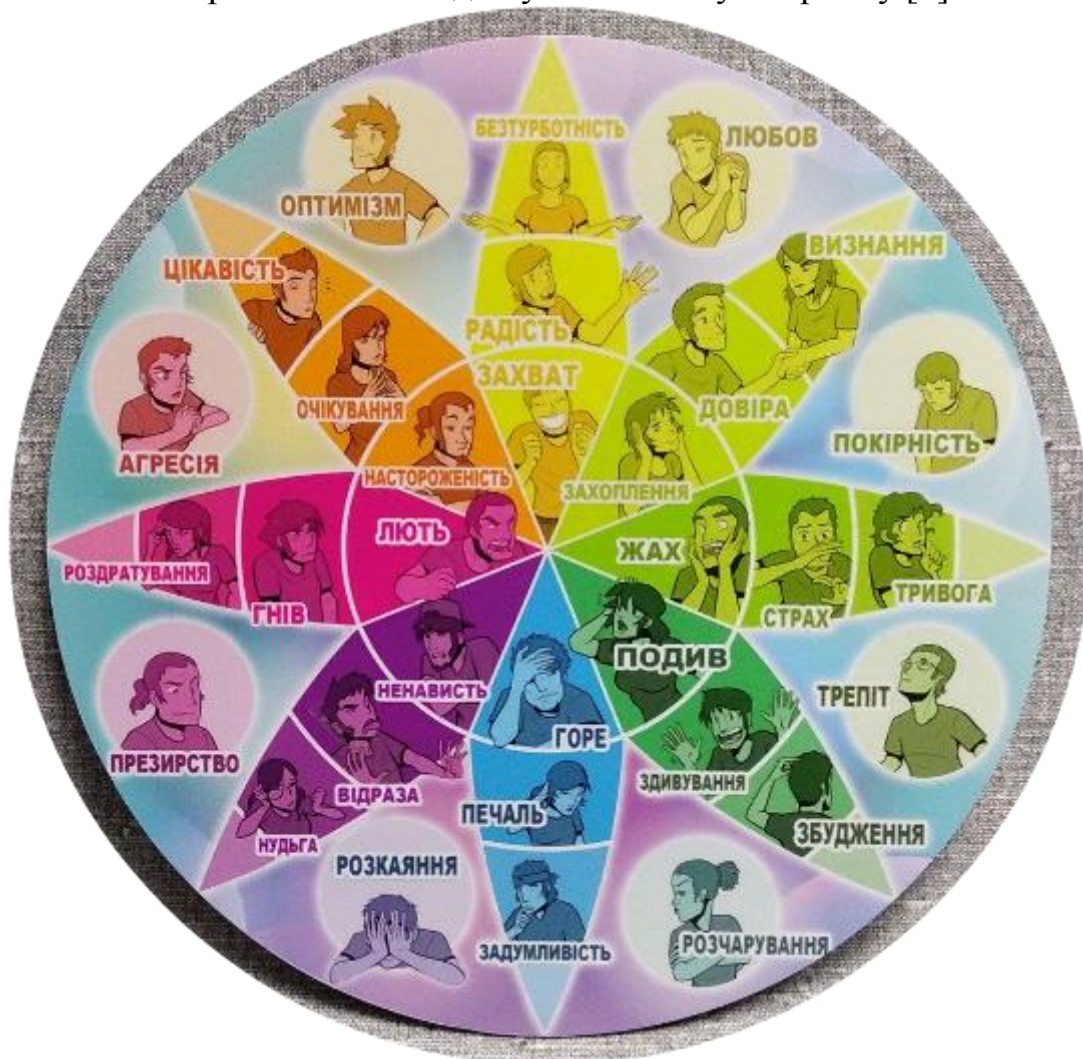
- уміння працювати в команді;
- креативність;
- лідерські якості;

- комунікативні навички;
- емоційний інтелект [3].

Для формування останнього в студентів особливо сприятливий ґрунт мають заняття з української літератури у фахових коледжах.

На думку наукового журналіста Деніела Гоулмана, поняття «емоційний інтелект» включає в себе 5 компонентів:

1. самосвідомість – здатність людини правильно розуміти свої емоції і мотивацію, оцінювати свої слабкі і сильні сторони, визначати цілі і життєві цінності;
2. саморегуляція – здатність контролювати свої емоції і стримувати імпульси;
3. мотивація – здатність прагнути до мети заради самого факту її досягнення;
4. емпатія – здатність розуміти емоції, які відчуває оточення, враховувати почуття інших людей при прийнятті рішень, а також співпереживати іншим людям;
5. соціальні навички – здатність вибудовувати відносини з людьми і направляти їх поведінку в бажаному напрямку [4].

Насамперед важливо навчити студентів орієнтуватися у власних емоціях, розуміти та виражати їх. Для цього варто скористатися колесом емоцій Роберта

Плутчика. Доцільно, щоб кожен підліток мав таке роздруковане коло перед собою та міг використовувати його на різних етапах заняття.

Малюнок 1. Колесо емоцій Роберта Плутчика

Потрібно пам'ятати про потребу емоційного налаштування студента на заняття, адже від цього залежатиме і готовність дитини зануритися в навчальний матеріал, і розвиток її самосвідомості. Для цього можна використати такі прийоми, як «Добрі новини», «Ланцюг довіри», «Коло успіху», «Чаша сподівань», «Кошик для сміття», «Формула щастя», «Аромат часу» тощо.

На етапі мотивації навчальної діяльності студентів варто використовувати метод здивування, створювати ситуації пізнавальної новизни, проблемні ситуації та ситуації успіху. Скажімо, створити емоційне тло перед опрацюванням новели Івана Франка «Сойчине крило» може прочитання або відеоперегляд поезії Софії Кримовської «Жінка». Заінтригувати вивченням творчості Володимира Винниченка вдасться, якщо зачитати висловлювання Михайла Коцюбинського про митця: *«Кого у нас читають? Винниченка. Про кого скрізь йдуть розмови, як тільки річ торкається літератури? Про Винниченка. Кого купують? Знов Винниченка»*. Налаштувати на обговорення новели «Три зозулі з поклоном» можна роботою з епіграфом до заняття: *«...Мало – бачити. Мало – розуміти. Треба любити. Немає загадки таланту. Є вічна загадка Любові»* (Григор Тютюнник).

Під час опрацювання навчального матеріалу для розвитку емоційного інтелекту студентів доречно практикувати прийоми «Асоціативне малювання», «Читання через відчуття», «Коментоване читання», «Вільний мікрофон»; створювати інформаційні грона, інтелект-карти, ейдос-конспекти, графіки емоцій; інсценізувати найбільш емоційно насичені уривки творів; переглядати та обговорювати фрагменти екранізацій; оцінювати персонажів та досліджувати їх дії тощо. Так, наприклад, характеризуючи Марусю Чурай з однойменного роману у віршах Ліни Костенко, підлітки визначають, що в образі героїні їх зворушує, дивує, зацікавлює, захоплює, радує, пригнічує, засмучує, лякає. Опрацьовуючи роман Івана Багряного «Тигролови», з'ясовують, перед якими викликами ставить доля Григорія Многогрішного та як нащадок гетьмана відповідає на них, описують внутрішні (емоції, роздуми) та зовнішні (дії, вчинки) реакції героя на життєві ситуації.

На етапі рефлексії можна використати такі прийоми, як «Пісенна ілюстрація», «Майстерня художника», «Синтезування», «Займи позицію», «Оцінне вікно», «Відлуння в моєму серці»; інтерактивні вправи «Доведи або спростуй», «Незакінчене речення»; написання рефлексивних мініесе тощо.

Отже, заняття з української літератури в коледжах є продуктивним майданчиком для розвитку емоційного інтелекту у фахових молодших бакалаврів. Під час опрацювання матеріалу студенти вчаться усвідомлювати власні емоції, вирішувати проблеми, долати життєві труднощі, формують емпатію, емоційну стійкість та соціальну відповідальність, набувають soft skills, які будуть їм вкрай необхідні для професійного зростання й успішної побудови кар'єри в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Білик В. Що таке гнучкі навички та чому вони важливі? URL: <https://volodymyrbilyk.medium.com/%D1%89%D0%BE-%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%B5-%D0%B3%D0%BD%D1%83%D1%87%D0%BA%D1%96-%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B8-%D1%82%D0%B0-%D1%87%D0%BE%D0%BC%D1%83-%D0%B2%D0%BE%D0%BD%D0%B8-%D0%B2%D0%B0%D0%B6%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D1%96-658212d901c> (Дата звернення 04.02.2022).
2. М'які навички. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%27-%D1%8F%D0%BA%D1%96_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B8 (Дата звернення 04.02.2022).
3. Ковальчук Т. П'ять найважливіших гнучких навичок, які потрібно почати розвивати вже сьогодні. URL: https://thepoint.rabota.ua/pyat-nayvazhlyvishyh-hnuchkyh-navychok-yaki-potribno-pochaty-rozvyvaty-vzhe-sohodni/?fbclid=IwAR2mDL-q_hrOjPzCfp8brYqXlqD_UnoaOzuO2axl0d2OSCJ5-iZCsN56AG60 (Дата звернення 04.02.2022).
4. Хитрик А. 7 вправ для розвитку емоційного інтелекту. URL: https://happymonday.ua/emocionalnyj-intellekt-7-uprazhnenij-dlya-razvitiya?fbclid=IwAR0BoyaAicN5tVq8grpnF7dZmpxN0_jNBr1gkQxQn53xd8cjqM8bHQ0C8DY (Дата звернення 04.02.2022).

Вишник Олена Олександрівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка, м. Глухів, Olenavyshnyk@gmail.com

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ – ПРОВІДНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ SOFT SKILLS ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Анотація. Розглянуто емоційний інтелект як групу ментальних здібностей, які беруть участь в усвідомленні та розумінні учнями власних емоцій і емоцій оточуючих. Здобувачі початкової освіти з високим рівнем емоційного інтелекту добре розуміють свої емоції і почуття інших людей, можуть ефективно керувати своєю емоційною сферою, і тому в суспільстві їхня поведінка більш адаптивна і вони легше досягають своїх цілей у взаємодії з оточуючими. Зазначене вище є запорукою ефективного формування і розвитку в них Soft Skills.

Ключові слова: емоційний інтелект, здобувачі початкової освіти, Soft Skills.

Одна з основних ідей Нової української школи – це підтвердження великої значущості розвитку соціальних навичок – емпатії, спілкування, співпраці та Soft Skills.

У ст. 12 Закону України «Про освіту» (2014 р.) визначено важливість розвитку емоційних навичок і вміння керувати ними, що є важливим складником емоційного інтелекту. У Законі наголошено на навичках (рисах) характеру, які дають можливість комфортно співіснувати в сучасному суспільстві, зокрема: ...почуття доброти, милосердя, толерантності, турботи, справедливості, відповідальності за свої дії... [1, с.30].

Нині освіта є одним із найважливіших чинників становлення і розвитку сучасної особистості, основними рисами якої є вихованість, освіченість та емоційна культура. Перша поєднує у собі відповідність поведінки людини моральним нормам і цінностям певного соціуму і загальнолюдським моральним і духовним принципам. Освіченість охоплює сукупність умінь та знань, необхідних для життя, а також внутрішню необхідність їх застосування. Емоційна культура – усвідомленість емоцій і почуттів як цінності особистості, що забезпечує кращий розвиток психологічних та загальнолюдських якостей, розуміння свого «Я», краще засвоєння особистісних умінь та навичок, і як результат, розвиток особистості на якісно новому рівні.

Педагоги і психологи у пошуках ефективних освітніх методів навчання і виховання молодших школярів часто звертаються до досвіду попередніх поколінь.

Успішна освіта сьогодні неможлива без глибокого осмислення і творчого впровадження в життя педагогічних ідей минулого, які постають особливо актуальними в умовах розбудови національної системи освіти.

Інтерес до художніх творів Василя Сухомлинського пояснюється тим, що в них висвітлюється безмежний світ дитячих переживань, думок, мрій, сподівань, звернених як до юного читача, так і до вдумливого дорослого, який може знайти зерно мудрості в найпростішому сюжеті.

Феномен емоційного інтелекту останніми роками знайшов широке відображення у психологічних і педагогічних роботах науковців та методистів. Зокрема, висвітлено функції емоцій, сутність і можливості емоційного інтелекту, особливості його прояву.

«Добрі почуття, емоційна культура, – писав В. Сухомлинський, – це осердя людяності... У дитинстві людина мусить пройти емоційну школу – школу виховання добрих почуттів» [3, с. 123].

Емоційна насиченість процесу навчання, особливо сприйняття довколишнього світу – це вимога, яку висувають закони розвитку дитячого мислення» [3, с. 99].

Проаналізувавши твори Василя Олександровича Сухомлинського, які вміщено у сучасних підручниках із читання для 2–4 класів у контексті завдань розвитку емоційного інтелекту молодших школярів, варто зазначити їх доступність і цікавість для сучасних здобувачів освіти, емоційна насиченість, можливість застосування різних форм організації діалогу з текстом, що дозволяє вийти на рівень розуміння внутрішніх смислів твору. Зокрема, авторами

розкрито методичні можливості творів для реалізації таких завдань нової програми з мовно-літературної освітньої галузі: навчити дітей висловлювати своє ставлення до почутого і прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого і соціального досвіду; пояснювати вчинки персонажів твору, висловлювати і обґрунтовувати власні оцінювальні судження [4, с. 194].

Методичною специфікою роботи над творами Василя Сухомлинського є створення на уроці передумов для емоційного сприйняття змісту твору школярами і поглиблений аналіз тексту, що має на меті проникнення у його внутрішній смисл. Цьому процесу сприятимуть методичні прийоми: прогнозування учнями імовірного змісту твору за його заголовком і малюнком, зіставлення очікуваного і прочитаного твору, «перерване» читання з метою висловлення учнями передбачення на етапі кульмінації сюжету щодо його подальшого розвитку, уявний діалог читачів із дійовими особами твору, придумування продовження подій, звернення до особистого досвіду дітей (їхні розповіді «А зі мною було так»...).

З огляду на зазначене вище, для опрацювання на уроках читання у підручниках запропоновано казки і оповідання, зміст яких допомагає учням: розпізнавати емоції персонажів твору; відчувати свої настрої, почуття, пов'язані з прочитаним і висловлювати свою думку щодо цього; знаходити у текстах слова, вислови, якими позначено емоції різної спрямованості (пізнавальні, комунікаційні, соціальні); зрозуміти, що є важливим у стосунках між людьми; що є важливим у ставленні людини до природи, праці; прогнозувати можливе розв'язання морально-етичної проблеми, яка впливає зі змісту твору.

Завдання вчителя – допомогти учневі усвідомити пережиті емоції, задати питання, що сприяють роздумам на теми добра і зла, правди і брехні, сили і слабкості. Саме тому час, приділений читанню й обговоренню художнього твору, набуває статус найважливішого в формуванні особистості, закладає основу її основних життєвих цінностей, громадянської позиції, сприяє розвитку емоційної культури.

Художні твори Василя Сухомлинського для дітей мають значний потенціал для розвитку емоційного інтелекту, який педагог вважав необхідним складником успішного навчання. Використання художніх творів письменника спонукає мотивацію дітей до вдумливого читання, проведення уроків-роздумів, обговорення морально-етичних проблем, вибір і обґрунтування учнями своєї позиції щодо вчинків персонажів; сприяє пізнанню світу природи, усвідомленому сприйманню почуттів дійових осіб і власних емоцій [2, с.3].

Список використаних джерел:

1. Аналітичний огляд «Можливості для реалізації соціально-емоційного навчання в рамках реформи «Нова українська школа» (Feasibility Study on Opportunities for SEL within New Ukrainian School Reform) / Гриневич Л., Дрожжина Т., Глоба О. та інші; за заг. ред. Л. Гриневич, С. Калашнікової. Київ, «Видавнича група «Шкільний світ», 2021. 312 с.

2. Савченко Олександра. Літературно-художня спадщина Василя Сухомлинського – джерело емоційного розвитку молодших школярів. 2019. 8 с. URL: <https://bit.ly/35GZT89> (дата звернення 29. 08. 2021).

3. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Харків : АКТА. 2012. 537 с.

4. Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти. 1-2 класи. Київ : ТД «Освіта-Центр плюс». 2018. 240 с.

Воробей Катерина Олександрівна,

студентка Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради,

vorobei@pgpk.ukr.education

Науковий керівник – Лозова Н.Г.

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ РЕДАКТОРА НАД МЕДІАЛІНГВІСТИЧНИМ СЛОВНИКОМ

Анотація. У статті розкрито поняття «медіалінгвістика», «термін», «дефініція», «редакторський висновок». Визначено й проаналізовано основні праці, присвячені аналізу термінів та їх дефініцій з точки зору логіки, мовознавства та редагування.

Ключові слова: медіалінгвістика, термін, дефініція, логічна помилка.

В Україні активне впровадження терміна *медіалінгвістика* пов'язано з працями Л. І. Шевченко. За словами дослідниці, *медіалінгвістика* (медійна лінгвістика) – це новий напрямок сучасної лінгвістики, що вивчає функціонування мови в засобах масової інформації [4, с. 3–12]. Серед важливих передумов виникнення медіалінгвістики є стрімке зростання інформаційно-комунікаційних технологій, створення глобальної мережі медіакомунікації, формування та розвиток єдиного інформаційного простору, становлення та наукове осмислення поняття «мова ЗМІ», визначення його функціонально-стилістичних особливостей та внутрішньої структури тощо. Медіалінгвістика розглядає такі питання, як: теоретичні засади та суспільні передумови виникнення медіалінгвістики, роль ЗМІ в динаміці мовних процесів, функціонально-стилістичний статус медіамовлення, поняття медіатексту як базової категорії медіалінгвістики, опис методів вивчення текстів масової інформації, аналіз лінгвостилістичних ознак основних типів і жанрів медіатекстів тощо.

Першим виданням із медіалінгвістики вважається колективна лексикографічна праця Л. Шевченко, Д. Дергача та Д. Сизонова «Медіалінгвістика. Словник термінів і понять» (2013).

Саме дефініції медіалінгвістичних термінів і опинилися в колі наших наукових інтересів.

У сучасній лінгвістиці під *терміном* розуміють слово або словосполучення, що вживається для точного вираження поняття з якої-небудь

галузі знання – науки, техніки, мистецтва, політики. Терміни мають визначення (дефініцію), вони позбавлені емоційно-експресивного забарвлення [3, с.183].

Лінгвістичне визначення терміна – це визначення його мовних аспектів, логічне ж визначення – це визначення його логічних аспектів. Оскільки термін відносять водночас до двох сфер – логіки й мовознавства, то аналіз визначень термінопонять передбачає оперування як мовними, так і логічними критеріями.

У логіці побудову визначень поняття регулюють такі правила: 1) права і ліва частини визначення повинні бути співмірними (порушення цього правила може спричинити помилки «надто широкого й надто вузького визначення»); 2) визначення не повинно містити в собі «зачарованого кола», тобто тавтології; 3) визначення має бути ясним за змістом, тобто не містити в собі двозначності чи полізначності; 4) визначення повинно бути стверджувальним. Порушення логічної послідовності побудови визначення називають *логічною помилкою* [2, с.48–49].

У мовознавстві проблема побудови визначення поняття корелює з проблемою віднаходження типологічних різновидів дефініцій, серед яких розрізняють: 1) коротке формулювання значення слова із указівкою на найсуттєвіші його ознаки; 2) дефініція, що є синонімом до реєстрового слова; 3) формулювання, яке розкриває не лише значення словотворчої основи, але й значення афіксів; 4) дефініція, що підкреслює значеннєву тотожність реєстрового слова з іншими словами; 5) дефініція, що не розкриває значення слова, а лише вказує на його граматичний зв'язок з лексично тотожним йому словом [1, с. 162].

Предметом нашого наукового інтересу стало 120 дефініцій медіалінгвістичних термінів, відібраних із лексикографічної праці Л. Шевченко, Д. Дергача та Д. Сизонова «Медіалінгвістика. Словник термінів і понять» (2013).

Аналіз дефініцій ми здійснили з урахуванням лінгвістичних, логічних та редакторських вимог до формування словникової статті довідкового видання.

Автор (у медіа) – *журналіст, укладач, творець медійного тексту.*

Дефініція є синонімом до реєстрового слова.

За логікою побудови термін є співмірним, стверджувальним, не містить в собі зачарованого кола та двозначності.

Редакторський висновок: поняття є точним і не потребує виправлень.

Вибірка – *тематично та жанрово підібрані медійні тексти для подальшої аналітичної роботи. В телевізійній журналістиці – матеріали, об'єднані єдиною темою.*

Дефініція є коротким формулюванням значення слова з вказівкою на найсуттєвіші його ознаки.

За логікою побудови термін є співмірним, стверджувальним, не містить в собі зачарованого кола та двозначності.

Редакторський висновок: поняття є точним і не потребує виправлень.

Експертиза лінгвістична – *комплекс мовознавчої аргументації доведення правильності / неправильності точності / неточності, коректності / некоректності вислову та відповідності медіатексту комунікативному завданню та стильовим параметрам.*

Дефініція розкриває не лише значення словотворчої основи, але й значення афіксів.

За логікою побудови термін є співмірним, стверджувальним не містить в собі зачарованого кола та двозначності.

Редакторський висновок: поняття є точним і не потребує виправлень.

Журнал – *друковане періодичне видання. Як і газета, журнал. є одним із основних засобів масової інформації, а отже, впливає на суспільну думку, формуючи її відповідно до*

інтересів певних ідеологічних груп, соціальних класів, політичних партій, організацій. Часто мовний матеріал журналу доповнюється графічними засобами, які унаочнюють те, про що йдеться в тексті.

Дефініція є коротким формулюванням значення слова з вказівкою на найсуттєвіші його ознаки.

За логікою побудови термін не є співмірним, стверджувальним, містить зачароване коло, не містить двозначності.

Редакторський висновок: поняття потребує виправлення, потрібно позбавитися від тавтології (повторюване слово журнал).

Засоби масової реклами – *словесні, графічні та інші засоби, які використовуються для привернення уваги масового споживача. З. м. р. часто доповнюють виставки, презентації, прес-конференції рекламного характеру.*

Дефініція є коротким формулюванням значення слова з вказівкою на найсуттєвіші його ознаки.

За логікою побудови термін є співмірним, стверджувальним не містить в собі зачарованого кола та двозначності.

Редакторський висновок: поняття є точним і не потребує виправлень.

Комунікатор – *особа, яка створює та передає повідомлення, інформацію; представник творчого персоналу ЗМІ.*

.Дефініція є синонімом до реєстрового слова.

За логікою побудови термін є співмірним, стверджувальним, не містить в собі зачарованого кола та двозначності.

Редакторський висновок: поняття є точним і не потребує виправлень.

Медіадослідження – *дослідження особливостей засобів масової інформації (мови, мети, завдань, функцій комунікації, типології жанрів, текстів та ін.), результативності їх впливу на мовну свідомість реципієнтів.*

Дефініція є коротким формулюванням значення слова з вказівкою на найсуттєвіші його ознаки.

За логікою побудови термін є співмірним, стверджувальним не містить в собі зачарованого кола та двозначності.

Редакторський висновок: поняття є точним і не потребує виправлень.

Отже, проаналізувавши дефініції термінів, відібраних із медіалінгвістичного словника Л. І. Шевченко, Д. В. Дергача, Д. Ю. Сизонов, ми дійшли висновку, що 64 % дефініцій є співмірними й не потребують корекції, однак 36 % дефініцій мають різнотипні логічні огріхи, які потрібно усувати. Саме у цьому вбачаємо перспективу нашого подальшого дослідження.

Список використаних джерел:

1. Тофтул М. Г. Логіка : [підручник, 2-ге вид., допов.] / М. Г. Тофтул. – К. : ВЦ «Академія», 2008. – 400 с.
2. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / [за ред. С. Я. Єрмоленко]. – К. : «Либідь», 2001. – 224с.
3. Шевченко Л. І. Медіалінгвістика в сучасній Україні: аналіз ситуації / Л. І. Шевченко // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. – 2013. – Вип. 26. – С. 3–12.

Головай Ірина Андріївна,
викладач вищої категорії ВСП «Оптико-механічний
фаховий коледж КНУ імені Тараса Шевченка»,
golovay.r@gmail.com

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ КУРСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ ДЛЯ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ

Анотація. У публікації розглядається питання компетентнісного підходу у вивченні курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» на основі досвіду викладання курсу у фаховому коледжі.

Ключові слова: мовна особистість, мовно-комунікативні компетентності, компетентнісний підхід.

Курс «Українська мова (за професійним спрямуванням)» у Відокремленому структурному підрозділі «Оптико-механічний коледж КНУ імені Тараса Шевченка» вивчається студентами, які мають здібності до природничих наук, зокрема у групах зі спеціальностями «Інженерія програмного забезпечення», «Інформаційна діяльність підприємств», «Облік і оподаткування». Коледж – це навчальний заклад фахової передвищої (професійно-технічної) освіти, яка сьогодні потребує удосконалення й спрямованості на компетентісно спрямовану освіту, виховання й розвиток сучасної, конкурентоспроможної на ринку праці особистості.

Виклики часу, реалізація Закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» 2019 року спонукають викладача української мови у коледжі розвивати національно свідому особистість, яка з повагою та гідністю ставиться до державної мови, національної культури й історії, має чітку державотворчу позицію.

«Проблемі формування мовної особистості приділено велику увагу в дослідженнях Г.Богіна, Л.Варзацької, М.Вашуленка, С.Карамана, В.Карасика, Ю.Караулова, Л.Мацько, Л.Паламар, М.Пентилюк, Л.Скуратівського, Г.Шелехової та ін. Особливо значущими є роботи, у яких розглядається сутність і рівнева модель мовної особистості, розвиток таких її складників, як національно-мовна свідомість, мовні здібності, мовне чуття, мовний смак, мовно-ціннісні орієнтації» [2, с.1].

Заняття курсу «Української мови (за професійним спрямуванням)» не є дублюванням курсу «Української мови», а є більш удосконаленим, професійно спрямованим і практично націленим, зорієнтованим на розвиток мовно-комунікативних компетентностей студентів.

«Завдання курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» багатогранні: повторення, узагальнення, систематизація відомостей зі шкільного курсу української мови, оволодіння загальнонауковою і спеціальною термінологією та фразеологією, засвоєння стилістичних і структурних особливостей документів, пов'язаних із фахом. Таке завдання та мета передбачають зосередження уваги на питаннях лінгвістичної освіти студентів на розвитку фахових мовленнєвих навичок» [1, с. 13].

Матеріалом для навчальної роботи мають стати зв'язні висловлювання (доповіді, виступи), тексти професійно спрямовані як тематикою та змістом, так і характером використаних у них мовних засобів. Широке використання таких текстів (із професійно спрямованих документів, навчальних посібників, зі студентських робіт, виконуваних під час вивчення фахових дисциплін) сприяє встановленню міжпредметних зв'язків.

Мовний курс у технічному коледжі обов'язково має передбачати відбір тем, спрямованих, у першу чергу, на формування мовної і мовленнєвої компетенції та орієнтуватися на специфіку майбутньої спеціальності студента, акцентувати увагу на професійному спілкуванні, спрямовувати на опрацювання професійної лексики. Оволодіння основами будь-якої професії розпочинається з системи загальних і професійних знань, тобто опанування фахівцем професійного мовлення – галузевої фразеології та термінології.

Лінгвістами-філологами доведено, що спеціальні галузеві терміни становлять понад 60 % професійної лексики фахівця, решту посідає загальнонаукова термінологія та загальноповсякденні лексеми. Крім того, термінологічна лексика має велике значення для науково-виробничої комунікації, сприяючи її інтелектуалізації, полегшує процес засвоєння знань та реалізації їх у майбутній фаховій діяльності.

Серед великої кількості репродуктивних вправ ефективними є наступні:

- дати усно тлумачення фаховим термінам українською мовою;
- дібрати терміни до запропонованих визначень;
- скласти термінологічний словник до тексту з фахового підручника, давши пояснення термінам;

Вправи творчого спрямування повинні бути складнішими і передбачати більшу самостійність студента при їх виконанні, наприклад:

- за допомогою словника доберіть до термінів синоніми, складіть з них пари, введіть терміни-синоніми в речення, враховуючи відтінки їх значень;
- складіть усне висловлювання фахового спрямування, використовуючи професійну термінологію;
- прочитайте текст, виправте терміни, що вжиті з невласливим для них значенням.

На заняттях з української мови за професійним спрямуванням для майбутніх фахівців програмно-інформаційного та економічного профілів найчастіше використовуються такі форми роботи:

- оглядові та евристичні лекції, семінари-кологвіуми, самостійне вивчення навчальної літератури та виконання індивідуальних робіт;
- практичне опрацювання довідникових джерел, зокрема Інтернет-ресурсів, мовних платформ «Лайфхаки з української мови», «Мова.info», «Prometheus», «Мова – ДНК нації»;
- завдання на мовну вправність (редагування текстів, тести, складання конспектів, анотацій, рецензій, ведення документації);
- моделювання мовно-комунікативних ситуацій (відповідно до профілю групи), виконання проблемно-пошукових завдань;
- підготовка повідомлень, доповідей, публічних виступів з певної теми.

Компетентнісний підхід у вивченні мови, спрямований на розвиток базових предметних компетенцій мовної особистості студента, передбачає створення внутрішніх мотивів, що визначають готовність його до такої навчально-пізнавальної діяльності. Ефективність формування компетенцій національно-мовної особистості залежить від цілеспрямованого пошуку шляхів удосконалення організації рідномовної освіти, свідомого проектування змісту навчання на основі оптимального поєднання традиційних та інноваційних педагогічних технологій, дидактичних методів і прийомів.

Отже, вивчення курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» спрямоване на розв'язання комплексу завдань навчання, виховання й розвитку сучасної, конкурентноспроможної особистості. Лише зацікавивши студентів їх майбутньою спеціальністю, ми зможемо привити любов до української мови та виховати національно свідомих, мовленнєво компетентних фахівців, що зможуть досягти особистісного й професійного самовизначення та самореалізації.

Список використаних джерел:

1. Берестова А.А. Про мету та зміст курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)»
// http://91.234.42.22/bitstream/123456789/10172/1/Berestova_2011.pdf
2. Кордонська А.В. Формування мовленнєвої компетенції студентів на заняттях української мови за професійним спрямуванням // <http://intkonf.org/kordonska-av-formuvannya-movlennevoyi-kompetentsiyi-studentiv-na-zanyattiah-ukrayinskoyi-movi-za-profesiynim-spryamuvannyam/>

Грона Наталія Вікторівна,
доктор педагогічних наук, доцент, викладач вищої категорії,
викладач-методист
Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж імені Івана Франка»
Чернігівської обласної ради,
natashagrona@ukr.net

МЕДІАТЕКСТ У ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІН ФІЛОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ: ЗМІСТОВИЙ ТА ФУНКЦІЙНИЙ АСПЕКТИ

Анотація. У статті висвітлено зміст поняття «медіатекст» у контексті багатоманітності наукових підходів, його структурні особливості, функційний аспект. Автор доводить думку, що медіатекст, зокрема, мему є ефективним засобом у вивченні дисциплін філологічного циклу.

Ключові слова: медіатекст, медіа, функції, філологія, мему.

Поняття «медіатекст» виникло в ХХ ст. у зв'язку з бурхливим розвитком засобів масової комунікації (медіа), коли на зміну традиційному друкованому тексту прийшли нові різновиди текстів, пов'язані з кінематографом, радіо, телебаченням, відео, інтернетом, мобільними телефонами й т. ін.

На сьогодні не залишилося жодної сфери, яка не зазнала б впливу засобів масової інформації. Поняття «медіатекст» у сучасній лінгвістиці вперше було використано лише в кінці ХХ ст., проте з кожним роком воно привертає до себе все більше уваги з боку науковців.

Мета статті – висвітлити зміст поняття «медіатекст» у контексті багатоманітності наукових підходів, довести ефективність застосування медіатекстів для вивчення мовного матеріалу.

Поняття «медіатекст» не збігається з мовним визначенням тексту, оскільки його зміст виходить за межі словесної знакової системи, вимагає окремого підходу до її аналізу. Для медіатекстів характерна неоднозначність у визначенні цього терміна. Як зазначає М. Казак, «смісловий зміст терміна «медіатекст» (від лат. «медіа» – середні, означає спосіб посередника) дає можливість називати будь-які медіатексти, від печерних картин, традиційних книг, витворів мистецтва й оздоблення до технічного прогресу явищ мистецтва» [2]. Автор дає таке визначення: «Медіатекст – це інтегративний багаторівневий текст, що об'єднує в єдине комунікативне ціле різні семіотичні коди (словесні, невербальні, медіа). Провідними особливостями медіатекстів можна вважати: медіа (текст-втілення з використанням тих чи інших засобів масової інформації, один з аспектів каналу його детермінації та технічних можливостей); масовість (під час створення та споживання медіапродуктів); інтегративність, або велику кількість текстів коду (об'єднання в єдине комунікативне ціле різних семіотичних кодів); відкритість тексту. Н.Кузьміна зазначає, що медіатекст можна визначити як динамічний складний блок вищого порядку, який допомагає мовленнєвій комунікації в масовому спілкуванні [2, с. 12]. Н.Чичеріна вказує на багатогранність, складність та цілісність поняття

«медіатекст». Найважливішою характеристикою сучасних текстових медіа автор вважає багатовимірність (багатогранність, поліфонію, неоднорідність чи інтегрованість), під якою слід розуміти неоднорідне поєднання словесного, візуального, аудіовізуального чи інших компонентів у єдиному тексті [3, с. 325.].

Н. Чичеріна пропонує таку класифікацію медіатекстів: за категорією автора (автори й читачі); за формою та відтворенням (одноваріантні та багатоваріантні); за каналами розповсюдження (тексти друкованих ЗМІ, тексти радіо, телебачення, тексти інтернету); функційно-жанровими особливостями (інформаційні, аналітичні, художньо-публіцистичні та рекламні). Медіатексти традиційно підрозділяється на окремі жанри в залежності від їхніх композиційно-структурних особливостей. У вітчизняній науковій думці прийнято виділяти наступні жанри: репортаж; нарис; огляд; замітка; фейлетон; інтерв'ю; звіт і т.ін. У зарубіжній науковій думці до них відносять новини, коментар, тематичну статтю, аналітику, інтерв'ю. Однак варто зауважити, що повний і всебічний типологічний опис медіатекстів повинен враховувати якомога більшу кількість параметрів у зв'язку з особливостями цього продукту. Ураховуючи функційно-жанрову приналежності медіатекстів, виділяють такі типи медіатекстів: новини, інформаційна аналітика, коментар, текст-нарис (будь-які тематичні матеріали, що позначаються англійським терміном *features*), реклама [3, с. 325]. Ця класифікація має майже універсальний характер, тому що побудована з урахуванням функційно-стилістичної диференціації мови і відображає комбінацію функцій повідомлення та впливу в тому чи іншому типі медіатексті. Так, новинні тексти найбільш повно реалізують одну з головних функцій мови – повідомлення й масової комунікації – інформативну. Аналітичні медіатексти поєднують реалізацію функції повідомлення з посиленням компонента впливу за рахунок вираження думки й оцінки. Для текстів-нарисів характерною є посилена функція впливу в її художньо-естетичному варіанті. Реклама поєднує в собі функцію впливу в двох аспектах: функцію мови, реалізовану за допомогою багатого арсеналу лінгвостилістичних засобів виразності, і функцію масової комунікації, реалізовану за допомогою спеціальних медіатехнологій.

У ході вивчення дисциплін філологічного циклу, зокрема, української мови, української літератури, медіатекст є тим потужним засобом, який сприяє свідомому засвоєнню мовного матеріалу. Здобувачі освіти не тільки користуються готовими текстами, але й охоче створюють їх самостійно. Прикладом таких «швидких» і ефективних робіт є меми.

Сучасний мем можна схарактеризувати як одиницю інформації, яка здатна до самопоширення, проте особливістю є накопичення значень, які вона мала раніше, без нівелювання нових. Класифікація мемів поступово фокусується саме на інтернет-явищах, адже таким чином більшість мемів потрапляє до адресата, який може сприймати інформацію по-різному, адже мем розвивається вільно від усталених значень та є індивідуальним для кожного адресата. Наприклад, пропонуємо меми для засвоєння теми «Рід іменників».

Мал. 1. Рід іменника «Нежить»

Мал. 2. Рід іменника «Продаж»

Таким чином, медіатексти є передавачами або ретрансляторами як самих фактів, так і думок про ці факти, за допомогою тих виражальних засобів, які здатні тим чи іншим чином вплинути на свідомість слухача або читача. Увесь багаж знань будь-якої людини, окрім особистого досвіду, «медійний», тобто отриманий із різних джерел за власною інтерпретацією. Усе залежить від того, як ми сприймаємо інформацію, як діємо після її усвідомлення. Тому візуальні та аудіовізуальні медіапродукти сприяють ефективному засвоєнню знань, зокрема, мовних.

Список використаних джерел:

1. Годлевська К. Професійна підготовка майбутніх учителів з використанням соціальних медіа. Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття». Issue 2 (2020). С. 36-41.
2. Осюхіна М. «Медіа- та інформаційна грамотність як складова сучасних інформаційно-комунікаційних обмінів (національна концепція у контексті світового досвіду)», дис. канд. наук із соціальних комунікацій, Дніпровський національний університет ім. О. Гончара, Дніпро, 2018.
3. Ткачов А., Пліс В. Медіаосвіта і медіакомпетентність як педагогічні поняття. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 33, том 2, 2020. 324-327.

Ємець Леся Валентинівна,
викладач вищої категорії, викладач-методист,
Житомирського агротехнічного фахового коледжу,
lesia.yemets@gmail.com

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ КОМУНІКАТИВНО ВИПРАВДАНОГО КОРИСТУВАННЯ ЗАСОБАМИ МОВИ В РІЗНИХ ЖИТТЄВИХ СИТУАЦІЯХ

Анотація. *Розглянуто форми роботи, за допомогою яких викладач може формувати у майбутніх фахівців компетенції, що дозволять комунікативно виправдано користуватися засобами мови в різних життєвих ситуаціях. Основну увагу зосереджено на інноваційних формах роботи та активних методах, що використовуються викладачами філологічних дисциплін.*

Ключові слова: *комунікативна компетентність, здібності, віртуальні екскурсії, флешмоби, заняття-практикуми.*

Успішність фахівця залежить від його компетентності. Зокрема, від уміння виправдано користуватися засобами мови в різних життєвих ситуаціях.

Питанню розвитку гнучких умінь (softskills) сьогодні приділяється надзвичайно багато уваги. Уміння вистояти і бути затребуваним та успішним в умовах жорсткої професійної, економічної та технологічної конкуренції залежить насамперед від комунікативних здібностей та вмінь. Вивченням питання комунікативної компетенції займалися К. Бархін, В. Добромилов, А. Міртов, Є. Соловійова, Д. Ушаков, В. Капінос, Н. Тарасенко та інші.

Щоб сформувати креативну особистість, потрібно створювати відповідну атмосферу освітнього простору. Мета викладача – створення творчої атмосфери в колективі, розвиток креативного мислення, творчих здібностей, виховання почуття особистої гідності, формування умінь оперувати набутими знаннями і навичками, умінь діяти в різних ситуаціях. Відповідно до цієї мети підбираються форми та методи роботи.

Основна суть методів та форм роботи з метою формування комунікативної компетентності полягає в тому, що вони спрямовані на породження мовлення для вираження особистих думок і почуттів в умовах живого спілкування. Мета застосування методів цієї групи – навчити ефективно спілкуватися [1, с. 78].

Освіченість, культура, соціальна адаптація та творча самореалізація – на формування таких якостей фахівця спрямований компетентісно комунікативний підхід у навчанні.

Для створення психологічного комфорту та активної взаємодії в процесі навчання викладач-словесник керується принципами: кожна особистість успішна; зроби сам, щоб навчитися; кожна висловлена думка має право на існування. Тому зміст навчальної діяльності будується із урахуванням мотивації (суспільство надає можливості стати успішною людиною, але для цього потрібні знання, інтелект, уміння спілкуватися, активна життєва позиція); мети діяльності викладача (створення ситуації довіри та успіху, щоб

студент міг сміливо продемонструвати свої здібності). Підбираються форми організації роботи: парна, групова, індивідуальна та різножанрові заняття (інтерактивна лекція, конференція, заняття-практикум, віртуальна подорож тощо). Як результат: майбутній фахівець не тільки володіє знаннями з дисципліни, але й уміє формулювати власну точку зору, відстоювати свою позицію, співпрацювати в колективі, мати коло однодумців, бути комунікабельною, толерантною людиною.

Заняття викладач будує на підставі рівноправного партнерства і творчих засадах з використанням інтерактивних форм та методів. Адаптуватися здобувачам освіти в життєвому мовленнєвому середовищі допоможе проведення занять-практикумів (екскурсії по місту, відвідування супермаркету, нотаріальної контори тощо). Інсценізація як засіб перевтілення в образ і можливість сформувати особисте бачення героя – одна з основних форм роботи і на заняттях, і в роботі гуртків. Наприклад, в коледжі учасники гуртка «Майстерня живого слова» залучаються до літературних флешмобів, беруть участь у заходах як читці, ведучі, актори у мінівиставах.

Читаючи художню літературу, студент вчиться оцінювати життєві явища, об'єкти живої природи і на цій основі сприймає і оцінює красу навколишнього світу, людських почуттів, осмислює дійсність з погляду загальнолюдських цінностей. Вивчення літератури – це насамперед пізнання людиною самої себе, пробудження зусиль, спрямованих на самовиховання [4, с. 116].

Складання сенкану, власне продовження художнього твору, спостереження над мовним матеріалом сприяють стимулюванню творчого потенціалу, розвитку їх логічного мислення, активізації мовленнєвої діяльності, збагаченню словникового запасу. Наприклад: пофантазуйте, як складеться доля Наталки Сірко та Григорія Многогрішного?; підготуйте монолог-каяття Чіпки Варениченка.

Робота з даної проблеми знаходить відображення і в позааудиторних заходах: ярмарках мудрого слова до Дня української писемності, усних літературних журналах до ювілейних дат письменників, студентсько-викладацьких науково-дослідних конференціях, таких як «Сучасний погляд на тенденції розвитку української мови», «Літературна Житомирщина» та ін.

Учасники конференції займаються не тільки творчо-пошуковою та науково-дослідною роботою, але й удосконалюють свої ораторські здібності, підвищують рівень володіння рідною мовою. Здобувачі освіти не просто поглиблюють знання, а проводять під керівництвом викладача тренінги, комунікативні ігри, індивідуальні та групові заняття, консультації.

Молодь сьогодні втрачає зацікавленість до художнього читання через надмірне захоплення гаджетами, відповідно збіднюється образність, виразність мовлення, словниковий запас. Тому залучаємо вихованців до таких форм роботи: відвідування театру, картинних галерей, вокальних, хореографічних, театральних студій. У коледжі працює музей «Краю мій, моє Полісся» та діє виставка «Шевченко-художник», де здобувачі освіти можуть спробувати себе у ролі екскурсоводів, готують презентації, створюють тематичні інсталяції та експозиції. На заняттях зарубіжної літератури працюють в Google maps, щоб

відтворити схему подорожі Україною, наприклад, Райнера Рільке, Адама Міцкевича, Пауло Коельйо, Проспера Меріме; підбирають вислови, що відображають їх враження від нашої землі та культури, досліджують, з якими відомими українцями потоваришували іноземці, які твори присвятили Україні. Або виконують завдання квесту «Український слід в житті та творчості зарубіжних авторів», знаходять пам'ятні місця, пов'язані з перебуванням в Україні (в т.ч. на Житомирщині) М. Булгакова, Оноре де Бальзака, А. Ахматової, Генріха Белля та інших, розгадують кросворди, створюють кроссенси, анаграми, літературні меми, каліграми. Цікаво відбуваються бесіди за творами зарубіжних авторів про Україну, наприклад, вірш В. Маяковського «Борг Україні» дає привід для дискусії: хто кому і що заборгував?

Отже, заняття потрібно будувати так, щоб кожен вид роботи виконував свою роль у формуванні певного комунікативного вміння, щоб здобувачі освіти успішно оволодівали мовленням, спираючись на знання про текст, стилі, типи, жанри мовлення, ситуацію спілкування, набували культури мовлення. Важливо, щоб сучасне заняття вибудовувалося максимально комфортно для всіх суб'єктів навчально-виховного й літературно-мистецького процесу.

Список використаних джерел:

1. Кучерук О.А. Методи формування комунікативної компетентності в процесі дидактичного дискурсу. Вісник ЖДУ імені Івана Франка. 2010. №53. С. 77–81.
2. Ємець Л.В. Проблема активізації та мотивації навчальної діяльності на вступних заняттях з філологічних дисциплін. Освіта. Технікуми, коледжі. 2007. №3(18). С. 31–33.
3. Ємець Л. В., Сорочинська С. П. Методи формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців на заняттях з української мови та літератури. Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції педагогічних, науково-педагогічних працівників та студентів «Сучасні стратегії формування українськомовної особистості» (Чернігів, 18-19 лютого 2021 року). Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. С. 115–118.
4. Саковська Л.А., Яворська Н.Т. Засади морально-етичного виховання молоді під час вивчення творів письменників на заняттях української літератури. Професійно-прикладні дидактики. Міжнародний науковий журнал. 2017. № 4. С. 114–118.

Корнієнко Віта Сергіївна,
студентка Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради,
kornienko@pgpk.ukr.education
Науковий керівник – Грона Н.В.

ЗАСТАРІЛА ЛЕКСИКА В ПОЕМІ ІВАНА ФРАНКА «МОЙСЕЙ»

Анотація. У статті висвітлено вживання застарілої лексики у поемі Івана Франка "Мойсей", що описує тогочасну духовну культуру українського народу. Автор аналізує функцію архаїзмів у творі.

Ключові слова: архаїзми, історизми, поема І. Франка "Мойсей", застаріла лексика.

Мета статті – пояснити зміст понять «архаїзми», «історизми», «застаріла лексика» та сенс вживання цих термінів в поемі І. Франка «Мойсей».

Застаріла лексика – це лексика досить вузького стилістичного призначення. Основна сфера її застосування – мова художньої літератури; проте вживаються застарілі слова і в інших стилях мови – зокрема науковому стилі. Історизми, позначаючи специфічні реалії минулих епох, не мають відповідників у сучасній нам лексиці, вони – єдиний засіб точного й прямого називання відповідних історичних реалій. Тому їх використовують як терміни – найчастіше в історичних працях, де вони не мають ніякого стилістичного навантаження [2].

Одні слова виходять з активного вжитку через те, що зникають поняття, явища, предмети, позначувані ними, тобто внаслідок дії позамовних (екстралінгвістичних) чинників. Ці слова називаються матеріальними архаїзмами, або історизмами, оскільки вони репрезентують мову певної історичної доби: дружина – «збройний загін давньоруського князя», боярин, чолобитна, кошовий, осавула, колегіум, гетьман. Із відродженням у сучасній Україні козацтва слова гетьман, кошовий та інші. Повертаються до повсякденного вжитку. Історизми не мають і не можуть мати синонімів у сучасній мові. Інші слова виходять з активного вжитку внаслідок дії внутрішньомовних причин. Вони замінюються різнозначними лексемами, які виявляються більш прийнятими, більш придатними для називання тих самих понять, явищ, предметів, дій, для вираження тих самих думок і почуттів. Це стилістичні архаїзми, або просто архаїзми. Вони бувають:

- **лексичні:** вия (сучасна назва – шия), ланити (щоки), відати (знати);
- **лексико-фонетичні:** глас (голос), прах (порох), храм (хороми);
- **фонетичні:** братік (братик), збирати (збирати), зіма (зима);
- **семантичні** (застріли в одному значенні, сучасні в інших): староста (в значенні голови сільської громади) тощо [3].

Архаїзми (від гр. *archaios* – древній – застарілі слова і словосполучення в мові. Серед архаїзмів розрізняють слова і вислови, які застаріли і не використовуються в сучасній мові тому, що їх заступили відповідні рівнобіжні слова – синоніми, як, *наприклад*: гряде – іде, длань – долоня, ланіти – щоки.

Слова, що служать назвами таких предметів, явищ і т. ін., які зникли і не існують у сучасному житті, називаються *історизмами*.

Наприклад: боярин, кошовий, січовик, осавул, кріпак, війт.

Історизми входять до пасивного запасу словникового складу мови, звідки вони беруться, коли потрібно назвати які-небудь явища, що існували в історичному минулому і відсутні в сучасному житті. Історизми пов'язані з колишнім життям різних народів і відображають поняття, властиві різним епохам, починаючи від найдавніших, які мають пам'ятки писемності. Так, у сучасній українській літературній мові використовуються історизми, пов'язані з різними періодами життя східних слов'ян, а також інших народів, здебільшого тих, що мали відношення до історії України (поляків, турків, татар та ін.) [2].

У поемі І. Франка застаріла лексика використовується для відтворення історичного колориту тієї доби, про яку йдеться у творі, а також надання мові відтінку урочистості, схвильованої піднесеності над звичайною, побутовою формою вираження. У тексті поеми архаїзми конкретизують семантику іменників, займенників, характеризують людину; істот (реальних або нереальних), предмети, абстрактні (інколи біблійні) поняття [4] Наприклад:

*Народе мій, замучений, розбитий,
Мов паралітик той на роздорожжю,
Людським презирством, ніби струпом, вкритий!
Твоїм **будуцим** душу я тривожу... [5, с. 149],*

де архаїзм *роздорожжю* означає **роздоріжжя**; *будуцим* – **майбутнє**.

*І зневірився люд, і сказав:
«Набрехали **пророки!**» [5, с. 152],*

де архаїзм *люд* означає **люди** ; *пророки* – **за релігійними уявленнями, проповідники волі Божої** [3, с. 456].

*І погасло **вітхніння**,
І не слухає вже його слів
Молоде покоління [5, с. 154],*

де архаїзм *вітхніння* означає **натхнення**.

*Щоб між вами порядки робить,
Чи ж я кинути в силі
Свої **цвіти пахучі та свій**
Плід – солодкі **дактилі?** [5, с. 165],*

де архаїзм *цвіти* означає **квіти**; *дактилі* – **фініки**.

*У глибокім мовчанні сю річ
Вухом ловлять **гебреї...** [5, с. 167],*

де архаїзм *гебреї* означає **євреї** [5, с. 226].

Висновки. Головною причиною звернення письменника до застарілих слів є їхня здатність набувати в контексті мовленнєвої стилістичної забарвленості. Івану Франку, як поету-історика, вдається відображати соціальний та моральний стан сучасної людини, що перебуває у нерозривному зв'язку з історичним минулим суспільства. Поема "Мойсей" – результат тривалої роботи І. Франка, його мистецьких і філософських шукань. Проблема співвідношення героя та

маси, індивідуальності й колективної стихії часто вирішувалася в наукових розвідках поета. Поема присвячена українському народові, долею якого І. Франко все життя тривожився.

Список використаних джерел:

1. Багінська Ю. Поема Івана Франка «Мойсей» як заповіт українському народу : 10 клас. Дивослово 1996. № 8. С. 22-28.
2. Безпечний І. Теорія літератури. Київ: Смолоскип, 2009. – 388 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1166 с.
4. Греб М.М., Грона Н.В. Архаїзми в поемі І. Франка «Мойсей»: функціональний аспект. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. No 41. Том 1 . Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. С. 25–28.
5. Франко І.Я. Вірші. Оповідання. Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2007. 384 с.

Левицька Марина Вікторівна,

викладач вищої категорії

ВСП «Фаховий коледж економіки і технологій

НУ «Чернігівська політехніка»,

levizkayam@gmail.com

РОЗВИТОК ГНУЧКИХ НАВИЧОК НА ЗАНЯТТЯХ ФІЛОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ

Анотація. У даній статті пропонується структура «soft skills», подається обґрунтування важливості їх формування на заняттях філологічного циклу, наводяться приклади різних форм педагогічної діяльності з формування ключових компетентностей.

Ключові слова: «soft skills», «metaskills», комунікативні навички, критичне мислення, ключові компетентності,

У сучасному світі для успішного професійного зростання недостатньо мати тільки глибокі фахові знання. Необхідні особливі навички, які називають гнучкими або частіше використовують англomовний термін «soft skills». Тому в освіті постали нові глобальні виклики та пріоритети. Нові стратегії вимагають нових підходів і технологій.

Підготовка майбутніх фахівців ґрунтується як на засвоєнні «hard skills» (вимірних професійних компетенціях, які визначають знання спеціалістів у конкретній сфері), так і на «soft skills». Ці навички показують, як людина взаємодіє з соціумом.

Сьогодні все більше професій вимагають залучення соціальних компетенцій. Питанням розвитку «soft skills», як важливої складової конкурентоспроможності фахівця займаються Л. Іванова, О. Скорнякова, Н. Длугунович, К. Коваль та інші.

Гнучкі навички можна поділити за такими ознаками:

- Особиста ефективність. Вона включає вміння досягати поставлених цілей, стресостійкість, креативність, управління часом та почуття відповідальності.
- Комунікативні навички. Це робота в команді, розв'язання конфліктних ситуацій, вміння переконувати та приймати групові рішення.
- Управлінські навички. Розвиток лідерських якостей, вміння сформувати команду, згуртувати її та мотивувати її учасників.
- Навички управління інформацією. Вони включають критичне мислення, вміння аналізувати інформацію та синтезувати дані, вміння оцінювати повідомлення та навички навчатись упродовж життя.

Соціальні навички тісно пов'язані з «metaskills» (метанавички, «навички навичок»). Це навички, які покликані дозволяти майбутнім фахівцям ефективно реагувати на крихкість і мінливість ситуації, вести в майбутньому за собою колективи та досягати значних результатів. Щирість у спілкуванні, здатність до саморефлексії, адаптивність, вміння розставляти пріоритети, пояснювати складні речі простими словами, уникати конфліктів – це навички, які лягатимуть в основу решти. Їх варто розвивати протягом усього життя.

Заняття філологічного циклу, крім формування предметних компетентностей, покликані розширювати цілісні світоглядні уявлення студентів, розвивати логічне і критичне мислення, творчу уяву, систему загальнолюдських, національних, особистісних ціннісних орієнтирів, вміння виражати емоції та почуття, розв'язувати життєві проблеми. Тому діяльнісний, ціннісний, емоційний та поведінковий компоненти ключових компетентностей набувають неабиякої ваги у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Для студентів першокурсників гнучкими навичками стають також бажання навчатися й допитливість. Ці персональні якості допомагають швидше адаптуватися до нового місця навчання та сприяють ефективному виконанню навчальних завдань. Насамперед слід поліпшувати соціально-емоційні й поведінкові навички: комунікацію, вміння адаптуватися, керування емоціями та емпатію.

Пропонуємо проаналізувати формування гнучких навичок студентів на прикладі деяких форм навчальної діяльності із власної педагогічної практики.

На заняттях з української мови під час закріплення матеріалу з розділу «Лексична норма» цікавим виявився досвід використання мовної вікторини на зразок відомої гри «ALIAS». Студенти, отримавши картки зі словами різної складності, намагаються протягом однієї хвилини сформулювати визначення або асоціації до мовних понять та чітко донести думку гравцям своєї команди.

Гра допомагає у формуванні комунікативних навичок, розширює словниковий запас студентів, покращує усне мовлення, вміння просто пояснити складне, вміння працювати в команді. Студенти проявляють неабияку креативність під час гри. Відзначимо, що нестандартне мислення потрібне сьогодні не тільки людям творчих професій, а також фінансистам, маркетологам, юристам та іншим фахівцям. Адже ця навичка показує, чи здатен майбутній

спеціаліст шукати незвичайні підходи для розв'язання навіть типових рутинних завдань.

Навички управління інформацією ефективно розвиваються під час створення студентами флешкарток до різних тем та використання їх на заняттях. Для цього виду діяльності пропонуємо використовувати такі теми з української мови: «Фразеологія», «Лексичні помилки», «Граматичні помилки», «Синоніми та пароніми», «Рід незмінюваних іменників», «Складні випадки дієслівного керування», «Складні випадки вживання прийменників», «Складні випадки наголошення» «Антисуржик» та інші.

На заняттях із літератури прикладом ефективного формування критичного мислення, креативності, уміння працювати в команді пропонуємо використання методу «Ромашка Блума». У сучасному світі набагато легше знайти інформацію, ніж поставити запитання, що допоможуть розв'язати проблему. Студенти, поділені на шість мінігруп, формулюють цікаві запитання різного виду (уточнювальні, творчі, фактичні, практичні, оціночні, пояснювальні) до інших команд. Доводячи вміння ставити цікаві запитання, учасники виявляють неабияку здатність до співпраці та логічне мислення. Відомо, що критичне мислення допоможе майбутнім фахівцям аналізувати інформацію, підходити до ситуацій з різних боків та відстоювати свою позицію, що не ґрунтується на висновках інших людей.

На заняттях з літератури ефективним методом формування критичного мислення є також проведення дискусій за прочитаними творами, написання есе, підготовки презентацій, буктрейлерів до вивчених творів.

Таким чином можна зробити висновок, що застосування на заняттях запропонованих ігрових та проектних технологій найбільш ефективно сприяє розвитку таких складових «soft skills» студентів: навички управління інформацією, стратегічні навички, комунікативні навички, особиста ефективність. Тому з огляду на досвід, варто також більше зосереджуватися на вдосконаленні форм та методів, що дозволяють підвищити рівень сформованості інших «soft skills» студентів.

Список використаних джерел:

1. Коваль К. О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування: Вісник Вінницького політехнічного інституту, 2015. № 2. С. 162-167

2. Мякі навички [Електронний ресурс] / W // Матеріал з Вікіпедії. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/M%27які_навички.

3. Soft skills: універсальні навички європейського рівня [Електронний ресурс]/ Іламі Ясна. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://studway.com.ua/soft-skills/>

Литвиненко Наталія Юріївна,
студентка Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради,
natalutvunenko16@gmail.com
Науковий керівник –Грона Н.В.

ІНТЕНЦІЇ В СУЧАСНОМУ МЕДІАТЕКСТІ

Анотація. У статті висвітлено зміст поняття «інтенція», її роль та функції у сучасному медіатексті. Наведено приклади інтенцій у медіа, пояснено їхню локутивну суть та значення.

Ключові слова: інтенція, медіатекст, реклама.

Інтенція – намір, задум, конкретна спрямованість психічної свідомості людини на визначений об'єкт [1].

Термін «інтенція» з'явився завдяки послідовникам Дж. Остіна – одного з творців теорії мовленнєвих актів, які запозичили його з термінологічного апарату філософських наук. Серед них можна назвати таких найвидатніших психологів та філософів, як Ф. Brentano, Е. Гуссерль, В. Штерн.

Завданням нового поняття було досягнення більш високої точності в описі іллокуції і іллокутивної функції висловлення.

Наприклад, локутивна суть висловлювання «На вулиці дощить» полягає в тому, що це безособове речення, вимовлене з нейтральною інтонацією. Сама ж інтенція включається в іллокутивний аспект. Вона може полягати в тому, щоб спонукати присутніх сховатися від дощу в надійне місце. Ще один приклад, локутивний аспект висловлювання «Тут холодно» зводиться до того, що це безособове речення, поширене обставиною місця, вимовлене з нейтральною інтонацією. Інтенція знову включає іллокутивний аспект. Він може складатися, наприклад, з того, щоб спонукати слухача підкинути дров у пічку, або дати тепліший одяг [1]

Учений Й. Стернін у контексті теорії мовленнєвої взаємодії виділяє такі типи інтенцій:

1. інформативну (використовується для передавання нової інформації);
2. предметну (отримати щось, дізнатися про що-небудь, змінити поведінку співрозмовника);
3. комунікативну (сформулювати ставлення до співрозмовника).

На сьогодні інтенцію активно функціонує в психології, неврології, філософії, а також у медіатексті. Як відомо, медіатекст – це усний чи писемний твір масово-інформаційної діяльності та масової комунікації, сутність якого полягає у конкретній інформації, що виражається мовленням з метою впливу та переконання. Для медіатексту, як і тексту взагалі, характерні логічна завершеність висловлювань, комунікативний намір та прагматична установка [1].

Ми спостерігаємо активні прояви інтенції в ЗМІ. Для прикладу можна взяти будь-який аукціон. Інтенція полягатиме в тому, аби продати

запропоновану річ за вигідну ціну. Розглянемо інтенцію у медіатексті на прикладі рекламних оголошень.

На мал.1 зображено рекламу коледжу. Локутивна суть якої полягає в тому, що вона містить необхідну інформацію для вступників. Інтенція зображеної реклами – збільшити кількість майбутніх студентів, тобто «отримати» якомога більше абітурієнтів, а найкращі стануть студентами.

На мал.2 зображено рекламу «ТІМ Інтернет». Локутивна суть полягає в тому, що це інформаційне оголошення. Інтенція – отримати більше користувачів сервісу.

Комунальний заклад
«Прилуцький гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж імені Івана Франка»
Чернівецької обласної ради

ВСТУП 2022

- Середня освіта Трудове навчання та технології**
вступ після 9 класу
* учитель з трудового навчання, креслення, інформатики основної школи
* організатор учнівської творчості
- Середня освіта Фізична культура**
вступ після 9 класу
* учитель фізичного виховання
* інструктор-методист тренажерного комплексу
- Журналістика**
вступ після 9 класу
* молодший редактор, коректор
* редактор мультимедійних видань ЗМІ
- Початкова освіта**
вступ після 9 класу
* учитель з початкової освіти
* учитель іноземної мови, інформатики початкової школи
* асистент вчителя початкових класів з інклюзивним навчанням
- Дошкільна освіта**
вступ після 11 класу
* учитель з дошкільного виховання

Мал. 1. Реклама коледжу

Безкоштовно для вас!

ТІМ ІНТЕРНЕТ
СЕРВІС ПРОВАЙДЕР

Сотні тисяч фільмів, серіалів та телепередач!

Мал.2. Реклама «ТІМ Інтернет»

Отже, інтенція є поширеним явищем, а особливо у медіатекстах. Її роль – спрямувати увагу на визначений об’єкт, адже під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників у людини формується своя картина світу. Завдяки їй проявляється здатність до міркування. Саме така спрямованість мислення формує інтереси персони, культуру мови й культуру поведінки.

Список використаних джерел:

1. Грона Н. В. Текстознавство: функційно-змістовий аспект : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 180 с.

2. Інтенція [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F>.

3. Медіатекст [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії – Режим доступу до ресурсу: <https://www.wiki.uk-ua.nina.az/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82.html>

Літвінюк Ольга Володимирівна,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
ВСП «Тернопільський фаховий коледж
Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя»,
litvinykolu@i.ua

Лотоцька Вікторія Миколаївна,
спеціаліст першої категорії
ВСП «Тернопільський фаховий коледж
Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя»,
vikaouer4uk@gmail.com

КОМУНІКАЦІЯ ЯК ОДНА З ВАЖЛИВИХ ГНУЧКИХ НАВИЧОК ПРИ ПІДГОТОВЦІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ТРАНСПОРТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (НА АВТОМОБІЛЬНОМУ ТРАНСПОРТІ)

Анотація. У статті розкрито, як гнучкі навички (*Soft Skills*) допоможуть майбутнім фахівцям у галузі транспортних технологій бути конкурентоспроможними на ринку праці.

Ключові слова: гнучкі навички (*Soft Skills*), комунікація, фахівці у галузі транспортних технологій.

Підготовка висококваліфікованих, грамотних, інтелектуальних спеціалістів – одне з найважливіших завдань, поставлених перед закладами фахової передвищої освіти. Майбутні спеціалісти повинні не лише

здобути досконалі знання, а й на високому рівні володіти українською мовою, вільно користуватися нею у всіх сферах, особливо в професійній та офіційно-діловій. Уміння спілкуватись мовою професії сприяє швидкому засвоєнню спеціальних дисциплін, підвищує ефективність праці, допомагає орієнтуватися у професійній діяльності та ділових контактах, робить майбутніх фахівців конкурентноспроможними на сучасному ринку праці.

Велику роль у цьому відіграє вивчення української мови (за професійним спрямуванням) та фахових дисциплін. На заняттях перед здобувачами вищої освіти здебільшого ставлять завдання отримати професійні навички, без яких не обійтися на ринку праці. Проте майбутні спеціалісти з транспортних технологій, крім інших фахових навичок, повинні виробляти вміння спілкуватися усно та письмово державною мовою та однією з поширених європейських мов, працювати з основними джерелами технічної інформації та документацією, написаними українською та іноземною мовами. А ще – опанувати ділові комунікації у професійній сфері, вдосконалювати знання ділового спілкування, виробляти навички роботи в команді, тобто розвивати так звані гнучкі компетенції (Soft Skills).

Студенти, які мають сильні софт скіли, ефективніше засвоюють інформацію, швидше ростуть професійно і легше знаходять спільну мову з викладачами та одногрупниками [1]. Можна досконало засвоїти професійні компетенції (Hard Skills), здобути профільну освіту, бути найкращим фахівцем у своїй справі, але якщо не працювати в команді, не вирішувати спільно проблеми, успіху досягти майже неможливо.

На заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) під час вивчення та самостійного опрацювання тем розділів *I. Культура фахового мовлення та II. Етика ділового спілкування* студенти активно розвивають і вдосконалюють такі гнучкі навички, як вміння роботи в команді, вміння переконувати, вирішувати конфлікти, бути креативними, гнучкими, адаптивними та відповідальними тощо. Так, під час опрацювання тем *1.2 Культура мови. Культура мовлення під час дискусії; 1.3 Специфіка мовлення фахівця (відповідно до напрямку підготовки); 1.4 Формування навичок і прийомів мислення. Види, форми, прийоми розумової діяльності. Основні закони риторики; 2.2 Структура ділового спілкування. Техніка ділового спілкування. Мовленнєвий етикет; 2.3 Правила спілкування фахівця при проведенні зустрічей, переговорів, прийомів та по телефону* майбутні фахівці вчаться бути гарними співрозмовниками, захищають групові проєкти, презентують себе, власну ідею, готують виступи, доповіді, розігрують рольові ігри, що допомагає їм швидше стати гнучкими та не боятися висловлювати свої думки у процесі навчання і на шляху до майбутньої успішної кар'єри [1]. Адже роботодавці в Україні та цілому світі вже сьогодні шукають спеціалістів, які вміють легко вжитися в колектив, налагодити ефективну роботу, злагоджено діяти в команді, співпрацювати з партнерами. Особливо це відчувається на тлі пандемії COVID-19 і масового переходу на онлайн. У найближчі роки потреба у фахівцях, які вміють ефективно працювати онлайн, зростатиме [2].

Студенти спеціальності «Транспортні технології» ВСП «Тернопільський

фаховий коледж ТНТУ ім. І. Пулюя» активно застосовують свої знання з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» та навички ділового спілкування у практичній діяльності. Працюючи в компанії Deus Logistic, вони повинні вміти грамотно й чітко заповнювати транспортну документацію та організувати замовлення вантажів. А ще – вміти спілкуватись із замовниками безпосередньо та в телефонному режимі. На підприємстві Continental майбутні фахівці здійснюють заключення договорів про співпрацю з різними постачальниками сільськогосподарської продукції та фермерськими господарствами. Одночасно розвиваючи як професійні, так і комунікативні навички, вони стають впевненими фахівцями в обраному напрямку [3]. Багато випускників здійснюють приватну підприємницьку діяльність, що безпосередньо потребує знань професійної мови в питаннях оформлення шляхової документації, товарно-транспортних накладних, актів списання тощо. Знання, отримані в коледжі, вироблення гнучких навичок, ораторські здібності й уміння знаходити спільну мову з колективом, практичний досвід роблять їх чудовими фахівцями у своїй сфері.

Тому студенти, які розуміють, що результат навчання – це їхня особиста відповідальність, знають, як вигідно піднести свої сильні сторони, швидше досягають бажаних результатів. Особливо коли вони вміють і хочуть самостійно розібратися в проблемах і вирішувати їх, а не звертатися відразу за допомогою до інших [3].

Отже, гнучкі навички важливі для кожного здобувача вищої освіти і майбутнього співробітника, незалежно від рівня професіоналізму. Це те, що допомагає й надалі залишатися спеціалістом, а також ефективно використовувати професійні компетенції та знання. Тому вкрай важливо знаходити в собі і підтримувати гнучкі навички – особливо цінні в професії транспортних технологій (на автомобільному транспорті).

Список використаних джерел:

1. Ковальчук Т. П'ять найважливіших гнучких навичок, які потрібно почати розвивати вже сьогодні. URL: <https://thepoint.rabota.ua> (Дата звернення 30.01.2022).
2. Хорунжий С. Креативність, вміння переконувати і працювати в команді: які soft skills є найважливішими. URL: <https://life.pravda.com.ua/authors/602e285ef144e/> (Дата звернення 30.01.2022)
3. Хорунжий С. Hard skills – Soft skills: чому і як важливо навчатися. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/chomu-vchitisya-shchob-buti-uspishnim-zhorstki-i-m-yaki-navichki-poradi-eksperta-50141690.html> (Дата звернення 30.01.2022)

Люлька Лідія Степанівна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
Комунального закладу « Прилуцький
гуманітарно-педагогічний фаховий
коледж імені Івана Франка»
Чернігівської обласної ради,
lidiya.stepanivna@gmail.com

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

***Анотація.** Стаття присвячена проблемі формування комунікативної компетентності – невід’ємної складової професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів в умовах педагогічного коледжу. Акцентовується увага на основних підходах до проєктування професійного становлення майбутнього фахівця і його готовності працювати в школі нового покоління, на формування у педагогів – фахівців сучасного рівня гнучких навичок (soft skills) як одного із важливих чинників їх конкурентоспроможності на ринку праці.*

***Ключові слова:** компетентнісний підхід, творча особистість, професійна компетентність, комунікативна компетентність, термінологічна база, мовленнєва культура, інформаційні технології, гнучкі навички (soft skills).*

*Найбільша у світі розкіш –
це розкіш людського спілкування
Антуан де Сент-Екзюпері*

Сучасні заклади вищої освіти, що надають освітні послуги щодо підготовки майбутніх учителів початкової школи, мають важливе завдання – підготувати не лише компетентних та висококваліфікованих фахівців, а й повноцінних суб’єктів освітнього процесу.

Компетентнісний підхід переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок у площину формування й розвитку в учасників освітнього процесу здатності діяти практично і творчо застосовувати набуті знання і вміння у різних життєвих ситуаціях.

Поняття «компетентність» має багато означень. Так, освітня комісія Ради Європи трактує «компетентність» як здатність застосовувати набуті в процесі учіння, знання й уміння в різних ситуаціях; ЮНЕСКО поняття компетентності визначає як поєднання знань, умінь, цінностей і ставлень, застосовуваних у повсякденні. Кожна компетентність побудована на поєднанні взаємопов’язаних пізнавальних ставлень і практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, знань і вмінь, без чого неможлива певна діяльність [6, с.2].

В Україні ідеї компетентнісного підходу в освіті досліджувало багато педагогів-дослідників та учителів-практиків (Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Овчарук, О. Пометун, С. Трубочова, О. Савченко, М. Вашуленко т.ін.). Запропоновано такий перелік ключових компетентностей, як навчальна (уміння вчитися),

громадянська, загальнокультурна, інформаційна, соціальна, здоров'язбережувальна [6, с.4]. Водночас підкреслюється, що навчальна діяльність у підсумку повинна не просто дати людині суму знань, умінь і навичок, а сформуванню рівень компетенцій, тобто є націленою на формування творчої особистості [6, с.6].

Підготовка майбутніх учителів повинна бути заснована на потребі самої особистості майбутнього педагога у постійному і різнобічному самовдосконаленні. Сьогодні змінилася вимога до якостей, якими має володіти майбутній учитель. На перше місце виходить опанування сучасними освітніми технологіями, пошук альтернативних форм освіти, впровадження інноваційної стратегії навчання і виховання, перехід до її гуманітарної моделі, інноваційних методів навчання [2]. Сучасний викладач навчає моделей, способів або шляхів отримання знань, дає ключі від дверей, за якими зберігається граніт науки [2]. Розвитку професійної компетентності майбутніх учителів сприяє формування гнучких навичок (soft skills), які доповнюють жорсткі (hard skills) – технічні або професійні навички, що, на відміну від останніх, мають універсальний характер, важливі для успішного професійного й життєвого самовизначення будь-якої людини, незалежно від професії [3, с.21]. Учені сьогодні виділяють інтерперсональні soft skills: комунікація; робота у команді; ведення переговорів; конфлікт-менеджмент; лідерські здібності [2].

Навчальні заклади, готуючи фахівців для системи освіти, докорінно змінили підходи до вирішення проблеми підготовки сучасного вчителя для школи нового покоління. Школі потрібен учитель, здатний розвивати особистість дитини засобами навчального предмета, учитель-гуманіст, творча особистість. За В.О.Сухомлинським, творчість – це насамперед пізнання людини, подив перед багатогранністю й невичерпністю людського розуму [4, с. 8].

У педагогічні вузи прийшов новий студент, який не завжди до кінця усвідомлює складність і відповідальність, пов'язані з професією вчителя, тому значна увага приділяється адаптації студентів нового набору, в ході якої відбувається формування бажання вчитися і вчитися саме в стінах педагогічного коледжу; виховання любові до професії вчителя; утвердження віри у власному «можу»; осмислення обраної професії. Вдячним матеріалом може стати обговорення «Порад вчителю, який починає працювати в школі» В. Сухомлинського [4, с.26], де кожен знайде відповідь на поставлені питання: *так, це цікаво; це почесно; я зможу і стану Вчителем.*

Педагогічні заклади з-поміж інших вирізняються тим, що новий студент вимагає і нових взаємин з викладачами. Вони повинні бути партнерські, як спілкування старших і молодших колег. Лише за такої умови можна сформуванню творчу особистість. Проте це непросте завдання, так як спонукає до самоорганізації, самодисципліни, високої відповідальності і довіри як викладача, так і студента. У той же час це просто і легко, якщо викладачі і студенти стають одностайними. Таким чином, технологічна складова професійної компетентності вчителя повинна мати послідовний, логічний характер і потребує гнучкої співпраці в системі «викладач-професія-студент».

Сучасна початкова школа чекає від молодого спеціаліста – нашого випускника- реалізації Державних стандартів початкової школи. Для цього студенту необхідно глибоко володіти термінологічною базою, формування якої в майбутніх спеціалістів має відбуватися поступово, але якомога раніше, уже з першого курсу. Така постановка мети навчання вимагає активних методів навчання, і вони повинні бути не практичним додатком до теоретичних питань, а навпаки, служити відправною точкою. Формуванню термінологічної бази сприяють асоціативні схеми, блок-схеми, опорні конспекти, що змушує студентів бути активними як під час аналізу, так і систематизації та узагальнення знань про складні граматичні поняття, відчувати себе поряд з викладачем творцем навчального процесу. Так, використання асоціативних схем дозволяє сприймати граматичне поняття в цілому, а вже потім конкретизувати його складові. Такі схеми розроблені до всіх тем «Морфології» та «Синтаксису». Доречними є і термінологічні диктанти, кросворди, лінгвістичні казки, вправи з ключами, у складанні яких беруть участь студенти, успішно використовуючи їх потім під час педагогічної практики. Студенти переконуються: складні граматичні поняття легко сприймаються дітьми, якщо подані у цікавій формі, а отже, і осмислюються та зберігаються в дитячій пам'яті надовго.

Важливою компонентою професійної компетентності майбутнього вчителя є комунікативна компетентність, що є предметом вивчення у працях О.Я. Савченко, В.О. Сластьоніна, М.С. Вашуленка. Будь-яка діяльність реалізується в процесі спілкування, а вчительська – особливо, бо це взаємодія особистостей. І починається вона з роботи над словом. В.О. Сухомлинський у цьому контексті писав «Слово – це найважливіший педагогічний інструмент, його нічим не замінити. Кожен учитель початкових класів насамперед словесник» [5, с.23]. Особливого значення слід надати роботі зі «словниковими» словами, щоб вони не залишилися поза увагою майбутнього вчителя. З цією метою студентам пропонується опрацювання словникових слів, створення презентації, виконання таких завдань, як: добирати словникові слова на кожен урок відповідно до теми уроку; визначати спосіб пояснення значення цих слів; встановлювати взаємозв'язок з іншими словами; добирати систему вправ з урахуванням вікових особливостей учнів. За такої умови, за словами Василя Сухомлинського, «на кожному уроці дитина буде поповнювати словникову базу, знайомитися з новим, робити маленькі відкриття». Студенти переконуються: вміння відчувати слово, добір вдалого слова – непроста справа, і над цим потрібно працювати постійно. Тоді «життя слова стане царством думки» [4, с.23]. Пропонується, наприклад, робота творчих груп над твором-описом, -роздумом, -есе, коли студенти керують (уявно) пошуком дітей найважливіших і найвдаліших слів з наступним аналізом їх доцільності.

Формуванню мовленнєвої культури сприяє використання складеного словника найуживаніших у лексиці вчителя слів, до якого постійно звертаються студенти як на заняттях, так і під час проходження педагогічної практики.

В.О. Сухомлинський був глибоко переконаний, що «виховна сила слова – це ще не займана цілина на педагогічному полі» [1, с.3]. Саме словесники мають на кожному занятті використовувати цю силу слова, навчаючи і мови, і

загальнолюдським моральним та духовним цінностям. Вдячним дидактичним матеріалом є творчість В.О. Сухомлинського на заняттях сучасної української мови. Так, використання зв'язних текстів сприяє формуванню високих моральних якостей майбутніх педагогів, вводять їх у непростий світ майбутньої професії.

Наприклад:

1. Прочитайте текст. Чи погоджуєтесь ви з твердженням великого педагога? Ваша думка?
2. Визначте предикативні центри речень, поясніть розділові знаки. Виконайте синтаксичний аналіз речень з однорідними членами.

Наріжний камінь педагогічного покликання – це глибока віра в можливість успішного виховання кожної дитини. Я не вірю в те, що є невиправні діти, підлітки, юнаки, дівчата. Адже перед нами істота, якій тільки відкривається світ, і від нас залежить зробити так, щоб ніщо не пригнітило, не знівечило, не вбило в маленькій людині гарного, доброго, людського. Тому кожний, хто вирішує присвятити своє життя вихованню людини, має бути терплячим до дитячих слабостей, які...не варті ні гніву, ні обурення, ні покарання (*Що таке покликання до праці вчителя?* [4, с.8-9]).

- Поясніть правопис підкреслених слів.
- Виконайте морфемний аналіз слів відкривається, присвятити, людського.

Наближенню освітнього процесу до реальних умов майбутньої професійної діяльності сприяє ділова гра: проведення студентами фрагментів уроків, виконання ролі учнів, учителя, само- та взаємоаналіз; підготовка і ведення діалогу з уявним класом; ознайомлення студентів з інформаційними технологіями, вільне володіння комп'ютером і правильне застосування його в освітньому процесі. У творчій співпраці викладача і студентів складаються, наприклад, казки, абетки, озвучуються, створюються презентації, електронні навчальні посібники – словом, народжується жива казка, про яку В. Сухомлинський говорив як «про свіжий вітер, що роздмухує дитячу уяву» [4, с.31].

У стінах навчального закладу, формуючи одночасно спеціаліста й особистість, спрямовуємо діяльність майбутнього вчителя на пошук і створення нового, оригінального чи суттєве вдосконалення уже відомого, на прагнення досягти найвищого рівня професійної компетентності, ім'я якому – Творчість.

Список використаних джерел:

1. Вашуленко М. С. В. О. Сухомлинський – творець дитинства рідної мови / М. С. Вашуленко // Наук. зап. Кіровоград. держ. пед. ун-ту імені Володимира Винниченка. Сер. : Педагогічні науки. – Кіровоград, 2008. – Вип. 78. —Ч.2. – С. 3—5
2. Морі Є. Soft skills та критичне мислення: які навички знадобляться дітям у XXI столітті. URL: <https://suspilne.media/62334-soft-skills-ta-kriticne-mislenna-aki-navicki-znadboblatsa-ditam-u-xxi-stolitti>.
3. Смагіна Т. М. Зміщення акцентів з hard skills на soft skills у підвищенні професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти. Розвиток

професійної компетентності педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти регіону: збірник матеріалів конференції. Житомир, 2017. С. 2

4. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю / В. О. Сухомлинський. – К.:Рад.шк.,1988. – С.7, 8, 9, 23, 26, 27, 31.

5. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5-ти томах/ В.О. Сухомлинський. – К.: Радянська школа, 1976-1977.

6. Щекатунова Г.Д. Реалізація компетентнісного підходу у вимірі сьогодення.

<http://klovsky77.com.ua> > 219.. (Дата звернення 13.01.2022).

7. Юда Л. А. Проблеми формування гнучких навичок (soft skills) у процесі викладання історії української культури в ЗВО <https://visnyk.chnpu.edu.ua> > yuda-1 (Дата звернення 13.01.2022).

Михайленко Ірина Іванівна,

викладач вищої категорії, викладач-методист
Комунального закладу «Чернігівський базовий фаховий
медичний коледж» Чернігівської обласної ради,
iirinamikhailenko@ukr.net

САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАЧА – НЕОБХІДНА УМОВА ЙОГО ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

Анотація. У статті розкрито сутність поняття «освітнє середовище», організаційних, технічних ресурсів. Доведено необхідність застосування педагогами різноманітних методів, прийомів, форми роботи в освітньому просторі.

Ключові слова: виховання, самовиховання, самоосвіта, творчий пошук.

Самовиховання та самоосвіта – складові навчання людини впродовж усього життя. Якщо виховання можливе при будь-якому відношенні до своєї особистості та діяльності, то самовиховання може здійснюватися лише при високій вимогливості до себе.

Тому сучасні вимоги до педагога на перше місце ставлять систематичну самостійну роботу щодо розвитку професійної компетентності, поглиблення його теоретичних знань і практичних умінь. Про це наголошується і в нормативних документах, як-от:

- у п. 2 статті 54 Закону України «Про освіту» зазначено: «Педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники зобов'язані постійно підвищувати свій професійний і загальнокультурний рівні та педагогічну майстерність»;

- у п. 1 статті 59 зазначається: «Професійний розвиток педагогічних і науково-педагогічних працівників передбачає постійну самоосвіту, участь у програмах підвищення кваліфікації та будь-які інші види і форми професійного зростання. Заклади освіти, в яких працюють педагогічні та науково-педагогічні

працівники, сприяють їхньому професійному розвитку та підвищенню кваліфікації»;

- відповідно до Концепції Нової української школи стратегічні цілі й завдання вимагають освітніх реформ, спрямованих на пошук, розробку інноваційних шляхів розвитку всіх складових галузі, формування в освітньому середовищі самоствердження і самореалізації особистості педагога.

Тож працювати за новими вимогами може лише творчий викладач, який повсякчас навчається, розвиває свої професійні якості:

- моральні: патріотизм, доброта, гуманність, порядність, чуйність;
- ділові: цілеспрямованість, дисциплінованість, ініціативність, відповідальність;
- професійні: спостережливість, логічність, педагогічна ерудиція.

Основною метою педагогічної самоосвіти стає залучення педагога до творчого пошуку, експерименту, дослідження, поєднання досягнень науки з практикою в повсякденній діяльності. У зв'язку з стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, активним їх впровадженням у всі сфери людської діяльності та освітньою реформою у середній освіті, на перший план виходить формування у студентів однієї з ключових компетентностей, таких як інформаційно-цифрова. Зрозуміло, що ІКТ-компетентність викладача має відповідати викликам часу.

Компонентами ІКТ-компетентності можна вважати готовність викладача до:

- пошуку й відбору додаткової інформації для навчання з врахуванням можливості мережі інтернет, розмноження навчальних матеріалів, сканування, цифрового фотографування і відеозапису;

- використання готових мультимедійних розробок із освітньою та виховною метою;

- представлення освітньої інформації з використанням різних прикладних комп'ютерних програм (Word, Paint, PowerPoint, Publisher та ін.);

- розробки комп'ютерних тестів, систем рейтингової оцінки знань студентів на основі стандартних комп'ютерних програм і програм-оболонок;

- створення баз даних і власних інтернет-ресурсів навчального призначення;

- управління навчальним процесом за допомогою стандартних і спеціальних програм;

- участь у роботі мережеских об'єднань викладачів, інтернет-конференцій із метою підвищення свого професійного рівня та обміну досвідом;

- виготовлення дидактичного комп'ютерного матеріалу.

Процес формування ІКТ-компетентності у викладачів нашого коледжу триває саме завдяки самоосвіті та взаємодопомозі. У нашій роботі досягти чогось суттєвого (підвищити показники якості засвоєння матеріалу, що викладаєш, наприклад) можна тільки дякуючи невпинній праці над собою. Постійний пошук і апробація нового є нормою, якщо викладач хоче бути успішним. Самоосвіта має стати потребою особистості викладача. Своєю поведінкою як особистості та

педагога викладач постійно впливає на формування у студентів високих моральних якостей і професійно-важливих компетентностей. Тому не виникає сумніву, що в умовах оновлення вітчизняної освіти викладач стає ключовою постаттю педагогічної діяльності, а його самовдосконалення – необхідною умовою для реалізації цієї почесної місії.

Сьогодні, як ніколи, актуальними є слова В. Сухомлинського: «Далеко не кожен стане вченим, письменником, артистом. Далеко не кожному судилося винайти порох, або велосипед, але майстром своєї справи має стати кожен».

Список використаних джерел:

1. Вчитель: Самооцінювання /упоряд. Н. Мурашко. – К., 2007. – 128с.
2. Діагностика праці вчителя. /Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2007. – жовтень. –С.64-70.
3. Стецюк Л.І. Методологічні основи діяльності вчителя // Все для вчителя. – 2005. – №23-24. – С.11-28.

Мусієнко Любов Анатоліївна,
вчитель Прилуцького закладу
загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів № 6 (ліцей № 6)
Прилуцької міської ради Чернігівської області.
musuenkolubov27@gmail.com

ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

У зв'язку з реалізацією концепції Нової української школи поняття «педагогіка партнерства» впевнено увійшло у нормативну базу освітнього процесу.

Упровадження принципів педагогіки партнерства в умовах реалізації нового закону «Про освіту» [1], Концепції «Нова українська школа» [2], змінює підхід до навчання, ставлячи на перший план особистість, а не механізми освітнього процесу.

В урядових документах зазначено, що саме спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками і є основою педагогіки партнерства та містить систему сучасних методів і прийомів навчання на засадах гуманізму й творчого підходу до розвитку особистості.

Цей підхід до навчання в різні часи опрацьовували В.Сухомлинський, Ш.Амонашвілі, І.Волков, І.Іванов, А.Макаренко, В.Караковський, С.Лисенкова, В.Шаталов та ін. Педагогіка партнерства визначає, що учень – добровільний і зацікавлений соратник, одноступенець, рівноправний учасник освітнього процесу, турботливий і відповідальний за його результати [3].

Важливим аспектом партнерської діяльності вчителя та учня є розвиток творчої активності, творчого мислення, здібностей до активних та адекватних дій в нових умовах. Варто зазначити, що для досягнення спільної

мети необхідна чітка та спрямована взаємодія всіх учасників освітнього процесу та усвідомлення важливості спільних дій.

Принципи педагогіки партнерства можуть і повинні бути реалізовані на всіх ланках освіти – від дошкільної до вищої (а не лише у межах НУШ).

У нових умовах освітнього процесу педагог повинен уміти виконувати нові функції вчителя – фасилітатора, коуча, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії здобувача освіти.

Саме від рівня інтелектуального потенціалу педагога, його вміння творчо мислити і втілювати свої задуми в життя залежить кінцевий результат розвитку учнів.

Важливою тезою педагогіки співробітництва є те, що вчитель повинен зацікавити учнів освітньою діяльністю, підвищити інтерес до знань.

Для цього в педагогіці співробітництва використовуються найрізноманітніші форми навчання: колективно-групова робота, робота в мікрогрупах, робота в змінних групах, ігрова діяльність.

Зокрема, заняття-суд, яке можна використати під час вивчення протилежних поглядів у формі справжнього суду. Така форма роботи розвиває вміння відстоювати свій погляд, поважаючи думку опонента, розвиває вміння аналізувати й узагальнювати явища та події (суд над Чіпкою Вареником із роману Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»).

На сьогодні стають популярними заняття у формі дискусії, які сприяють засвоєнню знань. Вони вдосконалюють уміння спілкуватися, навчають переконливо й точно висловлювати свою думку та відстоювати власну позицію. В основі диспуту лежить проблемна ситуація. Обговорюючи це питання, учні не лише вирішують проблему, а й підвищують свою пізнавальну активність та вміння керувати своїми емоціями та психологічним станом (найбільш цікавими для обговорення є теми «Чи потрібні мові запозичення?», «Грубість – духовна слабкість чи демонстрування сили?», «Електронна чи друкована книжка?»).

Не менш цікавим та пізнавальним видом заняття, який удосконалює вміння аналізувати та систематизувати матеріал, сприяє формуванню вмінь самостійно отримувати знання, є урок-репортаж. Так, під час вивчення життя та творчості класиків української літератури (Івана Франка, Лесі Українки, Ліни Костенко) учні, обираючи роль «кореспондента», «біографа» чи «науковця», самостійно шукають джерела інформації, вчаться у скороченому варіанті записувати почуту чи здобуту інформацію, застосовувати отримані знання для аналізу різних літературних процесів чи фактів із життя письменників.

Ураховуючи вище зазначене, педагогіка партнерства є необхідною в освітніх закладах, оскільки розкриває потенціал та утверджує цінність кожного учня як особистості та готує молодь до майбутньої професійної діяльності та активної життєвої позиції.

Список використаних джерел:

1. Закон «Про освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

2. Концепція «Нова українська школа» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

3. Кравчинська Т. С. Педагогіка партнерства: основні ідеї, принципи та сутність [Електронний ресурс] / Т.С.Кравчинська // Підготовка керівних та педагогічних кадрів до реалізації Концепції Нової української школи: 36 статей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 6 квітня 2017 р. –Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2017. – С. 85–88, Режим доступу : http://conf-hano.at.ua/load/zbirniki/elektronnij_zbirnik_materialiv/4-1-0-680.

4. Холковська І. Л. Партнерство як інноваційна форма діалогічної взаємодії викладача і студентів – майбутніх менеджерів [Електронний ресурс] / І.Л.Холковська // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія, випуск 55, 2018. – С. 136, Режим доступу : <http://library.vspu.net/handle/123456789/11>.

Недашківська Ярослава Вікторівна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
Комунального закладу «Новгород-Сіверський
фаховий медичний коледж» Чернігівської обласної ради
Дорожко Тетяна Іванівна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
Комунального закладу «Новгород-Сіверський
фаховий медичний коледж» Чернігівської обласної ради,
ttropinka@ukr.net

АКТИВІЗАЦІЯ ЧИТАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ ЛІТЕРАТУРИ

Анотація. У статті висвітлено особливості формування читацьких компетентностей медичних працівників. Доведено, що провідна роль у розвитку цієї компетентності належить викладачам словесності, які засобами інтерактивних технологій, різноманітних методів і прийомів, використовуючи різні види нестандартних занять допоможуть сформувати читацьку компетентність сучасної розвиненої особистості.

Ключові слова: *читацькі компетентності медичних працівників, українська та світова література, читацька культура, розвиток особистості майбутнього медичного працівника.*

Читання є стратегічно важливим елементом культури кожної людини, інструментом підвищення інтелектуального потенціалу нації, творчого розвитку особистості та соціальної активності суспільства. Сучасний навчально-виховний процес спрямований на виховання студента – суб'єкта культури і власної життєтворчості. Тому виховання читацької культури, літературної ерудиції,

підвищення ефективності розуміння тексту, робота над прийомами діалогічної взаємодії з ним – є одним з пріоритетних напрямків роботи сучасного викладача.

Нас цікавить успішне вирішення проблеми розвитку особистості майбутнього медичного працівника, можливості її гармонізації, яка великою мірою залежить від рівня розвитку читацької діяльності студентів, від ступеня сформованості в них настанови на розуміння творів літератури, оволодіння прийомами ведення діалогу з текстом у процесі читання. Саме ці чинники забезпечують ефективне розуміння текстів, сприяють розвитку інтелекту читача, власних смислових позицій.

Практика свідчить, що більшість студентів, як правило, не спрямовані на діалогічну співпрацю з текстом, не володіють прийомами роботи з книгою. Проблема формування у студентів приймів діалогічної взаємодії з художнім твором у контексті загальної культурологічної і розвивальної тенденції навчання надзвичайно актуальна, оскільки висока культура читання – один із найважливіших і найбільш визначальних показників гармонійно розвинутої особистості.

Одним із ефективних прийомів вирішення проблеми формування у студентів читацької компетентності є інтерактивне навчання. На заняттях літератури пропонуємо практикувати технологію ситуативного моделювання. Таке навчання покликане реалізувати ще й комплекс завдань: забезпечення контролю виведення емоцій, надання студентові можливості самовизначення, розвитку творчої уяви, надання можливості зростання навичок співробітництва в соціальному аспекті, надання можливості висловлювати свої думки.

Учасники навчального процесу за ігровою моделлю перебувають в інших умовах, ніж у традиційному навчанні. Їм надається максимальна свобода інтелектуальної діяльності, яка обмежується лише означуваними правилами гри. Студенти самі обирають власну роль у грі, висуваючи припущення про ймовірний розвиток подій, створюють проблемну ситуацію, шукають шляхи її розв'язання, беручи на себе відповідальність за обране рішення. Викладач в ігровій моделі виступає як інструктор, суддя, тренер, головуючий, ведучий.

На практиці це означає, що в результаті компетентісно спрямованої літературної освіти студент не просто знає імена та прізвища визначених програмою письменників, певні літературознавчі поняття, зміст вивчених творів тощо, а може розрізнити твори масової культури і художню літературу, самостійно обирає та зіставляє різні естетичні явища (художній твір, музичний твір, театральну виставу, кінофільм тощо), висловлює власну оцінку, мотивує її, аргументовано інтерпретує прочитане та побачене.

Одним із основних моментів у процесі вивчення літератури є інтерпретація художнього твору. Це ключова компетенція, якою має оволодіти студент, оскільки інтерпретувати, тобто перекладати щось на мову власних вражень і понять, людині необхідно в різних сферах її діяльності. Для формування цієї компетенції доцільно створити навчальну ситуацію, яка спонукатиме студента до зацікавленої роботи під час аналізу літературного твору і буде спрямована саме на формування предметної літературної компетентності. Наприклад, під час вивчення новели І. Франка «Сойчине крило» пропонуємо першокурсниками не

лише змалювати особистісні і громадянські якості головної героїні, її ідейні переконання, а й сформуванню власну позицію і бачення себе в образі героїні в сучасному світлі.

Формуванню читацької компетентності сприяє використання елементів рольової гри під час аналізу літературного твору. Саме це допомагає розвивати творчі здібності студентів і спонукає їх глибше усвідомити мистецьке явище. Усне перевтілення студента в героя твору, прогнозування власної поведінки за певних обставин сприяє формуванню здатності сприймати твір не тільки розумом, а й серцем, тобто враховувати такий важливий принцип аналізу художнього твору, як емоційність.

Формування компетентності відбувається на заняттях літератури через використання елементів рольових ігор, створення проблемних ситуацій, які спонукають до дискусії, створюють високий рівень мотивації до навчальної діяльності. Саме з цією метою варто пропонувати студентам сформулювати запитання, завдання, пов'язані з вивченим твором, зверненні до автора, літературного персонажа, одnogрупника. Наприклад, під час опрацювання соціально-психологічного роману Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» проводимо рольову гру «Суд», де гравці, можуть обрати собі ролі прокурора, адвоката, звинуваченого, свідків та висловити власне ставлення до вчинків головного героя твору, до подій роману, обрати ту чи іншу позицію.

Широко застосовується в практиці роботи наших викладачів компаративний аналіз. Про нього позитивно відгукуються ряд провідних учених. Зокрема, член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук Д. С. Наливайко в одному з інтерв'ю на запитання: «Які можливості компаративістики як методики аналізу тексту?» – відповів: «...необхідність порівняльного вивчення літератури і його методики не викликає сумнівів. Це вивчення розпочинати треба з простого: із зіставлень творів, що належать до однієї художньої системи, до одного жанру й стилю, здійснюючи зіставлення на різних рівнях – теми, сюжету, композиції, жанрової структури, стилістики тощо, фіксуючи при цьому, що в них повторюється і якою мірою, що редукується, що трансформується та ін. Цим шляхом досягається не тільки виявлення типологічних спільностей літературних явищ, а й поглиблене проникнення в їхній художній світ, у їхню індивідуальну неповторність». Використовувати компаративний аналіз слід тоді, коли необхідно розкрити ідейно-естетичну сутність твору чи процесу; дати історико-літературне пояснення відповідностей або відмінностей літературних явищ різних письменств; сприяти розумінню духовної єдності і національної своєрідності різних літератур в культурно-історичному розвитку суспільства. В школі в молодших класах на уроках зарубіжної літератури учні вивчають «Міщанин-шляхтич» Ж.-Б. Мольєра, п'єсу «Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра, а вже у навчальному закладі комедію Івана Карпенка-Карого «Мартин Боруля», та повість «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського. Заняття компаративного аналізу є дуже результативними і дієвими, тому що студенти опиняються в ситуації пошуку, навчаються досліджувати явища через порівняння окремих літературних фактів і явищ, навчаються мислити, розв'язуючи певні навчальні завдання, які їм пропонує

викладач. Такі заняття для них цікаві, тому що вони співпрацюють, як правило, спілкуються в групах, знаходять спільні рішення.

Цікаві творчі завдання підсилюють прагнення студентів проникнути у творчу лабораторію письменника, зосереджують увагу на сюжеті твору, його композиції, образах. Основне у роботі викладача літератури – організувати роботу з текстом твору, розвивати навички студентів розуміти думки автора, вдумливо читати, а це допомагає, безумовно, осмислювати прочитане та робити висновки.

Формування читацької компетентності – нелегке завдання. Місце книги в сім'ї, серед однолітків та ще багато чинників, від яких залежить читацький інтерес. Але провідна роль у розвитку цієї компетентності належить викладачам словесності. Інтерактивні технології, різноманітні методи і прийоми роботи, різні види нестандартних занять допоможуть сформувати читацьку компетентність сучасної розвиненої особистості.

Список використаних джерел:

1. Горб О.А. Компаративістику – на уроки української літератури // Рідна школа. – 2001. -№11. – С.56-59.
2. Гром'як Р.Т. Літературознавча компаративістика. Навчальний посібник. – Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТДПУ, 2002. – С.334.
3. Постол Н. Формування читацьких компетентностей на уроках української мови і літератури // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2016.- №16-18. – С.10-21.
4. Ісаєва О.О. Організація та розвиток читацької діяльності школярів. – К.: Ленвіт, 2000.

Пилипенко Любов Сергіївна,

студентка Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради,

llasavarail@gmail.com

Науковий керівник – Грона Н.В.

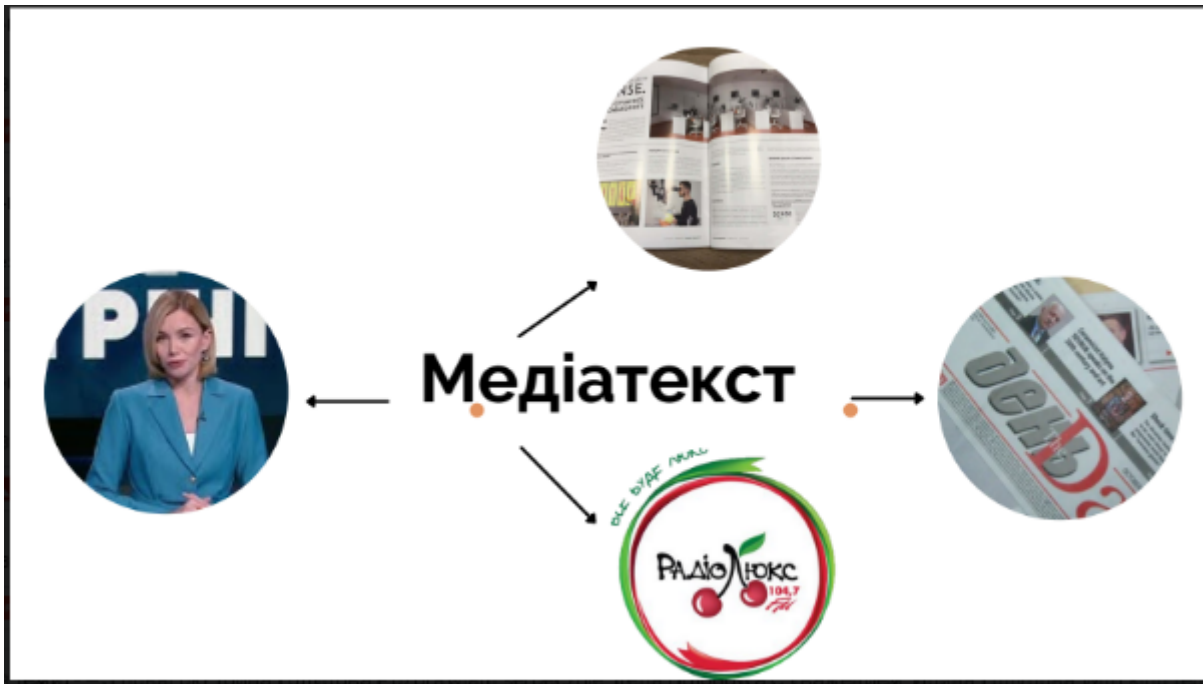
ЗМІСТ ТА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ СУЧАСНОГО МЕДІАТЕКСТУ

Анотація. У статті висвітлено поняття «медіатекст», схарактеризовано його види та особливості функціонування в сучасній журналістиці.

Ключові слова: медіатекст, журналіст, ЗМІ, затекст.

Медіатекст (лат. *mediallis* – серединний + текст) – це усний чи писемний твір масової комунікації або масовоінформаційної діяльності [1] Сам термін «медіатекст» з'явився не так давно.

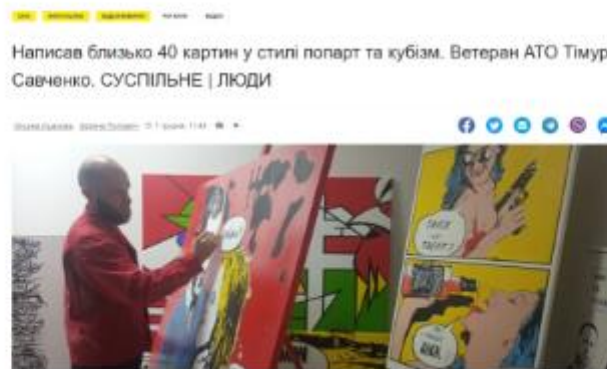
Медіатекст є унікальним у своєму проявленні. До нього можна віднести телерепортажі, статті у газетах, радіопроеграми, брошури, рекламу, тощо [3]. Усі матеріали у ЗМІ можна загалом назвати медіатекстом

Аналітичний медіатекст

Стаття

Загалом до медіатексту можливо застосувати модель комунікації Лассуела. Адже є *комунікатор* (журналіст), він передає *повідомлення* за допомогою *каналу передачі* (газета) *отримувачу* (читачу) та отримує *ефект* (реакцію) [2].

За медіатекстом стоїть здатність журналіста правильно донести матеріал. Для цього він використовує «затекст», те, що залишилось за кадром, певний фрагмент тексту, на який він може натякнути за допомогою картинки чи дати, наприклад. Одним із завдань журналіста є подати затекст, не спотворивши зміст. Т. Добросклонська зазначає, що «..велике значення для теорії медіатексту є також положення про те, що «правильність сприйняття тексту забезпечується не тільки мовними одиницями та їх поєднанням, а й необхідним фоном знань, комунікативним фоном» [4]

Дослідники визначають типологію медіатексту по-різному. Наприклад, Т. Добросклонська поділяє його на 4 основних типи медіатексту:

1. новини;
2. інформаційна аналітика та коментар;
3. текст-нарис;
4. реклама

Вона називає свою модель унікальною, тому що вона може описати майже будь-який медіатекст [4]. Однак, дослідники визначають й інші типи. Так С. Мельник поділяє медіатекст з точки зору взаємодії його з аудиторією. Вона виділяє медіатексти:

1. для масової аудиторії;
2. для конкретного адресата;
3. ті, які потребують безпосередньо реакції;
4. не призначені для взаємодії.

Однак, за цією типологією ми не можемо точно визначити вид окремих творів, вони будуть відноситись до двох категорій одночасно [6].

Зручним є поділ медіатексту на:

1. *інформаційні*: замітка, репортаж, інтерв'ю, питання-відповідь, анонс, заява, опитування, привітання, некролог, анотація;
2. *аналітичні*: кореспонденція, огляд, рецензія, звіт, стаття, лист, коментар, есе, аналітичний прес-реліз, журналістське розслідування;
3. *художньо-публіцистичні*: замальовка, нарис, життєва історія, фейлетон, легенда, памфлет, «гострота», сатиричні коментарі, пародія.

Види медіатексту:

1

інформаційний

2

аналітичний

3

художньо-публіцистичний

Такий поділ співзвучний з жанрами журналістики. Це сталося через те, що здебільшого медіатекст відносять до журналістського тексту, а не публіцистичного [5]. Основною відмінною рисою, що і співвідносить медіатекст

журналістськими жанрами є те, що медіатекст передбачає наявність аудіо-, фото-, відео- контенту. Саме він допомагає журналісту передати затекст.

Отже, репрезентація сучасного медіатексту відбувається задля переосмислення медіа-контенту та визначення його типології. Зміст медіатексту залишає в собі важливі компоненти (затекст), але додаються й нові (фото, канали розповсюдження).

Список використаних джерел:

1. Добросклонська Т. Г. Медіатекст: теорія і методи изучения. Вестник Московского университета. Серия 10. Журналистика. 2005. Режим доступу до ресурсу: <https://cyberleninka.ru/article/n/mediatekst-teoriya-i-metody-izucheniya>.

2. Казак, М.Ю. Специфика современного медиатекста. НИУ БелГУ. Лингвистика речи. Медиастилистика : кол. моногр., посвящ. 80-летию проф. Г.Я. Солганика. Москва, 2012. – С. 320-334.

3. Модель Лассуэлла Режим доступу до ресурсу: https://its-journalist.ru/Articles/model_lassue-lla.html.

3. Яцимирська М. Г. Культура фахової мови журналіста. Львів: ПАІС, 2004. 332 с.

Пилипенко Надія Сергіївна,

студентка Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради,

444yuxie@gmail.com

Науковий керівник – Грона Н.В.

АНАЛІЗ КОНЦЕПТУ «ЛЮБОВ» У ТВОРЧОСТІ ЛІНИ КОСТЕНКО

Анотація. У статті висвітлено зміст поняття «концепту» та репрезентовано концептосферу концепту «любов» на прикладі творчості Ліни Костенко.

Ключові слова: концепт «любов», Ліна Костенко, концептосфера.

Ліна Костенко – українська письменниця, поетеса-шістдесятниця. Авторка багатьох поетичних збірок, роману у віршах «Маруся Чурай» (1979), поеми «Берестечко» (1999, 2010). У 2010 році опублікувала перший прозовий роман «Записки українського самашедшого» [3].

У своїх творах поетеса часто замислювалась про долю нашої держави та народу, розмірковувала про життя людини. Ліна Костенко вдало передавала глибину почуттів, як романтичних, так і патріотичних.

Концепт кохання є однією з провідних тем у ліриці Ліни Костенко. Поетеса у своїх творах передає весь спектр цього почуття – від емоційного піднесення через радість взаємного почуття до смутку.

Концепт – це дискретне ментальне утворення, що є базовою одиницею розумового коду людини, володіє відносно впорядкованою внутрішньою структурою, являє собою результат пізнавальної (когнітивної) діяльності особи і суспільства та несе комплексну, енциклопедичну інформацію про

відображуваний предмет чи явище, про інтерпретацію конкретної інформації суспільною свідомістю і ставлення суспільної свідомості до певного явища чи предмета (Й. Стернін). До структури концепту належать: образ, інформаційний зміст та інтерпретаційне поле [2].

Для проведення концептуального аналізу тесту важливо орієнтуватися в передумовах його створення, часі написання. Концепт часто містить декілька близьких, споріднених понять. Це може вплинути на сприйняття реципієнтом твору. Завдання редактора в таких випадках полягає в тому, аби якомога зрозуміліше передати авторський задум.

Для аналізу концепту у творі іноді будують концептосферу. За визначенням Д. Лихачова – це сукупність концептів, вона утворена всіма потенціальними носіями концептів мови [4, с. 282]. Концептосфера складається з ядра (базової когнітивної структури, приядерної зони – основних лексико-фразеологічних репрезентацій, найближчої й подальшої периферій) [1].

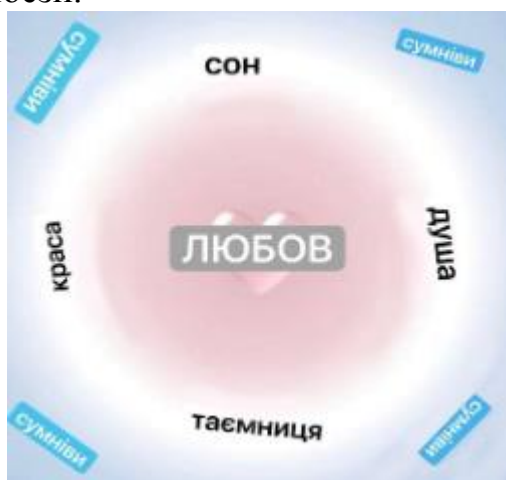
Наприклад, визначимо особливості концепту «любов» у вірші Ліни Костенко «Я хочу знати, чи любиш ти мене». Для початку з'ясуємо лексичне значення слова «любити».

Любити – 1) Відчувати глибоку відданість, прив'язаність до кого-, чого-небудь. || Відчувати сердечну прихильність до родинно близьких осіб (дітей, матері тощо). 2) Почувати, виявляти глибоку сердечну прихильність до особи іншої статі; кохати (у 1 знач.) [4].

Зазвичай почуття любові викликає тільки гарні асоціації, проте у цьому творі лірична героїня засмучена, бо не розуміє, чи взаємні її почуття. Поетеса при написанні використала багато слів слова одного тематичного поля, які вказують на таємницю почуттів (*сон, таємниця, краса і душа*). Ключовими словами поезії можна назвати: «*любиш*», «*ти*» (коханий), «*сон*».

Лірична героїня віршу постійно цікавиться, чи кохає її чоловік. Вона хоче знати, які справжні його почуття. На це вказують фрази: «*Я хочу знати, любиш ти мене, || чи це вже сон, який уже не сниться?*», «*ти просто мені дивишся услід || і трохи любиш сні свої про мене?*» та «*Чи ти за мене душу віддаси, || чи розміняєш суєтно і дрібно?*».

У вірші є концепт кохання, сну та страху, що коханий не відчуває те, що відчуває лірична героїня поезії.

Можемо змодельовати структуру концептосфери цього вірша. Ядро – любов, приядерна зона – сон, душа, таємниця та краса. Найближча й подальша периферії – це сумніви ліричної героїні, які виражаються за допомогою прийменника «чи».

Мал.1. Концепт «любов» у вірші Ліни Костенко «Я хочу знати, чи любиш ти мене»

Отже, концепт – це уявлення про щось, а концептосфера – це сукупність концептів, тобто, уявлень. Концепт кохання є одним із основних у творчості української письменниці Ліни Костенко. На прикладі поезії «Я хочу знати, чи любиш ти мене» змодельовано концептосферу, у якій концепт «любов» є ядром. У творах поетеси кохання зображено не лише винятково приємним, радісним почуттям. Таким чином письменниця передала його багатогранність.

Список використаних джерел:

1. Академічний тлумачний словник (1970—1980). Режим доступу до ресурсу: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 26.01.2022).

2. Грона Н. В. Текстознавство: функційно-змістовий аспект. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 180 с.

3. Костенко Ліна Василівна. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії . Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%9B%D1%96%D0%BD%D0%B0_%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0#cite_note-22 (дата звернення: 26.01.2022)

Пономаренко Наталія Петрівна,
доктор філософії,
викладач ВСП «Машинобудівний фаховий коледж
Сумського державного університету»,
n.ponomarenko@mksumdu.info

ФОРМУВАННЯ ІНФОМЕДІЙНИХ М'ЯКИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЄКТІ З ІНФОМЕДІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ «МЕДІА&КАПСУЛИ»

Анотація. У розвідці висвітлено поточні результати виконання мініпроєкту з інфомедійної грамотності «МЕДІА&КАПСУЛИ», що його ініціював освітньо-дослідницький центр «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬСЬКИЙ кампус». Мініпроєкт «МЕДІА&КАПСУЛИ» уможливорює формування м'яких навичок здобувачів освіти закладів фахової передвищої освіти, зокрема формування інфомедійної грамотності студентів спеціальності 061 Журналістика в умовах запровадження змішаного навчання на засадах комунікативної взаємодії.

Ключові слова: проєкт, м'які навички, здобувачі освіти закладів фахової передвищої освіти, інфомедійна грамотність.

Мета проєкту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність – національне розгортання», який виконує Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) за підтримки Посольства Сполучених Штатів Америки і Посольства Великої Британії в Україні, у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією української преси, полягає в широкій апробації інтеграційної методики щодо розвитку у здобувачів освіти критичного мислення, володіння сучасними вміннями орієнтуватися в інформаційній екосистемі та світовому медіасередовищі, протидіяти операціям впливу в епоху інтернету.

На виконання завдань міжнародного проєкту IREX спрямовано низку грантових мініпроєктів у закладах вищої освіти України. У 2020–2021 рр. з метою формування навичок інфомедійної грамотності в майбутніх учителів української мови і літератури грантовий проєкт виконано профільною кафедрою Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка у співпраці з Горлівським інститутом іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет». До його реалізації було залучено здобувачів освіти спеціальностей 122 Комп'ютерні науки та 061 Журналістика Відокремленого структурного підрозділу «Машинобудівний фаховий коледж Сумського державного університету». Результатом грантового проєкту є створений освітньо-дослідницький центр «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬський кампус», мета діяльності якого – здійснювати «м'яку» інтеграцію інфомедійної грамотності у шкільні предмети.

Цей проєкт став прикладом ефективної партнерської взаємодії в умовах неформальної освіти, який об'єднав у «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬському кампусі» студентів та викладачів ЗФПО та ЗВО, та дав поштовх для реалізації наступного проєкту з інфомедійної грамотності «МЕДІА&КАПСУЛИ». Метою цього проєкту є формувати м'які навички інфомедійної грамотності у здобувачів вищої освіти (у майбутніх учителів української мови і літератури, початкової школи, майбутніх журналістів) в умовах неформальної освіти на основі використання електронних лінгвістичних ресурсів та програмних продуктів Українського мовно-інформаційного фонду Національної академії наук України. У рамках гранту заплановано створити WEB-портал «Мультимедійний словник з інфомедійної грамотності» та «Трансдисциплінарний кластер «МЕДІА&КАПСУЛИ» для візуалізації контенту та для оперативного мультимедійного розв'язання багатокритеріальної задачі (зокрема, для розрізнення правдивої інформації та фейків).

У підготовці методичних матеріалів для «Трансдисциплінарного кластеру «МЕДІА&КАПСУЛИ» дотримуємося концепції імплементації інфомедійної грамотності IREX щодо дев'яти шляхів упровадження інфомедійної грамотності.

Одним із досягнень проєктів «МЕДІА&ВЧИТЕЛЬський кампус» та «МЕДІА&КАПСУЛИ» стала робота над віртуальною лексикографічною лабораторією «Мультимедійний словник з інфомедійної грамотності», що була проведена за участі провідних науковців Українського мовно-інформаційного фонду НАН України та Загальноукраїнського центру

словникарства. Для майбутніх спеціалістів спеціальностей 122 Комп'ютерні науки та 061 Журналістика Відокремленого структурного підрозділу «Машинобудівний фаховий коледж Сумського державного університету».

Відкрилася перспектива укладання словника, побудованого на ґрунті інформаційної теорії лексикографічних систем, який буде постійно оновлюватися актуальним матеріалом, ілюстраціями (саме такий інноваційний інструментарій забезпечує віртуальна лексикографічна лабораторія). Окрім того, за допомогою електронних словників здобувачі фахової передвищої освіти мають змогу зреалізувати такі основні компетентності медіаграмотності, як самостійний пошук інформації; перевірка достовірності мовних фактів; здатність застосовувати раціональні та оперативні методи пошуку мовної інформації; готовність самостійно створювати словникові та медіаграмотні продукти; уміння ставити питання, обґрунтовувати власну позицію; здатність до навчання й удосконалення впродовж життя.

Список використаних джерел:

1. Годлевська К. Професійна підготовка майбутніх учителів з використанням соціальних медіа. Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття». Issue 2 (2020). С. 36-41

2. Ільченко О. Медіаграмотність в освітньо-професійній програмі підготовки здобувачів вищої освіти», *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 28, т. 2, 113-119, 2020. doi.org/10.24919/2308-4863.2/28.208652.

3.Ткачов А., Пліс В. Медіаосвіта і медіакомпетентність як педагогічні поняття. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 33, том 2, 2020. 324-327.

4.Яцимірська М. Г. Культура фахової мови журналіста. – Львів: ПАІС, 2004. – 332с.- <https://www.twirpx.com/file/414470/> .

Санду Анастасія Анатоліївна,

студентка Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради,

sandu@pgpk.ukr.education

Науковий керівник – Лозова Н.Г.

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЕННЯ МЕДІАЛІНГВІСТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Анотація. У статті розкрито поняття «морфологічне термінотворення», «синтаксичне термінотворення». Проаналізовано праці, присвячені процесам термінотворення, визначено переваги кожного з видів термінотворення, визначено найпродуктивніші термінотворчі моделі.

Ключові слова: морфологічне термінотворення, синтаксичне термінотворення, терміни-однослови, терміни-словосполучення.

На сучасному етапі дослідження галузевих терміносистем української мови видається актуальним зіставлення особливостей термінотворення в них у різних аспектах – традиційному / терміноцентричному й когнітивному.

Н. Ф. Стаховська, досліджуючи словотвірну структуру агентивно-професійних найменувань, поділяє їх на чотири групи: прості (однослівні утворення); складні (композиції); терміни-юкстапозити; складені терміноодиниці. Найпоширеніший спосіб творення термінів-найменувань осіб за посадою та професією – *морфологічний*, провідне місце в якому належить суфіксації. За словами дослідниці, суфікси можуть приєднуватися до коренів і українських, і запозичених слів. У творенні назв за професіями на позначення 3 особи чоловічої статі беруть участь відомі в українській мові словотворчі форманти [2, с. 12].

О. В. Чуєшкова, досліджуючи неоднослівну номінацію термінопонять, говорить, що особливу увагу протягом останнього часу приділяють найпродуктивнішим (дво- та трикомпонентним) моделям *термінів-словосполучень*. Проте дослідниця вважає за необхідне здійснити також і аналіз багатокомпонентних терміносполучень. До таких, за її словами, належать терміносполучення, які містять чотири й більше компонентів. Проте вони, за спостереженнями О. В. Чуєшкової, є малопродуктивними. Дослідниця слушно зауважує, що дериваційною базою для творення багатокомпонентних терміносполучень є словосполучення з меншою кількістю компонентів. Зокрема, моделі чотирикомпонентних терміносполучень творяться шляхом ускладнення трикомпонентних. Проте О. В. Чуєшкова вважає, що наявність полікомпонентних терміносполучень не можна вважати нормальним явищем через їх громіздку структуру. На думку дослідниці, дуже часто межі 5 терміносполучень настільки розширюються, що до них відносяться цілі вислови. Як результат, за О. В. Чуєшковою, з'являється модель термінів описів, яким неможливо дати дефініцію, оскільки вона фактично вже міститься в самому терміні. Дослідниця вважає, що одним зі шляхів розв'язання цієї проблеми є намагання визначити допустиму кількість компонентів аналітичних термінів, але, на її думку, формальний підхід у питанні з'ясування оптимальної кількості компонентів, які входять до складу терміносполучення не може бути достатнім. О. В. Чуєшкова переконана, що відповіді на питання, яка кількість компонентів у терміносполученні є нормальною, а яка – ні, не існує. Дослідниця також говорить про проблему «точності» й «стислості» терміна, визначаючи точність як необхідний критерій терміна, а стислість – бажаний, але не обов'язковий [4, с. 95–98].

Сьогодні існує велика кількість праць *традиційного / терміноцентричного* спрямування, присвячених процесам і морфологічного, і синтаксичного термінотворення. Серед основних способів термінотворення виділяють словоскладання, лексикалізацію словосполучень, абрєвіацію, усічення, телескопію, нанизування. У цьому аспекті розрізняють прості терміни (утворені додаванням до кореня чи основи одного або кількох терміноелементів-афіксів), складні терміни (утворені поєднанням слів чи основ) та складені терміни, або терміни-словосполучення. Окремі дослідники диференціюють складні терміни на композиції й терміни-юкстапозити. Серед складених термінів виділяють полікомпонентні терміносполуки, що не є, на думку дослідників, нормальним явищем через громіздку структуру, яка частково вже містить у

своєму складі дефініцію. Учені переконані, що в процесі термінотворення важливо зважати на точність і стислість терміна, а також у процесі термінотворення враховувати ідеальну та оптимальну довжину терміна. Вважають, що набір моделей, за якими будують терміносполучення, для кожної предметної галузі невеликий, не більше двадцяти моделей.

Морфологічне термінотворення – найпоширеніший спосіб творення синтетичних термінів або компонентів (іменників, прикметників) аналітичних термінів. Поширеність цього способу пояснюють його продуктивністю, оскільки в термінах, утворених морфологічним способом, закладені основи структурного систематизування, тобто «на позначення однотипних технічних понять використовуються однотипні способи словотвору». Морфологічний спосіб творення слів полягає в з'єднуванні афіксальних морфем з кореневою частиною слова «за певними словотворчими моделями, правилами, тенденціями, що існують у даній мові на різних етапах її розвитку» [1, с.19]. При цьому суфікси та префікси, які через ті чи інші обставини виявляються зручними для побудови термінів, запозичуються, як правило, із загального морфологічного фонду. Проте деякі афікси можуть зустрічатися тільки у фахових термінах, а в літературній мові вони можуть бути відсутні взагалі.

Характеризуючи особливості творення *термінів-однословів*, варто зазначити, що формальний розподіл їхньої словотворчої структури відповідає змістовому розчленуванню уявлення про позначуване явище, що й дозволяє виявляти кореляцію словотворчої моделі.

Кожне з понять, що їх називають терміносполучення даної медіалінгвістичної сфери, витворилось на основі атрибутивного судження, яке має власну структуру: суб'єкт судження (поняття про предмет думки), предикат судження (поняття про властивість предмета думки) та зв'язка судження (зв'язок між суб'єктом та предикатом) [3]; й може бути умовно розкладене на два компоненти когнітивної моделі: поняття про предмет думки (фізичну чи юридичну особу; людину або організацію) та поняття про властивість, яка належить предметові думки (сферу діяльності). Слово на позначення зв'язки у більшості випадків випускається. Що ж до формальної моделі, то вона може містити від двох до восьми компонентів, які мають між собою змістовий зв'язок. Тобто переважно іменник у називному відмінку (іноді прикметник + іменник у називному відмінку) співвідноситься з уявленням про предмет, а сполуки з різною кількістю формальних (мовних) компонентів – з уявленням про його властивість.

Проаналізувавши способи термінотворення 414-ти термінів зі словника «Медіалінгвістика. Словник термінів і понять» Л. І. Шевченко, Д. В. Дергач та Д. Ю. Сизонов, ми дійшли висновку, що чисельнішим способом творення нових терміноодиниць є синтаксичний. Синтаксичним способом утворилися 237 (57,2 %) терміни, а морфологічним – 177 (42,8 %).

Головною причиною, того, що *синтаксичним способом* утворилися більшість термінів, є те, що всі поняття, виражені терміносполученнями, базуються на атрибутивних судженнях як способі мислення, а відтак мають щонайменше два формальні компоненти для вираження двох складників

судження: «уявлення про предмет думки» та «уявлення про ознаки предмета думки». Проаналізувавши особливості синтаксичного термінотворення, найпродуктивнішими виявилися такі термінотворчі моделі: «іменник в називному відмінку + прикметник» (150 термінів), «іменник у називному відмінку + іменник у родовому відмінку» (39 термінів) (терміни, що утворилися за цією моделлю, мають ідеальну довжину, оскільки кожен терміноелемент відповідає позначуваному поняттю), «іменник у називному відмінку + прикметник + іменник у родовому відмінку» (18 термінів) та «іменник у називному відмінку + іменник у називному відмінку» (15 термінів). На нашу думку, аналітичні терміни краще сприймаються та засвоюються, адже вони додають уявлення про термін, на відмінно від *термінів-однослівів*.

Проаналізувавши особливості морфологічного термінотворення медіалінгвістичного словника, найпродуктивнішими виявилися непохідні терміни, ті, які при синхронному аналізі не мають мотиваційних слів. Таких термінів налічується 58. Найпродуктивнішим способом творення є осново- та словоскладання. Це складний спосіб термінотворення, але найпоширеніший в нашому випадку. Ми спробували розглянути такі словотвірні моделі: «іменник + іменник», «іменник + прикметник» та словотворення іншомовного походження (50 термінів). Також можемо зробити висновок, що ще одним продуктивним є суфіксальний спосіб термінотворення (38 термінів). Модель префіксального термінотворення теж є досить популярною та часто використовуваною (20 термінів).

Отже, проаналізувати морфологічне та синтаксичне термінотворення та визначили, який спосіб є продуктивнішим і найчастіше використовуваний. По вищезазначеним результатам очевидно, що аналітичне термінотворення є продуктивнішим на 14,4 % від морфологічного термінотворення.

Список використаних джерел:

1. Ковалик З. 1.1. Вчення про словотвір. – Львів, 1961. – 83с.
2. Стаховська Н. Ф. Семантична та словотвірна структура агентивно-професійних найменувань металургійної термінолексики: автореф. дис. канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н.Ф. Стаховська; Дніпропетр. нац. ун-т. – Д., 2002. – 17 с.
3. Тофтул М. Г. Логіка: підручник / М. Г. Тофтул – К.: Академія, 2008. – С. 9-18.
4. Чуєшкова О. В. Про поняття оптимальної довжини терміна (на матеріалі економічної термінології) / О. В. Чуєшкова // Вісник: Проблеми української термінології. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка». – 2008. – № 620. – С. 95–99.

Симоненко Альона Сергіївна,
студентка Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради,
simonenkoaliona891@gmail.com
Науковий керівник – Грона Н.В.

ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ (НА ПРИКЛАДАХ ТЕКСТІВ САЙТІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ)

Анотація. У статті висвітлено зміст поняття «інтертекстуальність», з'ясовано лінгвістичні ознаки та аспекти його вираження. На прикладі публіцистичних матеріалів сайтів закладів фахової передвищої освіти, автор пояснює структурні особливості поняття та його функційний аспект.

Ключові слова: інтертекстуальність, функції, публіцистична стаття, цитата, фреймовий репрезентант, перифраз, заклади фахової передвищої освіти.

Інтертекстуальність стала визначальною особливістю сучасної журналістики. Використання в публіцистичних матеріалах інтертекстуальних елементів, з одного боку, зумовлене пошуком найефективніших засобів інформування соціуму, а з іншого – дає змогу створити власний стиль, що набуває актуальності в літературному контексті [3, с.335].

В Україні питання інтертекстуальності в журналістському творі висвітлювали Н. Зражевська, Т. Іванюха, Н.Грона, О. Ільченко, Т. Космеда, О. Костикова, О. Рябініна, О. Цапок та ін.

Поняття «інтертекстуальності» у своїх працях визначає значна кількість філологів. О. Селіванова розглядає інтертекстуальність «як наявність у певному тексті слідів інших текстів, у більш широкому розумінні – діалогічний зв'язок тексту в семіотичному універсумі із попередніми текстами та з подальшим текстотворенням» [2, с. 514].

Мета статті – висвітлити зміст поняття «інтертекстуальність», класифікувати засоби її вираження, установити функції інтертекстів на прикладі текстів сайтів закладів фахової передвищої освіти.

Науковець О. Рябініна виділяє такі функції інтертекстуальності:

1. Інформативна функція, що є основною для інтертекстів, оскільки за їх допомогою в текст вводяться нові знання. Найчастіше інформативність у публіцистичних текстах забезпечується використанням різного роду цитат, алюзій та трансформацій, а також гіпертекстів.
2. Оцінна функція інтертекстів переважно є супровідною, однак постійною, тобто характерна для більшості засобів інтертекстуальності. Вона полягає в експліцитному або імпліцитному оцінюванні адресантом подій, про які йдеться в статті. Інтертексти, що виконують оцінну функцію є стилістично забарвленими.
3. Апеляційна функція, що передбачає звернення до фонових знань реципієнтів, забезпечує розширення меж тексту. Апеляційну функцію

виконують передусім перифрази та фреймові репрезентанти, рідше – сегментні цитати.

4. Спільною для всіх видів та засобів інтертекстуальності є розважальна функція. Її реалізація полегшує сприйняття інформації, привертає увагу читачів до матеріалу, тобто посилює комунікативну привабливість тексту. Виконанню цієї функції нерідко сприяє мовна гра, причому в усіх видах інтертекстуальності [1, с. 12].

Лінгвістичний аспект дослідження ґрунтується на здатності інтертекстуальності до формального вираження у вигляді інтертекстів. Інтертекст – це текстуальний засіб інтертекстуальності, який формально виявляє зв'язки з текстом-донором (прототекстом) і містить його смисловий потенціал; це «чуже слово у своєму тексті [1, с.6]. Інтертекст виражається за допомогою таких засобів: цитата, фреймовий репрезентант, алюзія, перифраз, плагіат, стилізація, переспів тощо.

Проаналізувавши публіцистичні матеріали сайтів закладів фахової передвищої освіти, а саме: Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради, Відокремленого структурного підрозділу «Сумський машинобудівний фаховий коледж Сумського національного аграрного університету», Комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського», удалося знайти такі форми вияву інтертексту: цитати, фреймові репрезентанти, перифрази, що є складником вираження функційного аспекту інтертекстуальності.

Цитування на прикладах творів сайтів фахової передвищої освіти характеризує публіцистичні тексти, як дійсно особливе та водночас милозвучне стилістичне утворення, у якому реалізується функційний аспект інтертекстуальності.

Наприклад: *«Спасибі величезне всім, хто взяв участь, – зазначила голова ЦК спеціальності 122 Комп'ютерні науки Анна Ровна»* (сайт Відокремленого структурного підрозділу «Сумський машинобудівний фаховий коледж Сумського національного аграрного університету», стаття «Машівці довели, що люблять Alma mater»).

Функції фреймових репрезентантів на прикладах творів сайтів фахової передвищої освіти, дають підстави стверджувати, що вони є особливим елементом інтертекстуальності й виконують функцію структурування важливої інформації без витрачання зайвого часу на опис і подальше розшифрування [1, с. 10].

Наприклад: *«...долучились до ініціативи популяризації у соціальних мережах невід'ємного елементу традиційного українського жіночого одягу – хустки»* (сайт Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради, стаття «День хустки в коледжі» 07.12.2021). Слово «хустка» є фреймовим репрезентантом, адже воно асоціюється у реципієнтів із різними емоціями, спогадами, стереотипами. Найчастіше хустка асоціюється із: жіночою душею, символом

вірності в коханні, знаком пошани, оберегом, невід'ємним елементом національного українського вбрання.

Розглянувши структуру та різновиди перифразів-інтертекстів можна дійти висновку, що вони завдяки своїм функціям передають емоційне ставлення автора до цільової аудиторії, використовуються як стилістичний прийом з метою посилення виразності висловлювання, більш інтенсивного впливу на читача або слухача.

Наприклад: «...є продовженням «братніх» стосунків і природним станом убогих бандитів, які обіймали та обіймають вищі посади на Московії» (сайт Комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського», стаття «Сторінки історії моєї родини в історії Вітчизни (до святкування 30-річчя незалежності України)» 21.08.2021). У статті перифраз «братніх стосунків» уживається в значенні ворожих відносин.

Таким чином, функційний аспект інтертекстуальності визначається їхнім типом та різновидом інтертексту. Аналіз публіцистичних статей показав, що найбільш універсальним інтертекстом є цитата, оскільки вона може мати будь-яке джерело породження і при цьому виконувати будь-яку з основних функцій засобів інтертекстуальності: конститутивну, інформативну, апеляційну, оцінну, розважальну та декоративну.

Список використаних джерел:

1. Рябініна О.К. Інтертекстуальність у дискурсі сучасної української преси: лінгвістичний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01/ХНУ імені В.Н.Каразіна. Харків, 2008. 22 с.

2. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава, 2008. 711 с.

3. Цапок О. Інтертекстуальність заголовків черкаських видань / Олена Цапок //

Мовознавчий вісник : [зб. наук. праць / відп. ред. Г. І. Мартинова]. Черкаси : Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького, 2012. Вип. 14–15. С. 331–336.

Симоненко Ірина Анатоліївна,
викладач вищої категорії, старший викладач
педагогічного фахового коледжу
комунального закладу вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна
академія» Запорізької обласної ради,
ira.simca@gmail.com

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ – МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Ключові слова: *самостійна робота, самовизначення, самореалізація, самоорганізація, вчителі початкових класів, вправи, компетентнісний підхід.*

Однією з тенденцій розвитку навчально-виховного процесу у вищій школі

є розширення самостійності майбутніх фахівців, що передбачає самостійний пошук і засвоєння здобувачем освіти нової інформації, організацію діяльності, спрямованої на власний саморозвиток. Це зумовлює чітку організацію самостійної роботи студентів, яка була б різноманітною за формами, мала б принципово нову мотивацію. Актуальність проблеми розвитку в майбутніх учителів початкових класів готовності до самостійної пізнавальної діяльності зумовлена також необхідністю забезпечення безперервної освіти та самоосвіти майбутніх педагогів упродовж усього життя.

Аналіз бесід зі здобувачами освіти та викладачами, власний досвід викладання, спостереження за цим аспектом реформування навчального процесу роблять очевидним протиріччя між вимогою сучасної вищої школи високого рівня самостійності здобувачів освіти в навчанні дисциплін філологічного циклу і низьким рівнем готовності до самостійної роботи з боку студентів.

Теоретичний аналіз проблеми самостійності засвідчив, що до неї зверталися в різні історичні періоди зарубіжні та вітчизняні філософи, педагоги, психологи. Вимоги до вмінь педагога пробуджувати самостійність думки висловлювались ще Сократом, Я.Коменським, К.Ушинським, В.Сухомлинським тощо. Ці ідеї знайшли подальший розвиток у працях сучасних дидактів (В.Андреев, В.Лозова, М.Махмутов, В.Паламарчук, О.Савченко тощо).

Самостійна робота є тією основою, що забезпечує саморозвиток майбутнього фахівця як компоненту становлення творчої особистості. Як відзначає Л.Хомич, саме зміст психолого-педагогічної підготовки дозволяє формувати в здобувачів освіти такі компоненти саморозвитку, як: самовизначення, самореалізація, самоорганізація, самореабілітація [2]. Н.Гавриш, Т.Лопухіна виокремили такі соціально-педагогічні характеристики готовності майбутнього педагога до самоосвітньої діяльності: спрямованість на безперервну самоосвітню діяльність, перспективність, постійний пошук, осмислення та затвердження нових значень професійної педагогічної діяльності; висока адаптивність до змін у педагогічній діяльності, мобільність у застосуванні новітніх програм та технологій; готовність до свідомої корекції власної професійної діяльності, поведінки та ставлення; відкритість новому досвіду, професійна активність, творча індивідуальність, готовність до розв'язання креативних завдань; самокритичність, відповідальність, доцільність; перспективність у стосунках, постійне підвищення рівня спілкування, комунікації з іншими суб'єктами взаємодії [1].

Цілком обґрунтованою є запропонована В.Черняковою схема способів активізації творчого потенціалу особистості майбутнього вчителя, яка містить такі етапи: 1) розвиток загальноінтелектуальних здібностей через застосування інтелектуальних тестів, логічних завдань, вправ творчо-комунікативного характеру, створення проєктів, логічних схем, самоаналіз власних проєктів; 2) мотиваційно-діагностичний етап, на якому використовуються творчі завдання, проблемні методи, професійно-значущі матеріали; 3) процесуально-творчий етап, що передбачає збільшення питомої ваги творчих завдань і вправ, підвищення пріоритету рефлексивно-творчих форм роботи, створення ситуацій дослідження проблеми, ігри-вправи на розвиток асоціативності мислення,

логіки, здатності до емпатії, евристики, навчально-дослідницькі завдання; 4) аналітико-рефлексивний етап реалізується через самоаналіз логіки побудови власних дій, оцінку адекватності мети та кінцевого продукту творчого завдання, оцінку можливостей досягнення кінцевого результату більш оптимальними шляхами та внесення корекції, доведення раціональності розв'язання творчого завдання та оцінку об'єктивної та суб'єктивної значущості творчого продукту [3].

Спостереження та опитування здобувачів освіти і викладачів засвідчили, що рівень готовності студентів до самостійної роботи на різних курсах різний. Найнижчий він на першому курсі, що зумовлено недостатньою сформованістю у випускників загальноосвітніх шкіл умінь і навичок самостійно працювати. З часом, після подолання періоду адаптації до умов вищої школи, він підвищується по мірі набуття навичок самостійної роботи і більшість старшокурсників демонструють достатній рівень організаційної готовності до самостійної роботи, хоча потреба подальшого формування самостійності залишається актуальною. Для подолання протиріччя між вимогою високого рівня самостійності здобувачів освіти у вивченні філологічних дисциплін і низьким рівнем готовності до самостійної роботи з боку студентів необхідно, перш за все, вчити їх учитися самостійно, цілеспрямовано формуючи уміння і навички самостійної роботи.

У процесі підготовки сучасного педагога необхідно змінювати ставлення до самостійності студента: він має діяти самостійно не лише після отримання завдання, а й у процесі пошуку інформації, під час осмислення лекційного матеріалу, у виявленні й формулюванні як пізнавальної, так і професійної проблеми, її розв'язанні. Наводимо різноманітні види вправ, які ми використовуємо у процесі вивчення майбутніми вчителями початкових класів циклу педагогічних дисциплін, спрямованих на формування вмій самостійної пізнавальної діяльності в процесі вивчення філологічних дисциплін (уміння знаходити інформацію, уміння виділяти головне, вести конспекти, уміння формулювати запитання, що є основою для бачення проблеми, суперечності, вміння визначати задачі тощо).

Вправа «Знайди інформацію». Здобувачам освіти пропонуються картки, на яких подаються мовні проблемні питання. Завдання полягає в тому, щоб підібрати ті джерела, у яких може бути матеріал, що розкриває зміст окремого питання з теми, що розглядалась на лекції і буде систематизуватися на наступному семінарському занятті.

Вправа «Конспект». Здобувачам освіти пропонується фрагмент статті (5-7 абзаців) із періодичного педагогічного видання, що відповідає темі заняття. Їм потрібно кожен абзац статті коротко законспектувати (або виділити головну думку) на окремих аркушах, не проставляючи номер абзацу. Потім кожен студент змішує аркуші й передає їх своєму сусідові зліва, який на кожному аркуші проставляє номер абзацу, зміст якого, на його думку, розкритий у конспекті. І так аркуші передаються по колу, поки автори не отримають свої конспекти. Кожен студент у своїх аркушах перевіряє правильність номерів абзаців. Найвище оцінюються конспекти тих авторів, у яких всі абзаци всіма студентами були пронумеровані правильно. Як матеріал

для цієї вправи добираємо статті дискусійного характеру, або ж такі, які не містять відомої студентам інформації з питання, що вивчається, розширюють знання студентів, з тим, щоб можна було організувати групову дискусію.

Продовжити роботу із цими матеріалами можна у вправі «Найкраще запитання». Студенти мають сформулювати оригінальні запитання за змістом фрагменту статті. Спочатку вони працюють індивідуально, а потім об'єднуються в групи (5-7 осіб) і вибирають найбільш оригінальне запитання, на яке мають відповіді студенти інших груп. На завершення визначається, яке питання було найбільш оригінальним і яка відповідь була найкращою.

Доцільним є створення здобувачами освіти за власним проєктом професійного творчого продукту, наприклад, написання казки, що відповідає змісту навчального матеріалу, підготовка цікавої розповіді, розробка сценаріїв різноманітних позанавчальних заходів, складання поезії, модифікація розроблених іншими вправ, а потім його захист і впровадження.

Однією з умов ефективної організації самостійної роботи здобувачів освіти є перетворення студента на активного і творчого суб'єкта власного розвитку й розвитку оточуючого його середовища, він сам має ставити цілі і планувати їхнє досягнення.

Функції викладача при організації самостійної роботи сьогодні змінюються – він стає координатором і консультантом. Викладач, враховуючи компетентнісний підхід у процесі організації самостійної роботи здобувачів освіти, по-новому планує власну діяльність щодо опосередкованого керування самостійною роботою студентів та здійснює це керівництво, зокрема, планує самостійну роботу студентів, створює методичне забезпечення її до кожної теми, пояснює нові навчальні вимоги, мотивує самостійну роботу, розвиває пізнавальний інтерес студентів, здійснює контроль за самостійною роботою. За умови, що викладач є консультантом, здобувач освіти повинен самостійно ставити перед собою навчальне завдання, планувати власну роботу, організувати її, здійснювати самоконтроль за виконанням.

Отже, оволодівши досвідом самостійної діяльності під час навчання, майбутній фахівець зможе постійно поглиблювати свої знання, розвивати свої здібності, розв'язувати професійні задачі, у нього виробиться позитивна мотивація самоосвітньої діяльності. Успіх ефективної організації самостійної роботи студентів значною мірою визначається рівнем професійної компетентності викладача вищої школи, його готовністю передати частину своїх функцій майбутнім фахівцям.

Список використаних джерел:

1. Гавриш Н.В., Лопухіна Т.В. Організація самостійної пізнавальної діяльності майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки. Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. Ялта: РВВ КГУ. Вип.8. Ч.1., 2005. С.8-14.

2. Хомич Л.О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів. К.: «Магістр-S», 1998. 200 с.

3. Чернякова В.Е. Активізація творчого потенціалу особистості. Збірник наукових праць: Педагогічні науки. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка. 2005. С.179-184.

Смоліговець Марія Леонідівна,
студентка ВСП «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій НУ «Чернігівська політехніка»,
smoligovec.m@gmail.com
Науковий керівник – Поцелуйко І.В.

ПРОЖИТКОВИЙ МІНІМУМ ТА МІНІМАЛЬНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА В УКРАЇНІ – ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ЗА ЗВ'ЯЗОК

Анотація. *За економічним змістом прожитковий мінімум показує, скільки грошей потрібно заробляти людині, аби утримувати себе і не опинитися за межею бідності. Якщо дохід нижчий за цю межу, держави допомагають громадянам, підтягуючи їх дохід до цього рівня. Але в Україні такий концепт – давно в історії.*

На практиці цей показник використовують лише для визначення розміру певного типу платежу з бюджету або до нього. Для цього було створено ще кілька видів офіційного прожиткового мінімуму: для дітей до шести років, для дітей з шести до вісімнадцяти років, для осіб, які втратили працездатність.

Ключові слова: *бюджет, прожитковий мінімум, мінімальна заробітня плата, Закон України, розмір.*

Головне питання, яке кожен рік постає при обговоренні підвищення соціальних стандартів, – чому в Україні такий низький рівень прожиткового мінімуму. Чи може людина вижити на таку суму?

Прожитковий мінімум (ПМ) в Україні втратив своє первісне значення, тому є проблемою не тільки громадян, а й держави.

Як сталося, що ПМ для українців рахується по-різному та як можна змінити систему, щоб забезпечити проживання, а не виживання громадян?

Прожитковий мінімум – вартісна величина достатня для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості. Прожитковий мінімум – це не мінімальна зарплата, а показник, який використовується для розрахунку різних соцвиплат та в нарахуванні податку на доходи фізичних осіб. Прожитковий мінімум з 1 грудня 2021 року зросте і для працездатних осіб становитиме 2481 грн[1].

Економічно «прожитковий» мінімум наразі втратив той сенс, який закладений у цей термін. Він уже давно не «прожитковий». Це просто умовна цифра, до якої прив'язаний розрахунок різних соціальних виплат, пільг, суми єдиного податку (1 група).

Прожитковий мінімум встановлюється окремо для основних демографічних і соціальних груп населення. До таких відносяться:

- діти віком до шести років (2100)
- діти віком від шести до вісімнадцяти років (2618);
- працездатні особи (2481);
- особи, які втратили працездатність (1934) [1].

Часто особи далекі від бухгалтерії плутають прожитковий мінімум та мінімальну зарплату- це зовсім різне.

Згідно з ч. 2 ст. 9 Закону № 108 мінімальна зарплата встановлюється у розмірі не нижчому від розміру прожиткового мінімуму саме для працездатних осіб, що є цілком логічним, оскільки людина отримує заробітну плату лише виконуючи певну роботу, тобто вона працює і, відповідно, її мінімальні потреби відповідають потребам працездатних осіб [2].

Отже, мінімальна зарплата не може бути нижчою ніж прожитковий мінімум для працездатних осіб на відповідний період, але може його перевищувати.

Мінімальна заробітна плата – це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може здійснюватися оплата за виконану працівником місячну, погодинну норму праці (обсяг робіт)[2]. Розмір мінімальної заробітної плати визначається в Законі про Державний бюджет на відповідний рік [4].

Базовим соціальним стандартом є прожитковий мінімум, у розмірі якого рівень життя вважається достатнім в Україні згідно з даними аналізу нормативно-правової бази. Від його розміру залежить рівень оплати праці, пенсій, виплат та соціальної допомоги. Також розмір прожиткового мінімуму застосовується і для загальної оцінки рівня життя в Україні. Існують різні методики для розрахунку прожиткового мінімуму. В Україні обрана методика розрахунку, яка заснована на нормативах споживання, тобто основою є вартість мінімального набору продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг, який зазвичай називають споживчим кошиком.

Неодноразово вітчизняні науковці наголошували на тому, що розмір прожиткового мінімуму занижений, оскільки:

1) складники набору продуктів харчування, непродовольчі товари, на підставі яких розраховується прожитковий мінімум, не змінюються відповідно до зміни споживчого попиту та реальної структури сукупних витрат населення. Так, у структурі витрат не передбачено витрати на послуги системи охорони здоров'я, мобільний зв'язок, культури та освіти, витрати на відпочинок тощо;

2) терміни споживання непродовольчих товарів, особливо довготривалого використання, вимагають перегляду в бік скорочення;

3) у структуру прожиткового мінімуму не включено податок на доходи фізичних осіб, який має бути включеним відповідно до роз'яснення Конституційного Суду України.

Політика уряду щодо утримання низького рівня життя є неперспективною для країни з багатьох причин. Низький рівень життя призводить, в першу чергу, до втрати працездатного населення, яке змушене виїжджати в інші країни на

пошуки більш високооплачуваної роботи. У зв'язку з тим, що Україна обрала шлях євроінтеграції, необхідно переглянути підхід, на підставі якого формується споживчий кошик.

У проекті держбюджету України на 2022 рік пропонується встановити, що в 2022 році рівень забезпечення прожиткового мінімуму для призначення допомоги відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» у відсотковому співвідношенні до прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення становить: для працездатних осіб – 45 відсотків; для осіб, які втратили працездатність, та осіб з інвалідністю – 100 відсотків; для дітей – 130 відсотків відповідного прожиткового мінімуму[3].

Список використаних джерел:

1. Про прожитковий мінімум : Закон України від 02.12.2021 р. №1928-IX *Голос України*. 2021. 14 грудня. (№2 37-238). С. 3-9.
2. Про оплату праці : Закон України "Про оплату праці" від 24.03.1995 р. N 108/95-ВР. *Голос України*. 2020. 15 грудня. (№ 1082-IX). С. 4-10.
3. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям : Закон України від 01.06.2000 р. № 1768-III *Голос України*. 2021 2 грудня. (№ 1928-IX). С. 5-9.
4. Про Державний бюджет України на 2022 рік : Закон України від 02.12.2021 р. №1928-IX *Голос України*. 2021. 14 грудня. (№2 37-238). С. 12-20.
5. Ковальська Л. Л., Кривов'язюк І. В. Економіка підприємства : підручник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 620 с.
6. Лисак О. І., Андреева Л. О., Болтянська Л. О. Економіка підприємства : навчальний посібник. Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.

Троцька Марія Сергіївна,

студентка Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
Науковий керівник – Грона Н.В.

ФОРМУВАННЯ ОРФОГРАФІЧНИХ УМІНЬ У КОНТЕКСТІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Анотація: *Публікація актуалізує та висвітлює основні зміни нового правопису Авто акцентує увагу на особливостях правопису тих слів, які стосуються майбутньої професійної діяльності.*

Ключові слова: *новий правопис, орфографія, журналісти.*

Активний процес унормування української орфографії розпочався в ХХ ст. У 1919 р. Українська академія наук розробила "Головніші правила українського правопису", які й стали основою для усіх пізніших доопрацювань.

У 1926 році уже радянська влада затвердила так званий скрипниківський правопис, над яким працювали не тільки радянські філологи, але й представники інших земель, що не входили тоді до УРСР.

Ще деякі незначні зміни прийнято в 1946 та 1960 роках. Автори останньої редакції надихалися добровільно або примусово з "Правил русской орфографии и пунктуации" 1956 р. Від 1960 аж до 1990 р. офіційною була саме ця редакція.

Після розпаду СРСР відновили літеру г і кличний відмінок, але відчувалася потреба ґрунтовнішої ревізії.

Автори "Проекту правопису" 1999 року вирішили відновити багато напрацювань 1926 року. Але відтоді вже минуло багато часу, тож цей проект так і не набув чинності [1].

У 2019 році Кабінет міністрів схвалив нову редакцію українського правопису. Нова редакція була виготовлена згідно з українськими традиціями правопису, з урахуванням нових мовних явищ. На сьогодні, рекомендоване вживання оновлених правил не тільки у професійній сфері, а і в повсякденному житті [4].

Для журналістів ці зміни відіграють важливу роль. Розглянемо окремі з них, доповнивши правила прикладами відповідно до майбутнього фаху.

- Новинкою, порівняно з попереднім правописом, стала можливість писати слова *ірій / ирій, ірод / ирод* двома способами. Також тепер уже офіційно пишемо *И* на початку окремих вигуків (*ич!*), часток (*ич який хитрий*), дієслова *икати* ('вимовляти *и* замість *і*') та похідного від нього іменника *икання*. Крім того, *И* на початку слова вживаємо в деяких загальних і власних назвах іншомовного походження, на кшталт: *ир, Ич-оба, Кім Чен Ин* [2].
- У новий правопис внесли уточнення щодо написання слова «топ»: написання «топ-5», «топ-три» «топ-15» – порушення правопису! Для передачі поняття чогось найважливішого, провідного або найгіршого наша солов'їна українська мова має багато засобів [2].

Таблиця 1. Правопис слова «топ»

Було	Стало
Топ-5 найвідоміших журналістів	П'ятірка найвідоміших журналістів
Топ-три найгірших інтерв'ю	Трійка найгірших інтерв'ю

- Разом пишемо слова з першим іншомовним компонентом: *архі-, архи-, бліц-, гіпер-, екстра-, макро-, максі-, міді-, мікро-, міні-, мульти-, нано-, полі-, преміум-, супер-, ультра-, флеш-, анти-, контр-, віце-, екс-, лейб-, обер-, штабс-, унтер-*:

Мал. 1. Правопис слів з першим іншомовним компонентом

Мал. 2. Правопис слів з першим іншомовним компонентом

Мал. 3. Правопис слів з першим іншомовним компонентом

- Прикметникові закінчення російських прізвищ передаються так: Закінчення -ой передаємо через -ий: *Донський, Крутий, Луговський, Полевий, Соловійов-Сєдій, Босій, Трубецький, але Толстой* [3].

Таблиця 2.

Прикметникові закінчення російських прізвищ

Російська	Українська
Донской	Донський
Трубецкой	Трубецький

- Унормоване написання назв сайтів та інших інтернетних сервісів: вони пишуться українською мовою, за нормами українського правопису і, звичайно ж, відмінюються, як усі українські слова: Назви сайтів без родового слова пишемо з малої букви (*твітер, гугл*); назви сайтів з родовим словом пишемо з великої букви та в лапках (*мережа «Фейсбук», енциклопедія «Вікіпедія»*) [2]

- Змінене написання компонента пів: запроваджене його написання іноді окремо, іноді разом – залежно від його значення [2].

Таблиця 3. Написання компонента «пів»

Було	Стало
Пів'аркуша	Пів аркуша
Пів'ями	Пів ями
Пів'яблука	Пів яблука

- У новій редакції правопису описується механізм утворення іменників жіночого роду – фемінітивів. Іменники на означення осіб жіночої статі утворюються від іменників чоловічого роду за допомогою суфіксів -к-, -иц-(я), -ин-(я), -ес- та інших. При цьому найпоширенішим є суфікс -к- (*журналістка, директорка, редакторка*). Суфікс -иц-(я) приєднують до основ на -ник (*порадниця*) та -ень (*учениця*), а суфікс -ин-(я) – до основ на -ень та до приголосного (*кравчиня, філологиня*). Суфікс -ес- у правописі охарактеризовано як рідковживаний [4].
- Складені назви інформаційних агентств тепер потрібно писати без лапок. Наприклад: *Інформаційне агентство УНІАН*.
- Звук [j] у сполученні з голосними буде передаватися тільки буквами «є», «ї», «ю», «я». Наприклад, проєкт, проєкція, фое, Соєр Хаям.
- У назвах історичних подій, епох, календарних періодів і свят з великої букви пишемо перше слово і власні назви з великої букви. У назвах українських свят всі слова пишемо з великої літери. Наприклад: *День Незалежності України, День Соборності України*.

Сучасна українська мова йде в ногу з часом і в її розвиток вносяться корективи, які постають під впливом різних чинників. Ми виклали лише окремі фрагменти новацій і змін у новому правописі, акцентуючи на особливостях змін, потрібних для майбутньої фахової діяльності. Правопис – це своєрідне мовне законодавство, тому ми маємо дотримуватися цих правил.

Список використаних джерел:

1. Белій Л. Навіщо українцям новий правопис і до чого тут Гугл [Електронний ресурс] / Лесь Белей. 2018. Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-45339529>.
2. Драчук С. 20 найбільших новацій Українського правопису 2019 року [Електронний ресурс] / Сергій Драчук. 2019. Режим доступу до ресурсу: <https://www.radiosvoboda.org/a/30025623.html>.
3. Стислий огляд основних змін у новій редакції «Українського правопису» (2019) [Електронний ресурс]. 2019. Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/osnovni-zminy%202019.pdf>.
4. Семенова Т. Новий український правопис: що змінилося [Електронний ресурс] / Семенова Таисія. 2019. Режим доступу до

ресурсу: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/noviy-ukrayinskiy-pravopis-scho-zminilosya-312234.html>.

Харитюк Інна Володимирівна,
викладач української мови та літератури
Коростишівського педагогічного фахового коледжу Імені І. Я. Франка
Житомирської обласної ради,
inna5983@ukr.net

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ STORYTELLING НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. У статті розглянуто перспективи застосування методу сторітелінгу на заняттях української мови в умовах дистанційного навчання; визначено термін «storytelling»; окреслено можливості та практична значущість сторітелінгу у викладанні української мови.

Ключові слова: кліпова культура, діджеталізація, мережа, сторітелінг, дистанційне навчання, смартфони, прогнозування.

Сьогодні часто доводиться чути, що студенти стали іншими, їх складніше навчати і виховувати. Напевно, це закономірно, враховуючи пріоритетність кліпової культури в століття глобальної діджеталізації, тому важливо своєчасно коригувати викладання згідно запитам суспільства. Лише розумною методикою забезпечується і успішність, і реалізація програми, і дисципліна, і плідність роботи викладача, і подальше зростання, і розвиток можливостей студента.

Ми співпрацюємо з новим поколінням молоді, яке послуговується Інтернет-мережою вже на новому рівні – як простір, в якому воно живе. Здобувачі освіти звикли бути в мережі, з ними завжди смартфони і для них це природна якість життя. Тому, щоб поданий матеріал запам'ятався гарантовано і надовго, а потім був застосований на практиці, необхідно створити «реальну казку». Такий підхід допоможе викликати у слухача емоції, а емоції – це запорука того, що інформацію запам'ятають [1, с.130].

Саме метод сторітелінгу є своєрідним трендом у сучасній освіті. Подання навчального матеріалу у вигляді розповіді історій розвиває уяву, логіку та підвищує рівень культурної освіти студентів. Сторітелінг можна вважати універсальним, адже можливості його застосування є широкими та не залежать від часу і місця.

Існує неузгодженість між дослівним перекладом – (Storytelling, де story – розповідь, історія; tell – розповідати; Storytelling – розповідання історій – ефективний метод подання інформації) й представленням цього методу. Адже, сторітелінг – це комплекс інструментів, які доносять потрібну ідею за допомогою цілої оповіді [1, с.132].

Складно переоцінити можливості сторітелінгу у викладанні української мови. Це щось нове, ще незвідане, що буде привертати увагу студентів. Використання пасивного сторітелінгу оптимально підходить для

початку вивчення нової теми. Під час розповіді можна подати нові правила. Оскільки сторітелінг передбачає сприйняття мови на слух, то насамперед необхідно говорити про розвиток комунікативних навичок, тому планування такої частини заняття доцільно розбити на три підетапи: до прослуховування історії, під час прослуховування історії, після її прослуховування.

Багато залежить від установки, даної викладачем, тому студентів необхідно підготувати до сприйняття історії. Варіанти підготовки можуть бути різноманітними: спеціально підготовлені питання, різні твердження, грамотно підібраний словник допоможуть передбачити, про що далі піде мова. Тут вступає в силу смислове і лексичне прогнозування, крім того, розвивається уява і мислення [3, с. 11].

Розглянемо це на конкретному прикладі. Вивчаючи розділ мовознавства «Орфографія» ми особливу увагу акцентуємо на вивченні теми «Правила вживання апострофа». Для того, щоб запам'ятати правила написання слів з апострофом можна запропонувати студентам прослухати сторітелінг, але перед тим дати чіткі вказівки. Пропоную фрагмент такого заняття:

IV. Пояснення нового матеріалу

а) «Асоціативний куц»

– А які асоціації у вас викликає слово апостроф (знак, помилка, орфограма, правило...)

– Погоджуюсь з вами і пропоную поринути в атмосферу очікування Нового року. У ході моєї розповіді запишіть слова у дві колонки з апострофом і без нього.

б) Сторітелінг «В очікуванні свята»

– Скажіть, якого свята з нетерпінням чекають ваші сім'ї найближчим часом?

В очікуванні свята

Ви не повірите, але в селі *Лук'янівка* новорічних частувань з нетерпінням чекає сім'я *Лук'яненко*: батько *Дем'ян*, мати *Мар'яна*, син *Лук'ян*. Їх *подвір'я* займає чи не найкраще місце в селі. За хатою протікає маленька річечка, увінчана густим *верб'ям*. На цьому місці колись були знайдені *торф'яні* родовища. А куточок цей називали райським. Адже саме тут можна почути чаруючий спів *солов'їв*.

По інший бік села, зацаївши подих, Нового року чекає родина *Рябко*: батько *Святослав*, мати *Зоряна*, син *Святозар*. У їх будинку довгий час ніхто не проживав, тому прийшлося забити не один *цвях*.

Кожна домівка в очікуванні новорічного дива наповнена ароматами різних страв, приготування яких стає сімейною традицією.

Сім'я Лук'янки переконані, що на новорічному столі *обов'язково* має бути *м'ясо, олів'є* і *трьох'ярусний* торт.

А от *Рябки* стверджують, що головним на столі має бути *курячий духмяний* бульйон, картопляне *пюре* та *морквяний* пиріг.

Лук'яненки запевняють, що *з'їхатись* в цю ніч мають всі родичі, навіть якщо доведеться взяти з собою валізу речей.

Родина ж *Рябків* дуже ощадлива, тому наголошують, що головне в цей день вкластися в сімейний *бюджет*.

– Порівняйте слова першої і другої колонки. Яка відмінність у вимові цих слів.

(Студенти звіряють свої записи і записом на слайді, формулюють правила вживання апострофа в даних словах, роблять висновки).

У процесі такого сторітелінгу з'єднуються правила гри з модельованою ситуацією, з одного боку, і підлягає засвоєнню, тренуванню та активізації матеріалом – з іншого. Це дозволяє створити умови для активної участі студентів у процесі спілкування, для забезпечення достатньої кількості повторень при збереженні новизни і поступовим ускладненням [2, с. 98].

Після прослуховування історії можливе використання тренувальних впра. Крім того, після прослуховування історії можна використовувати вправи, спрямовані на розвиток творчих здібностей студентів (створити ілюстрації до історії, виготовити маски для персонажів, придумати свою історію і т. п.).

Переконана, що метод сторітелінгу потрібно поширювати на заняттях української мови, тому що він допомагає не тільки запам'ятати матеріал, а й збагатити усне мовлення. Це прекрасний додатковий інструмент і в період дистанційного навчання, здобувачі освіти можуть презентувати такі творчі проекти і під час відеозустрічі.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко Н. Storytelling як комунікаційний тренд і метод навчання. Молодь і ринок. 2019. №7. С. 130–135.
2. Кравченко В. Реалізація методу storytelling у мовно-літературній освіті. Теоретична і дидактична філологія. Серія: Педагогіка. 2018. №28. С. 96–102.
3. Пометун О.І., Пироженко А.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / ред. О.І. Пометун. Київ: А.С.К., 2004. С. 8–24.

Шепель Любов Анатоліївна,

студентка ВСП «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій НУ «Чернігівська політехніка»,
shepellyba215@gmail.com
Науковий керівник – Поцелуйко І.В.

ПРОЖИТКОВИЙ МІНІМУМ – ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Анотація. *Реформування соціальної сфери, що здійснюється в Україні протягом останніх років, спрямоване на пошук нових підходів до визначення соціальних стандартів та гарантій як основи для забезпечення життєдіяльності усіх членів суспільства. Однак нині немає єдиних підходів серед науковців, урядовців, роботодавців та членів профспілкових об'єднань щодо того, як саме має визначатись базовий стандарт – прожитковий мінімум, від якого залежать мінімальна заробітна плата, пенсія та соціальна допомога, які методи були б оптимальними та суспільно прийнятними при його розрахунку [1, с. 1].*

Ключові слова: *прожитковий мінімум, мінімальна зарплата.*

Кожен із нас мабуть замислювався на тему скільки ж грошей повинна заробляти людина для свого утримання та для того щоб не опинитися за межею бідності. Цей показник називається прожитковим мінімумом. У різних державах цей показник відрізняється з певних причин, яких саме, ми розглянемо трохи далі.

На жаль, у житті трапляються такі обставини, коли людина отримує меншу суму за встановлений у державі мінімум, або зовсім не має ніяких виплат. У такій ситуації на допомогу приходить держава, підтягуючи рівень життя свого громадянина до певного рівня. На практиці цей показник використовують лише для визначення розміру певного типу платежу з бюджету або до нього. Виходячи з цього, ці виплати розділили на 3 категорії, а саме: для дітей до шести років, для дітей з шести до вісімнадцяти років, для осіб, які втратили працездатність.

Прожитковий мінімум – вартісна величина достатня для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості.

Отже, з цього визначення зрозуміло, що прожитковий мінімум це зовсім не мінімальна заробітна плата. Це показник що використовують перед наданням різних соціальних витрат та в нарахуванні податку на доходи фізичних осіб.

В Україні з 1 грудня 2022 року прожитковий мінімум для працездатних осіб становить 2481 грн. Порівняємо його з показником 5 інших країн, таких як Німеччина, Чеська Республіка, США, Великобританія, Франція [3, с. 115].

Німеччина. Середня зарплатня німецького працівника складає €2126 за місяць. Мінімальний оклад за місяць в Німеччині вперше ввели лише в 2014 році і він складає €8,5 за годину. Прожитковий мінімум встановлений владою = €646 на одну людину.

У Німеччині прожитковий мінімум встановлюється соціологічним методом. Громадяни самі формують необхідну для них структуру та вартість споживчого кошика, виходячи з власних можливостей та потреб. Набір товарів та послуг включає 750 найменувань та оновлюється кожні п'ять років.

Чеська Республіка використовує нормативний метод в основі якого закладено норми споживання продуктів харчування та товарів непродовольчої групи для значної кількості вікових груп. Зокрема, норми продуктів та товарів для дітей встановлені та надаються в асортименті для таких вікових груп:

- до 6 років, 7–10 років;
- 11–14 років;
- 15–18 років.

Для населення працездатного віку градація норм надана за віком 19–34 та 35–59 відповідно. Розмір прожиткового мінімуму встановлюється виходячи з індексу споживчих цін, зважених за питомою вагою відповідних товарів у споживчих витратах. Розмір прожиткового мінімуму може переглядатися, якщо рівень інфляції складе більше 5% на рік.

США. Середня заробітна плата для всіх робітників країни складає в США \$3263 на місяць. Мінімальний оклад за місяць – \$1030. Поняття

прожиткового мінімуму в США не використовують. Уряд США передбачив 55 дол. на добу для жителів своєї країни.

Великобританія. Середній оклад за місяць в Великобританії складає £1917, при мінімальній оплаті праці в розмірі £1005,33. Мінімальний прожитковий мінімум в провінції складає близько 200, в Лондоні приблизно на 15% більше.

Франція. Середній оклад за місяць у Франції складає €2256. Мінімальна заробітня плата – €1343,77 за місяць. Прожитковий мінімум у Франції складає дохід не менше 50% від середньої заробітньої плати по всій країні.

Отже, лідерами за сумами прожиткового добового мінімуму разом зі США є Канада, Франція і Німеччина, які передбачили 47, 45 і 41 дол. на добу для жителів своїх країн відповідно[4].

Європейські країни здавна зарекомендовали себе як розвинені та економічно стабільні держави з прекрасними показниками ВВП. У них можна відмітити мінімальний рівень безробіття та злочинності, а також високу якість життя та перспективи для громадян.

Список використаних джерел:

1. Про прожитковий мінімум : Закон України від 02.12.2021 р. №1928-IX *Голос України*. 2021. 14 грудня. (№2 37-238).

2. Марченко О. С. Економічна теорія : навчально-методичний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка». Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 131 с.

3. Шевченко Л. С., Гриценко О. А., Марченко О. С. Економічна теорія : навч. посіб. Харків : Право, 2019. 268 с.

4. <https://www.slovoidilo.ua/2020/01/24/infografika/suspilstvo/vyno-korm-tvaryn-ta-kvity-porivnyuyemo-spozhyvchi-koshyky-ukrayini-ssha-ta-krayinax-uevropy>

Шумлянський Володимир Омелянч,
викладач історії, спеціаліст вищої
категорії, викладач-методист
Шумлянська Надія Богданівна,
викладач української мови, спеціаліст
другої категорії ВСП «Фаховий коледж
інформаційних технологій»
НУ «Львівська політехніка»,
shumvolodya@ukr.net

«SOFT SKILLS» ЯК ОБОВ'ЯЗКОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Анотація. Проведено аналіз типів та форм компетенцій, які формуються у здобувачів освіти. Охарактеризовано першорядні навички XXI століття. Показано взаємозалежність загальноосвітніх та професійних компетентностей у процесі формування фахівця. Виділено декілька груп soft skills.

Узагальнено значення закладу освіти на формування навичок сучасного здобувача освіти.

Ключові слова: *заклад освіти, навички XXI століття, Soft Skills, компетентності, освітній процес.*

Інтенсивному розвитку сучасного світу сприяють інформаційні та цифрові технології, які заселяють наше повсякдення. Тому основним завданням закладів освіти і кожного викладача зокрема – розвивати та удосконалювати здібності, нахили і можливості кожного студента. Ці вміння знадобляться для швидкої адаптації до будь-яких змін та допоможуть вирішувати найскладніші завдання. Навчання в таких умовах формує здатність гнучких навичок (soft skills), що сприятимуть майбутній самореалізації здобувачів освіти у високотехнологічному середовищі.

Сталої класифікації Soft skills не існує, тут пріоритетними є різні види навичок та вмінь, які дозволяють бути успішними у професійній діяльності.

Hard skills – це професійні компетенції, які здобуті через освіту, опануванням навчальних програм. Але виклики сьогодення ставлять нові вимоги до кваліфікації працівників. Важливі не тільки професійні, але й особисті якості фахівців майбутнього. Освіта повинна орієнтуватися на розвиток навичок у молоді та вимоги сучасного світу. Педагогам слід переглянути діючий підхід до навчання та вимог сьогодення.

Останнім часом різниця між "твердими" і "м'якими" навичками стала виразнішою, а застосування останніх у різних сферах – більш наочною. У доповіді Світового економічного форуму цю розбіжність пояснюють неспроможністю традиційної системи освіти забезпечити студентів знанням, необхідними для їх подальшого індивідуального розвитку.

На думку Ілона Маска, у час швидкого зростання технологій перелічені пункти мають стати надбанням чи не кожного здобувача на будь-яку посаду у сфері цифрових технологій чи то інших високотехнологічних індустрій.

Достатня кількість навичок, які використовуються для досягнення цілей, саме Soft Skills . Якраз вони важливі як на роботі, так і в житті. Обіймаючи високу посаду, де значна кількість підлеглих, яким потрібна важлива порада чи уміння ефективно спілкуватися є важливим чинником успіху всякої сфери сучасного життя. Віднайти хороших друзів, створити сім'ю, побудувати кар'єру, а також досягти успіху неможливо без дієвого спілкування. Комунікативна компетентність – здатність особистості застосувати у конкретному спілкуванні знання мови, способи взаємодії з навколишніми й віддаленими людьми та подіями, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями. І саме вдосконалення усіх цих навичок відкриває перед людиною нові можливості.

Міжособистісна комунікація – це взаємодія між декількома людьми, здійснювана за допомогою засобів мовленнєвого і немовленнєвого впливу, в результаті якої виникає психологічний контакт і певні відносини між учасниками спілкування. Зрозуміло, що спілкування у групах відіграє значну роль у житті людини. Позитивне спілкування позначається на психологічному здоров'ї учасників комунікативного процесу, а суперечки та незадоволення породжують

поганий настрій, депресії, замкненість. Спілкування має вагоме значення у формуванні психіки людини, її зростання та становлення культурної поведінки. Коли ми чітко та правильно формуємо свої думки, наша позиція стає зрозумілою іншим людям. Таким чином нам вдасться досягти взаєморозуміння.

Сучасними науковцями виділяються такі навички XXI століття: творчість і допитливість; комунікативні навички; відповідальність і гнучкість; критичне мислення; інформаційні уміння; співпраця і взаємодія; саморозвиток і соціальна відповідальність; підприємницькі здібності.

Їх цінність полягає в різних нових напрямках, дисциплінах і впровадженнях, дозволяє краще орієнтуватися у мінливому середовищі, допомагає знаходити потоки нової інформації і таким чином займатися своєю освітою та удосконалюватися.

Також вагомими навичками XXI століття вчені вважають вміння розв'язувати проблеми, адаптуватися в мінливому світі, орієнтуватися в потоках нової інформації. Здобувши ці навички, самотужки можна займатися своєю освітою та удосконалюватися.

За спостереженнями фахівців, сучасній людині необхідно мати достатньо навичок і компетенцій, які допоможуть знайти їй своє місце в житті:

- комунікація та ораторські здібності;
- креативність та самодисципліну;
- критичне мислення і вміння аналізувати;
- ініціативність і наполегливість;
- дослідницькі методи та навички;
- робота в команді та лідерство;
- особиста і соціальна відповідальність.

Виходячи з вищевказаного розуміємо, що Soft skills – це навички успіху і серед них можна виділити 4 основні типи:

1. Інтелектуальні досягнення: креативність, здатність побачити і розв'язати проблему, хист до навчання.

2. Лідерські досягнення: сформувати команду, вміння приймати рішення, вирішувати конфлікти, відповідальність.

3. Соціальні досягнення: гнучкість і сприйняття критики, комунікабельність, емоційний інтелект (уміння розрізняти емоції і бачення інших людей), красномовність.

4. Витривалі досягнення: стресостійкість, готовність до рутинної роботи, прагнути результату, керування часом.

Освітній процес повинен спрямовуватись на виявлення особистісних якостей студентів, сприянню мотивації до навчання, формуванню самостійного мислення, відповідальності за оточення, яке покращуватиме співпрацю. Аналізуючи, можна підсумувати основне призначення сучасної освіти:

- Створювати таке навчальне середовище, яке базуватиметься на розумінні та взаємній повазі.

- Забезпечувати вироблення відповідних умінь та безперервність процесу інтелектуального розвитку.

- Формувати особистостей, які навчатимуться протягом усього життя.
- Засвоювати важливі компетенції для успішної участі в житті суспільства.

Окремо слід згадати вміння критично мислити, а саме: аналізувати ситуацію, що склалася, робити корисні висновки та змінювати поведінку відповідно до середовища; важливою характеристикою сучасного працівника вважається емпатія, здатність відчувати, розуміти та аналізувати почуття та емоції інших людей.

Не на останньому місці емоційний інтелект, позитивне світосприйняття, бажання дізнатися нове, вміння розв'язувати проблеми творчо і нестандартно та прагнення до саморозвитку.

Підготовка фахівців спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» освітньо-професійної програми «Інформаційна діяльність» є яскравим прикладом взаємопроникнення «Hard skills» та «Soft skills», тобто професійні компетенції напряму залежать від гнучких компетенцій. Навчальний план підготовки включає в себе дисципліни «Діловодство»; «Етика та психологія ділового спілкування», «Документознавство» та «Соціально-комунікаційні технології».

Гнучкі компетентності для фахівців спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» особливо актуальні в умовах інформаційного суспільства та активного технічного розвитку у сучасному світі. Посади фахівців вказаної спеціальності, зокрема HR-менеджер, інспектор з кадрів, референт, помічник керівника, організатор діловодства, документознавець, передбачають постійне спілкування з людьми, управління людськими ресурсами, мотивації персоналу.

Поєднання «Hard skills» та «Soft skills» формує головну компетенцію фахівців спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» – успішне й ефективне виконання професійних обов'язків через ділове спілкування. Як відомо найважливішою цінністю, капіталом кожної організації, компанії є люди, які в ній працюють.

Список використаних джерел:

1. Длугунович Н.А. Soft skills як необхідна складова підготовки ІТфахівців: Вісник Хмельницького національного університету. 2014. № 6. С. 239-242.
2. Зінченко А. Г, Саприкіна М. А. Навички для України 2030: погляд бізнесу. / За ред. М. А. Саприкіної. – Н-69 К.: ТОВ «Видавництво «ЮСТОН»С 2016. – 36 с.
3. Коваль К. Розвиток «soft skills» у студентів – один із важливих чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2015. № 2. С. 162–167
4. Тригуб І. П. Мотивація студентів як один із основних факторів успішної професійної підготовки / І. П. Тригуб // [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ст.: <http://naub.oa.edu.ua/2014/motyvatsiya-studentiv-yak-odyn-iz-osnovnyh-factoriv-uspishnoji-profesijnoji-pidhotovky/>.

СЕКЦІЯ №2

***Актуальні проблеми
освітнього процесу в умовах
карантинних обмежень та
дистанційного навчання***

Андрошук Олена Володимирівна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
Мирогощанського аграрного фахового коледжу,
yalenna@ukr.net

ПРОБЛЕМИ І ВИКЛИКИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. У статті проаналізовано найважливіші проблеми під час дистанційного навчання, подолання яких – це запорука високого рівня якості освіти.

Ключові слова: освітній процес, дистанційне навчання, доступність освіти, ментальне здоров'я.

Covid-19, пандемія, карантин, ізоляція, вакцинація – це слова, які сьогодні знає кожен. Маленький вірус SARS-CoV-2 створив багато великих проблем для усього людства, вносячи на своєму шляху корективи в усі сфери людської діяльності. Пандемія Covid-19 суттєво вплинула і на освітній процес не лише в Україні, а й в усьому світі. З метою організації безпечних умов праці і навчання весною 2020 року було запроваджено дистанційне навчання. Перехід до дистанційного навчання – це вимушена адекватна відповідь на зовнішній виклик, а те, що ми намагалися реалізувати у стислий термін з мінімальними вкладеннями та ресурсами, можна називати дистанційним навчанням в екстремальних умовах [4; с.366].

За інших обставин можна говорити про ряд особливостей та переваг, які має дистанційне навчання в порівнянні з традиційними формами (очною та заочною): безперервність (можливість навчатися в будь-який момент за індивідуальним графіком), економічність (надання якісного навчання з мінімальними фінансовими витратами та витратами на енергоресурси), зручність (можливість навчання у зручний час, у певному місці, здобуття освіти без відриву від основної роботи, відсутність обмежень у часі для засвоєння матеріалу) та інші [1; с.8].

Проте за дослідженням Українського інституту майбутнього, 72 % українців вважають, що дистанційне навчання частково або відчутно знизило якість освіти. Результати моніторингу дистанційної освіти 2020–2021 навчального року від ДСЯО показують, що серед проблем, які найбільше ускладнювали організацію дистанційного навчання, зокрема, називають:

- обмежений доступ до інтернету;
- відсутність цифрових пристроїв;
- низьку мотивацію здобувачів освіти [2].

Навесні 2020 року навчати онлайн не вмів ніхто: педагогічним працівникам бракувало навичок роботи саме в такому форматі, часу на освоєння нових інструментів і перебудову освітнього процесу, давався взнаки низький рівень цифрової грамотності. Дотримуючись Методичних рекомендацій

Міністерства освіти і науки України, враховуючи доступні зовнішні ресурси і вимоги до форматів навчального процесу, кожен заклад освіти зумів створити свій набір інструментів і сценаріїв для організації навчання в онлайн-середовищі.

Але все ж основною проблемою освітнього процесу в умовах карантинних обмежень та дистанційного навчання, на нашу думку, була і лишається на сьогодні проблема нерівного доступу до освіти через відсутність техніки для навчання та неякісний Інтернет. Розв'язання цих завдань вимагало втручання держави, і кроки для цього були зроблені: вчителі отримали нові ноутбуки, школи підключили до Інтернету. Проте діти з сільської місцевості залишаються особливо вразливими у доступі до освіти (за даними Держстату 15% учнів втратили повноцінний доступ до освіти з початком пандемії через названі вище причини) [3]. Адже в селі важко забезпечити постійний та якісний доступ до необхідної техніки й Інтернету, а деяким батькам проблематично облаштувати індивідуальне місце для навчання. Педагоги намагалися вирішувати ці питання самотужки: надавали консультації по телефону, приносили матеріали занять учням додому, рекомендували об'єднуватись у групи з тими, у кого є необхідна техніка. За участі ГС «Освіторія» було створено низку телеуроків для школярів та запущено платформу для дистанційного та змішаного навчання учнів 5-11 класів «Всеукраїнська школа онлайн». Але у дослідженні UNESCO-UNICEF-World Bank виявили, що респонденти сприймали навчання через телебачення як менш ефективно, якщо порівнювати з онлайн-навчанням [2].

За умов термінового переходу на дистанційне навчання та пов'язаних із цим недоліків у поспіхом створених умовах для освітян логічно очікувати спад у результатах освіти. Міжнародні дослідження вже зафіксували втрати знань учнівства від закриття шкіл під час пандемії COVID-19 у європейських країнах. Міністерство освіти і науки України стверджує, що втрапи не критичні, й оцінює падіння якості освіти лише на рівні 8%. [3]

Не менш важливою проблемою в умовах карантинних обмежень є ментальне здоров'я учасників освітнього процесу. Педагоги змушені були в короткі терміни пристосуватись до продиктованих пандемією умов праці, опанувати нові форми проведення занять, впустити учнів у свій особистий простір, адже багато працюють з дому. На жаль, не всі вчителі зуміли справитись із непередбачуваними викликами і були змушені звільнитись.

Закриття закладів освіти, нерівний доступ до джерел знань, втрата звичного кола спілкування, чіткого режиму дня вплинули на рівень мотивації молоді. З одного боку під час дистанційного навчання з'явилося більше вільного часу, але водночас виникли проблеми з концентрацією уваги, наполегливістю, бажанням вчитися, вмінням організувати самостійне вивчення матеріалу. У дистанційному навчанні головну роль грає когнітивна мотивація, тобто мотивація усвідомленої дії. Робота виконується не через страх і не для того, щоб виділитися з ряду однолітків або отримати винагороду, а для того,

щоб отримати знання. Тому завдання вчителя не лише подати матеріал, а й знайти стимули, які підвищать рівень мотивації.

Пандемія та карантин спричинили глобальні зміни в освіті. У світі, де знання знаходяться на відстані одного кліку мишки, роль педагога теж буде змінюватися. Технології прийшли на допомогу та надалі відіграватимуть ключову роль у навчанні майбутніх поколінь. Світ змінився незворотно, тож потрібно адаптувати систему освіти до роботи з більш інтенсивним використанням дистанційної та змішаної форм навчання. Але для цього потрібно подолати глибші та масштабніші соціальні проблеми, які виходять за межі освітнього процесу, але при цьому безпосередньо на нього впливають. Педагог може розробити інтерактивний онлайн-урок, який триматиме увагу учнів упродовж усього заняття. Проте такий урок не буде ефективним, якщо у дитини просто не буде ноутбука, щоб приєднатися до заняття. Способи розв'язання таких проблем варто знаходити на рівні державної політики [3].

Список використаних джерел:

1. Андрусенко Н.В. Дистанційне навчання в Україні. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія: матеріали міжвузівського вебінару. Вінниця, 31.03.17. С. 7-10.

URL: http://www.vtei.com.ua/images/VN/31_03.pdf (Дата звернення 04.02.2022)

2. Ненавчальні проблеми «карантинної освіти». URL: <http://blog.ed-era.com/probiemi-karantinnoyi-osviti/> (Дата звернення 03.02.2022)

3. Освіта в умовах пандемії у 2020/2021 році: аналіз проблем і наслідків. URL: <https://cedos.org.ua/researches/osvita-v-umovah-pandemiyi-analiz-problem-i-naslidkiv/> (Дата звернення 04.02.2022)

4. Романченко В. М., Нездоймишапка Ю. М. Дистанційне навчання в екстремальних умовах. Актуальні проблеми освітньо-виховного процесу в умовах карантинних обмежень та дистанційного навчання: збірник наук. пр. Харків: ХНУБА, 2021. С.363-368.

URL: <http://dspace.khntusg.com.ua/handle/123456789/16678> (Дата звернення 04.02.2022)

5. Сайт національного університету біоресурсів і природокористування України. URL: <https://nubip.edu.ua/node/100736> (Дата звернення 03.02.2022)

Бабин Наталія Богданівна,
викладач вищої категорії
Чортківського фахового медичного коледжу
Тернопільської обласної ради,
natali.babyn@gmail.com

Петрушенко Олександра Ігорівна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
Чортківського фахового медичного коледжу
Тернопільської обласної ради,
lpetrusenko22@gmail.com

ЗАСТОСУВАННЯ ДОДАТКІВ GOOGLE ЯК ІНСТРУМЕНТІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО І ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Ключові слова: *Google додатки, покликання, сервіс, відеоконференція, обліковий запис, за стосунок, дистанційне, змішане.*

Пандемія COVID-19, спричинена коронавірусною хворобою SARS-COV-2, та запроваджені карантинні обмеження пришвидшили процес диджиталізації освітнього середовища. І якщо навесні 2020-го карантин став викликом, то вже сьогодні ситуацію, що склалася, ми розцінюємо як можливість удосконалення.

Разом з освітнім процесом дистанційним став і виховний. На куратора покладено відповідальне завдання бути першим радником та наставником студентів, від нього залежить, які стосунки складуться між студентами.

Здійснюючи пошук найоптимальніших електронних освітніх платформ для організації дистанційного навчання, заклади освіти все частіше звертаються до програмових продуктів транснаціональних корпорацій Microsoft і Google, зважаючи на такі переваги, як безкоштовний доступ до всіх додатків, наявність централізованого сховища даних і продуманий, україномовний інтерфейс, вільний обмін та поєднання сервісів між собою. Усі ці вебзастосунки вимагають від користувача тільки наявності браузера Google Chrome, інтернет-підключення та створення свого особистого облікового запису (акаунту). Вони бувають двох типів: особистий і корпоративний. Усі сервіси Google доступні для обох типів облікових записів. Проте корпоративний має ряд додаткових можливостей у налаштуваннях, більшу ємність хмарного сховища та переваги захисту інформації.

Для студентів своєї групи я створила Classroom «131 Виховна». Це не тільки місце для нашого спілкування у неформальній атмосфері, це можливість писати коментарі й ставити запитання, це можливість об'єднувати Google сервіси для цікавого проведення виховних та інформативних годин, а також дозвілля. Приєднань до такого класу є декілька способів, але всі вони інтуїтивно зрозумілі й не потребують багато часу для реєстрації. Крім того, разом зі створенням класу автоматично генерується посилання на

відеоконференцію за допомогою сервісу Google Meet, яке залишається на даній платформі в постійному доступі.

У розділі «Завдання» можна розташовувати для студентів різноманітні матеріали (вікторини, презентації, інтерактивні завдання, посилання на аудіо та відеофайли), призначати час для виконання, контролювати правильність та вчасність надсилання відповіді. Увесь контент разом із коментарями відображається в стрічці класу, щось на зразок стрічки в соціальних мережах.

Дуже корисною функцією даного сервісу є Google Calendar, за допомогою якого можна легко створювати події й розсилати запрошення, надавати до них доступ іншим користувачам. Календар можна переглядати і редагувати як зі сторінки класу, так і використовувати як окремий додаток. Цей сервіс дає можливість створювати свої власні користувацькі календарі та використовувати автоматично згенеровані. Наприклад, «Свята в Україні» чи «Дні народження», які створюються на основі ваших Google Контактів. Користувач сам визначає, що він хоче переглядати в даний момент: усі події чи тільки активності певного календаря. Для своїх вихованців я створила календар «131 Виховна», де налаштовую усі події нашої групи. Нагадування про це надходить на електронну пошту студента одноразово або з повторенням. Налаштовуючи подію, можна вказати назву, час, місце зустрічі (при дистанційному навчанні посилання на онлайн-відеоконференцію). В описі, як правило, пишу завдання для групи. Можна також залишити певні нотатки. Важливим моментом для мене є можливість додавання до події активного покликання. Наприклад, для інформативної години залишаю покликання на сервіс Google Новини. Це ресурс актуальних новин, котрі згруповано за категоріями: Україна, Світ, Місцеві новини, Бізнес, Наука і технології, Розваги, Спорт.

Для формування особистісного відповідального ставлення до обраної професії необхідно ознайомити студентів із затребуваністю та необхідністю їхньої діяльності, познайомити із традиціями та видатними випускниками обраного закладу. Бо хто не знає свого минулого, не має майбутнього. Задля кращого знайомства з історією і сьогоденням коледжу я провела онлайн-квест «Чи знаєш свій навчальний заклад?» Для цієї події використовувала сервіс Google Форми. Усі завдання вікторини було розділено на декілька станцій: «Зародження», «Розвиток», «Керівництво», «Навчальні кабінети», «Відпочинок та дозвілля». Причому налаштування даного застосунку дозволили унеможливити перехід на наступний рівень та завершення без відповіді у попередніх. Це мотивувало студентів до інтенсивного пошуку інформації, а отже, до пізнання нового. При поверненні до очного навчання найкмітливіші студенти отримали солодкі й корисні подарунки.

Експерсії – особлива форма організації роботи з всебічного розвитку студентів. Як куратор я також часто використовую таку форму роботи. Цьогоріч із групою ми відвідали парк ім. Івана Франка, влаштували рухливі ігри та приготування їжі на вогні. А ще необхідним елементом адаптації стала пізнавальна краєзнавча екскурсія вуличками нашого стародавнього міста

Чорткова. Місцеві студенти стали гостинними гідями. Вони із захопленням розповідали про кожен історичну пам'ятку. Карантинні вимоги дещо обмежили нас у можливості подорожувати, та не в потребі пізнавати нове. Ми вдалися до віртуальних екскурсій за допомогою сервісів Google Карти та Google Земля. Так ми відвідали Монастир отців Василіан та замок у Бучачі, а також ознайомилися з історією Бучацької Ратуші. Не менш цікавою і змістовною була екскурсія до Збаразького замку та Костелу отців Бернадинів. Тепер екскурсоводами стали студенти, які проживають у цих населених пунктах. З метою подальшого пізнання плануємо ознайомитися з експонатами та виробами мистецтва у видатних музеях світу за допомогою Google сервісу «Культура та мистецтво».

Виховна робота – невід'ємна частина освітнього процесу. Тому на заняттях ми намагаємося не тільки передати студентам знання, а й прищепити повагу до старших, відповідальне ставлення до своєї праці, любов до свого краю. Часто наголошую на вклад українців у розвиток світової науки. А ще улюбленою практичною роботою з інформатики для студентів є створення персонального сайту за допомогою сервісу Google Сайт, де однією з сторінок є «Моя маленька батьківщина». Студенти із задоволенням та гордістю розповідають історію заснування свого населеного пункту, демонструють світлинами визначних місць, вказують геолокацію на інтерактивній карті.

Велика проблема сучасних підлітків – це проблема з концентрацією. Як їй зарадити? Картинки та інфографіка замість текстів – лише так можна впоратися з чималою кількістю інформації щодня. У цьому кураторові допоможе сервіс Google Jambord. Якщо ви відкрили даний застосунок під час відеоконференції, то він автоматично стає доступним усім учасникам. Також ви можете створити певний контент напередодні і за допомогою покликання надати доступ іншим користувачам для перегляду чи редагування. Якщо ж ви хочете побачити думку кожного студента, то можна дану дошку розмістити як завдання в Google класі.

Потреба в спілкуванні під час дистанційного навчання виражена в студентів набагато більше, ніж під час навчання у звичайному режимі. На заняттях онлайн вони бачать один одного лише окремо, у вигляді фото на аватарці. Студенти втратили можливість відчувати себе колективом, єдиною групою зі спільними досягненнями та спільними потребами. Тепер проблеми у кожного свої, а успіхами немає можливості поділитися. Тому саме куратор повинен знову створити із них одну команду. З цією метою необхідним є залучити студентів до спільної роботи. Із своєю групою ми створили проєкт «Що не край, то звичай» за допомогою сервісу Google Презентації. Працюючи одночасно над одним документом, кожен відчував себе маленьким, але важливим гвинтиком великого механізму. Усі із задоволенням ділилися Різдвяними традиціями своєї родини, сімейними рецептами та колядками.

Отже систематичне використання додатків Google забезпечує цілісність виховного процесу, високий коефіцієнт корисної дії виховних впливів, можливість ефективної взаємодії всіх учасників освітнього процесу, оптимальної реалізації виховних завдань в умовах дистанційного та змішаного навчання.

Бойко Ярина Михайлівна,
викладач вищої категорії
Комунального закладу
«Прилуцький гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж імені Івана Франка»
Чернігівської обласної ради,
yarynaboiko@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗІ СТУДЕНТАМИ ФАХОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Ключові слова: *інтернет, дистанційне навчання, відеоурок.*

Ні для кого не секрет, що для сучасної молоді людини наявність смартфона чи іншого гаджета є потребою, продиктованою вимогами сьогодення. Підлітки та старшокласники проводять переважну більшість свого вільного часу у віртуальному світі, спілкуючись із друзями в соціальних мережах, переглядаючи фото, відео, кінофільми та серіали, граючи у віртуальні ігри, слухаючи музику тощо, а часто й під час занять зловживають таким спілкуванням.

Як же сучасний учитель чи викладач може використати потребу студентів у гаджетах на свою користь і перетворити їх на інструмент навчання?

Смартфон може бути як шкідливим, так і корисним для розвитку дитини. Так, у США, Канаді та Бельгії вже навчилися використовувати можливості мобільних технологій на благо. Гаджети стали союзниками вчителів, які в школах широко використовують YouTube, Telegram та TikTok [1].

Найперше, де смартфон може стати в нагоді під час роботи зі студентами – це безпосередньо на заняттях, де замінить паперовий підручник. Переважна більшість фахових навчальних закладів не мають підручників за курс загальної середньої освіти. Тому викладачі та студенти змушені користуватися електронними версіями підручників, які пропонує сайт Інституту модернізації змісту освіти. Студенти легко можуть завантажити собі в смартфон підручник з української мови за порадою викладача та користуватися ним як під час практичних занять, так і для виконання домашніх робіт.

Повторюючи зі студентами окремі теми з лексикології, фразеології, орфоєпії та орфографії, викладач обов'язково має наголосити на важливості користування словниками задля збагачення словникового запасу та вдосконалення усної й письмової грамотності. Тим паче, що сьогодні є зручний електронний формат користування словниками. Це «Інтегрована лексикографічна система «Словники України»», яка об'єднує п'ять словників, зокрема орфографічний, орфоєпічний, синонімічний, антонімічний, фразеологічний. Система містить близько 152 тисяч слів, а також 3 млн. похідних словоформ [3, с. 5]. Незамінною в користуванні є найбільша інтернет-енциклопедія «Вікіпедія», яка налічує близько 26 млн. статей. Також корисними будуть і такі електронні джерела: «Словник української мови» в одинадцяти

томах, «Відкритий словник виправлень суржику», «Український правопис», «Mova.info: лінгвістичний портал» тощо.

У зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби COVID-19 фахові навчальні заклади змушені деякий час працювати зі студентами дистанційно. Саме в таких умовах навчання ресурси інтернету є незамінними. Classroom – для створення лекційних матеріалів та практичних завдань; Google Forms, Kahoot – для створення тестових завдань; Meet, Zoom – для відеоспілкування.

Крім того, під час дистанційного навчання кожному викладачеві можуть допомогти різні освітні платформи: «НаУрок», «Всеосвіта» та інші. На них освітяни діляться власними напрацюваннями: уроками на різні теми та тестовими завданнями. Також платформа «НаУрок» дозволяє кожному вчителю самостійно створювати тести з будь-якої теми та пропонувати їх для виконання своїм учням.

У повсякденному житті ми, дорослі, користуємося соціальними мережами для спілкування. Проте вони можуть послужити нам і в професійній діяльності, зокрема у спілкуванні зі студентами. Створивши групу у Viber, ми повідомляємо студентам корисну або термінову інформацію, яка стосується навчального процесу, попереджаємо про відеозаняття, призначаємо час самостійної чи контрольної роботи, пересилаємо потрібний файл, нагадуємо про виконання домашніх завдань тощо. Студенти зі свого боку можуть у будь-який час запитати викладача про особливості виконання певного завдання, повідомити про відсутність на занятті, запропонувати власні ідеї щодо поставлених завдань тощо. Інколи студенти, які проживають у віддалених районах та не мають належного інтернет-зв'язку, щоб працювати на платформі Classroom, надсилають у Viber особисті повідомлення з виконаними завданнями. І це буває чи не єдиний спосіб оцінити дистанційну роботу студента.

Працюючи дистанційно, не всі студенти мають змогу виходити на відеозв'язок, а для викладача української мови важливо, щоб кожен засвоїв тему, зрозумів правила, навчився користуватися ними на практиці. У такому разі можна скористатися відеоуроками, яких в інтернеті є велика кількість. Це уроки, запропоновані окремими вчителями або освітніми сайтами чи платформами: «На всі двісті», «Всеукраїнська школа online», «Уміти» тощо. Користь відеоуроків у тому, що вони здебільшого короткотривалі і студент може переглядати їх у зручний для себе час (або час, коли наявний інтернет-зв'язок у смартфоні). Якщо матеріал складний, можна переглянути відео кілька разів. Недоліком, звичайно, є те, що студент не може поставити запитання вчителю та з'ясувати, що йому було незрозуміло.

Корисними є навчальні відео й під час підготовки студентів до державної підсумкової атестації та зовнішнього незалежного оцінювання з української мови. Адже на занятті обмаль часу, щоб усе повторити, тому варто давати студентам завдання повторити теоретичний матеріал за допомогою відеоуроків удома, а вже безпосередньо на занятті відвести час для практичного повторення тієї чи іншої теми через вправи різного ступеня складності.

Готуючись до ДПА та ЗНО, студенти повинні виконувати тестові завдання з різних тем. Для цього є спеціальні посібники, та й кожен викладач пропонує

багато таких завдань. Проте, щоб бути ближчим до реальних тестів, варто радити другокурсникам виконувати завдання у форматі ЗНО. Для цього є сайт zno.osvita.ua, на якому розміщені завдання всіх років. Студенти зможуть не лише самостійно пройти тести, а й у разі потреби перевірити правильність своїх відповідей, зіставити неправильні варіанти з правильними, проаналізувати помилки, адже самопідготовка є важливим складником усієї підготовки до ЗНО.

Дистанційне навчання внесло свої корективи не лише в навчальний процес кожного закладу, але й у позанавчальний. З 2020 року деякі олімпіади й конкурси було скасовано або переведено на дистанційну форму. Щоправда, такі форми існували й до пандемії. Так, освітні платформи «НаУрок» та «Всеосвіта» пропонують учням та студентам з усієї України взяти участь в онлайн-олімпіадах. Ці конкурси дають змогу всім охочим здобувачам освіти спробувати свої сили в різних навчальних предметах, позмагатися, перевірити свої знання й уміння та отримати диплом переможця, не виходячи з дому. Це неабиякий стимул для всіх охочих краще знати й українську мову. Такі олімпіади не лише заохочують студентів краще навчатися, але й дають упевненість у своїх знаннях.

Підсумовуючи сказане, варто зазначити, що в майбутньому інтернет-ресурси стануть важливими союзниками вчителів та викладачів у разі розумного їх використання. Усім учасникам освітнього процесу варто навчитися витримувати та відшукувати баланс між реальним світом і світом гаджетів. Вчасний і доречний зворотний зв'язок від дорослих надихатиме дитину та сприятиме її розвитку.

Список використаних джерел:

1. Болтак І. С. Використання інтернет-мережі у навчальному процесі. URL: <https://dorobok.edu.vn.ua/article/pdf/1435>
2. Особливості використання Інтернет-ресурсів. Дистанційне навчання. URL: <https://sites.google.com/site/internetresursinaurokah/5-osoblivosti-vikoristanna-internet-resursiv-u-navcalnij-dialnosti>
3. Українська мова (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закл. заг. серед. освіти / О.В.Заболотний, В.В. Заболотний. – Київ: Генеза, 2018. – С. 5-7.

Бабійчук Тамара Василівна,
кандидат педагогічних наук, викладач-методист
Бердичівського педагогічного фахового коледжу
Житомирської обласної ради,
patriotka_tamara@ukr.net

РОБОТА З КНИГОЮ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

***Анотація.** Проведено знайомство з творами про собак Віктора Васильчука. Запропоновано цікаві для студентів форми роботи з книгами цього відомого дитячого письменника під час дистанційного навчання.*

Ключові слова: Віктор Васильчук, збірки «Пробач мені, Цукерочко!», «Останній бій знайденця», «Мій друг Пончик», флешмоб, фотоквест, пост, челендж, селфі, кросенс, пам'ятка.

Сьогодні книга, як ніколи, на наше переконання, повинна давати поживу не тільки розуму, але й рукам, тобто спонукати до конкретної дії – як зробити світ кращим, як запобігти його руйнуванню і прикрасити добротою і добрими вчинками. Книгу треба потужно пропагувати як у родині, так і в навчальному закладі. В умовах дистанційного навчання на заняттях літератури рідного краю в педагогічному коледжі для пропаганди книги пропонуємо використовувати, крім традиційних (класичних), інноваційні форми. Покажемо поєднання нових і традиційних форм роботи на прикладі оповідань про собак письменника з Житомирщини Віктора Васильчука.

Тема заняття («Твори Віктора Васильчука в роботі соціального педагога»), як і форми виконання завдань, оголошена завчасно. Студентів поділено на дві групи (одна представлятиме збірку «Пробач мені, Цукерочко!», інша – збірку «Останній бій знайденця»).

У збірці оповідань «Пробач мені, Цукерочко!» [1] розповідається, як Юрчик Гайовий, школяр-бешкетник і водночас комп'ютерний бог, що марив з дитинства собакою, побив лозиною цуценя Цукерочку за те, що не виконало його накази (так недосвідчений хлопець завзято «учив» собаку). Цукерочка втекла. Хлопчик переживає, довго розшукує друга, знаходить і просить у Цукерочки пробачення.

Перше завдання. Представте карту соціальних питань, порушених у збірці. Орієнтовні відповіді.

А.Батьківський сценарій і родинне виховання. Юрчикова мама в дитинстві хотіла навчитися грати на акордеоні, але не вийшло, тому жінка одноосібно вирішує, що в музичну школу піде її син, хоча хлопчик насправді цього не хоче. А ще музична школа потрібна Юрчиковим батькам тому, що в них не вистачає часу і сил займатися з сином. Оскільки Юрчик постійно сидить за комп'ютером, то школа взагалі просто необхідна, щоб унеможливити комп'ютерну залежність хлопчика (знову-таки, самі батьки неспроможні побороти світову «павутину»).

Б.Покинуті собаки, зокрема питання про собачий притулок (студенти замислюються над питаннями людської байдужості, безвідповідальності, жорстокості, адже історії собак у притулку – це історії людей, які зрадили чотирилапих; пригадують історії зраджених людьми собак; дають конкретні пропозиції, що треба робити, щоб таких історій не було).

В.Знайомство з професіями, зокрема лісника, з дивовижно-казковим світом природи (старий лісник висаджував дерева, робив годівниці з різьбленням для диких звірів, ажурні альтанки для відпочинку, у дідусевому лісі – акуратно обнесені мурашники і жодної пожежі чи свавільної вирубки).

У збірці можна дізнатися багато цікавого з життя лісу і лісових мешканців, наприклад, про бобрів, їхню користь для людини. «Ліс – це велика казкова країна зі своїми правилами». Так каже молодий лісник Віктор Павлович. Студенти пояснюють думку, називають кілька правил лісу, що їх має знати кожна людина, щоб не зашкодити природі.

Друге завдання. Організуйте флешмоб «Собачий притулок – це...».

Третє завдання. Фотоквест. Сфотографуйте собак таких порід, які були в собачому притулку (дворняга, кавказька вівчарка, ротвейлер, боксер, дог, доберман, такса).

Колгоспний конюх Борис Іванович (збірка оповідань «Останній бій знайденця» [2]) розшукує свого собаку – кавказьку вівчарку Жука, загублену під час Чорнобильської катастрофи, і знаходить свого улюбленця на собачих боях, вирятовує і повертає до себе.

Перше завдання. Укладіть пост «Прибутковий промисел – собачі бої» від імені «бізнесмена»-початківця. Запропонуйте коментарі до посту (дайте, як соціальний педагог, стислу характеристику кожному коментатору).

Текст посту. Прошу повідомити в особисте охочих подивитися собачі бої або взяти в них участь.

Орієнтовні коментарі. 1.Клас! Нарешті і до нас дійшла цивілізація. Давно ждав. Bravo! 2.Ви що, не розумієте, що це криваве видовище, яке заборонене в більшості країн світу? 3.Це вид спорту, що має свою історію. Якщо виробити нормальні правила, то охочих спостерігачів буде багато. І не треба нічого забороняти, бо все піде в тінь. 4.Собачі бої – це злочин. Ті люди, які беруть у них участь, здебільшого стають бандитами. 5.Так, це азартна гра. Але сьогодні, у добу стресу, людям слід відволіктися. На мою думку, собачі бої – чудова профілактика багатьох нервових хвороб. Це такий кайф! Скільки адреналіну! Я – за! 6.Це відпочинок. Можна потусуватися з крутими. Я хочу хоч раз у житті побувати там. 7.За такі бої – кримінальна відповідальність. 8.Не смішіть. Гроші не пахнуть. Хтось хоче заробити – він заробляє, вкладаючи свої кошти, час, енергію. Хтось хоче заплатити за задоволення – він платить. І це нормально в цивілізованому суспільстві. 9.Помирю вас, а то влаштуєте свій бій. Є замовлення – є відповідна пропозиція. Не було б болільників, то не було б і боїв. А йти чи не йти – вибір кожного. 10.Зараз повідомлю в поліцію. 11.Будь ласка. Ще не повідомили? У нас усе схоплено. Пока!

Друге завдання. Челендж «Поцілуй собаку» (слід на відео зазняти свій поцілунок і реакцію собаки на таку увагу).

Третє завдання. Селфі з чотирилапим другом. Розмістіть селфі в інстаграм.

Перше спільне завдання для двох груп. Запропонуйте кросенс. Орієнтовне виконання: фото 1.Віктора Васильчука, 2.титулок книг В.Васильчука про собак, 3.тренування собак, 4.догляд за собаками, 5.покарання собак, 6.собачі бої, 7.агресивні собаки, 8. собачий притулок, 9.любов до собаки.

Друге спільне завдання для двох груп. Укладіть пам'ятку «Як поводитися при зустрічах з агресивними собаками».

Усі завдання озвучуються (заняття проводиться в Google Meet).

Домашнє завдання. Самостійне прочитання повісті «Мій друг Пончик» і виконання таких завдань:

1.Випишіть з повісті мудрі думки автора, прокоментуйте їх, розмістіть на своїй сторінці у ФБ.

Орієнтовні зразки. *«Чому собаки живуть на світі набагато менше, ніж люди? Ми прийшли в цей світ, щоб навчитися жити, любити інших і бути*

добрими. А собаки вже народжуються з усім цим і їм не потрібно залишатися так довго тут, як нам».

«Так, справді, ми могли б повчитися в собак багато чому. Безтурботно й весело зустрічати тих, кого любимо, коли вони повертаються додому. Не втрачати можливості гуляти в будь-яку погоду. Щодня бігати й стрибати. Дозволяти собі бути лагідними. І головне – ніколи не сваритися, коли достатньо тільки побурчати. А якщо в когось поганий настрій – мовчати і тихенько бути поряд. Хочеться стати... собакою...» [1]

2. Укладіть пам'ятку для тих, хто хоче мати собаку. Поширте пам'ятку серед знайомих.

Список використаних джерел:

1. Васильчук В.Б. Мій друг Пончик. Оповідання. Житомир: ПП «Рута». 2019. 64 с.
2. Васильчук В.Б. Останній бій знайденця. Оповідання. Житомир: ПП «Рута», 2018. 40 с.
3. Васильчук В.Б. Пробач мені, Цукерочко!: Оповідання. Житомир: Вид. О.О.Євенок, 2017. 88 с.

Балюнова Світлана Анатоліївна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
Балюнова Марина Олексіївна
викладач 1 категорії
Комунального закладу
«Чернігівський фаховий музичний коледж
імені Левка Ревуцького»
Чернігівської обласної ради,
rewuch@gmail.com

ДЕЯКІ ПІДСУМКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ (З ДОСВІДУ РОБОТИ)

Анотація. *Тези присвячено аналізу реалізації дистанційного навчання іноземної мови в умовах карантинних обмежень в Чернігівському фаховому музичному коледжі. Розглянуто деякі позитивні напрацювання, основні проблеми та майбутні перспективи. Тези базуються на особистому досвіді викладачів іноземної мови та результатах опитування студентів.*

Ключові слова: *Дистанційне навчання, практика, проблеми, майбутні перспективи, опрос, синхронний /асинхронний режим, формат.*

2019–2020 навчальний рік, безумовно, увійде в підручники історії. В надзвичайних умовах пандемії та жорстких карантинних заходів опинився увесь світ, у тому числі й система освіти.

Будь-яка криза – це стрес, це випробування для людей. Справляться з викликами, адаптуватись до змін не кожному під силу. Проте будь-яку кризу слід розглядати не тільки як випробування, а і як можливість. «Для кожного закладу і для системи освіти в цілому цей виклик став випробуванням, але і дав

можливість зрозуміти, що вкрай необхідними стали пошук нових форм організації освітнього процесу, методики, каналів комунікації, необхідність опанування нових знань.» [3 с.52] Настав час підбити деякі підсумки за 2 роки дистанційного навчання. Практичні напрацювання викладачів коледжу та результати анкетування 133 студентів 1,2,3 курсів у січні 2022 року, дозволяють проаналізувати позитивні сторони, поговорити про проблеми та подальші перспективи.

Для початку слід розрізнити поняття «дистанційне навчання» (ДН) та «дистанційне навчання у надзвичайних умовах» (ДННУ).

Міністерство освіти і науки України визначило «дистанційне навчання» як «організацію освітнього процесу в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх як правило опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій» [1, ч.1]

ДН має довгу історію та пов'язане з появою можливостей спілкування через пошту, радіо, телебачення, інтернет. ДН передбачає час на планування та розробку онлайн курсу, його апробацію, корекцію та подальше застосування.

ДННУ – це вимушений перехід до онлайн навчання без належної підготовки. Пандемія та карантинні заходи змусили суспільство вдатися до навчання дистанційно. Слід зазначити, що «екстрений перенос навчання в дистанційний формат в умовах пандемії має істотні відмінності від правильно спланованого та організованого онлайн-навчання» [2 с.363].

Перший виклик, з яким зустрілися освітяни – **відсутність підготовки та практичних навиків як організувати ДННУ.**

Укладачі іноземної мови музичного коледжу знайшли першу підтримку на платформі Future Learn, яка вже в березні 2020 року запропонувала безкоштовний 3-тижневий курс для усіх освітян світу 'How to Teach Online: Providing Continuity for Students'. Починаючи з 13 березня 2020 року, викладачі коледжу почали працювати дистанційно. Телеграм канал допоміг організувати ДН на перших кроках. Влітку ми самостійно ознайомилися з можливостями Google Classroom та з вересня 2020 почали роботу на цій платформі. Курс 'Ефективні рішення Google for Education для хмарної взаємодії' від Академії цифрового розвитку розставив все по місцях.

Результати опитування засвідчили що на сьогодні 100% студентів знайомі з поняттям «дистанційне навчання». Переважна більшість з них адаптувалися до нього: 23% чудово, 45% добре, 26% задовільно, 6% погано.

Наступна проблема, з якою зіткнулися всі учасники ДННУ – **відсутність персональних комп'ютерів, сучасних гаджетів та навичок роботи з новими платформами та ресурсами.** 13% студентів вказали на відсутність потрібної техніки, 41% – на відсутність постійного доступу до інтернету. Фінансові витрати на технічне оснащення в родинях та навчальному закладі, допомога ІТ спеціалістів, підвищення кваліфікації викладачів стали нагальною потребою.

Слід зазначити, що багато часу йде на освоєння нових навичок роботи, а не на саме викладання і навчання. Ми залучали студентів, які легко впоралися з технічною стороною, допомогти іншим. Були записані коротенькі відео інструкції: як зареєструватися в Гугл класі, як відправити роботу, як записати та відправити відео, як поспілкуватися з викладачем, як пройти тест.

Процес ДННУ залучає до взаємодії багато учасників: адміністрацію навчальних закладів, викладачів, студентів та їхніх батьків. Процес навчання зажадав від усіх учасників нових навичок як в організації процесу, так і у здійсненні викладання та навчання. **Спілкування перейшло зовсім в інший формат.** На початку ДННУ були створені чати для кожного курсу у месенджерах. Були встановлені правила та етика спілкування.

Треба розуміти, що дистанція під час навчання онлайн “являється не лише географічна, а й психологічна. Виявилася нестача особистого спілкування викладача зі студентами, колег та студентів один з одним. Дехто болісно відчув ізоляцію та дискомфорт, не міг організувати себе, потребував психологічної підтримки.

Дистанційне навчання у наших умовах поєднує **синхронний режим**, коли здобувачі освіти працюють разом із викладачами закладу наживо, використовуючи технічні засоби зв'язку в реальному часі, дотримуються встановленого розкладу занять та **асинхронний**, коли студенти виконують завдання самостійно.

Синхронні зустрічі в Google Meet викрили свої проблеми: як не витратити зайвий час на підключення, як поводитися перед камерою, як організувати активну роботу студентів, щоб заняття не було стомлюючим, але й не сприймалося як розважальне телевізійне шоу. Практика показала, що час на продуктивні онлайн зустрічі має бути обмеженим. Не можна просто взяти та перенести звичайний навчальний розклад в онлайн режим.

Друга сторона процесу – **асинхронна робота**, акцентувала важливість нових понять – «**дедлайн**» та «**академічна доброчесність**», порушення якої стало значною проблемою в умовах карантинного навчання. Для всього учнівства виникла спокуслива можливість списування, що приводить до труднощів справедливого оцінювання їх роботи. 26% студентів зізналися, що іноді списували, 1% робили це постійно, 1% користувалися ГДЗ (готовими домашніми завданнями, які можна знайти в інтернеті). Лише 50% робили завдання повністю самостійно.

Протидією списуванню можуть бути, по-перше, розумне навантаження, оскільки саме через брак часу та надмірну кількість завдань студенти йдуть на порушення академічної доброчесності; по-друге, – завдання, які передбачають висловлення своєї думки, власні міркування, а не вибір з запропонованих варіантів.

Результати анкетування засвідчили наступне: у 18% студентів рівень мотивації до навчання в умовах ДН збільшився, у 38% не змінився, 27% вказали на зменшення свого прагнення знань та 17% було важко відповісти.

Стосовно **контролю результатів** навчання, Google Classroom надає можливість створити та провести **тести** (для 99% студентів це було зручно),

зафіксувати усі оцінки студентів у **електроному журналі**. В особистих коментарях можна поспілкуватися з кожним студентом, пояснити помилки, надати допомогу, обґрунтувати оцінку та просто підтримати. 88% студентів відповіли, що оцінки виставлялися регулярно та з коментарями.

Життя показує, що майбутнє за дистанційним навчанням – гнучким, незалежним від місця знаходження, часу, віку здобувача освіти. ДН може використовувати будь які ресурси, є наочним, яскравим, більш інформативним; надає можливості для пошукового, творчого навчання. 41% студентів відповіли, що їм подобається навчатися онлайн: 4% зазначили, що це зручно та легко; для 34% – це зручно, але складно; 9% мають труднощі; 12% не визначилися.

На нашу думку для **успішної організації ДН треба** створювати комфортне навчальне середовище, у якому є належне матеріально-технічне забезпечення; існують єдині стандарти, бажано єдина платформа; викладачі керують навчанням, проводять онлайн зустрічі, надають чіткі інструкції, консультації, використовують нові методики; здобувачі освіти набувають знань, умінь, самостійності, відповідальності, доброчесності та готуються до життя; є психологічна та технічна підтримка; де продовжується людське спілкування.

Список використаних джерел:

1. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08 вересня 2020 року № 1115 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28 вересня 2020 р. за № 941/35224

Частина I. Загальні положення URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text> (Дата звернення 16.01.2022).

2. Романченко В. М., Нездоймишапка Ю. М. Дистанційне навчання в екстремальних умовах. Актуальні проблеми освітньо-виховного процесу в умовах карантинних обмежень та дистанційного навчання: збірник наук. пр. Харків: ХНУБА, 2021. с.363-368.

URL: <http://dspace.khntusg.com.ua/handle/123456789/16678>

(Дата звернення 16.01.2022).

3. Спітковська Катерина, Підготовка закладу освіти до організації дистанційного навчання. Порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва : навч.-метод. посіб. / Упоряд.: Вороникова І.П., Чайковська Н.В. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грін-ченка, 2020. 456 с.

URL: <https://don.kyivcity.gov.ua/files/2020/8/19/90.pdf>

(Дата звернення 16.01.2022).

Базиль Тетяна Олексіївна,
викладач вищої категорії, Чернігівського
кооперативного фахового коледжу
Чернігівської облспоживспілки,
info@kooptex.org

ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ, ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. У статті розглядаються особливості впровадження цифрових технологій у процес викладання української мови та літератури в Чернігівському кооперативному фаховому коледжі Чернігівської облспоживспілки в умовах дистанційного та змішаного навчання.

Ключові слова: цифрова технологія, інтерактивні методи навчання, хмарні технології, комунікативні компетентності, критичне мислення.

Проблеми освітнього процесу в умовах карантинних обмежень та дистанційного навчання завдяки цифровим технологіям перетворюються на колосальні ресурси. Сучасні студенти та учні живуть у цифровому світі без кордонів і обмежень. Вони найкраще сприймають саме візуальну інформацію, краще розуміють образи, ніж слова. Наше завдання спрямувати цю увагу в потрібне русло. Дистанційне та змішане навчання – це нові можливості для того, щоб зробити формат уроків та домашніх завдань більш різноманітним, сучасним та цікавим. До того ж, за словами міністра освіти Сергія Шкарлета, питання розбудови безпечного та здорового освітнього середовища, інклюзивне навчання та цифровізація освіти залишаються пріоритетними напрямками діяльності у 2022 році.

Хмарні технології в освіті сьогодні посіли належне місце. Для організації та проведення дистанційного та змішаного навчання у Чернігівському кооперативному фаховому коледжі Чернігівської облспоживспілки впроваджено платформу Google Workspace for Education. Цей сервіс було обрано у навчальному закладі завдяки ряду переваг: безкоштовність, висока якість розробки, постійна доступність. Важливу роль також відіграють такі ключові моменти як створення контенту самим користувачем; збереження створених матеріалів, завдяки чому вони постійно доступні для перегляду та редагування; розмежування прав доступу: власник завжди може вказати, хто має право переглядати та змінювати створені або завантажені ним матеріали. Все вищезазначене дозволяє комфортно навчатися й отримувати задоволення від навчального процесу.

Для ефективної, плідної роботи необхідна відповідна кваліфікація, тому мною успішно засвоєно курс «Додатки Google в освітній діяльності». Таким чином удосконалено професійну компетентність, а саме цифровий компонент.

На платформі було створено віртуальні Google-класи, через електронну пошту додано реальних учнів та студентів. У класах передбачено роботу онлайн (індивідуальну та групову), а також завдання для виконання в робочому зошиті. Контрольні роботи проводяться у форматі онлайн-тестів з обмеженням у часі,

наприклад, за допомогою ресурсу «На Урок». Хочу сказати про зручність створення тестів за допомогою Google Форми. Застосовуючи їх, ми озброєні сучасним потужним засобом для організації тестового контролю.

Готуючись до занять з української мови та літератури, надаю перевагу хмарним сервісам, що дозволяють урізноманітнювати навчальну інформацію (презентації, електронні довідники, посилання на цікаві сайти вчителів, вебсторінки, відеоролики). Зручними форматами роботи є Google Документ, Google презентація, до яких кожен студент отримує доступ. Працюю з такими освітніми ресурсами: «Всеосвіта», «На Урок», YouTube, Всеукраїнська школа онлайн для 5–11 класів. Для заохочувальної роботи використовую вправи на сайті LearningApps, що дуже подобається студентам.

Інтернет надзвичайно спрощує наше життя та сприяє професійному зростанню, якщо використовувати його сервіси із користю. Постійно слідкую за новими технологіями. Останнім часом зацікавили такі: Custom Cursor – цей плагін допомагає звичайний курсор змінити на будь-яку фігурку. LanguageTool – цей інструмент здійснює в автоматичному режимі перевірку текстів на наявність орфографічних, лексичних та пунктуаційних помилок, а також пропонує синоніми до будь-якого слова у тексті. Ресурс підтримує понад 25 мов, зокрема й українську. Цікавий інструмент для навчання та розвитку учнів – квести. З їхньою допомогою учні та студенти вчать мобілізуватися і дуже швидко розв'язувати нестандартні завдання, розвивають критичне мислення. Нещодавно на «Всеосвіті» було створено унікальний функціонал, який дозволяє усім охочим додавати та проходити вебквести. У перспективі ознайомлення студентів з алгоритмом створення квестів, як додаткових завдань додому.

Соціальні мережі в останні кілька років стали невід'ємною частиною нашого життя, чи не основним засобом комунікації та дозвілля. Facebook, Instagram, TikTok та YouTube можуть також стати корисними для студентів у процесі опанування програмного матеріалу.

За допомогою Facebook можна створювати окремі групи, в яких надавати інформацію, згідно календарних дат, розміщувати посилання на цікаві статті чи відеоматеріали за темою вивчення. Платформу Instagram можна використовувати для демонстрації творчих робіт учнів. Пропоную студентам пофантазувати, що певний письменник, є нашим сучасником, отже живе активним життям у соцмережах. Як би виглядав його акаунт, що за світлини та дописи були б у його профілі, якими б ідеями він міг поділитися? Але дописи та світлини мають ґрунтуватися на реальній біографії. Головний контент соцмережі ТікТок – короткі змістовні відеоролики, які можна легко творчо монтувати. Наприклад, замість читання параграфу, домашнім завданням буде перегляд короткого відео у ТікТок, в якому пояснюються ключові моменти теми. Такі відео можна створювати як самостійно, так і використовуючи роботи колег. На платформі YouTube можна не лише переглядати численні навчальні відеоролики за змістом програми, а й розміщувати власні. Освітні відеоматеріали з YouTube завжди стануть у пригоді студентам та учням.

Отже, технології не стоять на місці, необхідно бути в курсі найновіших винаходів і вчитися з ними працювати. Використання ресурсів дистанційного навчання значно спрощує студентам і викладачам доступ до досягнень науки для здобуття якісної освіти.

Список використаних джерел:

1. Знай українську!(сучасний підхід у підготовці до ЗНО) / укладач Т. Бутурлим. – Луцьк: Волиньполіграф, 2021. – 872 с.
2. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: методичний посібник / авт.-укл.: Пометун О., Пироженко Л. – Київ : «А.С.К.», 2016. 136 с.
3. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі: Указ Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020.
4. <https://vseosvita.ua/>
5. <https://naurok.com.ua/>

Бєловол Віолетта Вячеславівна,
викладач Відокремленого структурного підрозділу
«Київський фаховий коледж комп'ютерних технологій та економіки
Національного авіаційного університету»,
violettavyacheslavivna@gmail.com

ОПТИМІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Анотація. У роботі проаналізовано ефективні методи оптимізації освітнього процесу за допомогою використання інформаційного середовища Google Workspace, можливість використання хмарного середовища для спільного формування дискового простору, а також підключення до Google Диска зовнішніх додатків задля їх подальшого використання під час освітнього процесу.

Ключові слова: цифрові технології, інформаційне середовище, інформаційні технології, дистанційне навчання, інформаційна безпека, Google Диск, зовнішні додатки.

Сучасне дистанційне навчання – це прогресивний та ефективний метод надання освітніх послуг учням, студентам та учасникам наукових заходів, більш точно можна визначити, що це форма навчання, в якій основними елементами є фізичне відокремлення викладачів і студентів під час навчання та використання різних технологій для полегшення спілкування студент-викладач та студент-студент [1]. На сьогоднішній день близько 97,5% країн мають досвід використання онлайн-навчання в освітньому процесі. Завдяки цифровим технологіям процес дистанційного навчання став більш розширеним та доступним для здобувачів освіти.

Цифрові технології – це електронні інструменти, системи, пристрої та ресурси, які генерують, зберігають або обробляють дані [2]. До розряду цифрових технологій входять персональні комп'ютери, веб-сайти, смартфони,

соціальні мережі, хмарні сервіси, електронні книги, потокове відео, мультимедіа і т.д. Цифрове навчання – це будь-який вид навчання, в якому застосовуються елементи цифрових технологій.

Для того, щоб на базі навчального закладу розгорнути модель дистанційної освіти, потрібно використовувати єдину платформу для надання освітніх послуг, спільне інформаційне середовище.

На базі Відокремленого структурного підрозділу «Київського фахового коледжу комп'ютерних технологій та економіки Національного авіаційного університету» було впроваджене інформаційне середовище Google Workspace для реалізації дистанційного навчання. Окрім організації онлайн-навчання, дана система має практичне використання в якості ефективно налаштованого електронного документообігу в межах навчального закладу. Сьогодні корпоративна мережа коледжу отримує щоденний розвиток і використовується не лише для дистанційного навчання, але і для організації спільної онлайн – роботи між працівниками та студентами, розробки додаткових Google сайтів з підключенням до основного сайту коледжу, а також для сповіщення студентів методами офіційного ділового листування.

Ефективно оптимізувати освітній процес в сучасних умовах використання цифрових технологій можна за допомогою трьох кроків: налаштування інформаційної безпеки викладача та студента, ієрархічної організації дискового простору на базі Google Діску, підключення зовнішніх додатків до Google Діску для подальшого використання під час навчання.

При роботі з інформаційними технологіями, в першу чергу потрібно подбати про інформаційну безпеку користувача, адже цифрове середовище для викладача та студента повинно бути безпечним і захищеним. Цього можна досягти за допомогою створення надійного паролю для облікового запису, внесенням у систему резервної електронної адреси і номеру телефону та налаштуванням двоетапної перевірки при вході в акаунт. Завдяки цьому можна забезпечити акаунт від викрадення персональної інформації та неправомірних дій сторонніх осіб.

Після налаштування безпеки облікового запису користувача, можна перейти до наступного кроку оптимізації освітнього процесу. Для цього необхідно визначитись з формою представлення і зберігання інформації у хмарному середовищі Google Диск. Найефективніший метод формування даних на Google Діску – це представлення інформації у вигляді ієрархічної структури. У такому випадку в системі Google Діску будуть сформовані основні папки, у яких розміщуватимуться підпапки з необмеженою глибиною вкладення папок одна в одну.

Особливістю Google Діску є можливість використання спільного простору для формування інформаційного контенту, зберігання та обробки даних. У розділі «Спільні диски» користувачі домену можуть створити диск, додати до нього учасників та використовувати його для формування внутрішнього документообігу. Для кожного з учасників власник «Спільного диску» може призначити різні ролі, такі як:

- Може переглядати – користувач переглядає вміст диску, без можливості виконувати будь які інші дії;
- Може коментувати – користувач може переглядати вміст диску та залишати коментарі.
- Співавтор – користувач може виключно додавати та редагувати файли;
- Менеджер контенту – користувач може виконувати додавання, редагування, переміщення та видалення файлів;
- Адміністратор – користувач здійснює керування вмістом «Спільного диску», користувачами, а також налаштуваннями.

У випадку, якщо потрібно дати працівнику доступ не до всього диску, а лише до визначеної папки, тоді налаштування доступу застосовуються саме до необхідного елемента. У такому випадку працівник знайде папку не у розділі «Спільні диски», а у «Відкриті для мене».

Практика використання «Спільних дисків» на базі ВСП «КФКТЕ НАУ» забезпечила підвищення ефективності виконання спільної діяльності працівників та студентів.

Третім кроком оптимізації освітнього процесу є активне використання хмарного середовища та можливості підключення до нього зовнішніх додатків, які в подальшому можна використовувати під час лекцій, лабораторних та навчальних практик.

Circuit Simulator and Editor – це програма призначена для розробки електричних принципових схем, логічних схем, може бути корисною у виконанні лабораторних та практичних робіт на технічних спеціальностях.

Coggle – програма, яка може зацікавити викладачів гуманітарних дисциплін, адже за її допомогою можна створювати інтерактивні карти, інфографіки, схематичні плани сюжетів.

Draw.io – інструмент для створення діаграм, блок-схем, бізнес-макетів, програмних блоків і т.д.. Дана програма буде цікава для викладачів, які представляють навчальний матеріал у вигляді зручних схем, інтелект-карт або відносин-сутностей.

MyViewBoard – це просте у використанні і безпечне програмне рішення для створення інтерактивних цифрових занять, в особливості може зацікавити викладачів, які навчають студентів на перших курсах загальноосвітнім предметам.

Google Jamboard – цифрова інтерактивна дошка для спільної онлайн-роботи зі студентами.

Отже, оптимізація освітнього процесу може бути реалізована з використанням інформаційного середовища Google Workspace. Завдяки йому можна ставити чіткі індивідуальні та спільні цілі, використовувати надійні інформаційні ресурси та зробити навчання цікавим та інтерактивним.

Список використаних джерел:

1. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/distance-learning#ref304095> (Дата звернення: 03.02.2022)

2. VICTORIA. State Government. URL: <https://www.education.vic.gov.au/school/teachers/teachingresources/digital/Pages/teach.aspx#:~:text=Digital%20technologies%20are%20electronic%20tools,of%20learning%20that%20uses%20technology> (Дата звернення: 03.02.2022)

3. Twig education. URL: <https://twigeducation.com/blog/8-key-distance-learning-approaches/> (Дата звернення: 02.02.2022)

Бобровська Тетяна Анатоліївна,
викладач першої категорії
Тернопільського фахового
коледжу харчових технологій і торгівлі,
bobrovska.tanya1@gmail.com

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ

Анотація. *Актуальність дослідження полягає в тому, що сьогодні в Україні, як і в усьому світовому освітньому просторі, помітного поширення набули дистанційні технології навчання. Особливо актуальною ця форма освіти стала після запровадження карантину.*

Ключові слова: *дистанційне навчання, онлайн-навчання, інформаційні технології, змішана форма навчання.*

Освіта є одним із базових прав людини, закріпленим у 26 статті Декларації прав людини, Конституції України та Законі України «Про освіту». Різні аспекти дистанційної освіти в Україні регулюються рядом нормативних документів: «Національною доктриною розвитку освіти», «Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні», «Національною програмою інформатизації», законами України «Про вищу освіту», наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання». В організаційну структуру системи дистанційної освіти України в різний час входили Рада з питань моніторингу розвитку дистанційної освіти при КМ України, координаційна Рада МОН України з питань дистанційної освіти, Український центр дистанційної освіти на базі КПІ, регіональні центри у Харкові, Львові, Одесі, Дніпропетровську, Хмельницькому [1].

Після тривалого періоду дистанційного навчання і літніх канікул розпочався новий 2021/2022 навчальний рік. Та пандемія COVID-19 все ще триває. Перехід на дистанційне навчання у зв'язку з пандемією COVID-19 спричинив погіршення якості та доступності освіти, а також загострення низки освітніх нерівностей.

Екстрене переведення навчання в дистанційний формат в умовах пандемії має істотні відмінності від правильно спланованого онлайн-навчання на основі масових відкритих онлайн-курсів (МВОК). Освітні установи, змушені працювати зі студентами дистанційно з метою зниження ризиків поширення коронавірусу, повинні усвідомлювати цю різницю при оцінці ефективності так званого «онлайн-навчання» із застосуванням дистанційних освітніх технологій.

В умовах погрози поширення коронавірусної інфекції більшість університетів і коледжів за рекомендацією Міністерства освіти і науки України ухвалили рішення щодо переходу на дистанційне навчання. У зв'язку із цим усі очні заняття, включаючи лекційні, практичні та навіть лабораторні при наявності віртуальних аналогів, були перенесені в онлайн середовище [4, с. 363].

Викладачі змушені організувати навчальний процес за допомогою дистанційних технологій навчання на основі різних способів доставки електронного контенту і доступних інструментів комунікації викладачів та студентів в електронному інформаційно-освітньому середовищі (ЕІОС). Такий різкий перехід на дистанційне навчання – захід змушений і екстрений, не всі заклади вищої освіти були готові до цієї кардинальної перебудови навчального процесу виходячи з об'єктивно різного рівня розвиненості інформаційної інфраструктури, забезпеченості дисциплін електронними освітніми ресурсами і готовності викладачів до використання цифрових платформ і сервісів в освітньому процесі.

У ситуації, що склалася, пов'язаної з високим ризиком зараження коронавірусом, єдиною можливою й адекватною відповіддю вузів і коледжів на зовнішній виклик був тимчасовий повний перехід на дистанційне навчання. І в цих умовах усі можливі ресурси університетів, університетів-партнерів, зовнішніх постачальників контенту та сервісів були використані для реалізації навчального процесу за допомогою Інтернет. Важливими вимогами до системи стали її надійність, пропускну здатність Інтернет-каналів, простота створення і розміщення контенту, доступність сервісів і платформ для викладачів та студентів.

Дистанційне навчання – це добре організована й контрольована самоосвіта з використанням комп'ютерної техніки й комунікаційних мереж.

Основними суттєвими перевагами дистанційної форми навчання можна відзначити такі [1, с. 24–26]:

- можливість навчатися в будь-який час;
- можливість навчатися в будь-якому місці;
- навчання без відриву від основної діяльності;
- можливість навчатися у своєму темпі;
- доступність навчальних матеріалів;
- мобільність;
- навчання в спокійній обстановці;
- індивідуальний підхід;
- дистанційна освіта дешевша;
- зручність для викладача.

Проте має дистанційна освіта й недоліки, зокрема, небажання виходити з дому, проблеми зі зв'язком, проблема ідентифікації студента, відсутність соціальної взаємодії, психологічна і «комп'ютерна» непідготовленість викладачів та здобувачів освіти. При змішаній формі навчання лекції проходять онлайн, а практичні аудиторно. Основною перевагою такої форми є те, що можна зробити відеозапис лекції та послухати її повторно, щоб краще засвоїти матеріал.

Аудиторно ж проходять семінари, що є продуктивним, адже відбувається комунікація між викладачами та здобувачами освіти.

До недоліків змішаної форми навчання можна віднести такі: некоректний розклад занять (інколи декілька пар призначаються на одну годину, або ж за розкладом пари очно, але викладач призначає заняття дистанційно і немає змоги бути присутнім там і там, оскільки в університеті не дуже хороший Інтернет, важке переналаштування з одної форми на іншу, витрачання часу та енергії на дорогу [3, с. 58].

Широке впровадження і розвиток дистанційної освіти у ЗВО України потребує вирішення комплексу завдань за такими напрямками [1]:

- управлінсько-організаційне забезпечення;
- матеріально-технічне і фінансове забезпечення;
- кадрове забезпечення потреб дистанційної освіти;
- методичне забезпечення з урахуванням специфіки дистанційного навчання;
- просування дистанційної освіти на освітньому ринку і ринку праці;
- створення на базі інфраструктур ЗВО проєкту мережі підтримки студентів дистанційної форми навчання в різних регіонах України;
- турбота за здоров'я всіх учасників дистанційної форми навчання, що є найважливішою складовою організації ефективного дистанційного навчання.

Отже, змішаний підхід до навчання є однією з найбільш актуальних освітніх технологій сьогодення, оскільки дозволяє скористатися гнучкістю дистанційного курсу та перевагами традиційного навчання.

Список використаних джерел:

1. Коваль А. Шерегій О. Дистанційне навчання: за і проти. Тези доповідей Всеукраїнської науково-методичної конференції «Організація освітнього процесу в умовах дистанційного навчання у вищій школі: методологія, методика, практика» (Київ, 20 травня 2021 року). Київ: НУХТ, 2021. с. 24–28.

2. Ковальчук Т. Дистанційне навчання у закладах вищої освіти: ризики та перспективи розвитку. URL: <https://nubip.edu.ua/node/100736>

3. Похиленко І. Переваги та недоліки дистанційного навчання. Тези доповідей Всеукраїнської науково-методичної конференції «Організація освітнього процесу в умовах дистанційного навчання у вищій школі: методологія, методика, практика» (Київ, 20 травня 2021 року). Київ: НУХТ, 2021. С. 55–59.

4. Романченко В.М. Нездоймишапка Ю.М. Дистанційне навчання в екстремальних умовах. Актуальні проблеми освітньо-виховного процесу в умовах карантинних обмежень та дистанційного навчання: збірник наук. пр. Харків: ХНУБА, 2021. с. 363–368.

Веренич Лариса Валентинівна,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Красноградського педагогічного фахового коледжу
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
metod_kk@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

***Анотація.** У статті розкрито особливості організації дистанційного навчання з української мови та літератури, висвітлено шляхи формування мовленнєвої комунікації, мовних умінь і навичок.*

Ключові слова: *дистанційне навчання, мотивація, інформаційні технології, комунікація.*

Сучасна дистанційна освіта – це розгалужена система передачі знань на відстані за допомогою різних засобів і технологій, яка сприяє отриманню студентами необхідної інформації для використання у практичній діяльності [2].

Дистанційне навчання дає змогу впроваджувати інтерактивні технології викладення матеріалу, здобувати повноцінну освіту, підвищувати кваліфікацію, процес навчання може відбуватися будь-де і будь-коли, єдина умова – доступ до мережі Інтернет, що допомагає зануритись у світ науки, значно заощаджуючи час і кошти, а також забезпечуючи доступ до знань особам з обмеженими фізичними можливостями. Використання ІКТ в освітньому процесі підвищує ефективність навчання, допомагає реалізувати весь потенціал особистості: пізнавальний, морально-етичний, творчий, комунікативний і естетичний, сприяє розвитку інтелекту, інформаційної культури студентів, робить заняття яскравими та цікавими.

Сучасне інформаційне суспільство ставить перед усіма типами навчальних закладів завдання підготовки випускників, здатних: гнучко адаптуватися у мінливих життєвих ситуаціях; самостійно критично мислити; грамотно працювати з інформацією; бути комунікабельними, контактними в різних соціальних групах; самостійно працювати над розвитком власної моральності, інтелекту, культурного рівня. Сьогодні існує велика різноманітність мультимедійних навчальних програм і курсів для вивчення дисциплін філологічного циклу, які дозволяють здобувачу освіти краще зрозуміти запропоновані теми і проконтролювати свої знання. Інформаційні технології не тільки полегшують доступ до інформації і відкривають можливості варіативності навчальної діяльності, її індивідуалізації та диференціації, але і дозволяють по-новому організувати взаємодію всіх суб'єктів навчання, побудувати освітню систему, в якій здобувач освіти був би активним і рівноправним учасником освітньої діяльності.

Технології дистанційного навчання забезпечують поєднання освітнього процесу з практикою, допомагають досліджувати індивідуальне мовлення,

використовувати мову для власної мовної творчості, спостерігати за мовними явищами, аналізувати їх, а це є підставою для формування мовних умінь і навичок – орфоепічних, граматичних, лексичних, правописних, стилістичних.

Застосування інформаційних технологій на заняттях та в позааудиторний час розширює творчі можливості вихованців, підвищує інтерес до предмета, стимулює засвоєння знань, що веде до інтенсифікації процесу навчання. Тому використання засобів ІКТ при навчанні мови дає можливість створення індивідуальної освітньої траєкторії. Технології забезпечують величезну різноманітність комунікативних, інформаційних засобів, літератури, новин та інших матеріалів мовного змісту, доступних в будь-якому місці та в будь-який час. Рекомендуємо під час підготовки до занять у дистанційному режимі використовувати мультимедійні, електронні презентації, довідники, посилання на відеоуроки з української мови та літератури за програмою на каналі You-Tube, експрес-уроки відомого мовознавця О. Авраменка, матеріали із сайтів і блогів освітян. З метою якісної підготовки до ЗНО дієвими та продуктивними є такі види роботи: перегляд кінофільмів, що допоможуть засвоїти програму з української літератури, виконання онлайн-тестів на сайті Освіта.ua, Українського центру оцінювання якості освіти та Харківського регіонального центру, на сайті EdEra та Освіторія створено онлайн-курс у формі корисних порад (лайфхаків), що допомагає здобувачам освіти опанувати базові теоретичні знання з української мови, виробити навички успішної мовленнєвої комунікації та підготуватися до складання ЗНО. Студенти, обираючи потрібний матеріал, програму чи ресурс, отримують можливість брати участь в інтернет-конференціях, вебінарах, конкурсах, створювати мультимедійні презентації в процесі роботи над проектами тощо. Використання комп'ютерних технологій та Інтернету стимулює інтерес до вивчення художніх творів, сприяє творчій співпраці викладача зі студентами [3, с.13]. Практика підтверджує, що інформаційні технології дають можливість проведення навчальних занять із української літератури різних типів як за змістом, так і за формою, реалізуючи водночас пізнавальні, розвивальні та дослідницькі дидактичні функції використання комп'ютерних технологій. Методика дистанційного навчання української літератури – нова форма й інший рівень взаємодії педагога й здобувачів освіти, який передбачає виконання завдань, прослуховування, тестування, слухання, читання текстів, і головне – зворотний зв'язок у процесі навчання. Академічна свобода викладача дозволяє обрати словеснику форми й методи реалізації дистанційного навчання: онлайн-консультації, вебквести, інтерактивні вправи, уроки через Skype тощо. Під час організації дистанційного навчання з української літератури доцільно працювати через онлайн-платформи, використовувати технологію «Перевернутого класу», що передбачає самостійне прочитання здобувачами освіти літературного твору, а практичні завдання закріплюються під час групових робіт. Завдання з тестами дозволяє педагогу створити власну базу тестових завдань відповідно до викладеного матеріалу та вимог програми, задаючи критерії перевірки, система в автоматичному режимі здійснює перевірку виконаного завдання, а результати оформляються у спеціальні таблиці.

Планування кількості та обсягу завдань слід робити з урахуванням принципу здоров'язбереження, запобігаючи емоційному, ментальному та фізичному перевантаженню студентів. Проведення дистанційних консультацій в режимі [Zoom](#), виконання тестових завдань на платформі Всеосвіта, онлайн-порталі «На Урок», використання різних засобів обміну інформацією сприяє формуванню не тільки комунікативної та інформаційної компетенцій, а й провідних якостей особистості: самостійності, самовдосконалення, творчого пошуку, вміння знайти необхідну інформацію тощо. Основною метою дистанційного навчання студентів є виховання особистості, яка має бажання і здатність до спілкування, навчання та самоосвіти.

Упровадження технологій дистанційного навчання – це вимоги часу, нові умови життя, нові засоби взаємодії, нарешті, – новий стиль мислення. Організувати якісне навчання з використанням цифрових технологій, комунікувати зі студентами на відстані, надихати та мотивувати їх до навчання, співпрацювати з батьками – це ті навички, якими мають володіти і викладачі. Інформаційні технології дають нові можливості при вивченні української мови та літератури, адже вони допомагають пристосувати процес навчання та оцінювання відповідно до індивідуальних особливостей кожного здобувача освіти.

Успіх дистанційного навчання залежить від активної взаємодії всіх учасників освітнього процесу, технічних можливостей та здатності педагога використовувати сучасні методики й технології організації освітньої діяльності.

Список використаних джерел:

1. Борисенко В. Дослідницькі завдання в системі мовної освіти. Українська мова й література в сучасній школі. 2013. № 5. С. 50–52.
2. Дистанційна освіта в сучасній освітній діяльності URL: <http://www.osvita.org.ua/articles/30.html/>. (Дата звернення 25.01.2022).
3. Когут А. Інтерактивні технології навчання на уроках української мови та літератури. Рідна школа. 2007. №10. С. 12-14.

Гейдел Алла Михайлівна,
викладач вищої кваліфікаційної категорії
Харківського фахового педагогічного коледжу
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-
педагогічна академія» Харківської обласної ради

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В АУДИТОРНІЙ І ПОЗААУДИТОРНІЙ РОБОТІ

Анотація. У статті проаналізовано основні інструменти дистанційного навчання в аудиторній і позааудиторній роботі; подана їх характеристика та принцип використання під час освітнього процесу; схарактеризовано переваги та недоліки інструментів дистанційного навчання; визначено роль викладача у формуванні фахових компетенцій здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: *інструменти дистанційного навчання, аудиторна та позааудиторна робота, сервіси, хмарне середовище, дистанційна платформа.*

Сучасне суспільство поставило нові виклики перед освітою. Те, що раніше здавалося далеким та незвичним – стало реальністю. Ситуація фактично змінила українську освіту в цілому – все одразу стало зрозумілим та прозорим. Влада нарешті побачила проблеми, реалії, зрозуміла необхідність і важливість змін в освіті, а викладачі були змушені опанувати інструменти дистанційного навчання. Проблема нарешті підняла українську освіту на новий рівень, зробила її більш доступною для тих, хто вміє користуватися новітніми технологіями, і, водночас, унеможливила розвиток тих, хто не мав доступу до інтернету. Людство, опинившись у складних реаліях, нарешті замислилося і про роль учителів в освіті, і про те, наскільки українська цифрова освіта далека від освіти віртуального простору. Відсутність бодай елементарної тьюторської підтримки вчителів-початківцям та фахівцям дисциплін не пов'язаних з комп'ютерною грамотністю, відсутність національної платформи для забезпечення якісного дистанційного навчання. Викладачі були змушені швидко перебудувувати увесь освітній процес, спираючись на особистий досвід, шукаючи інформацію самотужки в мережі і одночасно підвищуючи свій кваліфікаційний рівень численними онлайн-тренінгами. Підсумовуючи роботу викладачів КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», можемо виокремити найбільш ефективні інструменти дистанційного навчання:

Електронна пошта – служба інтернету для передачі текстових повідомлень та прикріплених до них файлів у вигляді листів, забезпечує передавання текстової, графічної, звукової інформації.

Viber – додаток-месенджер, який забезпечує передавання текстової та аудіо -, відеоінформації, документів у різних форматах. Використовується для спілкування викладача зі студентами, батьками, адміністрацією.

Telegram – додаток-месенджер, що забезпечує спілкування між студентами та викладачами за допомогою текстових повідомлень, аудіоповідомлень, відеозв'язку. Інформація зберігається тривалий час.

Відеоконференція – це конференція, що проводиться у визначений день і час у режимі реального часу. Це сучасний спосіб зв'язку, коли студенти і викладач працюють у «віддалених класах». Обговорення, дискусії, створення й захист проєктів у режимі реального часу.

ZOOM – сервіс для організації онлайн-конференцій та відеозв'язку. Доцільно використовувати для проведення онлайн-занять. Його можливості: спільне використання екрану, проведення інтегрованих вебінарів; робота з Google-дискон, Dropbox і Vox; групові чати для обміну текстом, використання зображеннями, аудіо і т. п.; відеозапис віртуальних зустрічей.

Блог – форма спілкування, під час якого автор розміщує на сторінці свого щоденника текстову інформацію (есе, допис, твір) і дає дозвіл студентам прокоментувати матеріал. Студенти мають можливість оцінити достовірність, якість інформації.

Чат – сервіс, що забезпечує спілкування онлайн за допомогою коротких текстових повідомлень через мережу інтернет.

GoogleClassroom – хмарне середовище, у якому зберігається інформація, до якої користувач має доступ у зручний для навчання час і з будь-якого пристрою.

Соціальні мережі, які надають такі інструменти для навчання: чати та різні групи (для спілкування між студентами та викладачами, між викладачами і батьками; спілкування між студентами); обмін файлами (лекції, програми, посилання на корисні ресурси, тестові завдання, контрольні роботи, практичні роботи); публікація матеріалів для навчання (відеолекції, фотоматеріали); проведення обговорень та опитувань тощо.

Youtube – відеохостинг, що містить різноманітне тематичне відео, короткі фільми та ролики, відеолекції, інтерв'ю, аудіоматеріали та допомагає студентам якісно засвоїти нові знання, пропонуючи не тільки перегляд вже готового матеріалу, а й можливість додати свій.

Усі ці інструменти покликані допомогти сучасному викладачеві створити якісне інтерактивне та цікаве заняття, спілкуватися зі студентами та батьками в режимі реального часу, дізнаватися новини в освіті, підвищувати рівень професійної майстерності, брати участь у конференціях та круглих столах, ділитися досвідом із колегами.

Під час впровадження змішаного навчання можливе використання **дистанційної платформи** як одного з варіантів організації процесу навчання. Робота студентів і викладача може відбуватися на дистанційній платформі, що інтегрована з системою документообігу та використовується в закладі освіти.

Якісне дистанційне навчання важко уявити без використання дистанційних платформ.

1. Платформа **Moodle** – безкоштовна платформа, що має ряд переваг: можливість виставляти час для оцінювання конкретного студента, постійно доповнювати інформацію, вести електронний журнал.

2. Платформа **Google Classroom** – це інструмент, що пов'язує GoogleDocs, GoogleDrive і Gmail та допомагає створювати завдання, оцінювати студентів, коментувати роботи тощо.

3. Вебдодаток **Edmodo** сайт, що нагадує за своїм функціоналом мережу Facebook, де спілкування відбувається на сторінках одного з дописувачів або у групі, дозволяє спілкуватися студентам, викладачам, батькам.

4. Платформа **LearningApps.org** – сервіс, що допомагає створити інтерактивні вправи. Це конструктор для створення різноманітних завдань (тести з відкритими і закритими відповідями, дошки оголошень тощо).

5. Платформа **Learning.ua** містить онлайн-тести, інтерактивні завдання з української мови.

6. Платформа **Stepik** – безкоштовна платформа-конструктор відкритих онлайн-курсів та уроків.

7. Хмарні сервіси (**Office365, Google**) для спільної роботи студентів та викладача.

Спробуємо підвести підсумок. Карантин та дистанційне навчання стали своєрідним викликом сучасній українській освіті, не тільки перевірили її на осучасність, але й осучаснили, наповнили новими методами та формами

проведення навчальних та позааудиторних занять, навчили бути мобільними та швидко опанувати нові інструменти. Викладені вище рекомендації не є вичерпаними та можуть використовуватися в тому обсязі, який викладач уважатиме достатнім для ефективної підготовки здобувача фахової передвищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Зайців, В. С. Сучасні педагогічні технології. Челябінськ, 2013. 370 с.
2. Зайців, В. С. Проблеми сучасної освіти в Росії // У збірці: Фундаментальна і прикладна наука. Редактори: М. В. Потапова, Д.И.Трушков, Л.Ю.Нестерова. Челябінськ 2015. С. 218- 220
3. Прохорова С. Використання скайп-технологій в дистанційному навчанні // Вісник ВГУ. 2014. С. 83-86.

Дудченко Антоніна Сергіївна,
викладач-методист, спеціаліст вищої категорії,
викладач Сумського фахового коледжу економіки і торгівлі,
a.s.dudchenko@ukr.net

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В БЕЗПЕЧНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ КОЛЕДЖУ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Анотація. У статті розкривається сутність поняття «освітнє середовище», що є складною системою інтелектуальних, культурних, методичних, організаційних, технічних ресурсів. Доведено, що освітнє середовище впливає на особистісний розвиток студента та результати його навчальної діяльності. У статті з урахуванням актуальної проблеми для сучасної вітчизняної системи підготовки здобувачів фахової передвищої освіти різних освітніх галузей приділено увагу безпечному освітньому середовищу, актуалізовано увагу на змісті та практиці освіти, яка сприяє засвоєнню знань, соціальних установок, цінностей і життєвих навичок, потрібних для зміцнення самоповаги, здоров'я і особистої безпеки. Під час дистанційної форми навчання студент проводить весь свій час вдома, зачасту контроль батьків відсутній.

Ключові слова: освітнє середовище, безпечне освітнє середовище, кодекс безпечного освітнього середовища.

Однією з основних концептуальних засад створення фахової передвищої освіти є створення сучасного освітнього середовища, яке сприятиме творчому розвитку й мотивації студентів до навчання. Такі негативні явища серед студентської молоді, як насильство, булінг та кібербулінг, секстинг тощо, не можуть не турбувати громадськість, освітян та батьків. Логічно, що виникає потреба створити безпечний освітній простір у закладі освіти, щоб захистити, убезпечити, запобігти наслідкам впливу на особистість несприятливих чинників. Під час дистанційної форми навчання в центрі уваги педагогів і батьків стоять такі питання: як студентам будувати стосунки з однолітками; електронне освітнє

середовище; правила безпеки в Інтернеті; мистецтво ефективного спілкування батьків та викладачів зі студентами.

Аналіз сучасних досліджень засвідчує, що психологічна безпека освітнього простору освітнього закладу є визначальною умовою, що впливає на ефективність навчально-виховного процесу. Питанням організації середовища, вільного від проявів психологічного насильства, сприятливого для всебічного розвитку та збереження психологічного здоров'я суб'єктів освітнього простору навчального закладу, аналіз літературних джерел свідчить і про значне збільшення уваги до питання проявів жорстокості в освітньому просторі. Існуючий стан проблеми мобінгу і булінгу в освітніх установах актуалізує потребу повернення уваги широкого кола громадськості. Проблеми сутності, структури, організації освітнього середовища вивчають українські та зарубіжні науковці, серед яких: Н.Гонтаровська, Б.Мау, К.Приходченко, С.Рощіна, В.Рубцов, Я.Фруктова, А.Цимбалару, Т.Цюман, В.Ясвін. Питанням особливостей інклюзивного середовища закладу освіти присвятили праці А.Колупаєва, Л.Коваль, С.Миронова, Т.Софій, З.Шевців та інші.

Привертаємо увагу щодо удосконалення освітнього процесу за допомогою застосування різноманітних моделей співпраці викладач-студент, основною метою якого є забезпечення якості освітніх послуг, що їх надає навчальний заклад, та підвищення рівня результативності навчання студентів. Тривала практика викладацької діяльності засвідчує, що не всі здобувачі освіти почувають себе безпечно в сучасному освітньому середовищі і під час дистанційної форми навчання також.

Суспільство очікує від навчального закладу не лише статусу освітнього ресурсу, а й простору розвитку та співпраці як усередині, так і з зовнішнім світом. Сучасне освітнє середовище створює неповторне індивідуалізоване та персоналізоване враження, де у кожного є можливість відшукати себе. Аби дійти розуміння безпечного освітнього середовища, слід означити, що є освітнім середовищем загалом. Освітнє середовище освітнього закладу – це місце, де: зустрічаються і взаємодіють не лише студенти та викладачі, а й батьки, мешканці району, гості коледжу; відбуваються не лише заняття, а й цікаві зустрічі, свята та концерти, лекції, семінари, тренінги тощо. Про це йде мова у Болонській декларації, метою якої є формування єдиного освітнього простору, зближення освітніх систем Європи, надання їм більшої відкритості та мобільності, створення різноманітного освітнього середовища професійної підготовки майбутніх фахівців.

Вітчизняні та закордонні науковці й практики трактують освітнє середовище, як частину життєвого, соціального середовища людини, що є сукупністю всіх освітніх чинників, які безпосередньо чи опосередковано впливають на особистість у процесі навчання, виховання та розвитку; виховний простір, що формує особистість. На сучасному етапі освітній простір/середовище має декілька смислових відтінків та може розумітися як розвиток технологій навчання; освітній простір виступає як особистий простір суб'єктів; як дидактичний; як соціально-освітній; як духовно-педагогічний, культурно-освітній.

Освітній простір/середовище – це певний педагогічний феномен, що передбачає тісний контакт людини із оточуючим її середовищем. У результаті такої взаємодії відбувається осмислення і пізнання всіх носіїв культури. Освітній простір/середовище – це система соціальних зв'язків в освітній галузі, яка базується на взаємодії суспільства і соціальних інститутів освітньої спрямованості, діяльність яких спрямована на виконання таких завдань:

- формування у студентів компетентностей, важливих для успішної соціалізації особистості;

- упровадження демократичної культури, захист прав дитини і формування демократичних цінностей;

- запобігання та протидія таким негативним явищам серед студентської молоді як насильство, кібертретирування, булінг тощо;

- формування у студентів життєвих навичок (психосоціальних компетентностей), які сприяють соціальній злагодженості, відновленню психологічної рівноваги;

- запобігання та протидія торгівлі людьми, формування у молоді таких життєвих навичок, як спілкування, прийняття рішень, критичне мислення, управління емоціями, стресами та конфліктними ситуаціями, формування цінностей та набуття відповідних компетентностей;

- формування морально-етичних, соціальних, громадянських ціннісних орієнтирів, виховання національно свідомої, духовно багатої, фізично дужої особистості;

- профілактика девіантної поведінки, правопорушень та злочинності серед неповнолітніх;

- профілактика залежності та шкідливих звичок, пропаганда здорового способу життя, збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я як найвищої соціальної цінності;

- формування в творчого середовища, залучення студентів у позаурочний час до спорту, творчості, мистецтва, інших громадських заходів з метою їх позитивної самореалізації, соціалізації;

- розвиток творчої співпраці педагогічного колективу, студентів і батьків на засадах педагогіки партнерства.

Отже, незважаючи на значну кількість наукових праць, у яких прямо чи опосередковано розглядається питання підготовки майбутнього фахівця в безпечному освітньому середовищі, проблеми ще існують, і в період дистанційної форми навчання також.

Викладачам коледжів (ЗФПО) потрібно набувати ґрунтовного досвіду у цій справі. Тому необхідним є подальше теоретичне дослідження порушеної проблеми з метою формування безпечного освітнього середовища як в стінах навчального закладу, так і під час дистанційної форми навчання.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020.
2. Закон України «Про фахову передвищу освіту» від 06.06. 2019 .
3. Гонтаровська Н. Освітнє середовище як фактор розвитку особистості дитини. Київ: Дніпро-VAL, (2010). 623 с.

4. Цимбалару А. Освітній простір: сутність, структура і механізми створення. Український педагогічний журнал, (2016), с. 41-50.
5. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: методичний посібник / за заг. ред. Цюман Т. П. – К.: 2018.

Жукова Анна Робертівна,
заступник директора з виховної роботи
Львівського коледжу транспортної інфраструктури,
аспірантка Педагогічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка,
annetta000@gmail.com

АКТУАЛЬНІ ФОРМИ ВИХОВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖІВ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У сучасній педагогічній літературі, під формою виховання лідерських якостей ми розуміємо зовнішнє вираження узгодженої, цілеспрямованої, чітко організованої системи виховної взаємодії педагогів і студентів, що здійснюється у встановленому порядку та має своїм наслідком розвиток лідерського потенціалу особистості майбутнього фахівця. Також не обійти, що у науковій літературі існує безліч класифікацій форм виховної роботи коли їх групують за певною виділеною ознакою.

За кількістю задіяних у них студентів, форми виховної роботи бувають:

- *масові* (під час пандемії актуальними є онлайн-конференції, онлайн зустрічі з видатними людьми, онлайн-конкурси)
- *групові* (онлайн-виховні години в студентських групах, онлайн-перегляд кіно тощо);
- *індивідуальні* (робота з окремо взятим студентом – консультування, бесіда, розмова тощо з використанням платформ для проведення відеоконференцій)

Однією із важливих *масових форм* підвищення рівня професійної компетентності майбутніх фахівців є *студентська наукова конференція* – передбачає організацію наукової діяльності студентів, які пропонують і обговорюють результати своїх наукових робіт. Така форма розвиває розумові здібності студентів, практичне мислення, поглиблює інтерес до професії. Водночас у часі карантинних обмежень такий вид роботи є можливим, оскільки існує альтернатива – онлайн конференції. Використовуючи цей метод, виховуємо у сучасного студента навички самопрезентації, комунікативні вміння, риторичні здібності, а також розвиваємо у майбутніх фахівців такі лідерські якості як логічне мислення, творчість, працелюбність.

Зустрічі з відомими людьми – це масова форма організації навчально-виховної роботи, котра може легко бути трансформованою у формат віддаленої зустрічі, в ході якої студентська молодь контактує із державними діячами, провідними вченими, відомими політиками, представниками творчої

інтелігенції, успішними бізнесменами тощо. Ця форма роботи апріорі передбачає реалізацію методу прикладу, коли знаменита чи просто успішна людина демонструє зразки інтелігентної поведінки, ввічливе відношення до публіки, ерудицію, розум, винахідливість і кмітливість. Ділячись спогадами із аудиторією студентів про непростий шлях сходження до вершин слави, відомі особистості розкривають секрет свого успіху.

Студентські онлайн-олімпіади, конкурси, змагання є формами, які вмотивовують до першості, високих досягнень, формують у студентів вольові якості.

До найбільш поширених *форм групової роботи* з виховання лідерських якостей студентів можна віднести *онлайн-виховні години*, які передбачають міжособистісну взаємодію наставника і студентів чи будь-яких інших суб'єктів. Це, насамперед, форма виховної роботи керівника із групою, у ході якої студенти беруть участь у спеціально організованій діяльності, яка дозволяє реалізувати пізнавальну, орієнтувальну, спрямовуючу та розвиваючу функції.

Спільний онлайн-перегляд тематичного кіно – така форма групової роботи, поряд з іншим, за змістом повинні розкривати лідерство як психологічний і соціально-політичний феномен (перегляд вистав, документальних і художніх кінофільмів про відомих, успішних людей – лідерів нації, провідників суспільно-політичних рухів, організаторів чи про актуальні проблеми розвитку галузі тощо). Окрім цього, корисними будуть перегляди класичних шедеврів драматургії і кінематографу, що несуть значене виховне навантаження формуючи у студентів морально-етичні погляди, патріотичні якості, гуманістичні цінності, толерантність і екологічну культуру.

Потрібний виховний ефект у формуванні лідерських якостей майбутніх фахівців досягається при гармонійному поєднанні особистого і колективного. У зв'язку із цим важливе значення мають *індивідуальні форм виховання* до яких можна віднести бесіду, задушевну розмову, консультацію. Індивідуальні форми виховання, на сучасному етапі повністю втілюють своє завдання навіть за допомогою сервісів для проведення онлайн-зустрічей, дозволяють оперативно змінювати педагогічну тактику при динамічності умов. Такі форми підбираються з урахуванням психологічних особливостей кожного студента. При цьому студент отримує своє завдання, що виконується незалежно від інших. Тому індивідуальна форма організації навчально-виховної роботи передбачає високий рівень активності і самостійності студентів.

Метою нашої щоденної педагогічної праці є – простежити процес формування та допомогти розвитку лідерських якостей, утвердити лідерство у системі професійної підготовки майбутніх фахівців, розкрити ці етапи формування з рекомендаціями, підготовленими педагогічними тренінгами щодо використання на кожному із них ефективних форм і методів навчально-виховної роботи.

Список використаних джерел:

1. Гармаш С.А. Лідерські якості особистості керівника як запорука успіху / С.А. Гармаш, О.Е. Гашутіна // Управління інноваційними проєктами та об'єктами інтелектуальної власності. – 2009. – С. 37–44.
2. Колпаков В. Лідерство – фактор суспільного розвитку / В. Колпаков, О. Анісімов // Персонал. Журнал інтелектуальної еліти. – 2005. – Вип. 9. – С. 66–73.
3. Обозов М.М. Психологія міжособистісних відносин / М.М. Обозов. – К.: Либідь, 1990. – 191 с.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: посібник / Л.Е. Орбан-Лембрик. – К.: Академвидав, 2003. – 379 с.
5. Палах П. Сучасні українські політичні лідери / П. Палах. – Львів: Брама, 2002. – 148 с.
6. Парыгин, Б. Д. Социальная психология: истоки и перспективы. – С.-Пб. : СПбГУП, 2010. – 156 с
7. Психологический словарь / В. В. Давыдов, А. В. Запорожец, В. П. Зинченко, Б. Ф. Ломов, А. Р. Лурия, А. М. Матюшкин, А. В. Петровский ; под ред. В. В. Давыдова, А. В. Запорожца, Б. Ф. Ломова и др. – М. : Педагогика, 1983. – 448 с.
8. Психологічна енциклопедія/ (авт.-упоряд. О.М.Степанов). – К.:Академвидав, 2006. – 424 с.
9. Слюсаренко Олег Олександрович . Поняття «лідер» і «лідерство» в сучасній науковій літературі //Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – 2016. – Випуск 2 (39)
10. Холландер Е.П. Динамика лидерства / Е.П. Холландер. – М.: Инфра-М, 1998. – 97 с

Зелінська Олена Максимівна,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Відокремленого структурного підрозділу
«Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП»,
olezelmax@ukr.net

ВЕБКВЕСТ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

***Анотація.** У пропонованих тезах проаналізовано особливості технології вебквесту, квесту, розглянуто застосування навчальних квестів та вебквестів на заняттях української літератури для підвищення рівня зацікавленості дисципліною, формування нових компетенцій, підвищення мотивації студентів самонавчання.*

Ключові слова: квест, вебквест, завдання, структура, етапи роботи, мережа Інтернет, пошукова діяльність.

Сучасна освітня діяльність базується на впровадженні інноваційних методик, нових інформаційних технологій, які сприяють підвищенню якості навчально-виховного процесу. Уміння та бажання шукати новизну, не зупинятися на досягнутому, зацікавити здобувачів освіти, спонукати їх до активної діяльності, створити атмосферу партнерства, урізноманітнювати заняття, зробити їх цікавими, пізнавальними, бути не лише джерелом знань, а й створити необхідні умови для пошуку і обробки інформації, перетворити студентів на активних суб'єктів навчальної діяльності – завдання кожного викладача сьогодні.

Як одна з ефективних форм організації навчальної пізнавально-пошукової діяльності студентів квест, вебквест є одним із перспективних засобів реалізації сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, новизна якого полягає в реалізації освітніх та виховних завдань у нестандартній і сучасній формі, що сприяє підвищенню рівня продуктивності навчального процесу.

Квест (від. англ. «quest» – пошук) – аматорське спортивно-інтелектуальне змагання, основою якого є послідовне виконання завдань командами або окремими гравцями. Під час гри учасники розв'язують логічні завдання, здійснюють пошук на місцевості, будують оптимальні маршрути переміщення, знаходять оригінальні рішення й підказки. Після завершення кожного етапу учасники квесту переходять до виконання наступного.

Використання в навчальній діяльності квестів сприяє досягнення таких цілей: підвищення мотивації самонавчання, формування нових компетенцій, реалізація креативного потенціалу, підвищення особистісної самооцінки, можливість формувати творчі, дослідницькі завдання тощо. Підготовча робота навчального квесту вимагає: чітке визначення теми, мети і завдань; реєстрація учасників і формування команд; розробка сценарію, створення маршрутних карт і дидактичного супроводу (роздруківки із завданнями, предмети для обміну тощо); визначення нарахування зароблених балів та віднімання штрафних; передбачення нагороди переможцям, призів для учасників; інструктаж з техніки безпеки тощо. Проведення квесту можливе лише тоді, коли виконано всі умови підготовчого етапу, учасники отримують завдання, інструкції і тоді розпочинається гра.

Практикую проведення зі студентами мовно-літературний квест до Дня української писемності і мови «Життя духовного основа», мета якого є популяризація рідної мови, формування свідомої потреби її вивчення та удосконалення. Літературний квест «Неповторний Улас Самчук – наш земляк», покликаний не лише поглибити знання про творчу особистість письменника, а й самому відвідати місця, локації, пов'язані з перебуванням митця у рідній Дермані та м. Рівне.

Однією з методик, яка вчить знаходити необхідну інформацію, піддавати її аналізу є методика вебквестів, що включає в себе різні форми. Вебквест – проблемне завдання, для виконання якого використовуються інформаційні ресурси Інтернету. Вебквест – це формат заняття, орієнтований на розвиток пізнавальної, пошукової діяльності здобувачів освіти, на якому значна частина інформації здобувається через ресурси Інтернету. Вебквест – це дидактична

структура, у рамках якої викладач удосконалює пошукову діяльність студентів, задає їм параметри цієї діяльності і визначає її час. Важливим чинником проектування літературного вебквесту виступає також вибір викладачем форм роботи на заняття під час вивчення тієї чи іншої теми, що має передбачати не лише раціональне поєднання групової та індивідуальної форм, а й урахування визначених Б. Доджем різних видів завдань, доцільних під час проведення будь-якого вебквесту: переказ – демонстрація розуміння теми на основі подання матеріалу з різних джерел у навчальному форматі (створення презентації, розповіді); планування та проектування – розробка плану, проекту на основі заданих умов; самопізнання – це будь-які аспекти дослідження особистості; компіляція – трансформація, формату інформації, отриманої з різних джерел (віртуальні виставки, створення дидактичних матеріалів); творче завдання – творча робота в певному жанрі (створення вірша, відеоролика тощо); переконання – схилення на свій бік опонентів або нейтрально-налаштованих осіб; аналітичне завдання – пошук і систематизація інформації; головоломка – висновки на основі суперечливих фактів; журналістське розслідування (об’єктивний виклад інформації, розподіл думок і фактів); оцінка – обґрунтування певної точки зору; наукові дослідження – вивчення різних явищ, відкриттів, фактів на основі онлайн джерел. Використання розглянутої класифікації в пошуковій діяльності студентів даватиме змогу цілеспрямовано впливати на формування їхніх літературних умінь за умови її доопрацювання, зокрема розроблення її технологічного аспекту в площині вивчення літератури, що виявляється в необхідності застосовувати алгоритми розумових дій (настанови, пам’ятки тощо) для розв’язання літературних задач різного типу.

Вебквест містить такі основні елементи: вступ, у якому обов’язково вказуються терміни проведення роботи і надається вихідна ситуація або завдання; посилання на ресурси мережі, у яких міститься необхідний для вебквесту матеріал (електронні адреси, тематичні форуми, книги або методичні посібники з бібліотечних фондів); поетапний опис процесу виконання завдання з поясненням принципів обробки інформації, додатковими супровідними питаннями, причинно-наслідковими схемами, таблицями, діаграмами, графіками та ін.; висновки, які мають містити приклад оформлення результатів виконання завдання або їх презентацій, шляхи подальшої самостійної роботи із зазначеної теми і галузі практичного застосування отриманих результатів і навичок. Етапи роботи над вебквестом: 1. Початковий. Студенти знайомляться із завданням та базовою інформацією з цієї теми. Розподіляються ролі в команді. 2. Ролевий. Учасники одночасно виконують завдання у відповідності з ролями: пошук інформації, розробка структури звіту, створення матеріалів для звіту, доопрацювання матеріалів для звіту. 3. Заклучний. Команда працює разом під керівництвом викладача. Формулюються висновки. Проводиться конкурс робіт та їх оцінювання. Результати робіт можуть розміщуватися в Інтернеті.

Під час вивчення творчості Ольги Кобилянської пропоную вебквест-подорож. Студенти об’єднані в групи: «Бібліографи», «Літературознавці», «Дослідники», «Журналісти», «Науковці». Кожна з груп отримує

випереджувальне завдання – опрацювання додаткової літератури, Інтернет-джерел, оформлення літературної газети, створення завдань пошукового характеру, підбір питань уявного інтерв'ю з письменницею, створення презентацій, віртуальної подорожі тощо. Творчі лабораторії упродовж заняття представляють свої напрацювання, звіти. Усі матеріали оформлюються у вигляді проекту. Оцінювання проводиться і викладачем, і варіантом самооцінювання.

Застосовую технологію вебквесту під час вивчення драми-феєрії «Лісова пісня» Лесі Українки. 1. Початковий етап (командний). На цьому етапі студенти ознайомлюються з основними поняттями з навчальної теми. 2. Рольовий етап, у ході якого здійснюється пошук інформації з обраної теми, виконання поставлених завдань за виділений проміжок часу: робота над тестами, спрямованими на перевірку засвоєння змісту драми-феєрії, особливостей композиції. Саме на цьому етапі відбувається індивідуальна робота студентів у команді, спрямована на загальний результат. 3. Завершальний етап, що передбачає перевірку результатів колективного дослідження та його оцінку: на мультимедійній дошці відображається рейтинг команд, що був автоматично сформований після виконання тестових завдань, а також із оцінки учасників команд.

Нетрадиційна форма роботи у вигляді вебквесту дає можливість студентів навчитися критично мислити, розв'язувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, зважувати альтернативні думки, самостійно приймати продумані рішення, брати на себе відповідальність за їх реалізацію, адже він безпосередньо опиняється в ситуації вибору, самостійно аналізує кожен свій крок, шукає причини труднощів, що виникають у процесі роботи, знаходить шляхи виправлення помилок. Тому почуття свободи вибору для студента робить його діяльність осмисленою, свідомою, продуктивною і більш результативною. Як показує досвід, використання вебквестів у навчальній діяльності стає популярною практикою. Застосування такого урізноманітнення занять сприяє покращенню довіри, усвідомлення, спільної мети інтересів викладача і студента, розвитку життєвих компетентностей, підвищення навчальної успішності здобувачів освіти.

Список використаних джерел:

1. Багузіна О.І. Вебквест технологія як дидактичний засіб формування іншомовної комунікативної компетентності. URL:<http://www.dissercat.com/content/veb-kvest-tekhnologiya-kak-didakticheskoe-sredstvo-formirovaniya-inoyazychnoi-kommunikativno#ixzz2jBexRWt1>.

2. Бугайова Н.А. Квести і проекти з використанням Інтернету на уроках української мови і літератури. URL: http://koippo.in.ua/arhiv/druk/242_16.pdf.

3. Ільченко О. В. Використання вебквестів у навчально-виховному процесі. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/proftech/32834.

**Зуйкова Олена Вікторівна,
Трусевич Олена Вячеславівна,**
викладачі Відокремленого структурного підрозділу
«Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»

**DISTANCE EDUCATION DURING COVID-19 PANDEMIC. IT'S
PROBLEMS (ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС
ПАНДЕМІЇ COVID-19. ЙОГО ПРОБЛЕМИ)**

Keywords: Covid-19, pandemic, distance education problems, e-learning

Coronavirus disease, also known as Covid-19, is a health problem today deeply affecting several areas like daily life, working life and the system of education in world. It first appeared in Wuhan City, China in December 2019, World Health Organization (WHO) (2021) declared Covid-19 is a global state of emergency on 30 January 2020 and a global pandemic on 11 March 2020. In order to reduce the spread of this life-threatening virus, specific limitations and rules such as travel restrictions and closure of restaurants, entertainment venues, theatres and cinemas have been imposed occasionally. One of these limitations is the prevention of face-to-face education. Distance education implementations have been used to reduce contact and to continue education. By this way distance education has started to be implemented from preschool education to higher education. During the Covid-19 pandemic, institutions, administrators, educators, students and even parents have unpreparedly found themselves in the distance education process. Transition from face-to-face teaching methods to more indirect methods, has forced schools into a flow of learning which is full of complexities and limitations (Rasmitadila, 2020). This process has had a great impact on school, teachers and students (Mailizar et al., 2020). In this process, individuals inevitably have faced specific difficulties and obstacles in institutions. Students have been affected psychologically by school closures, lack of equipment to participate in courses, being unable to access online materials from home and being unable to leave home for a long time (Apriyanti, 2020). Also, the inadequate technological infrastructure of educational institutions can be considered another factor. [1, p. 3]

The main problem faced by the education of Ukraine is, first, the aging of scientific staff (which, unfortunately, is exceedingly difficult to navigate with modern IT technologies and programs). Unfortunately, in our study, we covered only a few leading universities in Ukraine, but this is a very real problem for the whole state and universities. Therefore, despite the pandemic, and the quarantine restrictions of the Council of Young Scientists in Ukraine, both at the Ministry of Education and at each university as a whole unite efforts to promote science, research, research papers, grants, government procurement projects. After all, it is through joint efforts that the development of education and science in the state can be achieved. We also noted that the main staff in the educational and scientific environment are women, who mainly form the community of universities. Many scientific, pedagogical, and pedagogical employees of higher education institutions of Ukraine are women. And when the doors

of schools and kindergartens were closed for quarantine, many teachers suffered the same fate as other Ukrainian women – working from home, raising children, and organizing home life. In Ukraine, most of this work continues to be performed mainly by women. Although over the past five years the number of those who believe that women should take care of the household and raise children has decreased, 83% of people still believe that the most important task of a woman is to take care of home and family, and a man – to earn money (75%). The issue of gender equality is still acute in our society, and universities are no exception. So, the coronavirus has really raised many important issues in higher education. But to turn problems into opportunities, universities as well as education departments need to understand how effective distance learning is implemented (including receiving quality feedback from both teachers and students). Because distance learning is now driven by circumstances, when in fact it increases the availability of education, blended learning, a combination of distance and face-to-face forms, may well be our future. However, to do this, today we must actively work on the lessons learned and ensure the quality of such education. [2, p. 6]

The Covid-19 pandemic has changed the worldview of society in all directions, both in the educational environment and social, economic, psychological, etc.

The introduction of distance education both in the world and in Ukraine has its pros and cons. In particular: the introduction of remote technologies depends primarily on the initiative of the teacher to implement such technologies, as well as on the willingness of students to use them and the technical ability of both parties to use these technologies (because our country has faced the problem of Internet coverage).

We found that in the era of information technology, the level of communication, both interpersonal and with students, has not changed among the respondents.

It is established that almost all teachers who took the survey believe that distance education does not provide students with practical skills, competencies after graduation. That is, the student who has received theoretical knowledge is not able to practically implement it.

Distance education from the point of view of management and administrative activity is more expedient, it gives educational institutions more opportunities for decentralization and optimization in work. [2, p.7]

Список використаних джерел:

1. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1300914.pdf>
2. <https://www.hrpub.org/download/20201030/UJER53-19517536.pdf>

Івашенцева Євгенія Геннадіївна,
 викладач вищої категорії, викладач-методист
 Відокремленого структурного підрозділу
 «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій
 Національного університету «Чернігівська політехніка»,
evaivashentseva@gmail.com

DATABASES HELPS YOU LEARN TO SPEAK ENGLISH БАЗИ ДАНИХ, ЯК ДОПОМОГА У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. Корпусна лінгвістика – це один із наймолодших напрямків лінгвістики, і вивчає вона корпуси – бази текстів з різних джерел, письмових та усних. Щоб навчити говорити, як носій мови, використовуйте бази даних (корпуси). Спробуймо розібратися, як впровадити реальну мову на заняттях та почати роботу з лексикою англійської мови за цим методом вже сьогодні.

«Can you say that in English?» students often ask. In order to teach speaking like a native speaker, use databases (corpora). Let's try to figure out how to introduce real language into your lessons and start working with English vocabulary using this method today.

Ключові слова: compatibility, concordance, corpus, linguistics, vocabulary

What is a corpus? A corpus is a collection of authentic text samples (both texts themselves and transcribed and digitized samples of oral speech). The totality of these texts is processed according to certain rules and used as a basis for studying the language. Processing allows you to search the corpus for any information you need. In corpora, as a rule, the markup of texts is carried out by parts of speech, this allows you to find words in given grammatical forms and in given structures and combinations (collocates). To process information, special programs are used – concordancers. They look for information in an array of texts and form a concordance – a list of all contexts in which a word or phrase occurs in the text under study. [1]

Here, for example, is the part of the concordancer for the verb crack (color markers show parts of speech in the immediate environment of the searched word):

WEBSITE		WORD	WORD	WORD
151	imsdb.com	the hell it 's made of , but i ca n't	crack	it
152	bleubirdblog.com	and cheese . Pick out your favorite bottle of wine and	crack	it
153	wantoneofthose.com	they deserve every last drop if they do finally manage to	crack	it
154	hpc-uk.org	was said and got frustrated and kicked the car window ,	cracking	it
155	eoshd.com	do ! With all of Adobes resources youd think theyd have	cracked	it
156	www.all.com.au	people in that position probably would have had the right to	crack	it
157	futureofpersonalhealth.com	for good must be our next accomplishment . If we can	crack	its
158	sciencemuseum.org.uk	of hydrogen and oxygen , marking the first step towards	cracking	its
159	venturebeat.com	to be somewhat recognizably human . Characters can swear and	crack	lokes
160	techcrunch.com	around the world , Have them play Dj while you can	crack	lokes
161	oscarfishlover.com	like he is protecting something other than territory ; i always	crack	lokes
162	miaminewtimes.com	seamlessly to working as a writer . He hustled . He	cracked	lokes
163	pgscolinfacts.com	# Die State III : As above , but with die	crack	lust
164	rouxbe.com	made these a few times now and the tops are always	cracked	kind
165	nathanbransford.com	up . The Coldwater River . Confirming her fears , ice	cracked	loud
166	grc.com	on this exponential rise , 2021 was where the cost to	crack	made
167	puzzlepirates.com	is fully intact (those who lobby for overhauled graphics also	crack	me
168	mixtapeplanet.com	neva trapped a day in his life ! i Yaw	crack	me

Corpus linguistics is one of the youngest areas of linguistics, and it studies corpora – bases of texts from various sources, written and oral. They are based on dictionaries, such as Oxford Learner’s Dictionary. And these are my favorite bases:

Corpus of American English <https://www.english-corpora.org/coca/>

British National Corpus <https://www.english-corpora.org/bnc/>

Brown Corpus <http://corpus.leeds.ac.uk/protected/>

How to use corpora to study English vocabulary? I will share with you my experience of working with word bases in the lesson.

A popular misconception is that the corpus can only be used at high levels. But you can use text databases with students from level A2 and any age: only the types of tasks and the degree of independence of the student will differ.

Instructions for using language databases (Corpus)

In my practice I use the corpus in several ways:

1 Checking the compatibility of words and searching for collocations.

If you are working on a lexical approach, then you know that you need to understand how a word behaves, in what relationship it is with other words. Your students, especially those at higher levels, can also check their essays and corpus speaking.

2 Performing tasks based on the corpus in the lesson.

Tasks that you can use with any vocabulary.

1. Compare synonyms

My students like to figure out which of the synonyms is used more often and how to combine them. For example, the words small and tiny.

Find the difference between ‘tell’ and ‘speak’ using the corpus. Fill in the table with examples and formulate the rule.

Suggest completing the table:

Examples with TELL	Examples with SPEAK
The rule: The verb is used...	The rule: The verb is used...

2. Compare the positive and negative meanings of the word

It is important that students understand the meaning of the word and use the context correctly, so offer these types of tasks:

Find out whether the word ‘beautiful’ is used in a positive or a negative context.

Suggest completing the table:

Examples with positive connotation	Examples with negative connotation

You can compare any words. This activity is suitable for both classroom and home work.

3. Find examples in the corpus of new vocabulary

After learning a few words, ask students to use the corpus to find and write down five phrases with it. To increase motivation, do the task in groups for speed.

The next step is to make sentences with these expressions or come up with a story. To make it easier for students to come up with ideas, prepare a picture in advance and invite them to come up with a short story based on it. Picture example:

4. Check your essay

Students will be able to check their written work using the corpus: invite them to underline the words in the text that they doubted. Their task is to confirm that the words can be combined as they did in the composition.

5. Look for word combinations in authentic text

Low-level students are not yet able to use the corpus of words. But it is useful for the teacher to select vocabulary for the lesson or check its compatibility.

The role of the corpus in lessons with low-level students can be played by comments on the Learn English Teens website: English learners and native speakers often share information on various topics. [2]

Ask the student to find what goes with a particular word in the message.

I am working on the following algorithm:

- Invite students to read the commentary.
- Ask if they agree or disagree and why.
- Write on the board three to five key words that appear in the commentary. The students's task is to find how the given words are combined in the text.

An example of working with comments:

New Year on British Council – an article about the attitude of teenagers to the New Year, New Year traditions are discussed in the comments. Suggest the following list as keywords: make, stay, watch, save, study. Write the resulting collocations on the board and ask students to comment on the site using the data they found. [3]

This will be preparatory work for the use of the corpus for higher level students.

6. Compose your body

One of the ideas for the project could be to compile your own corpus. Teenagers will especially like it.

You can use a project plan like this:

1 Create a project site using site builders. As a part of the topic «Technologies», you will be able to discuss how to create a site, what sections will be there and why.

2 Invite students to choose 10 texts that you have read in class.

3 Students are united into groups and select 10 words that will be included in the corpus.

4 They enter combinations with the selected words into the table.

5 Students design a website with a description of those for whom the building is intended.

I set myself the additional task of showing students how interesting working with language can be. Perhaps they will be interested in linguistics. Try adding data-based approach elements to your lessons. I am sure that this will make the work on vocabulary even more effective.

Список використаних джерел:

- 1 <https://skyteach.com> Corpora of Texts in Teaching English: Functions and Tools
- 2 <https://skyteach.com> Discovery learning using corpus of texts in English classes
- 3 <https://learnenglishteens.britishcouncil.org/uk-now/read-uk/new-year>

Коржев Олександр Андрійович,

студент спеціальності «Комп'ютера інженерія»

ВСП «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»

Науковий керівник – Попружна О.В.,

sasakordev49@gmail.com

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ОСВІТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЧНИХ ОБМЕЖЕНЬ

Анотація. У статті акцентовано увагу на особливостях використання телекомунікаційних технологій, навчальних платформ та он-лайн курсів, що забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів і студентів, що є важливим при формуванні студентоцентристської моделі вищої освіти. До переваг дистанційного навчання віднесено гнучкий графік навчання, можливість поєднання роботи і навчання, можливість опанування додаткових компетенцій, курсів, хобі та підвищення мотивації до самонавчання. Недоліками дистанційного навчання у період пандемії є: технічні проблеми, неможливість

доступу до Інтернет, складність засвоєння матеріалу самостійно, низький рівень володіння викладачами і студентами інформаційними технологіями.

Ключові слова: *вища освіта; дистанційне навчання; пандемічні обмеження; якість навчання; он-лайн навчання.*

Пандемія COVID-19 та пов'язані з нею карантинні обмеження продемонстрували переваги й недоліки технологій дистанційного навчання та можливостей їх застосування у закладах вищої освіти. Сьогодні міністерства освіти усіх без виключення країн світу змушені оперативно реагувати на зміни у нестійкому зовнішньому середовищі й приймати адаптивні рішення щодо організації освітнього процесу та забезпечення дистанційного навчання.

Дистанційне навчання – це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, навчальних платформ, он-лайн курсів, що забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі [1].

Однак на практиці заклади вищої освіти стикнулись із низкою проблем щодо організації якісного дистанційного навчання. З проблемами швидкої адаптації до умов пандемії стикнулись три зацікавлені сторони у сфері вищої освіти: 1) державні інституції; 2) студенти; 3) науково-педагогічні працівники [2].

Студентство закладів вищої освіти (ЗВО) мало психологічні та організаційні труднощі у пристосуванні до віддаленого навчання. За результатами опитування, проведеного Державною службою якості освіти України у період пандемії (навесні 2020 року) серед студентів і науково-педагогічних працівників, здобувачі вищої освіти стикаються з такими проблемами:

1. відсутність безперервного доступу до мережі Інтернет;
2. ризик необ'єктивного оцінювання;
3. недостатня самоорганізація; нерегулярність комунікації з викладачем;
4. відсутність необхідної техніки вдома;
5. відсутність необхідних навичок роботи з технікою та дистанційними технологіями [3].

Труднощі дистанційного навчання з точки зору науково-педагогічних працівників такі:

1. відсутність «живого» контакту між викладачем і студентом;
2. недостатнє технічне забезпечення освітнього процесу;
3. недостатній рівень володіння учасниками освітнього процесу засобами інформаційних і комунікаційних технологій;
4. ризик проявів академічної недоброчесності;
5. ризик необ'єктивного оцінювання студентів;
6. відсутність досконало розроблених он-лайн курсів;
7. ризик використання он-лайн курсів сумнівної якості [3].
8. Через вплив COVID-19 система вищої освіти має бути трансформована та пристосована до нових умов. Необхідною є розробка нових підходів та

моделей освітнього процесу. Адаптивність студентів та викладацького колективу до специфіки дистанційного навчання передбачає набуття ними цифрових та інших пов'язаних навичок. Науково-педагогічні працівники мають підвищувати свою педагогічну майстерність, розробляти нові онлайн курси і програми з урахуванням специфіки віддаленого навчання тощо.

9. Органи державної влади, дотичні до вирішення проблематики дистанційного навчання зокрема, міністерство цифрової трансформації України, мають створити належні умови для безперервного та якісного доступу до Інтернету, особливо у сільській місцевості.
10. В сучасних умовах необхідним є об'єднання потенціалів органів публічної влади, закладів вищої освіти, громадських організацій та органів студентського самоврядування задля забезпечення ефективного освітнього процесу та набуття здобувачами вищої освіти програмних загальних і професійних компетентностей у повному обсязі. На особливу увагу заслуговують питання поліпшення технічних, економічних й організаційних умов праці, забезпечення мотивації праці науково-педагогічних працівників, надання їм матеріальних і нематеріальних стимулів до високоякісної професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Дистанційне навчання [назва з екрана]. URL: <http://vnz.org.ua/dystantsijna-osvita/pro>.
2. Олешко А.А., Бондаренко С. М., *«Удосконалення системи дистанційного навчання у вищій школі в умовах пандемії covid-19. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації» : тези доповідей, 10 листопада 2020 р. Київ : КНУТД, 2020. 189 с. С. 78 – 79.*
3. Інформаційно-аналітична довідка про результати опитування щодо стану використання технологій дистанційного навчання у закладах вищої освіти України: Державна служба якості освіти України, 2020.

Коротенко Наталія Петрівна,

викладач

ВСП «Бобровицький фаховий
коледж ім. О. Майнової НУБіП України»,
korotenkoba@gmail.com

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Екстрений перенос навчання в дистанційний формат в умовах пандемії має істотні відмінності від правильно спланованого онлайн-навчання на основі масових відкритих онлайн-курсів (МВОК). Освітні установи, змушені працювати зі студентами дистанційно з метою зниження ризиків поширення

коронавірусу, повинні усвідомлювати цю різницю при оцінці ефективності так званого «онлайн-навчання» із застосуванням дистанційних освітніх технологій.

В умовах погрози поширення коронавірусної інфекції більшість університетів і коледжів за рекомендацією Міністерства освіти і науки України ухвалили рішення щодо переходу на дистанційне навчання. У зв'язку із цим усі очні заняття, включаючи лекційні, практичні та навіть лабораторні при наявності віртуальних аналогів, були перенесені в онлайн-середовище. Викладачі змушені організувати навчальний процес за допомогою дистанційних технологій навчання на основі різних способів доставки електронного контенту і доступних інструментів комунікації викладачів та студентів в електронному інформаційно-освітньому середовищі (ЕІОС).

Такий різкий перехід на «дистанційку» – захід змушений і екстрений, не всі університети були готові до цієї кардинальної перебудови навчального процесу виходячи з об'єктивно різного рівня розвиненості інформаційної інфраструктури, забезпеченості дисциплін електронними освітніми ресурсами і готовності викладачів до використання цифрових платформ і сервісів в освітньому процесі

Отже, що ж являє собою ця освітня технологія? Чим визначається ефективність онлайн-навчання? І чому дану технологію слід відрізнити від дистанційного навчання в екстремальних умовах? Онлайн-навчання як освітня технологія. Численні дослідження в області освітніх технологій сходяться в тому, що в основі онлайн-навчання лежить ретельно спроектований і спланований навчальний процес в ЕІОС, що підтримується методично обґрунтованою та цілеспрямованою послідовністю учбово-методичних і контрольновимірвальних матеріалів, які забезпечують досягнення результатів навчання у форматі винятково електронного навчання.

Ключовим у цьому визначенні є педагогічний дизайн, як інструмент проектування онлайн-курсу, що відсутній у більшості випадків при різкому переході на «дистанційку». Найбільш повно варіанти педагогічного дизайну при проектуванні онлайн-курсу відбиті в [Barbara Means, Marianne Bakia and Robert Murphy, *Learning Online: What Research Tells Us about Whether, When and How* (New York: Routledge, 2014)]. Авторами запропоновано дев'ять основних параметрів (характеристик), які необхідно враховувати при проектуванні курсу, з альтернативними варіантами реалізації онлайн-навчання:

- модель навчання (винятково електронне навчання, змішане навчання з різним співвідношенням очного і онлайн-форматів, електронне навчання із включенням вебінарів);
- темп освоєння (освоєння в будь-якому зручному темпі, заданий викладачем, заданий темп освоєння з можливістю проходження частини курсу в довільному темпі);
- кількість студентів (до 35 людей, від 36 до 99 людей, від 100 до 999 людей, більше 1000 людей);
- педагогічна технологія (пояснюючий курс, практико-орієнтований курс, дослідницький курс, курс для організації спільної колективної діяльності);

- ціль оцінювання в курсі (визначення ступеня готовності студентів до нового матеріалу, організація адаптивного навчання, діагностика досягнутих результатів навчання, накопичувальна система оцінок, виявлення відстаючих, що навчаються);
- роль викладача (активна взаємодія зі студентами онлайн, незначна онлайн-присутність, відсутність викладача в онлайн-середовищі);
- роль студента (читає і слухає; вирішує завдання та відповідає на запитання, активне експериментування через симулятори й інші інструменти, взаємодія з іншими студентами);
- синхронізація взаємодії (тільки асинхронне, тільки синхронне, змішаний формат взаємодії)
- зворотний зв'язок (автоматизована з боку системи, від викладача, від інших студентів).

Усі ці параметри сильно впливають на дизайн онлайн-курсу: на форми представлення контенту, на вибір контрольних-вимірювальних інструментів, на використання тих або інших сервісів комунікації і проведення процедури підсумкової атестації за курсом.

Правильно підібрані матеріали курсу, виходячи із цілей і завдань навчання й характеристик навчального процесу в онлайн-середовищі, забезпечать, що навчаються освітній результат, а викладачеві – позитивний зворотний зв'язок. Такий підхід має на увазі, що онлайн-навчання – це насамперед когнітивний і соціальний процес, а не просто процес передачі інформації за допомогою Інтернету. Так само, як і очне навчання онлайн-навчання вимагає соціальної підтримки студентів. В очному навчанні цю роль виконують матеріальні ресурси вузу та викладачі, задіяні в навчальному процесі.

Онлайн-навчання неможливе без ІТ-інфраструктури, яка вимагає значних інвестицій, включаючи платформу онлайн-навчання свою або зовнішню, з якої укладений договір, а також якісні онлайн-курси, що забезпечують ефективне навчання і підтримку студентів в онлайн-середовищі. У нинішній ситуації, коли перехід на онлайн-навчання здійснюється в найкоротший термін, усі ці умови повинні бути створені заздалегідь, а викладачі повинні мати досвід використання інструментів онлайн-навчання і сервісів підтримки студентів.

Практика показує, що на розробку онлайн-курсу йде в середньому 6-9 місяців, а навички роботи викладача на онлайн-платформі формуються протягом перших двох запусків курсу. Так що не варто очікувати високих результатів, навіть якщо самий продвинутий у плані цифрових компетенцій викладач зробить усе можливе для переносу занять в онлайн-середовище: запише трохи онлайн-лекцій, викладе текстові матеріали і завантажить тести на платформу – чуда не відбудеться.

Таким чином, слід розрізняти те, що ми вкладаємо в поняття «онлайн-навчання» і те, що ми намагаємося реалізувати зараз у стислий термін з мінімальними вкладеннями та ресурсами. Останнє будемо називати дистанційним навчанням в екстремальних умовах.

Дистанційне навчання в екстремальних умовах. У ситуації, що склалася, пов'язаної з високим ризиком зараження коронавірусом, єдино можливою й адекватною відповіддю вузів і коледжів на зовнішній виклик був тимчасовий повний перехід на дистанційне навчання. І в цих умовах усі можливі ресурси університетів, університетів-партнерів, зовнішніх постачальників контенту та сервісів були використані для реалізації навчального процесу за допомогою Інтернет.

Важливими вимогами до системи стали її надійність, пропускна здатність Інтернет-каналів, простота створення і розміщення контенту, доступність сервісів і платформ для викладачів та студентів. Дотримуючись методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України, вузи розробили прийнятні для їхнього рівня розвитку ІТ-інфраструктури з урахуванням доступних зовнішніх ресурсів сценарії реалізації дистанційного навчання і вимоги до форматів навчального процесу. Саме тому в кожному вузі виник свій набір інструментів і сценаріїв для організації навчання в онлайн-середовищі. Найбільшу популярність серед вузів мали moodle-платформи для розміщення контенту і перевірки знань студентів, вебінарні сервіси для онлайн-лекцій і консультацій, соціальні мережі та месенджери для комунікації студентів та викладачів, і розсилання по електронній пошті для доставки контенту.

На сучасному етапі впровадження дистанційного навчання існує велика кількість інструментальних засобів для його організації: електронна пошта, соціальні мережі, системи відеоконференції, гіпертекстові середовища, кожне з яких може бути використаний окремо або спільно з іншими інструментальними засобами. Проте, найкращими інструментами для налагодження взаємодії між учасниками освітнього процесу в умовах дистанційного навчання найбільшого значення набули додатки Google: Google Chat, Google Classroom, Google Meet та Google Forms.

До переваг використання сервісів Google у навчальному процесі слід віднести те, що вони не вимагають додаткових витрат на комп'ютерну техніку, а доступ забезпечується з будь-яких пристроїв. Також використання сервісів Google дозволяє використовувати асинхронне навчання. Перевага асинхронного дистанційного навчання полягає у тому, що його можна планувати, виходячи з наявних умов. Воно більш гнучке, адже в кожній групі є студенти, яким для опрацювання та засвоєння навчального матеріалу потрібно більше часу.

Отже, дистанційне навчання дає можливість побудови індивідуальної траєкторії студента, враховуючи його можливості та інтереси. Дистанційні форми навчання дозволяють проводити як індивідуальні, так і групові форми роботи, активізують пізнавальну, творчу діяльність. Інтеграція різноманітних сервісів та додатків при проведенні занять з гуманітарних дисциплін в дистанційній формі підвищує ефективність освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Word та Excel: інструменти і лайфхаки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:DNU+PRIN-101+2017_T1/about. (дата звернення: 26.03.2021)

2. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс]: матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л.Б.Ліщинська. –Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. –102 с.
3. Миронов Ю.Б. Переваги та недоліки дистанційного навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://kerivnyk.info/perevahy-ta-nedoliky-dystantsijnoho-navchannya>.
4. Онлайн-освіта: як здобувати знання в епоху діджиталізації / Коротенко Оля // 26.08.2020, [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://bazilik.media/onlajn-osvita-iaak-zdobuvaty-znannia-v-epokhu>

Кульбабська Олена Валентинівна,
доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри сучасної української мови
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича,
o.kulbabska@chnu.edu.ua

НОВІТНЯ ДИДАКТИКА: ОСОБЛИВОСТІ ВСТУПНОЇ ОНЛАЙН-ЛЕКЦІЇ ІЗ СИНТАКСИСУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Анотація. У центрі наукового опису перебуває вступна лекція онлайн, що під впливом реалій сьогодення значно оновила методичний інструментарій, щоб дати викладачеві змогу відійти від монологічного мовлення і застосовувати методи діалогізації, кооперативної роботи, критичного аналізу, нестандартного творчого мислення, спонукати до продукування креативних ідей і думок.

Ключові слова: синтаксис, лінгводидактика, синтаксична компетентність, дистанційне навчання, онлайн-лекція, інтерактивні методи і прийоми.

Науково-технічний прогрес і виклики сьогодення (пандемія COVID-19, карантинні обмеження) спричинили кардинальні зміни у формі проведення навчальних занять мовно-літературної галузі (офлайн, онлайн та змішана форма), спонукали до доповнення традиційної дидактичної бази сучасними технологіями, методами, прийомами, що надто швидко інтегруються в наш освітній процес. «Тож неминучим є осучаснення форм освітньої діяльності, залучення в навчальний процес багатьох незвичних, інноваційних, але вже популярних технологійно-методичних засобів навчання мови й мовних дисциплін у школах, коледжах, вишах. Особливо гострою є необхідність активізації мисленнево-мовленнєвої діяльності учнів та студентів, формування в них здатностей бути учасником професійної комунікації, породжувати логічні, аналітичні й оцінні судження, вести діалог, вступати в дискусію, формулювати тези, добирати аргументи, обстоювати власну позицію, робити висновки й узагальнення» [1, с. 23].

Постає логічне питання: у який спосіб мінімізувати недоліки онлайн-навчання, серед яких респонденти [див.: 2] найчастіше виокремлюють

зменшення рівня соціалізації молоді, обмежений зворотний зв'язок (фідбек) викладача і студентів через вимкнені камери, складність утримання тривалої концентрації уваги аудиторії на теоретико-прикладному матеріалі тощо? Розв'язання цієї проблеми перебуває у фокусі наукових зацікавлень українських педагогів, психологів, лінгводидактів, мовознавців, які прагнуть зосередитися на інноваційних зрушеннях в українській мовно-літературній освіті (Н. Голуб, О. Горошкіна, Н. Грона, І. Дячківська, С. Караман, О. Копусь, О. Кучерук, О. Маленко, А. Нікітіна, М. Пентелюк, О. Пометун, О. Семенов та ін.). Дослідники сходяться на думці, що упровадження освітніх інновацій передовсім забезпечить суб'єкт-суб'єктний принцип навчання української мови та літератури, сприятиме розвитку всіх форм мислення, комунікативної активності, творчих здібностей здобувачів освіти, їхніх соціально-адаптивних ресурсів.

Спостережено, що арсенал власне дидактичних методів і прийомів поповнився методичним інструментарієм із суміжних наук – психології, соціології, аксіології, PR-менеджменту, основ акторської майстерності, статистики тощо. «Перехресні стежки» сучасних галузей науки дають викладачеві-філологу змогу продуктивно застосовувати різні форми активізації пізнавально-комунікативних і творчих ресурсів студентів, ураховуючи сутність і потенціал того чи того дидактичного засобу, його специфіку, спрямованість і функційність, що доводить і наш досвід викладання обов'язкової освітньої компоненти – «Синтаксис словосполучення і простого речення».

Вступна лекція – своєрідна дорожня карта навчального курсу, мета якої надати бакалаврам III-го курсу інформацію про завдання, зміст і структуру всієї освітньої компоненти (за робочою програмою або силабусом), про її об'єкт і предмет, взаємозв'язки з іншими дисциплінами, значення у фаховій підготовці спеціаліста-мовника. Отже, починати теоретичний виклад теми «Синтаксис як наука та навчальна дисципліна» варто з кількахвилинного психоемоційного налаштування (**афірмації**) здобувачів освіти на навчальний процес – створити позитивну емоційну атмосферу (напр., прочитавши актуальні поетичні рядки), відчуття колективізму (використання фраз на зразок *ми з вами, ми разом, наша співпраця, спільними зусиллями*), а також мотивувати аудиторію на процес пізнання та успішний результат (напр., за допомогою методів «**Мозковий штурм**», «**Діалог цитат**», «**Рольове моделювання ситуації**»).

Оскільки студенти ще в школі опанували основні відомості з традиційного синтаксису, важливо актуалізувати їхні знання та вміння. З цією метою можна використати, напр., **метод передбачень**: до лекційного викладу за допомогою ключових слів, афоризмів, малюнків, таблиць і схем або в процесі порівняння різнорангових мовних одиниць (*бурякосіяння, сіяти буряк, Фермери посіяли буряк*) запропонувати студентам висловити припущення щодо теми лекції та обґрунтувати свою думку. Інша стратегія – «**Групування (асоціативний куш)**» – спонукає третьокурсників думати вільно про зв'язки між окремими граматичними поняттями. Напр., у процесі представлення асоціативних кушів до поняття «синтаксис», названо такі: «другий розділ граматики», «словосполучення», «речення», «головні та другорядні члени речення» тощо. Після записування теоретичного матеріалу, уже на етапі рефлексії, варто

доповнити цей перелік поняттями на зразок «синтаксичні зв'язки», «семантико-синтаксичні відношення», «структурна і графічна схеми», «синтаксична й комунікативна парадигми», «синтаксичні одиниці», «синтаксема», «суб'єкт», «предикат», «тема», «рема», «текст».

Після з'ясування етимології термінопоняття «синтаксис» (грец. *syntaxis* – складання, поєднання, розташування частин), аналізу синонімів до нього (*синтаксис, синтакса, складня*), коментування крилатих висловів про граматику загалом і синтаксис зокрема (напр: *Цариця мовознавчих наук – то складня, основа доброго розвою літературної мови* (Іван Огієнко)) заохочуємо студентів до осмислення теми лекції за допомогою **сенкана** – вірша з п'яти блоків. Напр., *Синтакса наша самобутня, багата! Розташовує, поєднує, узгоджує! Чарівна цариця наук про мову! Вивчай і знай!*

Для спрямування суб'єкта навчання на власну розумову діяльність, інтенсивне продукування нових рішень у розв'язанні проблемних питань синтаксису (а ці здатності й уміння є частиною загальних і фахових компетентностей майбутніх учителів і викладачів української мови) пропонуємо студентам колективне обговорення тих концепцій синтаксичної науки, що дотепер не мають однозначного вирішення. Наприклад, через **метод брейнстормінгу**, або мозкової атаки / мозкового штурму, обговорюємо ієрархію синтаксичних одиниць у традиційному («шкільному») синтаксисі та новітній синтаксичній теорії. Отож ще зі школи студенти знають, що мінімальною одиницею синтаксису є словосполучення, яке утворюється поєднанням двох або більшої кількості повнозначних слів на основі підрядного зв'язку. Методами порівняння та аналогії наводимо дихотомії «розділ мовознавства – мінімальна одиниця»: *лексика – лексема, фонетика – фонема, морфеміка – морфема* тощо. Чи можна витлумачувати словосполучення як мінімальну одиницю синтаксису, якщо вона *складається щонайменше з двох компонентів*, а отже, є подільною одиницею? З огляду на специфіку т. зв. емного рівня мови, припускаємо, що мінімальною одиницею синтаксичної науки є **синтаксема**. Синхронний режим онлайн-лекції дає змогу відшукати в термінологічних словниках визначення синтаксеми й записати в зошит, виокремивши в ньому ключові моменти. Окрім можливості аналітично осмислити ситуацію, виявити комунікативні здібності, систематизувати почуту від інших інформацію й синтезувати її в певну модель рішення, зазначений метод дає студентам змогу «перебрати на себе роль соціально активних людей, які можуть долучатися до моделювання комфортного соціального буття» [1, с. 28].

Наприкінці лекції під час рефлексії студенти обмінюються думками щодо отриманої інформації, складності чи доступності теми, нерозв'язаних питань («**Вільний мікрофон**»). Ефективним засобом зворотного зв'язку є також **фідбек**, коли студенти оцінюють важливість отриманої інформації, мають змогу поставити питання уточнювального характеру (безпосередньо «з голосу» або в чаті). У подальших студіях проаналізуємо весь обшир методів і прийомів, що їх використовуємо на практиці, оцінимо їх ефективність і можливі ризики.

Список використаних джерел:

1. Маленко О. О. Новітня дидактика: механізми дії, коректність використання, навчальна продуктивність. *Стратегічні напрями розвитку сучасної української лінгводидактики*: монографія / за ред. Е. Палихати, О. Петришиної. Тернопіль: Підручники і посібники, 2021. С. 23–32.

2. Онлайн vs офлайн. Думки лекторів та студентів про ці формати навчання. Власний досвід та пропозиції щодо покращення. URL: <https://bazilik.media/onlajn-vs-oflajn-dumky-lektoriv-ta-studentiv-pro-tsi-formaty-navchannia/>

Липа Валерія Дмитрівна,
студентка спеціальності «Лікувальна справа»
КЗ «Чернігівський базовий фаховий медичний коледж»
Науковий керівник – Михайленко І.І.

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ ЯК МОВНЕ ЯВИЩЕ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД

Анотація. У статті звернено увагу на явище вживання слів-сленгізмів у молодіжному середовищі. Зазначено приклади слів-сленгів, причини їх використання молоддю, а також наслідки такого прояву для української мови.

Ключові слова: сленг, молодіжний сленг, соціолект, жаргон, лексема, молодіжне середовище, мовленнєва культура.

Лексичний склад нашої мови містить велику кількість сленгових утворень, що відповідають певним соціальним та професійним групам людей. Упродовж часу, коли наша мова перебувала під впливом тоталітарної системи, визнавався єдиний стандарт літературної мови. Існування різноманітних діалектизмів та сленгізмів доводить, що мова залишається динамічною системою, яка постійно живе й розвивається.

Мова дуже чутлива до змін у політиці, ідеології, науці, духовній культурі, тому й сленг, як один із її складників, надзвичайно швидко зазнає змін. Єдиного і всеосяжного визначення сленгу немає й дотепер. Неодноразові спроби розмежувати сленг і загальноживану лексику, або сленг і нецензурну мову не дали результатів. Таким чином, у різних словниках і посібниках ми можемо зустріти безліч визначень для сленгу, таких як: "нецензурна мова", "мова неписьмених і не грамотних", "поезія простої людини". Деякі мовознавці називають сленг "мовною грою, що допомагає особистості заявити про себе у власному мікросоціумі та водночас відокремитись разом з ним від решти суспільства".

Сленг (від англ. slang) – слова або вислови, які використовують люди деяких професій чи класових прошарків. Сленг традиційно протистоїть офіційній загальноприйнятій мові й до кінця зрозумілий лише представникам порівняно вузького кола осіб, які належать до певної соціальної або професійної групи.

Сленг – це відкрита система ненормованих лексико-фразеологічних одиниць розмовної просторічної мови. Сленг не має жорстокої соціально –

групової орієнтації: його носіями можуть бути представники різних професій, різного соціального та освітнього статусу і навіть різного віку. Сленг – це стиль мови, що посідає місце протилежне занадто нормованій, офіційній мові.

Молодіжне мовлення вивчають західні та українські науковці: В. Поліванова, Т. Єрофєєвої, М. Маковського, Ю. Степанова, І. Гальперіна, В. Хом'якова, Т. Нікітіної та ін. (за кордоном), І. Щур, Л. Ставицької, С. Мартос, Л. Масенко, О. Тараненка, О. Кондратюк, Л. Мацько, С. Пиркало, А. Коваль, Н. Бабич та ін. Актуальність проблеми, полягає в тому, що молодіжний сленг – один зі складових процесів розвитку мови, постійно відбувається його поповнення та його урізноманітнення. Мова сама по собі не може розвиватися. Її творять люди, і велику роль в цьому розвитку відіграє молодь, вільно займаючись словотвором. Це мовне явище потрібно досліджувати та відвести йому певну нішу в українській мові на науковому рівні.

Молодіжний сленг – соціальний діалект людей віком 13–30 років, що виник із протиставлення себе старшому поколінню та офіційній системі, івідрізняється розмовним, а іноді і грубо-фамільярним забарвленням.

Класифікувати сленг можна за різними ознаками. Наприклад, за стилістичними ознаками слова сленгу (жаргону), як було зазначено вище, можна поділити на звичайні та згрубілі (нецензурна лексика). Важливим чинником у творенні сленгових лексем є спорідненість інтересів осіб, які формують різновид цього ненормованого утворення. За цією ознакою лексичні одиниці молодіжного сленгу можна поділити на такі, що вживаються:

- у середовищі людей, що мають справу з комп'ютерами;
- сленгові новотвори людей, які цікавляться автомобілями;
- у середовищі підлітків, які захоплюються музикою, часто вживають такі слова: вертушка (CD-програвач), саундтрек (мелодія, що супроводжує відеофільм), сингл (CD з меншою, ніж на альбомі, кількістю пісень), солянка (збірний концерт).

Власний сленг мають книголюби, газетярі, спортсмени та ін.... До того ж у кожній з названих груп можна виділити підгрупи. Наприклад, спортивний сленг поділяється на сленг футболістів, хокеїстів, плавців...., практично кожна група людей, яких об'єднують спільні інтереси, має свій особливий тип мовлення, який реалізується у сленгових новоутвореннях і є притаманним лише цій групі. Це свідчить про те, що молодіжний сленг не є цілісною системою і включає в себе загально молодіжний жаргон, що характеризує мову певного покоління, і спеціальні молодіжні жаргони. Молодіжний сленг є неоднаковим відповідно до спілкування. Кожне з таких середовищ має свої відмінності і сленг озвучує реалії життя саме у цьому оточенні.

Називаємо декілька причин, чому діти і підлітки активно вживають сленг:

- Іноді просто не вистачає літературного запасу, щоб висловити свою думку.
- Прагненням до різноманітності: адже завжди говорити правильно – це так нудно!
- Жаргонна лексика привертає молодь оригінальністю та розкутістю.

Одним і тим же словом вони часом намагаються передати найрізноманітніші значення.

Таким чином, сленг робить для одних мову, більш зрозумілою підліткам та одноліткам і допомагає подолати брак словникового запасу. Для інших вважається – це модно, сучасно або необхідно для зв'язку слів.

Молодіжне мовлення важливо досліджувати в контексті мовної ситуації в країні і, зокрема, в конкретному місті, тобто враховуючи регіональний аспект.

Ми приділили увагу молодіжному сленгу, спілкуючись зі своїми одногрупниками по коледжу. До нашої уваги потрапив комп'ютерний сленг: ряди скорочень, новоутворень, аббревіатур, лексичних сполучень, фразеологізмів та символів, який характеризується постійним поповненням його складових у зв'язку зі стрімким розвитком технологій, модернізації роботи з ПК, а отже, постійним збагаченням лексемами. До цього процесу теж слід підходити з наукової точки зору.

Отже, не можна ставитися до сленгу як до чогось такого, що тільки забруднює українську мову, – це невід'ємна її частина, на нашу думку, а завдання полягає в правильному та розумному їх вживанні. Це мовне явище потрібно досліджувати на науковому рівні. Такі дослідження мають практичну цінність, оскільки науково аргументують доцільність прийняття тих чи інших мовних законів, визначаючи стратегії національної мовної політики в державі.

Молодіжне мовлення – складний комплексний феномен, для вивчення якого в соціолінгвістиці потрібно здійснювати різноаспектний аналіз.

Список використаних джерел:

1. Василенко Ю.А. Сучасний український молодіжний сленг // Ю.А. Василенко. Львівський національний університет імені Івана Франка. – 2009.
2. Дзюбишина-Мельник, Н. Я., 2002. Сучасний жаргон й сучасне розмовне мовлення. Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська Академія». Філологічні науки, 20, с. 15–18.
3. Мартос, С. А., 2006. Молодіжний сленг у мовленнєвій структурі м. Херсона. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. Херсон.
4. Миколенко, Т. М., 2006. Український міський сленг (на матеріалі усного мовлення тернопільців). Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. Київ.
5. Ставицька, Л., 2005. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. Київ: Критика.

Лілік Ольга Олександрівна,
доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри української мови і літератури,
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка (Чернігів, Україна),
lilik8383@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ Й ЛІТЕРАТУРИ

Анотація. У статті схарактеризовано сутність і структуру цифрової грамотності, окреслено особливості її формування в професійній підготовці учителів української мови і літератури.

Ключові слова: цифрова грамотність, учитель української мови і літератури, навчальна дисципліна, лекція.

У контексті карантинних обмежень, що призвели до упровадження в практику середньої і вищої освіти елементів дистанційного навчання, а також у руслі загальноєвропейських інтеграційних процесів особливого значення набуває «цифровізація» освітньої галузі. Серед першочергових завдань, визначених урядом на загальнодержавному рівні, задекларовано поширення цифрової освіти. У проєкті «Цифровий порядок денний України 2020» («Digital Agenda for Ukraine 2020») (2016), Концепції та Плані дій із розвитку цифрової економіки в Україні (2018) зацентровано на актуальності формування наскрізної цифрової компетентності, що передбачає опанування навчальних предметів через використання «цифрових» технологій.

На сьогодні цифрову грамотність вважають комплексним феноменом, що містить кілька складників, як-от: комп'ютерна грамотність (computer literacy), тобто ефективне використання електронних пристроїв та програмного забезпечення; інформаційна грамотність (information literacy), що охоплює навички самостійного пошуку, аналізу, критичного осмислення інформаційних даних; компетентне користування соціальними медіа (socialmedia literacy); використання мережевих технологій (network literacy) із розумінням основ мережевої безпеки і стандартів нетикету [3].

Д. Белшоу (D. Belshaw) [2] виокремлює вісім основних складників цифрової грамотності, зокрема: культурний, когнітивний, конструктивний, комунікативний, критичний, громадянський, упевнене користування та креативність. Культурний складник полягає в дотриманні нетикету (netiquette) – правил поведінки в мережі, культури інтернет-спілкування, розуміння мемів, емодзі, анімованих gif-файлів; знання історії, мови, звичаїв та цінностей цифрового середовища, повагу до принципів конфіденційності та захисту інформації; усвідомлення різниці між особистим і професійним використанням цифрових засобів [2]. Когнітивний складник передбачає розуміння ключових понять комп'ютерної грамотності, володіння ІТ-навичками, обізнаність щодо навігаційних меню, налаштувань, профілів, тегів, хештегів у цифрових засобах. Конструктивний складник охоплює знання правил використання

контенту під час продукування будь-чого в цифровому середовищі, дотримання авторських прав і знання ліцензій. Комунікативний складник передбачає знання особливостей спілкування в цифровому середовищі, обізнаність із поняттями «ідентичність», «довіра», «вплив». Упевнене користування передбачає наявність відчуття себе частиною онлайн-спільноти, розуміння й використання переваг онлайн-простору порівняно з офлайн-світом, а також можливості для здобуття освіти в цифровому середовищі. Креативність підкреслює значущість творчості в цифровому просторі, опанування нових способів використання онлайн-інструментів та середовищ, створення нової інформації за допомогою цифрових технологій. Критичний складник передбачає застосування аналітичних умінь і навичок оцінювання цифрового контенту й інструментів. Громадянський складник передбачає знання цифрових прав та обов'язків, участь у соціальних рухах в Інтернеті та в реальному суспільному житті [2].

На нашу думку, сформованість у майбутніх учителів української мови і літератури цифрової грамотності є запорукою підвищення ефективності навчально-виховного процесу в закладах загальної середньої освіти, а отже, безпосередньо впливатиме на формування в учнів умінь зі створення, пошуку, оброблення інформації, обміну нею для навчання й приватного користування.

Уважаємо, що формуванню цифрової грамотності варто приділяти увагу системно, у контексті різних навчальних дисциплін як нормативних, так і вибіркових. Наприклад, у межах навчальної дисципліни «Історія української літератури», яка входить до циклу професійної підготовки, особливого значення набуває засвоєння студентами теоретичних аспектів із певної теми. На нашу думку, у цьому контексті доцільно застосувати технологію «перевернене навчання» [1]: сучасним студентам більш зручно ознайомитися із теорією у форматі відеолекції. Викладач може скористатися відеоматеріалами, що доступні в мережі Інтернет, чи записати власні й розмістити їх у широкому або обмеженому доступі. Окрім того, він пропонує перелік завдань для виконання. Студенти можуть виконати їх заздалегідь вдома, а під час онлайн-заняття на платформі Zoom чи Googlemeet з'ясовують незрозумілі аспекти. Наголошуємо, що, рекомендуючи студентам уже готові відеозаписи з мережі для опрацювання, викладач має переконатися в їхній науковості й достовірності. У цьому випадку доцільно звертатися до матеріалів, авторами яких є знані науковці, що займаються вивченням певного питання. Наприклад, можна запропонувати майбутнім учителям переглянути лекцію д.ф.н., професора І.Ісиченка про козацько-старшинське літописання, а для аудиторного заняття дати завдання щодо аналізу окремих елементів змісту і форми одного із великих козацько-старшинських літописів.

Альтернативним варіантом є надання майбутнім учителям тексту лекції: це може бути інтерактивна лекція чи лекція в текстовому форматі, що супроводжується мультимедійною презентацією. Викладач може розмістити ці матеріали на платформі moodle чи в googleclass.

У процесі формулювання завдань для студентів варто враховувати рівень сформованості в них навичок самостійної роботи, зокрема уміння користуватися онлайн-джерелами, здатність працювати з різними видами джерел, шукати

інформацію й оформлювати результати. Варто спрямовувати студентів на використання онлайн-джерел за авторства авторитетних дослідників чи наукових установ, а також формувати в них уміння критично осмислювати й перевіряти інформацію зі сторінок і спільнот у соціальних мережах та з Інтернет-сайтів.

Дистанційне навчання дає змогу реалізувати принцип індивідуалізації навчання: викладач у googleclass розміщує завдання, наприклад здійснити художньо-ідейний аналіз поезій представників літератури доби Бароко, а студенти розміщують виконані роботи, пишуть коментарі. Модульний і підсумковий контроль теж можна здійснювати за допомогою googleforms. Суттєвим недоліком зазначеного підходу є мінімалізація безпосереднього спілкування викладач-студент і студент-студент, що негативно позначається на розвитку мовленнєвої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури. Тому викладач має дбати про налагодження безпосереднього спілкуватися через Інтернет за допомогою Skype, Zoom, Googlemeet, зокрема він може організовувати відеоконференції, дискусії, віртуальні екскурсії. Викладач має змогу корегувати знання студентів, контролювати формування в них навичок усного мовлення, акцентувати на дискусійних моментах в обговорюваних питаннях, залучаючи до цього широку студентську аудиторію.

Сформованість цифрової грамотності в майбутніх учителів української мови і літератури сприятиме підвищенню ефективності навчально-виховного процесу в закладах загальної середньої освіти, а також інтенсифікації формування вмінь зі створення, пошуку, оброблення, обміну інформацією для навчання й приватного користування.

Список використаних джерел:

1. Бивалькевич Л., Лілік О. Особливості інтеграції технології «перевернене навчання» в професійну підготовку майбутніх учителів. Вісник НУЧК імені Т.Г. Шевченка. 2019. Вип. 160. С. 193-197.

2. Belshaw D. The Essential elements of digital literacies. URL: <http://digitalliteraci.es/>. (дата звернення: 11.10.2021).

3. Jenkins H., Purushotma R., Weigeletal M. Confronting the Challenges of Participatory Culture: Media Education for the 21st Century. Foundation Reports on Digital Media and Learning. Cambridge, MA, London: The MIT Press, 2009.

Ляшенко Галина Віталіївна,
викладач Прилуцького агротехнічного коледжу,
galina.lyashenko1987@gmail.com

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Анотація. *Стаття містить відомості про основні інформаційні технології та їх практичне застосування на заняттях української мови та літератури. Доведено, що широке їх застосування сприяє підвищенню пізнавального інтересу та творчої активності студентів. У процесі*

практичних занять з'ясовано, що використання комп'ютерних засобів навчання дає педагогу і студентам великі можливості в переробці інформації.

Ключові слова: інноваційні методи; комп'ютерні технології; програми Power Point, MS Word; програмні продукти <https://quizizz.com/admin> та <https://learningapps.org.>; платформа <http://onlinetestpad.com/>.

Інновації в освіті – це результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем.

Ідеалом сучасного навчання є особистість не з енциклопедичною пам'яттю, а з гнучким розумом, швидкою реакцією на все нове, з добрими орієнтувальними навичками і творчими здібностями [3, с.4].

Викладачі-новатори шукають сьогодні такі інноваційні методи, щоб викликати у дітей інтерес до самого оволодіння знаннями й виховання у них найкращих людських рис. Бурхливий розвиток засобів інформатизації дав їм можливість застосовувати комп'ютерні технології у навчальному процесі.

Використання комп'ютера має свої особливості на різних етапах уроку. Формування нових понять проводимо вербальними методами, а актуалізація опорних знань і використання їх піддаються комп'ютеризації.

Яким чином впроваджувати елементи новітніх інформаційних технологій на уроках української мови та літератури і на яких етапах? Їх можна впроваджувати на уроках від мотиваційного до рефлексійного рівнів [3, с.15]. У програмі Power Point можна створювати презентації, які використовуємо під час вивчення різних навчальних тем (наприклад, до будь-якого розділу з мови: «Морфологія», «Синтаксис і пунктуація», «Лексикологія», а також на уроках літератури при вивченні біографій письменників). Крім презентацій на уроках української літератури під час вивчення життєвого і творчого шляху письменника, доцільно користуватися відео-роліками з ютуб каналу, у яких у формі короткометражного фільму розповідається про найважливіші події із життя культурного діяча.

На творчому рівні можна запропонувати студентам створити буктрейлер до прочитаного твору, завдання якого яскраво і образно розповісти про книгу, зацікавити, заінтригувати читача, спонукати до читання.

На контрольно-оцінювальному рівні можна використовувати тести, як мовою програмування Pascal, так і за допомогою готових програмних засобів та on-line сервісів.

Під час закріплення вивченого матеріалу доцільно використовувати вправи на комп'ютері. У текстовому редакторі MS Word можна виконувати синтаксичний розбір речення, вправи на переміщення слів. Наприклад, є написані речення, в яких пропущене одне слово (на місці пропуску стоять крапки). Під реченнями підведена риска, а під нею набрані слова, які слід перемістити на пропущені місця у реченнях.

Значним кроком у напрямку комп'ютеризації навчання стали такі програмні продукти як: <https://quizizz.com/admin> та <https://learningapps.org.> У них багато різноманітних цікавих завдань (тестів, флеш-карт, мемів, кросвордів, ігор «Виграй мільйон», «Кинь виклик другу», «Перегони»). Вони приваблюють

своєю яскравістю, красивими буквами, шрифтами, цікавими малюнками. Викладачі можуть використовувати ці програми при перевірці знань студентів.

Надійним помічником є комп'ютер і під час проведення контрольних робіт (тих, які проводяться у формі тесту). Так, практично на будь-якому уроці контролю знань можна запропонувати програму-тест перевірки знань і вмінь студентів. За короткий проміжок часу опитані всі студенти, кожен з них одразу після завершення тестування отримує результат своєї роботи і може самостійно або з допомогою викладача зробити аналіз допущених помилок.

За бажанням студент може отримати результат на папір, де будуть зазначені результати та аналіз його роботи.

При дистанційній перевірці знань студентів можна використати безкоштовну платформу <http://onlinetestpad.com/> для on-line тестування. Викладач може самостійно завантажити різні види питань: як з одним варіантом відповіді, так і з мультिवибором. Крім того можна додати питання на встановлення відповідностей. А згодом переглянути результативність проходження тестування.

Уроки з використанням мультимедійних технологій вимагають від педагога значної підготовчої роботи. Він повинен вміти користуватися різноманітними програмами: графічними, flesh-анімаціями, web-редактором, програмами для створення презентацій, програмами для роботи зі звуком та відео тощо. Це дає йому можливість подати інформацію на занятті у формі відео, презентації, web-сторінки з різноманітними роликами.

Отже, широке застосування інформаційних технологій сприяє підвищенню пізнавального інтересу та творчої активності студентів, дозволяє здійснювати особистісний підхід до студентів та поетапне засвоєння знань, умінь і навичок. Таким чином, використання комп'ютерних засобів навчання на уроках мови і літератури – це не тільки потужний інструмент, а й певною мірою третій партнер у педагогічній взаємодії, який дає іншим його учасникам великі можливості в переробці інформації. Тільки треба вміти їх застосовувати в навчальній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання / М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр. Львів: Сполом, 2011.

2. Орлова О.І. Компетентнісне навчання за допомогою ІКТ на уроках української мови та літератури. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://5fan.ru/download.php>.

3. Стрилюк О.М. Методична розробка. Інноваційні технології – шлях до формування творчих здібностей та пізнавальної активності учнів на уроках української мови та літератури. Луцьк: ПрАТ «Волинська обласна друкарня», 2017. 116 с.

Нещерет Світлана Андріївна,
викладач першої категорії
Комунального закладу
«Ніжинський фаховий коледж культури та мистецтв імені Марії
Заньковецької» Чернігівської обласної ради,
swechka85@gmail.com

Євлевська Анастасія Михайлівна,
студентка III курсу
спеціалізації «Народне пісенне мистецтво (народний хор)»
Комунального закладу
«Ніжинський фаховий коледж культури та мистецтв імені Марії
Заньковецької» Чернігівської обласної ради,
evglevskayanastya10@gmail.com

ОНЛАЙН-ВІКТОРИНА ЯК ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. *В статті розкривається суть поняття «онлайн-вікторина» як однієї з форм проведення поза аудиторної роботи в умовах дистанційного навчання.*

Ключові слова: *дистанційне навчання, онлайн-вікторина, позааудиторна робота.*

Позакласна робота з іноземної мови має велике освітнє та виховне значення. Ця робота не лише узагальнює та поглиблює знання, але й сприяє також формуванню соціокультурної компетенції студентів, розвитку їх творчого мислення і як наслідок, підвищує мотивацію до вивчення мови та культури іншої країни. Як же організувати та проводити позакласну роботу в умовах дистанційного навчання?

Оскільки на сьогодні пандемія коронавірусу змусила студентів та учнів навчатися та отримувати необхідні знання віддалено від навчальних закладів то і вчителі у свою чергу змушені шукати дистанційні форми навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які б забезпечували ефективну як урочну так і позаурочну взаємодію педагогів та здобувачів освіти. В ситуації, що склалася, провідну роль в забезпеченні якості навчального процесу відіграють інтернет технології та цифрова компетентність вчителя. Існує величезний спектр інтернет ресурсів, які надають можливість вчителю як покращувати та урізноманітнювати свою урочну діяльність так і ефективно проводити позааудиторну роботу.

Однією з найуживаніших форм проведення позааудиторної роботи в умовах дистанційного навчання є онлайн-вікторина. Розглянемо цю форму позакласної роботи детальніше.

Вікторина – вид [гри](#), що полягає у відповідях на усні чи письмові запитання з різних галузей знань. Ігри в основному відрізняються правилами, що визначають черговість ходу, тип і складність питання, порядок визначення

переможців, а також винагороду за правильну відповідь [1; с.1]. Вікторина відноситься до масових командних форм позааудиторної роботи.

Важливою умовою успішного проведення цього виду навчально-виховної діяльності є врахування вікових особливостей учнів, відповідність обраного вчителем матеріалу та поставлених цілей саме цим особливостям, а саме: наскільки тема позааудиторного заходу буде цікава та корисна, а засоби реалізації обраної форми проведення заходу доступні саме для цієї вікової групи.

При підготовці та проведенні саме онлайн-вікторини серед великої кількості інтернет-платформ, додатків, різноманітних програм для створення інтерактивних вправ, роздаткових інтерактивних матеріалів необхідно обирати ті, які мають найбільш зрозумілий доступний в користуванні інтерфейс як для вчителя так і для учнів.

Прикладом інструменту для реалізації цієї форми позааудиторної роботи є конструктор онлайн-тестів та вікторин Jeopardy lab. Програма створена за зразком американської гри-вікторини Jeopardy! (з англ.- Ризикуй!) Запитання у грі подаються в формі стверджень про певний предмет, явище, не називаючи його, відповіді ж гравці дають у вигляді запитань (запитання: «Перший президент Америки?», відповідь: «Хто такий Джордж Вашингтон») Онлайн сервіс Jeopardy lab передбачає можливість створення гри-вікторини, яка включає в себе п'ять категорій, що містять п'ять запитань різної «вартості». Конструктор зрозумілий та простий у використанні. Можна користуватись вже існуючими вікторинами або ж створити власну, ввівши необхідну інформацію в шаблони.

Таким чином, навіть під час всесвітньої пандемії проведення позааудиторної роботи є можливим і дієвим. Для цього вчителю потрібно адаптуватись до нових умов організації та проведення навчально-виховного процесу, поєднуючи традиційні форми роботи з інтерактивними онлайн технологіями.

Список використаних джерел:

1. Вікторина [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Вікторина>
2. Наказ МОН 31.10.2011 N 1243 Про Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v1243736-11>
3. Нікітенко М.С. Організація виховної роботи у школі в умовах дистанційного навчання [Електронний ресурс] / Нікітенко М.С. Режим доступу: <https://genezum.org/library/organizaciya-vyhovnoi-roboty-u-shkoli-v-umovah-dystanciynogo-navchannya>

Паламарчук Галина Іванівна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
Ткаченко Галина Петрівна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
Відокремленого структурного підрозділу
«Техніко-економічний фаховий коледж
Дніпровського державного технічного університету»,
palamarchuk2403@gmail.com

УПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА БІНАРНИХ ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ, ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Анотація. *Висвітлено питання впровадження методу проєктів на бінарних заняттях української літератури, історії та культури України. Розкрито актуальність використання проєктних технологій для реалізації особистісно-зорієнтованого навчання, формування ключових компетентностей здобувачів освіти, розвитку їх креативності. Розглянуто самостійно – дослідницьку роботу студентів у межах проєкту «Ріднокрай» як засіб активізації пізнавальної й творчої діяльності здобувачів освіти. Акцентовано увагу на вивченні літературної, історичної та культурної спадщини Придніпров'я, зокрема міста Кам'янського.*

Ключові слова: *метод проєктів, бінарне заняття, українська література, історія та культура України, міжпредметні зв'язки, пошукова діяльність, особистісно-зорієнтоване навчання, здобувачі освіти.*

Сьогодні в сучасній педагогіці значна увага приділяється оновленню змісту освіти, впровадженню інноваційних освітніх технологій. Найважливіше завдання сучасної фахової передвищої освіти – це забезпечення належних умов для формування конкурентоспроможного, всебічно розвиненого фахівця, який зуміє гідно себе представити не тільки в Україні, але й за її межами. Час вимагає виховання національно свідомих громадян, які здатні втілювати в життя ідеали добра, щирості, справедливості, милосердя. Сучасна освіта вимагає від викладачів постійного оновлення шляхів застосування інноваційних технологій, які зорієнтовані на посилення інтелектуальної спроможності здобувачів освіти. Сучасні заняття – це пошук нових методів надання інформації, це творча співпраця викладача та студента.

Сьогодні особливо актуальним у сучасній освіті є застосування методу проєктів, основним завданням якого є стимулювання інтересу студентів до нових знань. Метод проєктів – це один із шляхів реалізації особистісно – зорієнтованого навчання, адже під час такої роботи студент має можливість самореалізуватися й самоствердитися. Його цінність у тому, що він об'єднує навчально – виховну роботу з реальним життям. Метод проєктів виник у 20-ті роки ХХ століття в США. Цей метод пов'язували з ідеями гуманістичного напрямку в освіті та філософії. Його ще називали методом проблем. Розробниками методу проєктів вважають американського філософа та педагога Дж.Дьюї та його послідовника В.Кілпатрика. Вони запропонували

організовувати навчання через активну діяльність учнів, обов'язково беручи до уваги їхній особистий інтерес у такому навчанні.

Метод проєктів є чудовим дидактичним засобом активізації пізнавальної й творчої діяльності, формування ключових компетентностей здобувачів освіти, розвитку креативності. Працюючи над проєктом, студент випробує себе в різних ситуаціях, розв'язує поставлену перед ним проблему, шукає відповідну інформацію, доповнює її своїми роздумами. Викладач повинен створити ситуацію діалогу (студент – студент, студент – автор певної статті, студент – викладач, студент – уявний опонент) для ефективного формування комунікативних навичок. Кожний із учасників проєкту усвідомлює свою відповідальність за виконання спільної справи, що уможливорює якнайефективніше досягнення поставленої мети і представлення результатів своєї роботи. Проєктна технологія поєднує в собі елементи творчої діяльності, ігрової, пізнавальної, навчальної, комунікативної, ціннісно – орієнтаційної. Розрізняють типи проєктів: дослідницько-пошукові, творчі, інформаційні, ігрові.

У творчих та ігрових проєктах активізується не тільки інтелектуальна, а й емоційна складова особистості студента. Розвиваються такі риси характеру, як креативність, наполегливість, відповідальність, цілеспрямованість, комунікативність. Викладачі коледжу сумісно з студентами працюють над проєктом «Ріднокрай», інтегруючи знання здобувачів освіти з літератури рідного краю, його історії та культури, використовуючи для цього бінарні заняття.

Бінарне заняття – це ефективний засіб упровадження інтеграційних підходів до вивчення різних предметів. Воно побудоване на тісних міжпредметних зв'язках і проводиться двома викладачами відповідних предметів. Проводячи бінарні заняття, викладачі взаємодоповнюють один одного, дивують здобувачів освіти цікавим і незвичним матеріалом, завжди відкриваючи для них щось нове. Застосовуючи на таких заняттях метод проєктів, педагоги сумісно зі студентами продемонстрували творчий підхід до реалізації мети, проявили високу активність та ініціативність у процесі збору матеріалів та їх дослідження. Нестандартні завдання – це ефективний засіб залучення усіх учасників до роботи над проєктом, підвищення їх активності, уваги. Це ще одна можливість викликати бажання у здобувачів освіти творчо працювати. На бінарних заняттях викладачі акцентують увагу на пошуковій діяльності, бо заняття літератури та історії – це завжди пошук істини.

У межах проєкту «Ріднокрай» викладачами української літератури, історії та культури України у творчій співпраці зі студентами було проведено бінарні заняття – вояжі «Кам'янське: Легенди та бувальщини. Картинки з ярмарку» та «Кам'янське: Легенди та бувальщини. Мандрівка понад старим Дніпром». Застосований метод одночасного вивчення літератури, історії та культури рідного краю якнайкраще сприяє подоланню меншовартості, вторинності рідної культури і вихованню національно свідомої молоді. Декілька творчих груп досліджували літературну, історичну і культурну спадщину Придніпров'я, зокрема міста Кам'янського. Працюючи над проєктом здобувачі освіти інтегрували знання з різних предметів: літератури, мови, історії, культури, етики, інформатики. Використовуючи програму Microsoft PowerPoint, вони створили

чудові презентації, які допомогли глибше і яскравіше розкрити і творчість письменника, й історичний період, і культуру наших земляків. Захищаючи свою частину проекту, здобувачі освіти демонстрували зібраний матеріал у вигляді презентацій, сценаріїв, слайдів – зображень, папок – досліджень. На цій землі відбувалися події культурного й історичного значення, працювали і працюють неординарні творчі постаті.

Особливу зацікавленість викликали в студентів краєзнавчі матеріали про проведення ярмарків на території Кам'янського. Наші предки завжди вміли вправно і працювати, і відпочивати, і продавати, і купувати, і жартувати. Кожний із них на ярмарку був і бухгалтером, і підприємцем, і менеджером, що для майбутніх фахівців, випускників коледжу, дуже актуально.

Студенти, практично долучаючись до опрацювання історичного, краєзнавчого, літературного матеріалу, до традицій, звичаїв, обрядів, вбирають у себе їхній філософський, ідейно – моральний, етнічний зміст, поступово стаючи невід'ємною частиною рідного народу, нації.

Список використаних джерел:

1. Ворожейкіна О.М. 100 цікавих ідей для проведення уроку. – Х.: Основа, 2011.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – К., 2004.
3. Косогова О.О. Метод проектів у практиці сучасної школи. – Х.: Ранок, 2011.
4. Пелагейченко М.Л. Урок твоєї мрії: плануємо, мотивуємо. – Х.: Основа, 2020.

Пономаренко Тетяна Володимирівна,
викладач вищої категорії
Дніпровського коледжу залізничного
транспорту та транспортної
інфраструктури
Дніпропетровської обласної ради,
dkztti@gmail.com

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ ТА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. У статті визначено актуальні проблеми освітнього процесу в умовах карантинних обмежень та дистанційного навчання. Акцентовано увагу на використанні телекомунікаційних технологій, що забезпечують взаємодію викладачів і студентів. Дистанційне навчання має як позитивні, так і негативні ознаки. До переваг дистанційного навчання віднесено гнучкий графік навчання, можливість поєднувати роботу і навчання, можливість опанування додаткових компетенцій, курсів, підвищення мотивації до самонавчання. До негативних ознак належать: технічні проблеми, неможливість доступу до Інтернет, складність засвоєння студентами матеріалу самостійно, низький рівень володіння викладачами і студентами інформаційними технологіями.

Ключові слова: вища освіта; дистанційне навчання; пандемічні обмеження; якість навчання; онлайн навчання.

Положення про право на освіту містяться в багатьох документах міжнародного характеру. Тому сьогодні міністерства освіти усіх країн світу змушені оперативнo реагувати на зміни у нестійкому зовнішньому середовищі й приймати адаптивні рішення щодо організації освітнього процесу та забезпечення дистанційного навчання.

Доступність та якість освіти мають прямий вплив на доходи, зайнятість, розвиток, здоров'я та соціалізацію людини.

Дистанційне навчання – це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, навчальних платформ, онлайн курсів, що забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі [1]. Але на практиці заклади вищої освіти стикнулись з низкою проблем щодо організації якісного дистанційного навчання.

Під час термінової організації онлайн-навчання стала очевидною проблема недостатності взаємодії між учасниками освітнього процесу для того, щоб зберегти можливості контролю за навчанням, як це було у допандемічні часи.

Викладач зобов'язаний виконувати освітню програму для досягнення студентами передбачених результатів навчання, тобто надавати інформацію щодо обсягу та змісту навчального матеріалу, завдань на його закріплення, перевіряти й оцінювати їх та надавати відгуки на виконані завдання. Саме викладач співпрацює з усіма учасниками освітнього процесу. Він має розуміти мету, план виконуваних завдань, інструментарій для праці, її обсяг та методику оцінювання виконаної роботи. Діалог між викладачем та студентами є важливим у ході як письмового, так і усного онлайн-спілкування. При цьому необхідно, щоб студенти отримували якісний зворотний зв'язок, це додатковий стимул та мотивація. Найстійкішою мотивацією для студентів – є внутрішня (когнітивна), тобто мотивація усвідомленої дії. У дистанційному навчанні вона відіграє головну роль. Варто зазначити, що це найскладніша мотивація для студентів, які ще не зовсім усвідомлюють себе самостійною особистістю з власним місцем у соціумі, не розуміючи, які знання можуть допомогти їм стати успішними і щасливими.

Проводити заняття у такий спосіб не так складно технічно, як психологічно. У мене було відчуття, ніби я розмовляю сама із собою, бо не бачу зворотньої реакції. Це специфіка, до якої потрібно звикнути, адже наприкінці лекції розумієш, що люди нікуди не пропали, а залишилися прослухати до кінця, можливо, не всі... .

Дистанційне навчання створює нові виклики для дотримання норм і правил академічної доброчесності. Для студентства виникає можливість списування, для вчителства постає проблема справедливого оцінювання.

Кожному викладачеві, стикаючись із викликом організації дистанційного навчання, доводиться коригувати власні календарно-тематичні плани, оптимізувати матеріал та очікувані результати, заплановані на період дистанційного навчання. У ході планування кожного заняття викладачі

враховують, що студенти значну кількість матеріалу мають опанувати самостійно, самостійне опрацювання матеріалу учнями триває довше, аніж виклад цього матеріалу вчителем, тому варто чітко вимірювати і прогнозувати час, який знадобиться студентам на виконання завдань. Це означає, що потрібно оптимізувати тематичне планування, давати робочі завдання, де рівень складності наростає від елементарного до складного. Але після завершення карантину, повернувшись до очного навчання, необхідно провести діагностику та аналіз опанування студентами матеріалу, пропонуваного під час дистанційного навчання.

Не варто забувати і про сприяння принципам і забезпеченню академічної доброчесності. Виховання фундаментальних цінностей у поведінці молодої людини закладає базу соціально відповідальної поведінки студентів і після закінчення вузу, а засвоєння та дотримання академічної доброчесності позитивно впливає і визначає установки, цінності студента і поза межами навчального закладу.

Проблемою стало збільшення навантаження на викладачів, зокрема додатковий час на оволодіння навичками користування цифровими технологіями в освіті, створення чи перенесення своїх курсів до систем дистанційної освіти, їхнє регулярне оновлення, доповнення та спілкування зі студентами. Так, зазначається, що витрати часу на комунікацію зі студентством збільшилися, оскільки письмово пояснювати завдання (або додавати його опис до онлайн-курсу) довше, ніж в аудиторії, а також можливі додаткові окремі питання від студентів, і листування з ними теж збільшує робочий час викладачів. Крім цього, причиною ненормованого робочого часу стала потреба у розробці занять у новому форматі та пошуку додаткових матеріалів.

Існують проблеми з рівним доступом до освіти в умовах дистанційного навчання (особливо це стосується студентів, що мешкають у гуртожитку): низька технічна забезпеченість учасників навчального процесу, брак інтернет-провайдерів, які б надавали якісний зв'язок, особливо у віддалених місцево-стях. Нерівний доступ провокує відставання у навчанні або низькі навчальні досягнення у тих, хто відчуває нестачу комп'ютерного обладнання, робочого місця, брак якісного інтернету або мають проблеми з сприйняттям інформації.

За результатами опитування, проведеного Державною службою якості освіти України у період пандемії серед студентів, здобувачі вищої освіти наголошували на проблемі «самоорганізації». [3] Виявляється, найбільше складнощів викликав пошук мотивації до навчання. Виховати в собі самодисципліну – завдання не з простих.

Окрім забезпечення технічними засобами для віддаленого навчання, важливим є й оволодіння навичками користування цими засобами – цифрова грамотність учасників освітнього процесу. Для роботи у нових умовах важливі також підтримка і навчання викладачів необхідних навичок роботи з цифровими інструментами. Тобто, не менш важливим є надання підтримки викладачам в освоєнні нових для них цифрових інструментів через тренінги чи курси підвищення кваліфікації.

Список використаних джерел:

1. Дистанційне навчання [назва з екрана]. URL: <http://vnz.org.ua/dystantsijna-osvita/pro> (дата звернення: 17.01.2021).
2. ДСЯО. Аналітична довідка щодо тенденцій організації дистанційного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти в умовах карантину у 2020/2021 навчальному році
3. Інформаційно-аналітична довідка про результати опитування щодо стану використання технологій дистанційного навчання у закладах вищої освіти України: Державна служба якості освіти України, 2020.
4. Інтерв'ю з ДСЯО про моніторинг якості освіти (у тому числі дистанційної)
5. Олешко А. А., Бондаренко С. М., «Удосконалення системи дистанційного навчання у вищій школі в умовах пандемії covid-19. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації»: тези доповідей, 10 листопада 2020 р. Київ : КНУТД, 2020. 189 с. С. 78–79.

Сидоріна Олена Вячеславівна,
кандидат мистецтвознавства,
викладач вищої категорії, викладач-методист
Комунального закладу
«Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
імені Івана Франка»
Чернігівської обласної ради,
sidorina.2174@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ СКРАЙБІНГУ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Анотація. У тезах розглядається методика створення візуального конспекту під час роботи над художнім твором.

Ключові слова: скрайбінг, медіатекст, візуальний конспект, візуальна метафора, символ, скрайбінг-історія.

Інтенсивний розвиток інформаційних технологій призвів до появи нового різновиду тексту, у якому синтезується звукове та видиме мовлення. У такому тексті вербальна інформація супроводжується графічним оформленням, звуковим супроводом чи відеорядом. Таким чином, класичний текст може трансформуватися у масмедійну сферу та набувати нових смислових відтінків, що зрештою наближує до семіотичного розуміння тексту [2, с. 33].

У наукових працях цей різновид тексту розглядається в різних аспектах. Зокрема, функціональний аспект досліджує медіатекст як продукт мовленнєвої діяльності, тут увага приділяється засобам матеріалізування авторської ідеї, її безпосередньому втіленню та індивідуальності стилю. Прагматичний аспект полягає у вивченні комунікативної настанови й адресності медіатексту. Більшість досліджень сконцентровані навколо діяльності автора й об'єкта

діяльності читача. Крім цього, необхідною складовою літературних і тональних особливостей медіатексту є культура, нормативність і чистота мовлення.

Сьогодні є актуальним використання медіатексту під час вивчення великого за обсягом твору художньої літератури, оскільки нагальною проблемою більшості викладачів-словесників є небажання дітей читати художні твори, як альтернативу вони обирають прослуховування аудіокниг. Як же привернути увагу студентів і учнів до прочитання роману чи повісті? У процесі вивчення літератури пропонуємо застосовувати нову методику – використання візуального конспекту.

Скрайбінг – це інноваційна технологія, процес створення візуального конспекту, розуміння складного, насиченого подіями змісту твору за допомогою графічної ілюстрації та візуальних образів чи метафор. Створюється таким чином ефект паралельного наслідування, тобто студенти слухають розповідь й одночасно бачать на дошці графічну відповідність почутого. Мова малюнка стає універсальною.

Головна мета скрайбінгу – допомогти студентам краще опанувати зміст та запам'ятати сенс нової інформації завдяки залученню візуалізації. Скрайбінг «живить» сприйняття твору, розвиває цікавість до вивчення літератури, уяву, асоціативне та логічне мислення студентів. У процесі створення візуального контексту актуалізуються навички прочитання й аналізу художнього твору.

Наприклад, знайомлячи студентів із драмою-феєрією Лесі Українки «Лісова пісня», пропоную студентам спочатку прочитати пролог, а потім за їхніми підказками малюю на дошці посередині галявину з березою і дубом, навколо ліс, поруч озеро. Персонажів, що з'являються у ході сюжетної лінії визначаю першою буквою їхнього імені. Наприклад, Перелесник – П, Лукаш – Л, Мавка – М та ін. Далі за допомогою стрілок, візуальних метафор-кодів відтворюю хід подій драми.

Головна мета візуалізації змісту тексту – зауважити на пантеїстичному світосприйнятті поетеси, її вірі в одухотвореність, безкінечність та вільне існування природи, єдність із внутрішнім світом людини. Студенти читають ремарки до наступних двох дій, і відповідно до їхнього змісту разом змінюємо малюнок на дошці.

Домашнім завданням можна запропонувати студентам зобразити якимось символом кожного персонажа твору. Головне, щоб молодь усвідомила, що Мавка є втіленням мистецтва, кохання, духовних цінностей, Лісовик – втіленням мудрості, ці персонажі представляють стихію землі; Водяник і Русалка – стихію води, «Той, що греблі рве» – стихію повітря, Перелесник – стихію вогню. Студенти мають зрозуміти головну думку Лесі Українки, зокрема, що природа – це світ невичерпної волі, духовного багатства, естетичної насолоди, і тому людина не повинна боятися її, а, навпаки, віддаватися їй уповні, оскільки саме природа облагороджує людину, вчить по-справжньому відчувати красу, а не ставати заручником матеріальних цінностей.

Можна створити візуальний конспект, висвітливши головні проблеми до будь-якого твору, зокрема до поеми І.Франка «Мойсей» можна зобразити на дошці дорогу від Єгипту до Палестини, доповнивши різними візуальними

метафорами, що підкреслюють ідейний задум автора. До роману «Місто» В. Підмогильного можна накреслити три кола, а потім на кожному позначити адресу головного героя, його стосунки з жінками, вчинки, зміни характеру та ін. На нашу думку, використавши візуальну метафору – коло (елемент з «Божественної комедії» Данте Аліг'єрі), викладач може краще розкрити студентам головну ідею роману В. Підмогильного – Степан Радченко поступово стає заручником міської пролетарської системи кінця 1920-рр.

Крім складання візуального конспекту разом із викладачем, студентам подобається самостійно розповідати скрайбінг-історії. Спочатку для кожного героя твору вони обирають символ, у якому закодовують основні відомості про персонажа, риси його характеру, вчинки. Так, наприклад, Лукаш, головний герой казки-феєрії «Лісова пісня» Лесі Українки, може бути зображений як сопілка, поділена навпіл, частина з серцем, а інша – з грішми. Степан Радченко з роману В. Підмогильного як окуляри, одне скельце з буквою, а інше темне, Іван Палійчук з повісті «Тіні забутих предків» як павук, що заплутався у власних сітках. Усе залежить від уяви студентів.

Молодь захоплено пропонує свої символи, виокремлюючи найважливішу рису характеру героя. Другий етап – це замальовування скрайбінг-історії. Для цього студенти використовують візуальні метафори, які теж вигадують самостійно, переказуючи основні події твору, характеризуючи персонажа, його вчинки, висловлюючи власну точку зору щодо певної ситуації та пропонуючи свої шляхи розв'язання проблеми. Щоб успішно справитися з пропонованим завданням, студентам потрібно не тільки мати творчу уяву, а й глибоко знати текст, а для цього його потрібно прочитати. На нашу думку, цей метод сприяє розвитку зацікавленості студентів до прочитання художніх творів.

Отже, у процесі використання скрайбінгу під час вивчення української літератури активізується сприйняття студентами художнього твору, формуються вміння та навички щодо його аналізу, розвивається інтерес до літератури, уява, асоціативне та образне мислення, зорова та слухова пам'ять. Крім цього, візуальний конспект сприяє підготовці до написання власного висловлення, а також реалізації спільної творчості студентів і викладачів.

Список використаних джерел:

1. Грибачова М. Скрайбінг – сучасний спосіб візуалізації мислення учнів // Учитель початкової школи. – 2017, № 3.
2. Єльнікова Н. І. Медіатекст як об'єкт лінгвістичних досліджень / Н. І. Єльнікова // 22-й Міжнародний молодіжний форум «Радіоелектроніка та молодь у ХХІ столітті». Зб. матеріалів форуму. Т. 11. – Харків : ХНУРЕ, 2018. – С. 33 – 34.
3. Яцимірська М. Г. Сучасний медіатекст / М. Г. Яцимірська. – Словниково-довідник. – Львів: ПАІС, 2005. – 220 с.

Ткаченко Валентина Миколаївна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
Козуб Катерина Іванівна,
спеціаліст вищої категорії
Відокремленого структурного підрозділу
«Харківський фаховий коледж харчової промисловості
Державного біотехнологічного університету»,
kozub.katya.1989@gmail.com

СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДОЛОГІЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗА УМОВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

***Анотація.** У статті розглянуто роль навчально-методологічного інструментарію з української літератури для оптимізації якості освітнього процесу, ефективність його використання під час дистанційного та змішаного навчання. Зміни, які відбулися в освітній інформаційній структурі сучасного суспільства, зумовлюють актуальність статті, адже дистанційне та змішане навчання сьогодні є особливо затребуваними у сфері підготовки майбутніх спеціалістів.*

Ключові слова: навчально-методологічний інструментарій, інформаційні технології, дистанційне навчання, онлайн.

Швидкий розвиток суспільства в епоху цифрових технологій викликає необхідність у сучасного викладача постійно підвищувати свій професійний рівень. Освіта XXI століття – це освіта для особистості відповідальної, яка здатна критично й різноманітно застосовувати набуті знання та вміння для креативного розв’язання проблем, а також намагається змінити в кращу сторону своє життя й життя країни. А зміни необхідно починати, і в першу чергу із себе!

Нинішні реалії вимагають від кожної людини нової якості спроможності швидко орієнтуватися у змінах, що відбуваються навколо, усвідомлювати сутність інновацій й бути готовим не тільки опанувати новітні технології, а й примножити їх.

Дивовижно багатоманітним та невичерпним повинен бути потенціал сучасного викладача, бо через його діяльність зміцнюється інтелектуальний та духовний потенціалу здобувачів освіти, і формується особистість.

Інноваційні технології формують образ сучасного суспільства, створюють нове освітнє середовище. Зміни охопили всі сфери людської діяльності – навчання і роботу, міжособистісне спілкування та інше. Щоб студенти не просто здобували певну кількість знань, а й творчо виконували завдання, розвивали пізнавальну активність, викладач сам має бути творчою людиною, яка мислить неординарно. Саме такі критерії діяльності викладача є одним з головних в сучасній освіті.

Останнім часом, об’єктивною умовою самореалізації особистості є доступність до необхідного освітньо-інформаційного поля, озброєння не стільки

готовими знаннями, скільки способами їх здобуття, осмислення та використання цих знань у нових умовах. Сьогодні це можливо лише за умови впровадження сучасних цікавих ідей. Готовність до інноваційної діяльності є передумовою ефективної професійної діяльності педагога, максимальної втілення його можливостей, розкриття творчого потенціалу.

Якщо педагог хоче завтра навчати краще, ніж сьогодні, то він має бути в постійному пошуку цікавих та ефективних педагогічних технологій, прийомів і методів. У бажанні поєднати внутрішні мотиви (творчий потенціал, комунікації та імпровізацію) та умови зовнішнього освітнього середовища свого часу у викладачів Відокремленого структурного підрозділу «Харківський фаховий коледж харчової промисловості Державного біотехнологічного університету» зародилась ідея створення навчально-методологічного інструментарію пошуку, одержання, засвоєння, систематизації знань з української літератури та подальшого використання його у викладацькій діяльності, який також може стати джерелом самоосвіти студентів і викладачів з української літератури. Мета даного інформаційного ресурсу – допомогти викладачам урізноманітнити методи роботи, відійти від шаблонів, навчати студентів діяти творчо і самостійно, враховуючи їх індивідуальні особливості та інтереси.

Навчально-методологічний інструментарій є способом фіксування, накопичення і передавання інформації, забезпечує безперервний процес освіти і самоосвіти, здійснює активний вплив на процес навчання студентів, оскільки змінює схему передавання знань і методи навчання. Електронний посібник складається з навчально-методичних, інформаційних та дидактичних матеріалів, створених за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Студенти коледжу отримують інструментарій на початку навчального року на електронному носії, а потім протягом року користуватись отриманими лекційними матеріалами, відео, презентаціями, рекомендаціями тощо.

Отже, навчально-методологічний інструментарій суттєво підвищує ефективність процесу навчання, його можна розглядати як додатковий освітній засіб, який дозволяє методично грамотно організувати самостійну роботу студентів, розвинути їх вміння та навички, індивідуалізувати процес навчання, реалізує можливості інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаних джерел:

1. Ісак О. Застосування нових інформаційних технологій в системі вищої освіти: переваги та недоліки. Технологічна освіта: досвід, перспективи, проблеми. 2010. №6. С. 118-130.
2. Лапінський В. Електронні засоби навчального призначення –світовий досвід й українська освіта. Вища освіта України. 2011. №3. С. 487-495.
3. Чернуха Н.М., Івашко Л.М., Пантюхін В.О. Дистанційне навчання як нова інформаційна технологія в освіті. Освіта Донбасу. 2009. №5. С. 5-9.

Хомич Вікторія Іванівна,
викладач вищої категорії, викладач-методист,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін ВП НУБіП України «НАТІ»,
anasta10@ukr.net

**ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА
ПІДГОТОВЧИХ КУРСАХ ДЛЯ АБІТУРІЄНТІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ 204 «ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА І
ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА» ТА 201 «АГРОНОМІЯ»**

***Анотація.** У статті йдеться про переваги дистанційної форми навчання. Зокрема, розповідається про види дистанційних технологій, якими послуговуються на підготовчих курсах для викладання української мови.*

Ключові слова: дистанційне навчання, українська мова, підготовчі курси, технології дистанційного навчання.

За останні три роки пришвидшився процес переходу від традиційних методів навчання до навчання на базі комп'ютерних технологій. На це були свої причини, зокрема реформування ЗВО та коронавірусна хвороба (COVID-19). Таке навчання позначається терміном «дистанційне навчання». Проблемам з питань розвитку дистанційної освіти присвячені роботи як зарубіжних (С. Чау, Р. Деллінг, К. Такер, Г. Рамбле, М. Сімонсон, М. Мур ін.), так і українських фахівців (О. Андрєєв, Г. Козлакова, Є. Полат, А. Хуторський, Лотоцька А, Пасічник О. т.д.). Проте ще залишається ряд невивчених питань. Саме з цією метою нами було досліджено питання «Дистанційне навчання української мови на підготовчих курсах для абітурієнтів спеціальностей 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» та 201 «Агрономія».

Дистанційне навчання – це форма організації освітнього процесу, де учасники одночасно й віддалені, і взаємодіють між собою за допомогою сучасних цифрових технологій. Так, Н.В. Андрусенко дистанційне навчання визначає як технологію, що базується на принципах відкритого навчання, де використовуються комп'ютерні навчальні програми різного призначення і за допомогою сучасних телекомунікацій створюється інформаційне освітнє середовище для постачання навчального матеріалу та спілкування [1, с.7-8].

На наше глибоке переконання, дистанційне навчання є рівноправне очному та має ряд переваг, а саме: посилий ритм навчання, гнучкість освітнього графіка, що дає можливість сформуванню навички самоосвіти; знижується фізичне та психічне навантаження; навчальна програма складається з незалежних курсів-модулів, які задовольняють індивідуальні потреби кожного учня; навчання відбувається одночасно з основним видом діяльності; постійне спілкування з викладачем за допомогою сучасних гаджетів; використання інформаційних технологій тощо. Звісно, що є ряд і недоліків, але вони можуть бути незначними, якщо учень матиме «...мотивацію усвідомленої дії. У дистанційному навчанні вона відіграє головну роль» [2, с.13].

Саме беручи до уваги такі міркування, на підготовчих курсах при викладанні української мови було запроваджено використання дистанційного навчання. Насамперед проводиться інструктаж для слухачів підготовчих курсів (це усні промови чи коротке відео). Дотримуємося головного, аби наші інструкції були зрозумілі.

Щоб зрозуміти, з яким «багажем знань» прийшли до нас учні, то проводимо діагностичне тестування (наприклад, складаємо тести з української мови за 5-9 класи).

Під час викладання української мови керуємося правилом: урізноманітнювати навчання [3; 4]. Це стосується як очного, так і дистанційного навчання. Найбільш поширеним видом дистанційних технологій визначаємо синхронні чат-заняття, зокрема проводимо вебінари, відеоконференції, онлайн-тренінги, лекції тощо. На заняттях використовуються різнорівневі індивідуальні та групові практичні завдання (наприклад: онлайн-дошка, презентації, пошукові проєкти, усна відповідь, виконання тестів, інтерактивні вправи або написання власного висловлення, віртуальні тренажери). Так при розгляді теми «Фонетика. Графіка. Орфоепія» не тільки розглядаємо програмовий матеріал ЗНО, а й робиться орієнтир на спеціалізацію майбутніх фахівців спеціальностей 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» та 201 «Агрономія». Наприклад: пояснюємо правильність уживання наголосу в словах *агроно'мія*, *болоти'стий*, *весня'ни'й* тощо. Аналізуючи лексичний склад української мови, виокремлюємо групи за значенням, походженням, уживанням та емоційним забарвленням. Наводимо як приклад такі слова: *сапрофіти*, *сахароза*, *селекція*; *площадка* (русизм) та його відповідник *майданчик*; *слідуючий* (русизм) та його відповідник *наступний*, *такий* тощо. Теми власних висловлювань також професійно орієнтовані, а саме: «У рідну землю вкладено багато, на рідну землю й повертатись – свято» (Б. Рубчак), «Рідна земля і в жмені мила», «У нас тільки одна планета. І якщо ми будемо до неї добре ставитися, то вона буде добре ставитися до нас. А якщо ні, то, що ж, подивіться навколо і ви побачите, що відбувається», «Покоління відходить, і покоління приходить, а земля залишається назавжди» (Соломон) і т.д. Уся ця робота на підготовчих курсах фіксується в портфолію слухача курсів.

Також використовуємо асинхронний режим навчання, а саме: електронну скриньку (пересилається творча робота), масові відкриті онлайн-курси з інтерактивними вправами та відкритим доступом через Інтернет – Prometheus, Edera тощо.

Беручи до уваги вищезазначене, приходимо до таких висновків, що дистанційне навчання ні в чому не поступається очній формі. А при наявності в учнів «мотивації усвідомленої дії», то навіть може домінувати, адже має ряд переваг.

Список використаних джерел:

1. Андрусенко Н.В. Дистанційне навчання в Україні. *Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія* : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017р.). Вінниця, 2017. С. 7-9.

2. Лотоцька А., Пасічник О. Організація дистанційного навчання в школі : https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/06/GRYF_Metodychni_rekomendatsii-_dystantsiy-na_osvita_razvoroty.pdf

3. Толочко С. В., Хомич В. І. Інноваційні технології в методиці викладання української мови за професійним спрямуванням в аграрних вищих навчальних закладах. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія «Психолого-педагогічні науки»*. 2017. № 2. С.119 – 125.

4. Толочко С. В., Хомич В. І. Сучасні технології в методиці викладання української мови за професійним спрямуванням в аграрних вищих навчальних закладах. Стратегія економічного розвитку суб'єктів аграрної сфери : актуальні питання науки і практики : колективна монографія / відп. ред. В. С. Лукач. Ніжин, 2017. С. 196–214.

5. Про дистанційний та змішаний формати навчання : <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:MON-DECIDE+2+2020/about>

Шатілова Наталія Олександрівна,
кандидат філологічних наук,
асистент кафедри сучасної української мови
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича,
n.shatilova@chnu.edu.ua

ВИВЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ У ФОКУСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

***Анотація.** Динаміка розвитку сучасної мовної освіти і стрімке розширення комунікативного простору впотоужнює значення орфографічної грамотності студентів-філологів. Знання чинних орфографічних норм, вироблення стійких навичок грамотного письма як невід'ємний компонент фахової підготовки здобувачів першого рівня вищої освіти детермінує важливість засвоєння принципів українського правопису – засадничого поняття для виформування орфографічної компетентності майбутнього філолога як маркера його професіограми.*

***Ключові слова:** правопис, орфографія, принцип правопису, орфографічна компетентність, студент-філолог.*

Особистісно орієнтований і компетентнісний підходи до навчання спрямовують сучасний освітній процес на формування і розвиток у здобувачів фахових компетентностей – інтегрованого результату навчання, що передбачає випрацювання у майбутніх фахівців здатності уміло й успішно застосовувати комплекс накопичених знань, умінь і навичок на практиці у професійній діяльності. Однією з базових фахових компетентностей для студентів-філологів є, безперечно, правописна, що охоплює знання графічних, орфографічних й пунктуаційних норм сучасної української мови і «належить до складу кількох «підсистем» (правописна компетентність → мовна

компетентність → професійна мовнокомунікативна компетентність)» [3, с. 21]. Орфографічну компетентність студента витлумачуємо як набуту індивідуальну здатність орфографічно грамотно оформляти писемне мовлення відповідно до чинних правописних норм та принципів орфографії.

Принцип орфографії – засадниче поняття для виформування орфографічної грамотності як учнів ЗЗСО, так і студентів ЗВО. Утім, попри ознайомлення із цим термінопоняттям ще в школі під час вивчення теми «Принципи української орфографії» у 10 класі (як на рівні стандарту, так і на профільному [2]), щорічна діагностика знань першокурсників усе ж засвідчує недостатній рівень їхньої орфографічної грамотності та необхідність детального вивчення принципів написання слів під час навчальних аудиторних занять у вищій школі.

Із принципами українського правопису студенти-бакалаври філологічних факультетів знайомляться на першому курсі навчання під час вивчення перших розділів обов'язкової навчальної дисципліни циклу професійної підготовки «Сучасна українська мова», а відтак систематизують й вдосконалюють свої теоретичні знання й практичні навички на вибіркових курсах («Український правопис», «Правописна компетентність фахівця», «Орфографічний практикум», «Практикум з української мови» тощо). Статус принципів правопису як основи орфографічної системи мови, тих знань, без яких не можливо зрозуміти лінгвістичну природу її правописних законів, вимагає поглибленого розгляду цієї теми, залучення широкого дидактичного контексту, тому пропонуємо її подавати як окрему лекцію в межах навчальної дисципліни «Український правопис», завданнями якої є зокрема практичне засвоєння принципів українського правопису й написань, що відповідають кожному з них. Для цієї теми методично виправдано, уважаємо, обрати лекційно-візуалізацію, особливо під час дистанційного навчання, адже візуальний ряд підготовлених матеріалів сприятиме якісному засвоєнню теорії, активізуватиме увагу студентської аудиторії, даватиме змогу унаочнено подати цікавий ілюстративний матеріал, залучити ресурси електронних засобів навчання.

Розкриття теми лекції передбачає, на нашу думку, передусім визначення термінопоняття «принцип правопису» як закономірності, що лежить в основі певного виду написань і визначає теоретичні положення для формулювання орфографічних правил. З огляду на те, що терміни «орфографія» і «правопис» часто уживають як тотожні (на це вказано зокрема в енциклопедії «Українська мова» [1, с. 443]), у загальновідомих підручниках і навчальних посібниках із сучасної української мови для студентів ЗВО цю тему сформульовано як «Принципи українського правопису», або «Принципи української орфографії».

Проблемний характер матиме питання про класифікацію принципів українського правопису, адже, попри теоретичні напрацювання, у сучасному мовознавстві немає усталеного погляду щодо кількості принципів правопису та їхніх назв (у науковій літературі *морфологічний* принцип називають ще *морфемним*, *фонематичним*, або *фонемним*, до того ж подеколи термін «фонематичний» уживано поряд із терміном «фонетичний»). В українському мовознавстві й лінгводидактиці утрадиційнено чотири принципи української

орфографії: *фонетичний, морфологічний, історичний* (традиційний) і *смиловий* (семантико-диференційний), перші три в багатьох підручниках визначено як основоположні. Натомість диференційні, або смислорозрізнявальні, написання не всі науковці кваліфікують як окремий принцип, зауважуючи, що вони ґрунтуються на спеціальних принципах – лексико-синтаксичному, традиційному, семантичному, словотвірно-граматичному тощо. Варто вести мову і про транскрипцію та транслітерацію як принципи правопису слів іншомовного походження.

З'ясувати, на які принципи спирається українська орфографія і які з них домінують у нашій правописній системі, безперечно, допоможуть відомості про дві протилежні тенденції на довгому і складному шляху унормування українського правопису щодо передавання звуків, слів і їх форм на письмі: *фонетичної* (відбиття у правописі живомовного звучання) та *етимологічної* (збереження традиційного написання слів) правописних традицій, кожна з яких мала своїх прихильників серед видатних громадсько-культурних діячів. Формат лекції-візуалізації дасть змогу викладачеві унаочнити теоретичний матеріал цікавою інформацією про різні правописні системи, що були свого часу розроблені для вдосконалення правил написання (максимовичівка, шашкевичівка, кулішівка, драгоманівка, желехівка, грінчевичівка тощо), подати зразки текстів, провести наскрізною змістовою лінією рубрику «Український правопис в іменах», вияскравлюючи плеяду непересічних особистостей (Б. Гінченко, Є. Желехівський, А. Кримський, П. Куліш, І. Огієнко, О. Синявський, В. Сімович, С. Смаль-Стоцький, М. Шашкевич, Ю. Шерех та ін.), які сприяли утвердженню фонетичного принципу в правописі сучасної української мови, що відбиває її національно-специфічні звукові риси.

Детальний розгляд кожного із принципів української орфографії варто унаочнити у вигляді таблиць, подаючи дефініції і конкретні випадки реалізації у форматі *принцип правопису – перелік орфограм – приклади*. Робота із такою узагальнювальною таблицею, підкріплена історичними відомостями про становлення і унормування українського правопису, сприятиме розумінню висновків про те, що: 1) орфографія не базується виключно на одному принципі, а можна вести мову лише про провідний; 2) в основу української орфографії покладено фонетичний та морфологічний принципи.

Отже, в умовах зміщення акцентів мовної освіти сьогодення зі знаннєвого на дієвий, ґрунтовне опанування принципів українського правопису у формі лекції-візуалізації сприятиме глибшій практико-орієнтованій лінгвістичній підготовці студентів з проєкцією на майбутню професійну діяльність. Актуальність означеної теми, без сумніву, впотужнює упровадження нової редакції «Українського правопису» 2019 року та правописні дискусії сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Бурячок А.А. Орфографія. *Українська мова: Енциклопедія*. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : «Українська енциклопедія» ім. І.П. Бажана, 2004. С. 443–444.
2. Українська мова, 10–11 класи (рівень стандарту та профільний рівень).
URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni->

[programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv](#)

3. Хом'як І. М., Карповець Х.М. Правописна компетентність як елемент професіограми викладача лінгвістичних дисциплін. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, VIII (87), Issue : 219, 2020 Feb. С. 21–24.

Шимечко Надія Павлівна,
викладач вищої категорії, викладач-методист,
голова циклової комісії освітньо-професійної програми
«Видавнича справа та редагування»
ВСП «Львівський поліграфічний фаховий коледж
Української академії друкарства»,
nshymechko@gmail.com

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА СТУДЕНТА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Ключові слова: *інформація, інформаційна культура, інформаційні потреби, дистанційне навчання.*

Дистанційне навчання як нова форма навчальної взаємодії вимагає більшої уваги до тих навичок сучасного студента, які пов'язані з пошуком, аналізом та використанням інформації. Йдеться про інформаційну культуру як важливу складову інтелектуально-пізнавальної та навчальної діяльності молодого людини в умовах стрімкого розвитку новітніх інформаційних систем і технологій.

Сьогодні дослідники інформаційну культуру розглядають і аналізують з різних точок зору. Зокрема, Юрій Зубов зазначає: «інформаційна культура – це систематизована сукупність знань, умінь, навичок, що забезпечує оптимальне виконання інформаційної діяльності, спрямованої на задоволення як професійних, так і непрофесійних потреб» [3, с.47].

Отже, завдання сучасного викладача – виробляти, розвивати і вдосконалювати інформаційну культуру студента як навичку, яка є необхідною як у навчальній, так і у майбутній професійній діяльності та від якої залежить якість й ефективність навчання. Більше того, викладач має добре володіти інформаційними знаннями й навичками, бути постійно націленим на розвиток власної інформаційної культури.

В сучасних умовах швидкого розвитку інтернет-технологій та доступності інформації важливо пришвидшити формування інформаційної культури ще зі школи, доповнивши вивчення інформатики, до прикладу, предметами: «Інформаційна культура», «Інформаційна грамотність», «Основи медіакультури» тощо. У межах такої дисципліни варто говорити про культуру пошуку, сприйняття, аналізу, опрацювання, використання, поширення інформації в сучасних умовах. Знання про сутність та різновиди інформації, способи її використання значно полегшать учням майбутню навчальну діяльність як студентів у закладах вищої чи фахової передвищої освіти.

Як свідчить практика, важливою складовою інформаційної культури студента, є бібліографічна культура, тобто вміння працювати з різними інформаційними джерелами. Це вміння полягає насамперед у знанні суті та розумінні значення таких понять, як «авторський текст», «інтелектуальна власність», «цитата», «цитування», «бібліографічне посилання», «список використаної літератури», «плагіат» тощо.

Рівень інформаційної культури проявляється у розумінні того, що при вивченні будь-якої теми можна і треба використовувати всеможливі доступні інформаційні, документальні ресурси, – від бібліотеки до інтернету. Більше того, інтернет є інформаційним носієм, можливості якого активно й ефективно використовують і надалі будуть використовувати у навчальному процесі. Але ефективність цього використання, власне, й залежить від умінь і навичок у роботі з інформацією, тобто від інформаційної культури. Тому так важливо у навчальному процесі, використовуючи джерела при створенні певного тексту, працювати з цитатами, зазначати авторів, назви опрацьованих джерел чи ресурсів, інші вихідні відомості, список використаної літератури тощо.

Викладачеві варто звертати увагу на правильне використання джерел під час виконання самостійних студентських робіт, рефератів, доповідей, індивідуальних навчальних проєктів, курсових, дипломних робіт та ін., дбаючи таким чином про академічну доброчесність.

Важливо, що інформаційна культура студента є свідченням його інтелектуального рівня, адже передбачає не тільки вміння користуватись пошуковими системами, а й здатність порівнювати, аналізувати, відбирати, оцінювати інформацію, визначаючи її актуальність, новизну та ін. Це впливає не лише на якість навчальної діяльності студента, а й на розширення його світогляду, інтелектуальних та мисленнєвих здібностей, зростання інформаційних потреб, вироблення власних поглядів і вміння їх аргументовано ретранслювати.

Слушно зазначають О. Крайнік та Н. Дацько, що сьогодні «дія інформаційних потоків, які оточують кожну людину, особливо молодь, настільки різноманітна, що вимагає від неї не тільки знання законів інформаційного середовища, а також вміння орієнтуватися в них, і безпосередньо брати участь в його формуванні та перетворенні, й сприятти інформаційним контактам. Інформаційна культура особистості органічно пов'язана з особливостями інтелектуального розвитку» [2].

Таким чином, сучасна навчальна діяльність має опиратись на основні вміння, що характеризують сформовану інформаційну культуру студента, а саме вміння:

- 1) чітко формулювати інформаційні потреби і запити;
- 2) використовувати сучасні пошукові інформаційні системи;
- 3) здійснювати інформаційний пошук відповідно до поставлених завдань;
- 4) використовувати джерела різного цільового призначення та різних видів літератури (наукова, навчальна, довідкова, науково-популярна та ін.);
- 5) аналізувати, порівнювати, адаптувати, цитувати інформацію;
- 5) зберігати і поширювати інформацію.

Глобальне завдання у навчальному процесі – навчити студента вчитися, тобто виробити навичку, яка сьогодні є необхідною упродовж всього життя. Це завдання можна вирішити тільки шляхом підвищення рівня інформаційної культури студента, в основі якої – комплекс навичок, що стосуються вміння користуватись інформацією в умовах стрімкого розвитку сучасного інформаційного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Інформаційна культура студента: навч. посіб. / укладач С. В. Паршуков. – Умань: ФОП Жовтий О. О., 2014. 121 с.
2. Крайнік О., Дацько Н. Інформаційна культура молоді як умова успішної адаптації до життя в цифровому суспільстві [Електронний ресурс]: матеріали міжнар. науково-практ. конференції «Освіта як чинник формування креативних компетентностей в умовах цифрового суспільства», 27–28 листопада 2019 р., м. Запоріжжя // Збірник наукових праць «Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії». – Режим доступу <http://vestnikzgia.com.ua/issue/view/11462> (Дата публікації 25.12.2019).
3. Палеха Ю. І., Палеха О. Ю., Горбань Ю. І. Інформаційна культура: навч. посіб. / за заг. ред. Ю. І. Палехи. Київ: Ліра-К, 2020. 400 с.

Шумейко Зінаїда Євгенівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки і гуманітарних дисциплін,
Академія Державної пенітенціарної служби,
zina1903@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ВІЗУАЛЬНОЇ ГРАМОТНОСТІ СТУДЕНТІВ (КУРСАНТІВ) ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ»

Анотація. Автор статті визначає особливості формування візуальної грамотності студентів (курсантів) засобами навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням», описує ефективні методи й завдання.

Ключові слова: візуальна грамотність, курсанти, навчальна дисципліна, завдання, метод.

В умовах тотальної комп'ютеризації й технологізації в сучасній молоді відбуваються зміни в сприйнятті й обробленні інформації. У цьому контексті особливого значення набуває візуалізація (від лат. visualis – сприймається візуально, наочний) – процес презентації даних у вигляді зображення з метою максимальної зручності їх розуміння. Зважаючи на ці процеси, А. Бемфорд (Bamford A.) наголошує на необхідності цілеспрямованого формування візуальної грамотності майбутніх поколінь [3].

Р. Вайлмен (Wileman R.) [5] визначає візуальну грамотність як здатність читати, інтерпретувати та розуміти інформацію, представлену в ілюстраціях або графіці. З візуальною грамотністю, на думку дослідника, пов'язане візуальне

мислення, тобто «здатність перетворювати інформацію всіх типів на ілюстрації, графіку чи інші форми, що допомагають її транслювати».

Формування візуальної грамотності в освітньому процесі передбачає вивчення психологічних процесів, що пов'язані із візуальним сприйняттям; застосування технологій продукування візуальних матеріалів; цілеспрямоване формування в здобувачів освіти здатності сприймати та інтерпретувати візуальну інформацію.

Сформованість візуальної грамотності здобувачів освіти передбачає: володіння технологіями подання знань у «стислому» вигляді; розвиненість візуально-образного мислення; сформованість умінь когнітивної візуалізації великого обсягу інформації; знання правил і прийомів композиції та колористики; уміння використовувати інтернет-ресурси і програмне забезпечення для розв'язання освітніх завдань засобами інфографіки [1].

Проаналізуємо потенціал навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» для формування візуальної грамотності студентів (курсантів) в контексті аудиторної й поза аудиторної роботи. Передусім наголошуємо на наявності великої кількості вже створених візуальних матеріалів (мемів, гіфок тощо), які можна використовувати для засвоєння орфографічних чи пунктуаційних правил. У цьому контексті варто згадати сервіс «Мова – ДНК нації», де матеріал візуалізовано за допомогою уже упізнаваного героя Лепетуна. Інформацію про орфограми, наголос, фразеологізми, пароніми подано в цікавій і доступній формі, запропоновані вправи й тести дають змогу перевірити знання.

Поєднання зорових образів і графічних зображень активізує різні канали сприйняття інформації і суттєву збільшує ефективність засвоєння правила. Зазначимо, що студенти (курсанти) й самі можуть створювати меми в контексті виконання домашнього завдання чи самостійної роботи. Це сприятиме розкриттю їхнього творчого потенціалу, заохотить їх до глибшого опанування правописних правил і винятків із них. Створені студентами (курсантами) меми викладач може розміщувати на сторінці в фейсбуці чи в googleclass для ознайомлення широкої аудиторії з матеріалом.

Для роботи з теоретичним матеріалом можна запропонувати студентам (курсантам) опрацювати чи створити самим інфографіку (з англ. – information graphics; infographics), яку розглядають як графічне візуальне подання інформації, даних або знань, призначених для швидкого та чіткого відображення комплексної інформації [4]. До жанрів простої інфографіки належать таблиці, графіки, карти, кругові діаграми, логічні схеми. Більш складна інфографіка передбачає комбінування текстових блоків, фотографій, карт, таблиць, діаграм, навіть коміксів чи графічних романів.

Засобами інфографіки уважають широке коло комп'ютерних ресурсів, як-от: онлайн-джерела з візуалізації даних, програми для створення хмаринки слів, програмне забезпечення візуалізації даних, засоби проєктування інфографіки онлайн, графічні редактори, програми презентацій, засоби створення карт, джерела даних, вільні сховища зображень, іконок і візуалізації резюме [1]. На сьогодні існує чимало безкоштовних онлайн-сервісів, що пропонують послуги зі

створення інфографіки. На нашу думку, оптимальними є Infogr.am, Easel.ly, Canva, Draw.io тощо.

Інфографіку можна використовувати для актуалізації опорних знань з української мови, повторення теоретичного матеріалу, під час презентації результатів самостійної чи науково-дослідницької діяльності студентів.

Інфографіку викладач може створити сам чи скористатися навчально-методичними матеріалами з освітніх сайтів, проте доцільно враховувати загальні вимоги до таких матеріалів, зокрема: виховний потенціал вербальних і зображувальних одиниць зазначеного тексту, інформативність, актуальність, адаптованість, доступність, наповненість дидактично значущими мовними одиницями, урахування психологічних особливостей реципієнтів, стилістична й жанрова довершеність, пошуковий і дослідницький потенціал, спроможність тексту спонукати реципієнтів до творчої діяльності [1, с. 199].

На сьогодні в освітньому процесі закладів середньої і вищої освіти широко використовують карти знань (ментальні карти чи концепт-карти), які є зручною й ефективною технікою візуалізації, яку застосовують для створення, структуризації і класифікації ідей, а також у процесі навчання, виконання завдань, ухвалення рішень, написання статей.

Ментальна карта має вигляд діаграми, на якій зображені слова, ідеї, завдання або інші поняття, зв'язані гілками, що відходять від центрального поняття. У основі цієї техніки лежить принцип «радіантного мислення», що належить до асоціативних розумових процесів, відправною крапкою або точкою дотику яких є центральний об'єкт [2].

Розглянемо переваги використання карти знань в освітньому процесі: вона дає змогу охопити все одним поглядом, оскільки показує все найвагоміше в асоціативних порівняннях та зв'язках; її доцільно використовувати на підсумкових уроках з української мови; карту знань можна створювати під час конспектування значних за обсягом теоретичних матеріалів – замість довгих конспектів та витрат часу для запису матеріалів студент формує лише одну блок-схему; ментальна карта дає змогу розвивати творче та логічне мислення студентів, сприяє формуванню вміння класифікувати та систематизувати навчальний матеріал, що підвищує якість навчання.

Отже, на сучасному етапі візуалізація навчального матеріалу в межах навчального курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» дає змогу інтенсифікувати освітній процес, посилити інтерес здобувачів вищої освіти до навчального матеріалу.

Список використаних джерел:

1. Бивалькевич Л.М., Лілік О.О. Використання креолізованих текстів в професійній підготовці майбутніх учителів (у контексті задачного підходу). *Вісник НУЧК імені Т.Г.Шевченка*. 2019. Вип. 158. С. 193-197.
2. Погребенник І. Ментальні карти при викладанні української мови і літератури у закладах професійнотехнічної освіти. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/12386/1/Pohrebennyk.pdf>. (дата звернення: 12.12.2021).
3. Vamford A. The Visual Literacy White Paper. URL: <https://aperture.org/wp-content/uploads/2013/05/visual-literacy-wp.pdf>. (дата звернення: 12.12.2021).

4. Newsom D., Haynes J. Public Relations Writing: Form and Style, 2004, pp.230-240.

5. Wileman R. E. Visual communicating. Englewood Cliffs, N.J.: Educational Technology Publications, 1993. pp. 112-122.

Ярошинська Наталя Василівна,
викладач вищої категорії
Житомирського музичного фахового коледжу ім. В. С. Косенка
Житомирської обласної ради,
zhmukos@meta.ua

ФОРМУВАННЯ МОВНО-КОМУНІКАТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШОГО БАКАЛАВРА В ЗАКЛАДАХ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ

Анотація. У статті описано особливості освітнього процесу, а саме викладання української мови для здобувачів мистецької освіти у вищих закладах I-II рівнів в умовах карантину; визначено умови формування мовно-комунікативної компетентності у процесі дистанційного навчання.

Ключові слова: комунікація; компетентність; карантинні обмеження; дистанційна освіта; мовна компетенція.

Підготовка молодшого бакалавра в закладі мистецької освіти є специфічною, адже передбачає не тільки освоєння предметів, що творчо спрямовані, а й дисциплін різних напрямків: соціального та гуманітарного циклів. Мовознавець, педагог Марія Пентилюк зазначала: «Завдання вищої школи – надання можливості саморозвитку особистості, сприяння пошуку власної індивідуальності, самореалізації, що є головним у мовній освіті і професійній підготовці, цілеспрямовано навчати студентів ґрунтовних умінь: будувати мовленнєвий твір, створювати текст, володіти риторично-професійним мовленням, що має задані мовностилістичні ознаки й характеризується високим рівнем експресивного впливу на читача або слухача. [6, с. 2, 3].

Для студентів нефілологічних спеціальностей українська мова викладається з професійним спрямуванням. Серед науковців, що займалися впровадженням та формуванням мовної компетенції в здобувачів вищої освіти варто відзначити З.Бакум, О.Горшкіну, І.Дроздову, О.Любашенко, Л.Струганець та багато інших.

Формування мовної компетенції для студентів мистецьких професій перед усім полягає в умінні володіти всіма видами мовленнєвої діяльності; у розумінні системи знань про мову; у можливості формувати й виражати думки; здійснювати професійну комунікацію за допомогою мови. Також мовно-комунікативна компетентність виступає інтеграційним феноменом, що включає комунікативні якості та здібності, знання норм і правил спілкування. Важливо, щоб майбутні спеціалісти в галузі володіли певними якостями і вміннями, що є складовими загальної професійної культури (компетентності). Значущу роль у

формуванні таких компетенцій відіграє вивчення української мови за професійним спрямуванням.

Сучасне суспільство стикнулося з проблемою світового масштабу – гостра респіраторна хвороба COVID-19. Більшість освітніх закладів змушені переходити на інші форми навчання, зокрема на дистанційне. Тобто заклади вищої освіти, зокрема I-II рівнів акредитації запроваджують так звану «неперервну освіту», яка вимагає внесення коректив у програми вищої школи, що забезпечує оволодіння базовими знаннями і навичками, необхідними для розвитку у студентів адаптивності постійно вчитися і поповнювати знання впродовж усього життя.

Формування мовно-комунікативних компетенції здійснюється через впровадження різних форм і методів викладання української мови, але в першу чергу із залученням інформаційних технологій: інтернет-платформ, месенджерів та інше. Специфіка викладання української мови полягає у часовому й просторовому розподілі

суб'єктів навчання (викладача і студента). Вчитель-словесник повинен бути методично підготовлений і матеріально-технічно забезпечений. Навчання здійснюється шляхом передачі навчальної інформації, що буде розвивати орфографічну, акцентологічну, лексичну і фразеологічну, граматичну і пунктуаційну компетенції.

Можна організувати самостійну роботу студентів. Також викладач має змогу перевірити засвоєні знання за допомогою домашніх завдань у формі онлайн-тестування, виконання творчих робіт, проєктів. Звісно, не в повному обсязі можна досягнути формування мовної компетенції студентів, адже, наприклад, тестова перевірка знань дає тільки цифровий результат і він не завжди буде об'єктивний. Теми на визначення

рівнів стилістичної та дискурсивної компетенції неможливо ввести до тестової форми. Залишається тільки опрацювати цей матеріал як письмове чи усне опитування (бесіди, анкетування). Викладач може проводити «віртуальну консультацію».

В умовах карантинних обмежень є читання лекцій. Така форма проведення дистанційної роботи є найлегша з погляду технічного забезпечення, адже її можна записати і слухати повторно. Важливо, щоб здійснювався диференційний підхід викладача до змісту і методики проведення лекції, з врахуванням специфіки слухачів – студентів мистецького ВНЗ; темою лекційного заняття, загальним рівнем успішності студентів з української мови.

О. Брикіна зазначає: «Дистанційне навчання у вищій школі має забезпечувати високий рівень інтерактивності навчання, що є одним з основних показників якості цієї системи. Воно передбачає здобуття освітніх послуг на відстані, в основному без відвідування навчального закладу, за допомогою нових комп'ютерних і комунікаційних технологій і є універсальною, синтетичною, інтегральною, гуманістичною формою навчання, що створює необхідні умови для студентів і адаптована до базового рівня знань [1, с.36].

Отже, у формуванні комунікативної компетентності майбутнього спеціаліста мистецької галузі важливим чинником є сукупність змісту та

структури компетенції, а також фахова підготовка викладача-філолога. Умови карантинних обмежень спонукають викладачів і студентів працювати дистанційно, проте процес навчання не припиняється, а навпаки – стає цікавішим, здійснюється творчий підхід, студенти більше працюють самостійно. При цьому важливо викладачеві української мови застосовувати правильні форми і методи навчання, які будуть ефективними і підвищать рівень мовно-комунікативної компетенції.

СЕКЦІЯ №3

***Українська мова і література
в проєкції інноваційного
розвитку суспільства та технологій***

Антонова Марія Ігорівна,
студентка Національного університету
«Чернігівська політехніка»,
irynaolexs@gmail.com
Науковий керівник – Гаценко І.О.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. *Дистанційне навчання розглядається як альтернативна форма освіти. У статті наведено основні форми дистанційного навчання, показані його переваги та недоліки, виділені проблеми, на які варто звернути увагу під час переходу на дистанційну освіту.*

Ключові слова: *дистанційне навчання, форми дистанційного навчання, інформаційні технології.*

Сучасна система освіти, що відповідає вимогам часу, демонструє нам необхідність розвивати та опановувати різні форми, методи та технології для швидкої та продуктивної зміни ролей і позицій у певних умовах. Незважаючи на те, що дистанційна освіта, хоч і відома вже близько півстоліття, у більшості навчальних закладів практично не використовувалася, про її успішний розвиток ми можемо говорити лише в останнє десятиліття.

Слід зазначити, що дистанційні форми навчання мають багато переваг у порівнянні з традиційними: вони відкривають ширші освітні можливості перед студентами різних регіонів України, дають змогу здобувати освіту тоді, коли зручно навчатися, надають різні варіанти навчання, не прив'язуючись до конкретного місця тощо. Але є й певні недоліки та труднощі у впровадженні дистанційної освіти у ВНЗ, зокрема не всі студенти та викладачі технічно готові швидко включитися в освітній процес.

Особливо складно відбувається процес адаптації студентів та викладачів до дистанційної освіти в умовах вимушеної самоізоляції. Багато учасників освітнього процесу наголошують на певних технічних труднощах, недоліках спілкування, розуміння матеріалу, викладеного у новому форматі, зниженні мотивації, незалученні студентів до освітнього процесу, формальності проведення занять. На нашу думку, у таких умовах можемо говорити взагалі про зміну мотивації навчання студентів у ВНЗ, що може бути пов'язано з метою навчання, досвідом використання інформаційних технологій [2].

Разом з цим, одним з основних та ключових побоювань, пов'язаних з переведенням освітнього процесу у дистанційний формат, є зниження якості підготовки студентів вищих навчальних закладів. Часто дистанційний формат навчання зводиться до простого транслявання знань з екрана комп'ютерних та мобільних пристроїв, що не дозволяє студентам повною мірою та в потрібному обсязі засвоїти ті знання та навички, які викладач прагнув до них донести.

Але, попри це, можна виділити й безперечні плюси дистанційного формату навчання. Одним із них є доступність. Дистанційна форма освітнього процесу дає можливість бути присутнім на заняттях людям з обмеженими можливостями або тим, хто перебуває на лікарняному.

Зазначимо, що необхідність у такому методі навчання обумовлена різними факторами, серед яких можна назвати потребу в інтерактивній взаємодії здобувачів вищої освіти і викладачів в процесі навчання, надання студентам можливості самостійної роботи з освоєння досліджуваного матеріалу [1, с. 34].

Студенти можуть відвідувати заняття незалежно від свого географічного розташування, що також розширює доступність освітніх послуг.

Ще одним позитивним чинником дистанційного навчання є можливе зниження вартості освітніх послуг для здобувачів у зв'язку зі скороченням витрат вищих навчальних закладів на забезпечення та утримання численних освітніх майданчиків та приміщень.

Важливо також відзначити, що переведення освітнього процесу в дистанційний формат стимулює розвиток цифрових технологій. Це не лише створює широкі можливості для підвищення рівня конкурентоспроможності та доступності освіти, а й ставить перед органами державної влади та навчальними закладами низку серйозних завдань, одним з яких є підвищення якості дистанційної освіти. Необхідно активізувати роботу з розробки нових освітніх стандартів, використання нових методів та інструментів викладання, а також адаптації освітніх програм до нових умов. Це необхідно зробити насамперед для успішної та ефективної передачі викладачами матеріалів та досвіду за відсутності очної взаємодії, без якої традиційні способи викладання та чинні освітні програми не здатні повною мірою забезпечити належний рівень засвоєння знань та компетенцій. Водночас деякі майданчики, наприклад, YouTube, передбачають можливість організувати пряму трансляцію, що дає додаткові можливості для навчання в дистанційному форматі, при цьому зберігаючи «живе» спілкування.

Отже, навіть за відсутності очної взаємодії між викладачем і студентом дистанційне навчання може бути дійсно цікавим та ефективним, зберігаючи свою найважливішу перевагу, а саме доступність. Але при цьому багато що залежить від самого викладача та його зацікавленості, від готовності передавати знання та досвід з використанням дистанційних технологій, від інструментів і методів викладання. У сукупності всі ці чинники можуть компенсувати відсутність очної взаємодії, але за умови, що самі студенти будуть виявляти активність та підтримувати своїх викладачів.

Список використаних джерел:

1. Данильчук О.М., Мельник Д.В. Переваги та недоліки дистанційного навчання у ЗВО. *SCIENTIFIC COLLECTION «INTERCONF»* | № 3(36) 404 UDC 378.

2. Освітній портал (Дистанційне навчання: його плюси та мінуси) / [Електронний ресурс]: <http://www.osvita.org.ua/distance/articles/18/>.

Батицький Владислав Валентинович,
магістрант філологічного факультету
Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка,
vladbat669@gmail.com
Науковий керівник – Лілік О.О.

ТРАДИЦІЙНІ Й ІННОВАЦІЙНІ ШЛЯХИ ШКІЛЬНОГО АНАЛІЗУ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ В КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Ідея компетентнісної освіти (competence-based education – В.Б.) набула поширення в освітній галузі порівняно недавно, її відлік ведуть від доповіді ЮНЕСКО за 1997 рік. На сьогодні в межах компетентнісного підходу на міжнародному рівні здійснюють перегляд завдань освіти й розробляють відповідний діагностичний інструментарій (наприклад, міжнародну програму моніторингу шкільних досягнень PISA).

Ключовим у контексті середньої і вищої освіти стає поняття «компетентність», яке, згідно з Концепцією «Нова українська школа», має таке тлумачення: «динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [2]. Виділяють ключові, міжпредметні й предметні компетентності.

У межах української літератури як шкільної навчальної дисципліни предметною компетентністю є літературна. У шкільній програмі вона розглядається як «готовність і здатність працювати з текстами різних художньо-естетичних систем, культурно-історичних епох, світоглядних орієнтирів, традицій і стилів: розуміти зміст прочитаного, з'ясувати авторську позицію і художні засоби донесення її до читача, творити на основі прочитаного власні смисли щодо порушених проблем, висловлювати власну (подеколи критичну) позицію стосовно прочитаного, сприймати художній твір як чинник формування життєвого досвіду та соціально-психологічного й соціокультурного становлення» [4, с. 4]. Учень, який володіє такою здатністю, вважається компетентним читачем.

Т. Яценко [5] стверджує, що компетентісна спрямованість навчання української літератури є однією з головних тенденцій розвитку сучасної методичної науки. Дослідниця наголошує, що компетентісно орієнтована шкільна літературна освіта передбачає зміщення акцентів із накопичення надлишкового обсягу знань про художню літературу, її історію та теорію на цілеспрямоване формування в учнів читацької компетентності. Отже, у наукових дослідженнях і шкільній програмі задекларовано реформування шкільної літературної освіти на засадах компетентнісного підходу. Проте уточнення потребують процесуальні аспекти, тобто особливості реалізації зазначеного підходу на практиці.

Одним із важливих аспектів курсу української літератури в закладах загальної середньої освіти є шлях шкільного аналізу літературного твору як один із основних системотворчих та організаційних чинників у навчанні літератури. Шкільна практика накопичила чимало шляхів аналізу художнього твору, деякі з яких уважаються традиційними й застосовуються системно, зокрема послідовний, пообразний, проблемно-тематичний, інші ж виникли порівняно нещодавно й використовуються вчителями епізодично. Розглянемо деякі з них у контексті компетентнісного підходу.

Основою для послідовного шляху аналізу стає робота з сюжетом твору: учні слідкують за його розвитком, виділяють центральні епізоди, пояснюють учинки героїв. Переважно цей шлях аналізу використовується в 5-7 класах. Він вимагає від вчителя попереднього перегляду тексту, поділу його на логічно завершені змістові частини та складання до кожної з них системи запитань, спрямованих на аналіз твору в єдності змісту та форми. На нашу думку, цей шлях аналізу сприяє формуванню в учнів предметної компетентності, оскільки передбачає накопичення певних теоретичних знань про змістові й формальні елементи твору, а також опанування практичних навичок і вмінь аналізу літературного тексту, набуття здатності робити висновки й узагальнення.

Найпопулярнішим є пообразний шлях шкільного аналізу, у контексті якого система художніх образів стає тією домінантою, за допомогою якої у єдності форми і змісту характеризуються всі інші компоненти твору. Цей шлях аналізу застосовується в усіх класах, він передбачає використання різних методів і прийомів навчання, можливість реалізації компетентнісних завдань, оскільки дає змогу досліджувати взаємозв'язки між окремими елементами змісту й форми художнього твору, проводити зіставлення та вибудовувати концепції, системи доказів на підтримку певної точки зору та обрання певної позиції. Ці завдання можна розв'язати і шляхом застосування проблемно-тематичного шляху аналізу, який В. Маранцман розглядав як «ланцюжкову реакцію запитань і проблемних ситуацій, які викликають в учнів потяг до дослідницької роботи» [3, с. 127]. Він дає змогу використати дослідницькі і проблемно-пошукові методи, стимулює творчу й пошукову діяльність учнів.

Ю. Бондаренко, окрім зазначених, пропонує застосовувати хронотопний, жанровий, філософський, ідеаційно-концептуальний, структурно-стильовий шляхи шкільного аналізу художнього твору. Зокрема в старших класах, коли учні мають ознайомитися із мистецькими системами й розглядати літературний твір як зразок певного стилю, доцільним є застосування стильового (структурно-стильового) шляху аналізу, у межах якого одиницею аналізу будуть стильові домінанти твору, а через них буде здійснюватись вихід на тему, ідею, сюжет, образи, композицію, мову. Це сприяє формуванню предметної компетентності, оскільки активізує аналітичну діяльність учнів, дає змогу залучати твори суміжних мистецтв, проводити паралелі між літературним й іншими творами, виконувати дослідницькі завдання.

У межах реалізації хронотопного шляху аналізу в центрі уваги перебувають особливості часопростору художнього твору, учні вчать визначати основні хронотопи художнього тексту, оцінювати зображене в

контексті взаємозв'язку сюжетних і позасюжетних елементів, усвідомлювати їхній характер, пояснювати роль часу і простору в розгортанні авторської художньої концепції [1].

Жанровий шлях шкільного аналізу ґрунтується на ознайомленні учнів з родово-жанровою системою, їхній обізнаності з літературними жанрами та їхніми ознаками, умінні виявляти їх у конкретних творах, пояснювати художню роль, оцінювати художній твір на основі його жанрових параметрів.

Філософський шлях шкільного аналізу літературного твору передбачає звернення до філософських понять і концепцій, які мають стати підґрунтям для «прочитання» художнього твору, сприятимуть усвідомленню учнями філософської глибини тексту, його світоглядного змісту.

Для ефективної реалізації ідеаційно-концептуального шляху аналізу учнів варто ознайомити з поняттями «ідея», «ідейний зміст», «ідеаційна концепція твору», навчити з'ясовувати ідеаційне поле художнього тексту, оцінювати літературний матеріал на основі ідеаційної стратегії письменника [1].

Отже, маємо підстави для висновку, що для реалізації компетентнісного підходу в межах шкільного курсу української літератури ширші можливості дає використання інноваційних шляхів шкільного аналізу літературних творів. Водночас наголосимо, що кожен із проаналізованих шляхів аналізу буде ефективним, якщо вчитель враховуватиме жанрово-стильові й проблемно-тематичні особливості художнього твору, розумові й психологічні особливості розвитку учнів, тему й мету конкретного уроку, матеріально-технічне забезпечення закладу освіти.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко Ю.І. Шляхи аналізу літературних творів як усвідомлена учнями навчальна технологія. URL: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/620/1.doc>. (дата звернення: 04.01.2021).

2. Концепція «Нова українська школа»: затв. Рішенням колегії МОН від 27.10.2016. URL: <http://mon.gov.ua/202016/12/05/konczepczyia.pdf>. (дата звернення: 10.12.2021).

3. Маранцман В.Г. Анализ літературного произведения и читательское восприятие школьников. Ленинград, 1974.

4. Українська література 5–9 класи: Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL: http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869542/. (дата звернення: 16.12.2021).

5. Яценко Т.О. Тенденції розвитку методики навчання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах (друга половина ХХ – початок ХХІ століття): монографія. Київ: Педагогічна думка, 2016. 360 с.

Брагінець Тетяна Володимирівна,
студентка відділення середньої освіти та журналістики
Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж імені Івана Франка»
Чернігівської обласної ради,
Науковий керівник – Н. В. Грона

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІ ЕЛЕМЕНТИ В СУЧАСНОМУ МЕДІАТЕКСТІ

Анотація. У статті розкрито поняття інтелектуальності, проаналізовано її функційний аспект.

Ключові слова: *інтертекстуальність, медіатекст, інтернет.*

Поняття інтертекстуальності останнім часом значно актуалізувалося, змінивши уявлення про текст як гомогенну структуру й запропонувавши натомість розуміння тексту як гетерогенної структури. Інтертекстуальність набуває конкретного втілення в різноманітних видах і формах міжтекстової взаємодії.

Інтертекстуальність – це текстова категорія, що полягає в збагаченні основного тексту допоміжними частинами, наприклад, цитатами, алюзіями, переказами, відгуками, відсиланнями до раніше почутого або побаченого.

Інтертекстуальність стала визначальною особливістю сучасної журналістики. Використання в матеріалах ЗМІ інтертекстуальних елементів, з одного боку, зумовлене пошуком найефективніших засобів інформування соціуму, а з іншого – дає змогу журналістам створити власний стиль, що набуває актуальності в контексті авторської журналістики.

Французький літературознавець, представник структуралізму Жерар Женетт запропонував п'ятичленну класифікацію різних типів взаємодії текстів: власне інтертекстуальність, тобто доповнення тексту іншим, запозиченим текстом; паратекстуальність зв'язок тексту із заголовком; метатекстуальність – дискурс в якому один текст містить критичну оцінку щодо іншого; гіпертекстуальність – копіювання одного тексту іншим; архітекстуальність – тексти зі спільним жанровим зв'язком. Елементи інтертекстуальності часто застосовують журналісти у своїх статтях. Г. Денисова, яка розглядає поняття «інтертекстуальність», як доповнення до встановлення зв'язку з читачем, а також спосіб породження власного тексту й утвердження своєї творчої індивідуальності через вибудовування складної системи зв'язків з текстами інших авторів [3]. Найбільш наочним зразком інтертекстуальності виступають нетрансформовані, атрибутовані цитати. Вивченню ролі цитат у створенні тексту присвятили свої наукові розвідки українські (Н. Голікова, О. Левицька, Л. Меркотан, Н. Кондратенко, О. Селіванова, Г. Сюта, О. Філатова, М. Шаповал, та ін.) та зарубіжні (А. Жулінська, В. Красних, Н. Кузьміна, І. Смірнов, Н. Фатєєва, В. Чернявська та ін.).

Типологія інтертекстуальних елементів і міжтекстових зв'язків у художніх текстах, яку подає російська дослідниця Н. Фатєєва в монографії «Інтертекст у світі текстів»:

- Власне інтертекстуальність, яка утворює конструкції «текст у тексті» – цитати й алюзії (з атрибуцією й без атрибуції), центонні тексти.
- Паратекстуальність, або відношення тексту до свого заголовка, епіграфа, післяслова – цитати-заголовки, епіграфи.
- Метатекстуальність як переказ і коментативне покликання на претекст – інтертекст-переказ, варіації на тему претексту, дописування «чужого» тексту, мовна гра з претекстами.
- Гіпертекстуальність як осміювання або пародіювання одним текстом іншого.
- Архітекстуальність як жанровий зв'язок текстів.
- Інші моделі та випадки інтертекстуальності, зокрема інтертекст як троп чи стилістична фігура, інтермедіальні тропи та стилістичні фігури, звуко-складовий і морфемний типи інтертексту та запозичення прийому.
- Поетична парадигма [5].

Інтертекстуальні елементи використовують й автори статей на сайті нашого коледжу. Найпоширеніші елементи – цитати.

← → ↻ colcoetimda/пропонуємо_прочитати/

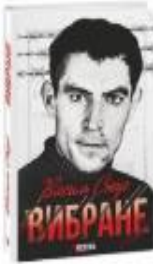
Головна Новини Абітурієнтам Календар Діяльність Megla Проекти

Пропонуємо прочитати

від Купрієнка Тетяна | 26 Січ, 2022 | Бібліотека

26

Сім'я близької до особистості, які залишили незгаслий слід в історії літератури. Це патріоти і фантасти, мудреці і пересмішники. На особливу увагу заслуговують письменники, котрі створили шедеври для маленьких читачів. Ми вирішили вас трошки розважити і відволікти від похмурих думок, тому запрошуємо переглянути віртуальну виставку "Аліки від нудьги". Всі запропановані книги можна знайти в традиційній та електронній бібліотеці нашого коледжу.

Поет, чье ім'я стало синонімом незламності волі людини. Непримиренність до саоаімя і незламність сили духу зробили ім'я Василя Стуса знаковим і абсолютним втіленням національної гідності. Українського поета-політв'язня у 1980 році висунули на здобуття Нобелівської премії. Але її присуджують тільки живим. Василю Стусу діждатися того світлого дня не судилося. Тоголи знати я не збировався. – писав поет, бояю що б там не було. За мною стояла Україна, мій пригноблений народ, за честь якого я мушу обставати до загины.

Календар

Листопад 2022

Пн	Вт	Ср	Чт	Пт	Сб	Нд
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28						

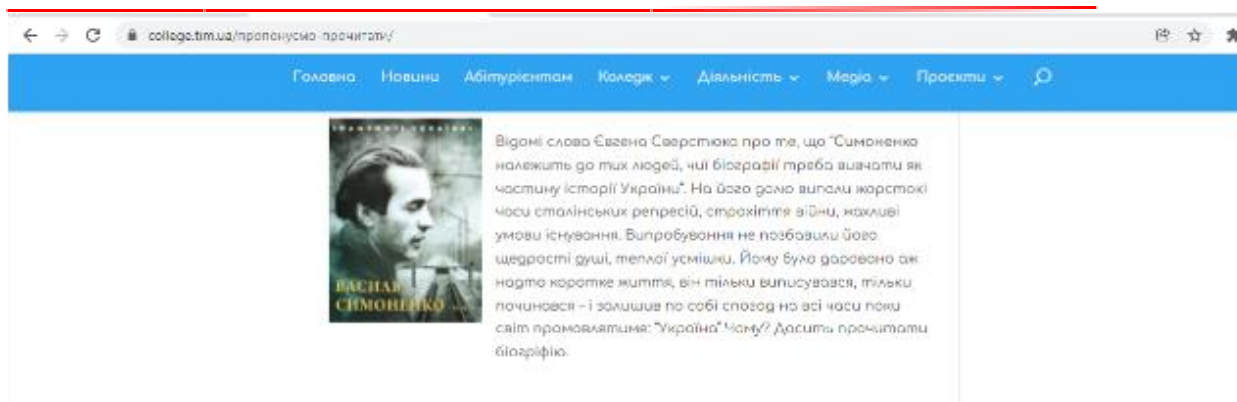
x Січ

Підпишіться

E-mail

Відписатись

Підписатись

Цитати, на нашу думку, мають на меті зберегти ефект впізнаваності і водночас подати читачеві нову, досі невідому йому інформацію.

Оскільки всі тексти перебувають у діалозі один з одним, читач може й повинен сполучати текст із численними іншими текстами, щоб зрозуміти його зміст. Категорія інтертекстуальності присутня в усіх текстах, а полем її реалізації стає текст, що складається із цитат. Такий текст являється результатом трансформації інших текстів. Таким чином, інтертекст – це і поза-, і внутрішньотекстовий феномен. Він і поглинає текст зовні, і входить в нього серією спеціальних прийомів.

Список використаних джерел:

1. Грона Н.В. Текстознавство: функційно-змістовий аспект: навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 180 с.
2. Денисова Г.В. В мире интертекста: язык, память, перевод. Москва, 2003. 253 с.
3. Сайт OnlyArt URL: <https://onlyart.org.ua/dictionary-literary-terms/intertekstualnist/> (дата звернення 26.01.2022)
4. Сайт STUDFILE URL: <https://studfile.net/preview/5560706/page:3/> (дата звернення 25.01.2022)
5. Фатеева Н. Контрапункт интертекстуальности, или Интертекст в мире текстов. М., 2000. 280 с.

Вакула Марія Юрївна,
студентка V курсу філологічного факультету
Національний університет «Чернігівський колегіум» ім. Т.Г.Шевченка,
vakulamaria@gmail.com

ТРУДНОЩІ ОПАНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ УЧНЯМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПРОБЛЕМАМИ

Анотація. *В статті розкривається питання співпраці вчителя української літератури та дитини з особливими освітніми потребами. Обґрунтовано та пояснено труднощі, що виникають і можуть виникати під час освітнього процесу цієї дитини. Розкрито поняття «зв'язне мовлення» та запропоновано систему роботи з дітьми під час такого виду роботи.*

Ключові слова: *дитина з ООП, школа, освітній процес, українська література.*

Проблема розвитку зв'язного мовлення є нагальною та однією з найважливіших не лише в філології, а й у психології. Це пояснюємо тим, що мовлення є найважливішим у житті кожного з нас. Мовлення має потужний вплив на розвиток дитини, на емоційну та комунікативну сфери.

Розвиток зв'язного мовлення починається ще з дошкільного періоду. Дитина активно пізнає навколишній світ, соціум та себе. Так само активним є розвиток розумової діяльності, емоційної сфери дитини та комунікативних навичок.

Анатолій Ситченко наводить таке визначення зв'язного мовлення – «це навчально-виховний процес застосування оптимальних форм і методів, спрямованих на становлення в учнів правильного і виразного, точного й образного усного та писемного мовлення» [1, стр.190].

Багато дослідників відзначають, що це починається з монологу дитини під час ігор. Вона самостійно придумує та творить свою історію про іграшки, вигадує свої власні ігри або ж взагалі починає фантазувати. Усе це не тільки розширює кругозір дитини, а й розвиває зв'язне мовлення.

Для дитини з особливими освітніми потребами розвиток зв'язного мовлення є основним ключем до адаптації. Через мовлення вона вчиться, розвивається та розуміє інших дітей та дорослих.

Для такої дитини важливо бути почутим, і розвиток зв'язного мовлення активно впливає на комунікацію. Для початку це можуть бути легкі вправи на повторення, які поступово будуть ускладнюватися новими завданнями, починаючи від відповіді на запитання «Яка погода за вікном?» до складання казки за довільною темою.

Важливе завдання вчителя-словесника – допомагати. На початку лише з допомогою вчителя дитина з ООП формулює запитання до тексту, згодом складає план до тексту (усно, письмово) і лише згодом відтворює задумане.

Навчальні програми з української літератури пропонують різні методи і прийоми розвитку усного та писемного мовлення: переказ твору, виразне читання, розповідь про текст загалом або ж про конкретного героя, складання

характеристики тощо. Усі можливі форми роботи можна використовувати як усно, так і письмово, що сприятиме підвищенню ефективності навчання.

Звичайно, є тенденція до поступового ускладнення вимог до мовлення учнів, яка зафіксована у результатах навчальної діяльності до кожного класу. Першим нагальним завданням у п'ятому класі для учня з особливими освітніми потребами, як зазначено в програмі для спеціалізованих закладів, є навчання та удосконалення читання, бо саме з цього розпочинається робота з розвитку усного мовлення. Необхідно навчити дітей повно, логічно, послідовно та правильно переказувати текст, а згодом ще й писати власні твори. Усе це можна реалізувати шляхом:

- складання плану (колективного, самостійного) або аналізу вже готового плану;
- навчання поділяти текст на частини;
- аналізу тексту;
- візуалізації прочитаного на аркуші паперу або ж усно;
- вивчення напам'ять уривків із творів та віршів;
- інсценізації або ж ігор за ролями;
- створення власних завдань, вправ на перевірку один одного;
- запис/проговорювання власних вражень від прочитаного/розказаного, вражень від уроку.

Роботу з розвитку зв'язного мовлення для учнів з ООП спрямовуємо насамперед на розуміння змісту прочитаного, вчимо їх зв'язно висловлюватись та будувати текст.

Основою для засвоєння зв'язного мовлення є вільне володіння лексикою, граматиною, дотримання плану тексту, уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, уміння виділити основне в темі, аналізувати, співвідносити та порівнювати. Для звичайного школяра розвиток зв'язного мовлення зазвичай відбувається легко, а основною метою є вдосконалення та нашаровування навичок. Для дитини з ООП складним є вже сам процес опанування усного чи письмового мовлення, через що виникають труднощі.

Для розвитку зв'язного мовлення для учнів використовують практичні методи. Саме таким шляхом можна вдосконалити вже набуті уміння, але для дитини з особливими освітніми проблемами варто адаптувати традиційні методи роботи з учнями відповідно до сучасних наукових підходів.

Для початку важливо протестувати первинні, уже набуті знання дитини, щоб зрозуміти, як правильно вибудовувати роботу з учнями, на що потрібно звернути увагу.

Учень з ООП може взагалі не розуміти поняття «зв'язне мовлення», і практичні методи будуть неефективними, оскільки конструктивна діяльність можлива лише при повному розумінні завдання, яке ставить перед учнем учитель.

Розпочати роботу з пояснення поняття можна з простих прикладів. Учитель української літератури пропонує маленькі тексти, які мають смислову єдність, за допомогою запитань підводить до висновків і так кожен раз нагромаджує інформацію, вибудовує «стовбур», який згодом буде мати багато «гілочок».

Загалом, стосовно усіх учнів доцільно застосовувати перехід від розмовного до описово-розповідного мовлення. Саме так збільшуватиметься їхній лексичний запас, розвиватиметься мислення.

Вік дитини теж має значення. Наразі діти можуть бути не готові психологічно до школи, а після переходу до 5 класу взагалі з'являється негативне ставлення до навчання. Дитина може закритись від однокласників, вчителя та рідних, усе це негативно позначиться на готовності відкриватися та говорити.

Рівень читацької культури, як зазначено вище, знижується. Чимало дітей не зацікавлені у вивченні своєї історії, мови й літератури. Інколи їм не вистачає часу прочитати великі за обсягом твори.

Отже, розвиток у школярів зв'язного мовлення на уроках української літератури передбачає формування в них умінь правильно й вільно користуватися мовою. У дітей з особливими освітніми потребами поступово формується мислення, уявлення про мовлення, мову, її граматичні категорії, будову мови, речення, тексту. Окрім того, розвивається пам'ять та культура, знання про рідну країну, уявлення про письменників, поетів та різновиди творів. І звичайно, для дитини з ООП це буде великий прогрес, якого важливо досягти.

Список використаних джерел:

1. Ситченко А. Л. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх закладах: навч. посіб. для студентів-філологів. Київ: Ленвіт, 2011. 291 с.
2. Токмань Г. Л. Методика навчання української літератури в середній школі: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 312 с.

Грицан Людмила Олександрівна,
викладач вищої категорії,
Рославець Людмила Миколаївна,
викладач вищої категорії,
викладач-методист

ВСП «Чернігівський фаховий коледж інженерії та дизайну
Київського національного університету технологій та дизайну»,
chpekcomua@ukr.net

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ НАВИЧКИ У МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті розкрито основні методи розвитку комунікативної навички у майбутнього фахівця при вивченні української мови.

Ключові слова: гнучкі навички, комунікативна навичка, освітній процес, майбутній фахівець.

У сучасному світі, щоб бути успішним, недостатньо тільки глибоких знань та досвіду. Необхідні особливі навички, які називають «гнучкими» або частіше використовують сьогодні англomовний термін «soft skills». Саме вони

допомагають продемонструвати та використати професійні навички. «Soft skills» важливі для успішного професійного та життєвого самовизначення будь-якої людини незалежно від професії. До найбільш значимих відносять вміння спілкуватися, працювати в команді, переконувати, вирішувати проблеми, приймати рішення, керувати своїм часом, мотивувати себе та інших. Переорієнтація освіти на розвиток у студентів «soft skills» є ключовою ланкою до вирішення успішності в майбутній професійній діяльності [3, с.41].

На нашу думку, однією з основних і важливих гнучких навичок є комунікативна. Вона полягає в здатності до спілкування, вміння вести діалог, налагодити контакт з іншими людьми, а також справляти на них враження. У даному напрямку в процесі навчання мови діяльність викладача має бути спрямована на розвиток умінь доступно та цікаво викладати свої думки, створювати риторичні тексти, виступати перед аудиторією. З метою формування комунікативної навички викладачі на заняттях заохочують студентів до активної участі в дискусіях, запроваджують у практику дискусійні форми роботи, надають перевагу таким формам роботи, де студенти спільно реалізують проекти, беруть участь у творчих заходах, розвивають навички самопрезентації.

Актуальними при підготовці майбутнього фахівця є постановка пізнавальних завдань, створення під час освітнього процесу проблемних ситуацій, що містять протилежні точки зору, які ставлять студентів перед необхідністю самостійно мислити – обґрунтовувати власну позицію, аргументовано розгортати й викладати власні міркування, приймати рішення. Підготовка коротких повідомлень проблемного характеру та їх обговорення також є ефективним видом роботи, що розвиває здатність оцінювати ситуацію та робити обґрунтовані висновки. За таких умов формуються вміння долати різні непорозуміння та залагоджувати конфліктні ситуації, а також готовність толерантно ставитися до різного світосприйняття.

Особливої значимості при формуванні комунікативної навички набуває командна робота: робота в групах та робота в парах. Такий вид інтерактивної технології сприяє тому, що ніхто не може ухилитися від виконання завдання. Наприклад, студенти готують повідомлення або проекти, що актуалізують певну проблему, яка спрямовує команди до діалогічних та полілогічних видів взаємодії (запитання по суті теми, обговорення, обмін думками тощо). Студенти навчаються слухати один одного, поважати думки інших, враховувати та продуктивно використовувати ресурси своєї групи. Створюється атмосфера співробітництва, взаємодопомоги; формуються навички управління часом, а також навички самостійної мовної діяльності, що сприятимуть підвищенню рівня знань. Так само, як і комунікабельність, вміння працювати в команді є запорукою успішної професійної діяльності.

Досить ефективною педагогічною технологією при формуванні комунікативної навички є гра, яку вважають видом діяльності в умовах ситуацій, спрямованих на відтворення та засвоєння суспільного досвіду. Плануючи елементи гри, виходимо з того, що до її структури повинні входити цілеспрямованість, планування, реалізація цілей, а також аналіз результатів, в яких особистість повністю реалізує себе. При використанні елементів гри

враховуємо те, що мотивація ігрової діяльності забезпечується її добровільністю, можливостями вибору та елементами змагання, задоволенням потреби в самоутвердженні, самореалізації. Проведення вікторин, мовознавчих турнірів, конкурсів, ігор допомагають підвищувати мотивацію навчання, формувати пізнавальну самостійність, стимулювати ініціативу майбутніх фахівців.

Використання на заняттях цікавих мовних матеріалів дуже важливе для розвитку мислячої особистості, бо, в основному, такі завдання носять пошуковий характер. Студент повинен самотужки знаходити шляхи розв'язання – а отже, аналізувати мовні факти, зіставляти і робити висновки. А це розвиває його творчі можливості, увагу і самостійність. Робота з цікавим мовним матеріалом створює позитивну мотивацію, пробуджує бажання знати і часто прилучає до праці над словником, науково-популярною літературою. Окрім цього, самостійно виконуючи такі завдання, студент дістає задоволення і впевненість у своїх здібностях.

Безперечно, основою формування soft skills у процесі навчання мови слугує комунікативна спрямованість. З психологічної точки зору, комунікація – це, перш за все, здатність людини адекватно ситуації спілкування організувати свою мовну діяльність у її продуктивних і рецептивних видах. Щоб сформувати комунікативну компетенцію у майбутніх фахівців, недостатньо наповнити освітній процес комунікативними вправами, які дозволяють розв'язувати відповідні проблеми. Необхідно надати можливість самостійно мислити, націлити їх на можливі шляхи вирішення поставлених завдань. Важливо спрямувати увагу студентів на саму ідею, думку, висловлення, тобто на їх зміст, а уже в другу чергу – на мовну форму. При такій організації освітнього процесу мова виступає у своїй первинній функції – як засіб формулювання думок [1, с.30].

Відповідно до комунікативно орієнтованого підходу до навчання мови пріоритет на заняттях надаємо таким формам роботи: написання творів, есе; підготовка доповідей, проектів, досліджень; підготовка публічної промови (презентації) тощо.

Отже, ситуація на сучасному ринку праці склалася таким чином, що випускнику вже не достатньо бути кваліфікованим у своїй професії, постійно підвищувати кваліфікацію та слідкувати за останнім словом у своїй сфері. Від нього чекають високих комунікативних здібностей, вміння презентувати себе, проводити переговори і домовлятися, мати високі писемні навички, проводити презентації і виступати, знати хоча б одну іноземну мову, розвивати емоційний інтелект і володіти вмінням світської бесіди. І цей список далеко не повний. Сьогодні акцент з професійних компетенцій на компетенції у спілкуванні [4, с.22].

Список використаних джерел:

1. Гуца Г. В. Місце і роль іноземної мови в формуванні Soft Skills. Тези доповідей Міжвузівського науково-методичного семінару «Soft skills – невід'ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті» (Київ, 21 лютого 2020 р.) . Київ.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. с.28–31.

2. Єжижанська Т.С. Проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців / Т.С. Єжижанська, М.П. Осадча// Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер.: Культура і соціальні комунікації. 2012. Вип. 3. С.23–31.

3. Клименко Т.І. Розвиток Soft Skills у процесі навчання іноземній мові. Тези доповідей Міжвузівського науково-методичного семінару «Soft skills – невід’ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у ХХІ столітті» (Київ, 21 лютого 2020 р.) . Київ.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. С.40–43.

4. Хоменко О.Ю. Роль Soft Skills у підготовці майбутніх правоохоронців. Молодий вчений. 2021. № 6 (94). С.22–24.

Гніда Ганна Миколаївна,

викладачка української мови та літератури

Красноградського педагогічного фахового коледжу

Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради,

metod_kk@ukr.net

Тракун Марина Миколаївна,

викладачка німецької мови

Красноградського педагогічного фахового коледжу

Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради,

metod_kk@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ІНФОМЕДІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Анотація. Проаналізовано аспекти інфомедійної грамотності особистості, визначено завдання викладача щодо формування медіа грамотності здобувачів освіти на заняттях української мови.

Ключові слова: інфомедійна грамотність, медіа грамотність, заняття української мови, здобувачі освіти.

На сьогодні особлива увага приділяється використанню сучасних інформаційних технологій в освітньому процесі. Це цілком виправдано, адже настала епоха змішаного навчання. Викладачі дедалі більше використовують у роботі різноманітні цифрові ресурси. Цифрова школа – наше майбутнє. Нова Українська школа формує компетенції здобувачів освіти.

Надзвичайно актуальним є застосування інноваційних технологій, які зорієнтовані не лише на поповнення знань здобувачів освіти з української мови та літератури, а й на розвиток творчих умінь, самостійного вирішення завдань практичного характеру, посилення їхньої інтелектуальної спроможності, пізнавальної активності, розвитку критичного мислення.

Під час вивчення української мови слід активніше використовувати сучасні технології: ігрові, мультимедійні, проєктні, інтерактивні види і форми роботи, які стимулюють творчу активність здобувачів освіти.

Ключову роль на заняттях української мови набуває вміння працювати з різними видами медіатекстів, оцінювати якість та достовірність інформації, протистояти маніпулятивному впливу, формувати конструктивну медіаповедінку. Вкрай необхідне і формування навичок критичного аналізу інформаційних джерел, сприйнятого контенту. Саме таким чином формується інфомедійна грамотність сучасного покоління.

Інфомедійна грамотність – сукупність знань, навичок та умінь, що дозволяють людям аналізувати, критично оцінювати і створювати різноманітні повідомлення для різних типів медіа. Окрім того, медіаграмотність передбачає вміння розуміти й аналізувати як медіа функціонують у суспільстві та який вплив вони мають.

Бути інфомедійно грамотним означає бути спроможним знайти те, що ми шукаємо, вибрати те, що нам потрібно, й визначити, наскільки надійною є ця інформація. Бути медіаграмотним означає бути здатним оптимально використовувати відповідну інформацію, зберігаючи її розумно, й ділитися нею з іншими [3].

Проблемам розвитку інфомедійної грамотності присвячені роботи таких науковців: Д. Мак-Квейл, О. Т. Баришполець, Л. А. Найдьоновой, Г. В. Мироненко, О. Є. Голубевої, В. В. Різуна, В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк, Г. В. Онкович, О. К. Янишина, І. А. Сахневич, К. В. Балабанової, Г. Г. Почепцова, С. А. Чукут, А. В. Федорова, О. Г. Бесової, І. М. Наумук, Ю. М. Казакова та інших [1].

Необхідно навчити здобувачів освіти інтерпретувати, розуміти та оцінювати значення різноманітних медіаконтентів, використовуючи різноманітні аналітичні інструменти. Помічено, що ці навички краще розвиваються через вивчення різноманітних медіаконтентів та жанрів. Все це здатне формувати медіаграмотність на заняттях української мови.

Інфомедійна грамотність є невідкладною потребою сучасної освіти та підґрунтям розвитку інформаційно-цифрових компетентностей здобувачів освіти та їх інформаційної медіакультури.

Перш ніж працювати з інфомедійною інформацією, викладачеві слід вивчити можливості та запити здобувачів освіти. Розглянемо підготовку викладача до заняття з розвитку зв'язного мовлення на тему «Молодь як глобальна медіаудиторія». Педагогу слід дізнатися:

- хто зі слухачів активно використовує медіа?
- як можна використовувати медіазвички у навчанні?
- як використати розважальні медіа для розвитку академічних навичок?
- якими послугами здобувачі освіти користуються найчастіше?
- яку інформацію використовують онлайн та які проблеми вирішують?

Медійно-інформаційна грамотність – комплексне поняття. Вона передбачає вміння працювати з будь-якими типами інформаційних ресурсів, включає навички критичного мислення, осмислення та інтерпретації інформації.

Медійно-інформаційна грамотність сприяє якнайшвидшій соціалізації та самоактуалізації здобувачів освіти в сучасному інформаційному світі, що швидко змінюється. Закласти основи такої грамотності здатний лише професійно підготовлений викладач.

Список використаних джерел:

1. Антонченко М. О. Internet-медіа в інформаційному освітньому середовищі. URL: [https:// cutt.ly/8hd0div](https://cutt.ly/8hd0div) (Дата звернення 08.01.2022).

2. Бути медіаграмотним: десять необхідних компетентностей. URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/18961/2017-05-24-buti-mediagramotnim-desyat-neobkhidnikhkompetentnostei/> (Дата звернення 09.01.2022).

3. Медіаграмотність : корисні матеріали URL: <https://msu.edu.ua/library/mediagramotnist-korysni-materialy/>) (Дата звернення 13.01.2022).

Дворецька Лариса Олексіївна,
викладач вищої категорії, старший викладач
Комунального закладу
«Прилуцький гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж імені Івана Франка»
Чернігівської обласної ради,
larisadvoretska2020@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті розглядаються інноваційні технології, які використовуються на заняттях української мови в коледжі. Це коопероване навчання, інтерактивні методи навчання. Вони можуть бути рекомендовані вчителям початкової школи.

Ключові слова: коопероване навчання, інтерактивні методи навчання.

Сучасна ситуація в країні характеризується різноманітністю моделей освітніх закладів і програм, уважним ставленням до потреб дитини та її родини, гуманізацією виховання тощо. Усе це значно підвищує рівень вимог до фахівця з вищою освітою, викликає необхідність перегляду структури, змісту, технологій підготовки професіоналів для роботи. У цьому контексті важливе значення посідає робота викладачів, спрямована на формування й удосконалення культури фахового мовлення самих студентів. Тільки освічена в лінгвістичному плані особистість здатна вирішити основні завдання мовленнєвого розвитку.

Будь-яке висловлювання педагога стає зразком для наслідування, тому на заняттях української мови викладач повинен допомогти студентові стати таким взірцем мовної й мовленнєвої культури, і тут на допомогу приходять і інноваційні технології.

Інновація – це реалізоване нововведення, яке постійно вдосконалюється в процесі впровадження. У широкому розумінні «інновація» – це синонім успішного розвитку певної сфери діяльності на базі різноманітних нововведень. Таким чином, під інноваційним розвитком ми розуміємо передусім ланцюг реалізованих нововведень.

Не викликає сумнівів факт: майбутнє України – високі технології. На іншій основі побудувати конкурентоздатну ринкову економіку, ефективну систему управління, виступати рівним партнером на світовому ринку, як доводять дослідники, неможливо.

Визначальним фактором цього складного процесу є перспективні, вони ж оптимальні, вони ж прогресивні освітні технології, серед яких і кооперована, чи то співробітницька технологія навчання.

Основні ідеї цієї філософії зводяться до необхідності підготовки відповідальних, творчих, активних людей, які шанують діалог культур і спільне навчання викладачів і студентів. В основі технологій кооперованого навчання, що базуються на цій філософії, лежить організація співробітницького навчання за допомогою групової роботи. Вона ґрунтується на взаємодопомозі студентів, кожний з яких зберігає свою власну ідентичність.

Кооперованому навчанню присвячено багато досліджень, що впроваджуються останнім часом у США. Так, американський учений Девід Джонсон виділяє п'ять необхідних компонентів ефективних ситуацій (базових елементів) кооперованого навчання: позитивна взаємозалежність, взаємодія підтримки «пліч-о-пліч», індивідуальна відповідальність, уміння спільно працювати в малій групі, групова обробка результатів.

По-перше, це позитивна взаємозалежність – компонент такої ситуації, коли успіх кожного члена групи залежить від іншого учасника цієї групи.

По-друге, вербальна взаємодія, особистісна взаємодія, коли члени групи перебувають у тісній близькості один до одного, діалог здійснюється так, що сприяє успіху. При цьому студенти пояснюють, сперечаються, співпрацюють та пов'язують матеріал, вивчений сьогодні, з тим, який вони засвоїли раніше. Третій елемент – індивідуальна відповідальність, яка виявляється в ефективних кооперованих групах шляхом оцінювання кожного іншими членами групи. Це переслідує дві мети. По-перше, якщо члени групи повинні допомагати один одному, то їм слід знати, хто потребує допомоги та якої. По-друге, кожний повинен знати, що група кооперованого навчання не є місцем, де інші виконують усю роботу, де можна «сховатись».

Четвертим елементом виступають соціальні навички. Студентів треба вчити лідерству, спілкуванню, формувати в них довіру до ближнього, прищеплювати навички вирішення конфліктів. Іншими словами, якщо в них немає соціальних навичок, коопероване навчання багато в чому втрачає свою вартість.

П'ятий елемент – це те, що професор Джонсон називає "груповою обробкою результатів". Періодично члени групи повинні оцінювати те, наскільки добре й плідно вони працюють разом і які є шляхи для покращення цієї роботи.

Одними з основних методичних інновацій є інтерактивні методи навчання. Інтерактивне навчання – це діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія викладача і студента. Його мета – створення комфортних умов навчання, при яких студент відчуває свою успішність, свою інтелектуальну досконалість, що робить продуктивним сам освітній процес.

Інтеграційні процеси тісно переплітаємо із впровадженням інноваційних технологій, метою яких є розвиток творчої успішності особистості, а саме – технології інтерактивного навчання. Інтегрування аспектів інноваційних технологій у традиційну систему навчання сприяє створенню оптимального навчально-виховного середовища. Пріоритетна роль активних й інтерактивних методів має стати передумовою громадянської активності особистості.

Дослідження засвідчують, що інтерактивне навчання дає можливість збільшити відсоток засвоєння матеріалу, впливає не лише на свідомість студента, а й на його почуття, волю (дії, практику).

Використання інтерактивних технологій – це спосіб створення атмосфери в аудиторії, котра найліпшим чином сприяє співпраці, порозумінню та доброзичливості, дає змогу по-справжньому реалізувати особистісно-орієнтоване навчання.

Застосування інтерактивного навчання здійснюється шляхом використання фронтальних та кооперативних форм організації навчальної діяльності студентів, інтерактивних ігор та методів, що сприяють навчанню вміння дискутувати. Найбільш уживаними стали:

- при фронтальній роботі такі технології: мікрофон, «мозковий штурм», «незакінчене речення»;
- при кооперативній формі: робота в парах («обличчям до обличчя», «один – удвох – усі разом»), робота в малих групах, акваріум;
- інтерактивні ігри: «Рольова гра», «Драматизація».

Тепер традиційне навчання інтегруємо з інтерактивним навчанням. Інтерактивні технології знайшли своє відображення як на заняттях в аудиторії, так і на заняттях гуртка, під час проведення конкурсів, олімпіад, колективно-творчих справ.

Завдання щодо формування інноваційної діяльності викладача має глибокий соціально-педагогічний смисл, оскільки від його рішення залежить успіх змін, перетворень у системі освіти, перспектива її розвитку. Викладач як суб'єкт інноваційної діяльності та її організатор вступає у певні взаємовідносини з іншими членами педагогічного співтовариства у питаннях використання і розповсюдження нововведень. Ці взаємовідносини активно впливають на інноваційну діяльність викладача і виконують різні функції: ініціюють нововведення або перешкоджають йому.

Список використаних джерел:

1. Остапчук О. Методологія інноваційних процесів – крок до розуміння сутності. // Рідна шк.,- 2004. – № 11.

2. Перспективні освітні технології: Науково – методичний посібник. / За ред. Г. С. Сазоненко. – К: Гопак, 2000. – 560 с.

4. Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. – Харків: Основа, 2003.

Ісакова Валентина Сергіївна,
к.пед.н., учитель вищої категорії, учитель-методист
Комунального закладу «Полтавський міський
багатопрофільний ліцей № 1 ім. І.П. Котляревського
Полтавської міської ради Полтавської області»,
valentinaisakovaa@gmail.com
Цешко Ольга Миколаївна,
учитель вищої категорії, учитель-методист
Комунального закладу «Полтавський міський
багатопрофільний ліцей № 1 ім. І.П. Котляревського
Полтавської міської ради Полтавської області»,
Olga_tseshko@ukr.net

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ЗНО: СИНЕРГІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ГЕОГРАФІЇ

Із запровадженням зовнішнього незалежного оцінювання виникає потреба переосмислення підходів до навчально-виховного процесу, оскільки сучасний випускник повинен бути конкурентоспроможним, здатним застосовувати набуті знання й навички в реальному житті.

Перед учителем-предметником стоять завдання підготовки високоосвічених, творчих особистостей, готових до постійного самовдосконалення, а на найближчу перспективу – успішно скласти ЗНО. Важливо ще й те, що для випускників старшої школи закладів загальної середньої освіти 2022 року результати ЗНО зараховуватимуть під час державної підсумкової атестації. Здобувачі освіти повинні скласти тести з чотирьох навчальних предметів: українська мова та література (українська мова), математика, історія України або іноземна мова (на вибір), а також один із переліку. Упродовж останніх двох років простежується тенденція до вибору географії.

Одним із найперспективніших шляхів удосконалення підготовки учнів до зовнішнього незалежного оцінювання, забезпечення їх необхідними знаннями є освоєння і впровадження активних форм і методів навчання, серед яких провідне місце посідають бінарні уроки у формі гри. Тому у своїй педагогічній діяльності використовуємо ігрові технології під час бінарних занять у підготовці до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та географії.

На думку В. Химинця, сучасна освіта покликана формувати не лише носія певних знань, але й творчу особистість, здатну використовувати отримані знання для конкурентоспроможної цілеспрямованої діяльності в будь-якій сфері суспільного життя [2].

Як показує практика, здобувачі освіти із задоволенням готуються до таких занять, де немає сумнозвісної формули «зазубрив-склав-забув», й особливо цінують ігрові форми опанування нових знань. Укотре згодимося з твердженням

В. Сухомлинського, що " без гри немає й не може бути повноцінного розумового розвитку» [1, с. 234].

Відомо, що ігрофіковане навчання – це вид ігор, що забезпечує певний освітній результат. Загалом таке навчання розроблене для врівноваження теоретичного осмислення предмету з процесом гри та для розвитку здатності гравця застосовувати знання з даного предмету у реальному світі.

Навчальна гра дозволяє досягти цілої низки важливих цілей: дидактичних – формування й застосування нових знань, розширення кругозору тощо; розвивальних – розвиток пам'яті, мови, розумових процесів – аналізу, синтезу, зіставлення; творчих здібностей; виховних – виховання самостійності, колективізму, відповідальності, навичок співробітництва. Слушною є думка В. Химинця, що «сьогоднішня європейська освіта базується на принципах: жити разом, навчитися отримувати знання, навчитися працювати» [2].

Педагогічно і психологічно продумане використання гри стимулює розумову діяльність, а отже – підвищує інтелектуальну активність, пізнавальну самостійність та ініціативність учнів, сприяє кращому запам'ятовуванню навчального матеріалу.

Так, у процесі проведення бінарних уроків з української мови та географії використовуємо ігри: «Три факти про...», «Творча лабораторія», «Доповни речення» тощо.

Гра «Три факти про...»: учнів ділимо на дві команди «Управні філологи» та «Допитливі географи» (назву можуть придумати самі учасники гри), гравці отримують завдання. Наприклад, Голландія, філологи до цього слова підбирають три факти про особливості правопису слова, а географи – про характерні особливості країни. «Управні філологи»: 1. Назва провінції, а тому пишемо з великої літери («Правопис власних назв»). 2. Подвоєння букв у власній іншомовній назві («Подвоєння букв в іншомовних словах»). 3. Буква «я» безпосередньо після голосного позначає два звуки («Співвідношення між буквами та звуками») тощо. «Допитливі географи»: 1. Нідерланди часто називають Голландією, і це, до речі, не дуже подобається місцевим жителям. Голландією називається регіон на заході країни («Система розселення»). 2. Нідерланди (Голландія) – одна з найщільніше заселених країн світу. Щільність населення тут становить 395 осіб/км² («Населення світу»). 3. Нідерланди розташовані в дельті трьох річок – Рейн, Маас і Шельда. Крім того, майже половина території країни лежить нижче рівня моря. Тому своїм існуванням Нідерланди зобов'язані майстерності гідротехніки. Голландці пишаються тим, що вони зуміли здобути перемогу над водою («Води суходолу») тощо.

Добір слів може бути найрізноманітнішим: річки Міссурі, Гарронна, Міссісіпі; країни Андорра, Туреччина, Сьєра-Леоне, Марокко, міста Ніцца, Калькутта, Канни; озера Іссик-Куль, Лох-Несс тощо (спеціально пропонуємо слова, які часто трапляються в тестових завданнях і з української мови, і з географії).

Таку гру можемо застосувати з метою узагальнення та систематизації знань з української мови з низки тем: «Написання слів іншомовного походження», «Подвоєння літер», «Зміни приголосних при творенні слів»,

«Велика літера у власних назвах», «Знак м'якшення та апостроф», «Правопис складних слів» тощо, з географії – «Світовий океан», «Літосфера», «Рельєф», «Гідросфера», що виносяться на ЗНО з цих предметів.

Гра «Творча лабораторія»: учнів ділимо на команди, даємо такі завдання:

- прокласти туристичний маршрут до певної країни, наприклад, України;
- скласти рекламу туристичної фірми, яка пропонує подорож до країни;

- написати лист ровеснику й розповісти про красу і велич країни, яку рекомендуєте відвідати, вказавши географічні назви: річки, озера, гори, населені пункти тощо. Під час такої гри вчитель-філолог має можливість перевірити грамотність учнів, а вчитель географії – знання географічних назв.

Не менш цікавою є гра «Доповни речення»: доповнити запропоновані речення, пояснити розділові знаки, визначити тип речення. Кожна команда отримує картку з недоповненим реченням, без розділових знаків, за визначений проміжок часу учні мають виконати завдання, перемагає та команда, яка максимально правильно впоралася. Наприклад, 1. Проекції групують за видом... (допоміжної поверхні) (,) що її використовують під час переходу від кулі до площини карти. 2. Для того щоб отримати суцільне зображення земної поверхні з найменшими спотвореннями (,) у картографії використовують спеціальні математичні способи (,) які називають... (картографічними проекціями).

Слід зауважити, що учні краще засвоюють те, що їм цікаво, а інтерес – це чудова мотивація до навчання. Адже, як показує досвід, у процесі навчальних ігор здобувачі освіти не лише запам'ятовують матеріал, а й вчаться робити висновки, логічно і творчо мислити, знаходити нестандартні шляхи вирішення проблем. Запам'ятовуючи дослівно інформацію з підручника, учні відвикають думати, а тому, коли знадобиться проявити кмітливість і знайти нестандартне рішення, вони можуть просто не впоратися. Тож будь-яка гра – це пізнання, творчість, винахідливість, особлива форма активної діяльності людини, спрямована на пізнання навколишнього світу та вплив на нього.

Ігровий підхід у навчальному процесі не є визначальним способом засвоєння, узагальнення, повторення вивченого матеріалу, але він значно збагачує педагогічну практику і розширює можливості учнів. Ігри на бінарних уроках української мови та географії сприяють формуванню і неперервному розвитку цієї навички.

Список використаних джерел:

1. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям // Сухомлинський В. О. Вибрані твори: у 5-ти т. – Т.3. – К.: Рад. школа, 1977. – 670 с.

2. Химинець В. Компетентнісний підхід до професійного розвитку вчителя [Електронний ресурс] / Химинець В. – Режим доступу : <http://zakinppo.org.ua/2010-01-18-13-44-15/233-2010-08-25-07-10-49>.

Кабаненко Алла Миколаївна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
ВСП «Київський фаховий коледж
комп'ютерних технологій та економіки НАУ»,
allakab@ukr.net

ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНЕ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК МОЖЛИВІСТЬ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШОГО БАКАЛАВРА (спеціальність «Комп'ютерна інженерія»)

Анотація. *Розглядаються питання важливості професійно орієнтованого навчання в цілому, української мови зокрема в закладах фахової передвищої освіти, необхідності формування фахової компетентності майбутнього молодшого бакалавра; надаються практичні рекомендації щодо професійно орієнтованого викладання української мови на мовно-ілюстративному матеріалі спеціальності «Комп'ютерна інженерія».*

Ключові слова: *професійно орієнтоване навчання; фахова компетентність; філологічна освіта; оптимізація процесу викладання.*

Важливість вирішення проблем реформування системи фахової передвищої освіти зумовлено модернізацією її змісту, необхідністю оптимізації навчального процесу [1]. Не залишається осторонь й філологічний напрям, адже сучасний викладач української мови має справу з новим поколінням, що сформувалося в незалежній державі, для якого знання державної мови, вільне нею послуговування є життєвою необхідністю. Деякі іншими є й завдання викладача-філолога: не тільки доводити пріоритетність державної мови, як це було в недалекому минулому, скільки дати ґрунтовні мовні знання, що разом з фаховими вміннями забезпечать і становлення особистості, і професійну кар'єру молодшого бакалавра.

Викладачі загальноосвітніх, як і спеціальних дисциплін саме закладу фахової передвищої освіти, зважаючи на специфіку навчального закладу, окрім внутрішньопредметних завдань, що передбачають засвоєння знань з певного навчального предмета, мають серед пріоритетних визначити ще два напрями у своїй роботі: по-перше, формувати професійні знання майбутніх спеціалістів (незалежно від навчального предмета), по-друге, удосконалювати навички й вміння, що знадобляться надалі студентам під час здобування вже фахової вищої освіти. Здобування освіти в коледжі сьогодні – це не умовне продовження навчання за загальноосвітньою шкільною програмою, а навчання, підпорядковане саме професійним зацікавленням студентів. Тому викладачі загальноосвітніх дисциплін, а не тільки спеціальних, зважаючи на вже на здійснений професійний вибір студента, формуючи його особистісні якості, розвиваючи інтелектуальні та творчі здібності, мають ще й обов'язково вводити його в сферу майбутньої професійної діяльності незалежно від програмного змісту того чи іншого навчального предмета. Викладання й української мови має також бути зорієнтоване на формування фахової компетентності студента, створювати підґрунтя для вивчення української мови за професійним

спрямуванням. Професійно орієнтоване навчання української мови за головне визначає потреби студентів у вивченні мови з орієнтацією на особливості майбутньої професії, спеціальності [2].

Викладачеві української мови, організовуючи навчальний процес, варто акцентувати увагу на таких проблемах:

- формування в здобувачів освіти стійкого усвідомлення необхідності особистісної, інтелектуальної, творчої, а згодом професійної самореалізації;
- реалізація технологій педагогічного партнерства, в основі яких – співпраця викладача і студентів на основі дидактичного оптимізму, взаємодовіри, спільної зацікавленості в досягненні результатів навчання; викладачеві недостатньо тільки сумлінно виконувати свої службові обов'язки як філолога, необхідно знати хоча б елементарні основи тієї професії, що її здобувають майбутні фахові бакалаври, розуміти її специфіку, функціональні обов'язки системного адміністратора, програміста, фінансиста тощо; варто щоразу акцентувати на престижності та важливості обраної здобувачами освіти професії, раз у раз звертати увагу на правильність професійного вибору студентів, надавати морально-психологічну підтримку;
- постійність, систематичність педагогічних ініціатив, що передбачає гуманістичну спрямованість діяльності викладача в поєднанні з високою професійною компетентністю, знанням традиційних та новітніх навчальних технологій, зокрема технологій досягнення успіху; саме позитивно реалізовані педагогічні ініціативи сприяють самоствердженню і викладача, і здобувача освіти; виконуючи ще й роль новатора, викладач виявляє не тільки свою сучасність, соціальну обізнаність, а й є прикладом високого професіоналізму, фахової компетентності, особистісного розвитку;
- умотивованість навчальної діяльності в контексті фахового майбутнього студента має бути рушійною силою організації вивчення української в цілому, кожної конкретної теми зокрема; у контексті фахової передвищої освіти пріоритетними є соціально важливі та професійні мотиви, а також мотиви особистого престижу, мотив самореалізації, матеріальні мотиви тощо;
- - використання комп'ютерних технологій, що вже давно є не даниною моді, а необхідністю сьогодення, оптимізує, інтенсифікує навчальний процес.

Специфіка професійно орієнтованого викладання української мови, насамперед, передбачає формування в студентів фахової компетентності через здобуття нормативних мовних знань та вироблення мовленнєвих умінь зокрема й на мовно-ілюстративних матеріалах професійної тематики. Так для студентів, які навчаються за спеціальністю 123 «Комп'ютерна інженерія», під час вивчення орфографії, можна запропонувати такі завдання: 1) оберіть нормативний варіант написання поданих словосполучен; у разі відсутності

можливості правильного вибору, запропонуйте нормативний варіант: ... *Microsoft Photo*, ... *Медіапрогравач Windows*, ... *Корпорація Майкрософт*, ... мова програмування «F#» тощо; 2) поставте запропоновані іменники в родовий відмінок однини; прокоментуйте нормативність закінчень: *сервіс, файл, факс, екран, робочий стіл, дисковод, адаптер, вигляд, кошик, символ, веб-вузол, старт, рядок, список, модем, розрив, об'єкт, інтерфейс, курсор, інтернет, рисунок, динамік*; 3) уставте, де потрібно, пропущені літери чи знаки в поданих словах іншомовного походження; поясніть орфограми: *мон...тор, пр...нтер, д...сплей, ауд...т, в...ртуальний, комп...ютер, д...спе...чер, клав...атура, м...кропроцес...ор, г...габайт, інт...лект, ч..п*; 4) виправте, де потрібно, орфографічні помилки в написанні термів: *авто запуск, дисковод, чип, мікро-схема, сканнер, вебдокумент, форматований, сортування, де-фрагментація, процесор, масштаб, атребути, оновлення, пошта, видалення тексту, корректор, ескізи, вибір стовбців у таблиці, на один рівень в гору, стиснута zip-папка*.

Під час вивчення морфології також професійно орієнтованими будуть такі завдання: 1) виправте морфологічні помилки в наведеному тексті (першоджерело – Інтернет): *До найбільш важливіших обов'язків сисадмінів входять такі: він повинен знати нормативні документи вищестоящих керівників, які стосуються діяльності та використання комп&арос;ютерної техніки при обробці інформації; здійснювати підключення й заміну зовнішніх обладнань, проводити тестування засобів, приймати участь в адмініструванні локальної обчислювальної мережі організації* (Відредаговано: *До найбільш важливих обов'язків системного адміністратора входять такі: він повинен знати нормативні документи галузі, що стосуються використання комп&арос;ютерної техніки під час обробки інформації; здійснювати підключення зовнішніх обладнань і заміну їх, проводити тестування засобів, брати участь в адмініструванні локальної обчислювальної мережі організації*); 2) оберіть нормативний варіант запису числівника (Д.в.) в реченні: *Гігабайт – кратна одиниця вимірювання кількості інформації, що дорівнює 741 стандартним байтам або 1024 мегабайтам* (А семистам сорокам одному; Б сімсот сорока одному; В семистам сорока одному; Г сімсот сорок одному); 3) оберіть нормативний варіант вживання наказового способу дієслова в реченні: *Колего, навчання співробітників організації основам комп&арос;ютерної грамотності й роботі із прикладними програмними засобами* (А треба організувати; Б давай організуємо; В організуймо; Г будемо організувати); 4) оберіть рядок, у якому правильно вжито форму власної назви: *А. Доручено техніку-програмісту Заєць Петрові; Б. За відсутності інженера-системотехніка Грицака Миколи; В. Заслухати системного адміністратора Стасюк Івана; Г. Прийняти пропозицію електротехніка Шевчук Ігоря* тощо.

Доречними на заняттях є й професійно орієнтовані коментарі щодо тих чи інших мовних явищ, як-от: 1) *Зверніть увагу на унормоване написання назв сайтів та інших інтернетних сервісів: вони пишуться українською мовою, за нормами українського правопису і, звичайно ж, відмінюються, як усі українські*

слова: назви сайтів без родового слова пишемо з малої букви (*твітер, гугл*); назви сайтів з родовим словом пишемо з великої букви та в лапках (*мережа «Фейсбук», енциклопедія «Вікіпедія»*); фейсбука, ютуба, імейла (із закінченням -а, -я в родовому відмінку однини); 2) *Зверніть увагу, що англійське слово «chip», що позначає напівпровідниковий кристал з інтегральною схемою в мікропроцесорі, українською передається лише як «чип»* (за правилом дев'ятки: у загальних назвах іншомовного походження після Д, Т, З, С, Ц, Ж, Ч, Ш, Р перед наступним приголосним пишеться И, а не І); 3) За новим правописом пишемо тільки разом такі слова: *топменеджер, вебсайт, вебсторінка, преміумклас* тощо.

Саме професійно орієнтований підхід до організації вивчення української мови в закладах фахової передвищої освіти сприятиме досягненню «основної мети – формування фахівця, який володіє вміннями та навичками вільного, комунікативно виправданого користування мовними засобами в професійному спілкуванні» [1, с.3].

Отже, викладання української мови в закладах передвищої фахової освіти має здійснюватися на основі раціонального поєднання процесів формування фахової компетентності та піднесення загального рівня мовної грамотності здобувачів освіти, що можливо, насамперед, за умови оптимізації процесу професійно орієнтованого викладання, упровадження інтерактивних практичних методів навчання в цілому, створення викладачем власної методики зокрема.

Список використаних джерел:

1. <https://samoorg.com.ua/blog/2019/03/18/yak-prohodit-reformuvannya-osviti-na-mistsevomu-rivni>
2. <http://конференция.com.ua> › scientific_conference
3. Українська мова (за професійним спрямуванням): навч. посіб. для студ. ВНЗ I-III р.а./Т.М.Антонюк, Л.М.Борис, А.М.Кабаненко, О.С.Стрижаковська. – Чернівці: Друк Арт, 2015, 528с.

Кизименко Оксана Миколаївна,
учитель вищої категорії, заступник директора з НВР
Харківської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 142
Харківської міської ради Харківської області,
domanovskaia@ukr.net

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ – ВПРОВАДЖЕННЯ НЕСТАНДАРТНИХ УРОКІВ ТА ВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО БЛОГУ

Анотація. Для покращення якості знань учнів сьогодення вимагає пошуків нових шляхів навчання. Одне з головних завдань учителя – допомогти учневі навчитися самостійно здобувати знання. Кожен урок повинен сприяти розвитку інтересів учнів, набуттю ними навичок самоосвіти. Впровадження нестандартних уроків та ведення освітніх блогів учителями

підвищують інтереси учнів до знань, перетворюючи їх на активних учасників освітнього процесу.

Ключові слова: *нестандартні уроки, нестандартні форми навчання, освітній блог.*

Останнім часом знизився інтерес учнів до знань, вони стали пасивними. Запобігти цьому певною мірою можна завдяки більш широкому застосуванню нестандартних форм і методів навчання, які активізують діяльність учнів на уроках, розвиваючи їх творче мислення, уміння спілкуватися, розмірковувати і приймати рішення; підвищують інтерес до предмета та читацьку активність; сприяють формуванню та розвитку особистості, яка спроможна повноцінно реалізуватися в житті; забезпечують умови для розвитку креативної особистості; сприяють позитивній мотивації учнів до пізнавальної діяльності, потребі в самопізнанні, самореалізації та самовдосконаленні; роблять можливим оригінальний підхід до побудови структури сучасного уроку; сприяють здобуванню знань учнями самостійно; диференціюють та індивідуалізують процес навчання; стимулюють роботу з додатковою літературою [1, с. 41].

Нестандартні уроки зорієнтовані на розвиток особистості. Учні набувають знань в процесі самостійного пошуку вирішення навчальних завдань. Практика показала, що під час проведення нестандартних уроків варто використовувати метод проєктів та метод «перевернутий клас», які сприяють самовираженню, спілкуванню, залученню учнів до активної пізнавальної, дослідницької діяльності. Працюючи над розробкою і проведенням нестандартних уроків (урок-дослідження, урок-семінар, урок-диспут, урок-вікторина, урок-гра, урок-подорож, урок-екскурсія, урок-суд, урок-концерт, урок-конференція, урок-змагання тощо), обидва суб'єкти – учитель і учні – знаходять своє місце і взаємодіють на принципах партнерства. Кожен учень залучається до самостійної діяльності, усвідомлює навчальне завдання і відшукує шляхи його розв'язання. Нестандартні уроки мотивують учнів до навчання, надихають їх створювати власні проєкти, презентації, сприяють розширенню світогляду, формують ключові та предметні компетентності.

Під час проведення уроків використовують посилання на різноманітні сайти, мультимедійні матеріали (фотографії, графічну інформацію), медіа тексти (фільми, телепередачі, кліпи тощо). Учні залюбки працюють над створенням інтелект-карт, лепбуків тощо.

Значущість проведення уроків із застосуванням нестандартних форм навчання безсумнівна. Вони дають змогу в цікавій формі повторити й засвоїти матеріал, сприяють розширенню світогляду учнів, розвивають їхнє мовлення й мислення. Нестандартні уроки – найефективніший засіб для організації колективної пізнавальної діяльності в дослідній роботі школярів, який сприяє досягненню високих результатів у роботі.

Нестандартні форми навчання мають багато переваг. Вони відкидають одноманітність, посилюють інтерес до предмета, розвивають творче, продуктивне мислення, вчать культури спілкування, поліпшують міжособистісні стосунки. Проведення нестандартних уроків показало, що учні стали активними, самостійно аналізують інформацію, роблять висновки, використовують

власний досвід. Нестандартні уроки характеризуються особливою довірчою атмосферою між учасниками освітнього процесу, що створює максимально сприятливі умови для навчання. Вони пожвавлюють освітній процес, захоплюють, зацікавлюють учнів, дають змогу в цікавій формі повторити й засвоїти матеріал, сприяють розширенню світогляду учнів, розвивають їхнє мовлення й мислення, створюють атмосферу творчості та успішності, умови для самовдосконалення та самореалізації. Нестандартні уроки дають можливість виконати головну функцію педагога – навчити вчитися, створити умови для кращого засвоєння матеріалу. Вони – продуктивна форма навчання, яка, на мою думку, поступово витіснить традиційні уроки, поєднавши в собі вже набутий досвід з новими методами й прийомами [2, с. 61].

Отже, сучасний урок – плід майстерності і творчості вчителя-словесника, його професійності, ґрунтовних знань рідної мови, літератури, історії, мовознавства, народознавства, його патріотизму. Він, безумовно, відбиває ті зміни, що відбуваються в системі освіти, рівень розвитку методичної науки. Нестандартні уроки дають можливість виконати головну функцію педагога – навчити вчитися, створити умови для кращого засвоєння матеріалу. Вони – продуктивна форма навчання, яка, на мою думку, поступово витіснить традиційні уроки, поєднавши в собі вже набутий досвід з новими методами й прийомами.

Наше сьогодні та майбутнє – це життя та праця в новому цифровому суспільстві, у якому володіння ІКТ є запорукою успіху. Перед учителем регулярно постає питання: як зацікавити учнів темою, як краще пояснити матеріал, якими способами розвивати навички учнів, як зробити навчання ефективним. Раніше учні озброювалися лише системою знань, умінь і навичок, зараз – повинні бути підготовлені до життєдіяльності, здатні активно і творчо працювати, діяти, саморозвиватися. Для покращення якості знань учнів час вимагає пошуків нових шляхів навчання.

У зв'язку з розвитком системи дистанційного та змішаного навчання важливість ведення вчительських блогів збільшилася в десятки разів. Їх використання в освітній діяльності надає учасникам спілкування низку переваг та відкриває безліч цікавих можливостей, створює максимально сприятливі умови для перетворення учнів на активних суб'єктів освітнього процесу.

Блог – засіб формування іміджу педагога, своєрідний персональний бренд. Ведення блогу забезпечує активну освіту й самоосвіту вчителя, спілкування із батьками та колегами. Це сучасна платформа для популяризації дитячих досягнень та результатів власної професійної діяльності. Спілкування між учасниками освітнього процесу необхідне для успіху під час очного, дистанційного чи змішаного навчання.

Під час дистанційного та змішаного навчання блог, безперечно, може стати надійним помічником. Він формує та підвищує інформаційно-комунікативні компетентності вчителя й учнів, адже він виконує безліч функцій: дидактичну, загальнокультурну, соціальну, науково-методичну тощо.

За допомогою блогів освітяни підвищують інформаційно-комунікативну компетентність, оволодівають відповідними вміннями й навичками

використання нового освітнього середовища. Враховуючи великий інтерес учнів до мережі Інтернет, використання блога є додатковим стимулом до вивчення предмету. Можливість використання мультимедійних засобів (навчальних презентацій, відео з мови та літератури), гіпермедійних засобів (посилання на інші онлайн-ресурси) і мережної взаємодії учасників освітнього процесу розширило творчий потенціал учнів.

Список використаних джерел:

1. Кизименко О.М. Нестандартні уроки української літератури // Моделі життєтворчості у сучасних соціокультурних контекстах: матеріали доповідей вузівської науково-теоретичної конференції для студентів, аспірантів, учителів шкіл, викладачів, 11-12 грудня 2018 р. Х.: ХНПУ, 2018. С. 41.

2. Кизименко О.М. Нестандартні уроки української літератури // Українська мова та література. 2018. № 11-12. С. 61–89.

3. Перфілова Н.С. Нестандартні уроки української мови і літератури. Х.: Вид. група «Основа», 2017. 141 с.

4. <http://oksanakuzumenko.blogspot.com/>

Кисла О.М., Шостка М.М.,
викладачі циклової комісії
соціально-гуманітарних дисциплін
ВСП «Ніжинський фаховий коледж НУБіП України»,
natcnubip@nubip.edu.ua

МОВНІ ЗАСОБИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНИХ МЕДІАВІЙН

Анотація. *У війнах як XX, так і XXI століття велику роль відіграє чинник інформаційно-психологічного впливу. З настанням епохи розвинених технологій, війни стало можливо вести взагалі без застосування зброї, використовуючи медіа та інтернет для досягнення політичних, економічних та інших цілей. У статті охарактеризовано мовні засоби, які використовуються для ведення інформаційних війн.*

Ключові слова: *медіа, інформаційні війни, маніпулювання, евфемізм, дисфемізм, метафора, прийом розмивання, неологізм.*

Починаючи від Першої Світової війни, супротивники намагалися деморалізувати армії одне одного, застосовуючи друковану продукцію – листівки, газети, а також радіо та гучномовці.

Основним змістом поширюваної шляхом закидання листівок на ворожу територію та трансльованої через радіо інформації було переконування ворога в безнадійності подальшого опору, у зраді з боку союзників, нагадування про сім'ярою, яка чекає вдома на солдата, переконування в тому, що ворог ніби то не несе окупацію, а лише мир, процвітання й порядок, що він, ворог, насправді воює проти «нтинародної влади», а не проти населення опонуючої країни.

З настанням ери інформаційних технологій, епохи відкритого суспільства й глобального ринку, державам стало можливо добиватися своїх корисливих цілей і без зброї. Для цього достатньо було лише мати потужні медіа, знати мови

та вміти так маніпулювати свідомістю людей, щоб ті повірили в те, що їм нав'язується.

У сучасній літературі термін «маніпулювання» вживається на позначення вміння керувати поведінкою людини за допомогою цілеспрямованого впливу на суспільну психологію, свідомість та інстинкти людини; ідеологічна дія для зміни поведінки людей їх життєвих позицій.

Мовне ж маніпулювання – це відбір і використання засобів мови з метою прихованої дії на адресата, тобто певний мовленнєвий вплив.

Існує велика кількість прийомів, пов'язаних зі значеннями мовних виразів, які застосовують для того, щоб подати певну інформацію про реальні події у вигідному світлі відповідно до інтересів певної людини, соціальної або політичної групи.

У сучасних ЗМІ часто вживаним є прийом плавної зміни смислового значення виразу, який реалізується за допомогою застосування евфемізмів та дисфемізмів. Внутрішньомовною причиною появи й існування евфемізмів та дисфемізмів є надання переваги використанню експресивно-виразних одиниць замість нейтральних, які можуть повніше і точніше виразити ставлення мовця до висловлюваного. У мові ЗМІ евфемізми мають найбільший маніпулятивний вплив з огляду на різноманітні можливості впливу на свідомість адресата. Цьому можуть слугувати такі приклади: «знешкодити» – «вбити», «АТО (антитерористична операція)» – «війна». Крім евфемізмів, у медіа-текстах також вживаються дисфемізми або пейоративні вирази для позначення поняття, яке містить негативну оцінку явища. Це стосується, насамперед, мовлення російських телевізійних каналів, які інтерпретують явища української дійсності та маніпулюють свідомістю аудиторії за допомогою мовних виразів: патріотизм як фашизм, націоналістичний як шовіністичний, АТО – «карательная операция», терористи – «ополченцы», Майдан – «государственный переворот», військова підтримка Росії терористів – «гражданская война в Украине» тощо.

Серед інших мовних прийомів вживається прийом розмивання смислового значення виразу для створення переконливості ідеологічного тексту. Він реалізується за допомогою застосування «лозунгових слів», що являють собою ідеологічно, соціально чи політично значимі тексти, оформлені як короткі оціночні вирази, метою яких є зміна поведінки чи цінностей адресата. У ЗМІ політики часто торкаються тем, які є актуальними, обумовлені очікуваннями цільової аудиторії, та використовують ті слова, які є «особливими» для аудиторії: «перезавантаження влади», «жити по-новому», «децентралізація влади», «європейські стандарти», «суспільство заможних людей», «національна ідея» тощо.

Гра зі словами, розширення сполучуваності слів також можуть впливати на суспільну свідомість. Ці мовні явища у російських ЗМІ мають вигляд іронічного «обігрування» назви Україна: «самостийная», «незалежная» Україна: «В сложившейся ситуации «самостийная» Украина – и повод, и средство, «передовая» войны Глобализма с Россией». «Ныне Украина чуть ли не последний рубеж мира по-американски...».

Також у російських та проросійських засобах масової інформації використовувалися та використовуються неологізми, які мають на меті принизити, образити українця, у них відображається ворожість та агресивність сприйняття частиною росіян українців: «майдауни», «майдануті», «карателі», «жидобандерівці», «правосеки», «націонал-зрадники», «хунта», «фашистські молодчики», «укропи». Однак відбулася ще одна мовна метаморфоза: термін «укроп» під варіантом розшифрування «український опір» набув широкої популярності та позитивного змісту в українському розумінні, тобто в українському мовному просторі евфемілізувався. Присутнє й таке явище: архаїзм «Новороссия» за допомогою псевдоісторичної міфотворчості стало неологізмом у проросійських ЗМІ: «Новороссия обратилась в ООН с просьбой признать ее суверенитет».

Одним із засобів ефективності впливу та основною умовою пропаганди є повторення. Воно надає ствердженням ваги додаткового переконання й перетворює їх на нав'язливі ідеї. У той же час повторення буде бар'єр проти будь-якого іншого ствердження та не дозволяє роздумувати. Повторення надає словам зрозумілості та очевидності, змушує прийняти інформацію в цілому. Як нав'язлива ідея, повторення стає бар'єром проти інших думок і всього того, що відрізняється.

У текстах мас-медіа велику роль відіграють метафори, які є не тільки популярними та продуктивними засобами мовної виразності, а й одним із тактичних прийомів прихованої маніпуляції. Із заголовків російських інтернет-видань щодо подій в Україні: «Украинская армия – это 123 иностранный натовский легион», «Мы боимся, что Украина скатится в неонацизм» (В. Путін), «Украина – страна мародеров» (В. Жириновский), «Внешняя политика США – абсолютное зло для Европы». Президент РФ Володимир Путін, виступаючи на прес-конференції 18 грудня 2014 р., використовує розлогу метафору та алегорію про ведмедика-ведмедя як образ сучасної Росії, підводячи таким чином підсумки та завдання політики Кремля щодо України та усієї світової спільноти: «Может быть, мишке нашему надо посидеть спокойненько, не гонять поросят и подсвинков по тайге, а питаться ягодками, медком? Может быть, его в покое оставят?! Не оставят, потому что будут всегда стремиться к тому, чтобы посадить его на цепь. А как только удастся посадить на цепь, вырвут и зубы, и когти. Как только, не дай Бог, это произойдет, и мишка не нужен, так тайгу будут сразу прибирать». Тобто, політична метафора завдяки засобам виразності і творенню певного художнього образу здатна впливати на асоціативне мислення адресата та є потужним прийомом переконання.

Серед інших лексичних засобів, що активно застосовуються задля маніпулятивного впливу, вживаються багатозначні слова, безпосереднє значення яких інколи важко зрозуміти в контексті, омоніми, okazіоналізми.

Отже, лексичний інвентар мовленнєвого маніпулювання утворюють евфемізми, дисфемізми, «лозунгові слова», наявна метафоризація, нові реалії життя доповнили лексикон українців новими словами, поняттями, назвами та лексичними символами, які кардинально змінили життя сучасної України.

Список використаних джерел:

1. Варій М.Й. Специфічні форми і методи впливу на електорат // Політико-психологічні передвиборчі та виборчі технології: навч. посіб. – Київ. – Ельга, Ніка-Центр. – 2003.– 400с.

Клименко Юлія Володимирівна,
студентка філологічного факультету
Національного університету
«Чернігівський колегіум» ім. Т.Г.Шевченка,
julia.klymenko.2001.51@gmail.com
Науковий керівник – Сазонова О.В.

ПОЕТИКАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ РОМАНУ ВОЛОДИМИРА ЛИСА «СТОЛІТТЯ ЯКОВА»

Анотація. Роман Володимира Лиса «Століття Якова» є багатограним, тому можливо характеризувати в багатьох аспектах. У своїй роботі ми зупинимося на аналізі поетичних засобів, використаних в творі нової української літератури 21 століття, щоб збагнути, які з них превалюють у постмодерному красному письменстві.

Ключові слова: *поетика, епітети, метафори, художні засоби, образи, психологізація.*

Термін «поетика» не має чітко визначення, незважаючи на значну кількість спроб визначити його зміст: «поетика є наукою, що вивчає поезію як мистецтво» [2, с.15]; «поетика – наука про побудову літературного твору і систему естетичних засобів, що в ньому використовуються» [4, с. 535]; «поетика повинна бути естетикою словесної художньої творчості» [1, с. 4]. Отже, поетика традиційно вживається у двох значеннях: і як наука про словесну художню творчість, і як система творчих принципів окремого автора, особливості побудови творів літератури. Б. Храпченко вважає, що поетика вивчає «способи і засоби художнього втілення, образного розкриття життя» [5, с.399]. Це визначення акцентує головні смисли поняття «поетика» – художність та художню форму як результат єдності зі змістом.

Значну роль відіграють художні засоби, образи, символи для розкриття головних образів (їхніх переживань, психологізмі і філософії думок, цінностей) та сюжету твору.

В основі сюжету роману «Століття Якова» – спогади про життя Якова Мехи, звичайного селянина з Полісся, подані в сукупності із подіями незадовго до його столітнього ювілею. Твір насичений художніми засобами, які характеризують колорит українського села Загоряни та їх жителів. У романі чітко окреслена портретна характеристика героїв із використанням епітетів та метафор. Наприклад, Олена «худа, невисока, як трясця», «руки-патички», «сявка-приблуда»; Тиміш Вергун «мав виразні темно-горіхові очі», «з багатої сім'ї, вродливий, доладний, на три роки старший за Уляну»; Яків Мех. «удатний парубок: високий не те, щоб вельми, али вищий за багатьох ровесників, худий,

али міцний, лице...якби молоком щодень вмиване, руки довгі й жилаві, смішок у сірих очах з блиском і завзятістю»; Уляна «як вишенька молоденька і ялинка водночас», «очі проволокою-туманцем зтянуті, пропікали наскрізь» тощо.

Твір насичений просторіччями, жаргонізмами, сленгами героїв (одвірок – дверна рама, ружже – рушниця, здоровля– здоров'я, дохтурка – лікарка, політок – підліток...) Через увесь роман простежуємо числівник «сто», «сто разів», «сто соловейків», «Скільки тобі літ, що ти така мудра? Сто?» [3]. З початку твору натрапляємо на порівняння головного героя Якова з котом, схарактеризованого епітетами «старий, облуплений». Кіт втілює образ кота-вуркота, і одразу згадується дитинство, я якому мама співала колискову, постають приємні та щемливі почуття. Порівняння спостерігаємо і надалі, «дитина як маленький росток», «місяць...як крипа без весел», «мати кричала, мовби він (Яків) вже когось убив чи ціпився в неї саму», «натовп мов одна велетенська хвиля», «зазирає в очі, ніби в колодязь бездонний», «У Яшка заблищали очі, як у шкідного кота» тощо. Левову частину займають епітети («місяць жовтий і байдужий», «рушниця холодна й усміхнена», «запучений порослий бур'яном сад», «медові ночі», «сороміцьке кохання», «кінь воронний, гордий, пишний», «дивний широкий світ», «землячок щасливий і усміхнений»)

Перед нами постають день, рік і ціле життя «як колесо яке побіжить назад». Образ маку як зведеницю Якова Меха з Альоною. Спостерігаємо зосередження автора на сакральному, церковному (Покрова, трійця музикантів, Трійця...).

У творі головний герой Яків схильний до самоаналізу та роздумів над тим, що з ним відбувається. Тому яскраво виражені саме внутрішні засоби психологізації, втілені через монологи Якова або ж слова оповідача, який переповідає думки головного героя, що розкривають його почуття та ставлення до ситуації, у якій він діє, або ж до іншого персонажа. І найпопулярнішими серед цих засобів є риторичні питання, роздумуючи над якими, Яків часто знаходить відповідь сам: «Нема їх, нікого нема, – думає Яків. – Їден я остався. Ольга є, али дочка. А чого я остався? Бо так вгодно Богові. А чого вгодно?.. Ет, старий, про що думаєш? Про що думаєш, старий...» [3, с. 9].

Описуючи психологічний стан персонажів, автор не менш активно використовує інший стилістичний засіб – метафору, яка додає тексту експресії, нових відтінків, допомагаючи реципієнту відтворити в уяві яскраву картину морального стану героїв: «І полотніє [Яків]. Але гнів з голови витісняє якась тепла хвиля» [3, с. 12]. Також наявні такі метафори: «приходить біль в голові і втома», «серпень з вереснем стискають один одному правиці», «серце плаче» тощо.

Отже, спостерігаємо значну кількість художніх тропів, образів у романі. Розуміємо, що маємо перед собою літературно і мовно багатий текст. Розкривши деякі засоби сприймаємо роман глибинніше, і наголошуємо на важливості звертати увагу на поетичні особливості. Особливо на уроках української літератури вчителів необхідно звертати увагу на деталі в тексті, аби учень краще запам'ятав текст, зрозумів сюжет твору і відчув емоції героїв.

Список використаних джерел:

1. Бахтин М. М. Литературно-критические статьи. Москва, 1986. 543 с.
2. Жирмунский В. М. Теория литературы. Поэтика. Стилистика. Ленинград, 1977. 408 с.
3. Лис В. Століття Якова. Харків, 2012. 240 с.
4. Литературный энциклопедический словарь. Под общ. ред. В. М. Кожевникова, П. А. Николаева. Москва, 1987. 750 с.
5. Храпченко М. Б. Художественное творчество, действительность, человек. Москва, 1982. 477 с.

Козаченко Галина Вікторівна,

кандидат педагогічних наук, «викладач-методист»,
kozachenko.halyna@pharm.zt.ua

Суворова Людмила Костянтинівна, кандидат
філологічних наук,
викладач вищої кваліфікаційної категорії,
suvorova.lyudmyla@pharm.zt.ua

Музичук Валентина Валеріївна, кандидат
філологічних наук, викладач вищої кваліфікаційної
категорії,
muzychuk.valentyna@pharm.zt.ua

Житомирського базового фармацевтичного
фахового коледжу Житомирської обласної ради

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ (В. СТЕФАНІК «КАМІННИЙ ХРЕСТ»)

Анотація. У статті презентовано механізм розвитку критичного мислення студентів на заняттях з української літератури через різні інноваційні форми роботи. На прикладі вивчення творчості В. Стефаніка відзначено ефективність використання прийомів «рольового перевтілення», ситуативного моделювання, ігрових технологій, різних підходів щодо інтерпретації художнього тексту, проєктних завдань, рефлексії.

Ключові слова: критичне мислення, комунікативна компетентність, ігрові технології, рефлексія, ситуативне моделювання.

Невід'ємною складовою навчального процесу здобувачів освіти є спрямованість на подальший розвиток професійних якостей, серед яких особливе місце займає формування комунікативної компетентності як складової комунікативного досвіду, що, в свою чергу, продукує розвиток креативних здібностей та спонукає до самореалізації фахівців, активізує їхні пізнавальні інтереси, впливає на формування професійної майстерності та конкурентоспроможності на сучасному ринку праці. Такі якості здатні сформуватися за умови розвитку критичного мислення як «вмілого відповідального мислення, що дозволяє людині формулювати надійні вірогідні судження» [1, с. 17]. Ідеї щодо розвитку та важливості критичного мислення

набули посиленої уваги саме в американській освіті: А. Кроуфорд, В. Саул, С. Метьюз, Д. Макінстер, Д. Стіл, Р. Стернберг; в Україні варто відзначити напрацювання О. Павлової, В. Буряк, К. Баханового, Л. Ларічевої.

Варто наголосити, що акцент на актуалізації у викладацькій роботі принципів розвитку критичного мислення уже з перших років навчання студентів забезпечує зміцнення платформи комунікативних навичок, без використання яких не обійтися у процесі вивчення інших дисциплін. Через відсутню на сьогодні зацікавленість молоді до процесу прочитання художніх текстів важливо показати значущість самого механізму читання, розуміння його важливості для повсякденного буття, аби студент навчився робити власні висновки на основі здобутої інформації, отриманої у процесі споживання літературної творчості. Виклики сьогодення уже не вичерпуються банальним опрацюванням біографії, прочитанням та переказуванням змісту твору. Викладач літератури має переконати студента у тому, що процес читання забезпечує неприривність мислення, збагачення словникового запасу, навчає виділяти ключове та аналізувати, ставити себе на місце персонажа, аби вміти приймати рішення чи робити певні висновки; класифікувати отриману інформацію, якою на сьогодні перенасичено буттєвий простір; бачити різні аспекти і погляди на одне й те ж явище чи ситуацію.

Мета нашого дослідження полягає у демонстрації практичного застосування механізмів критичного мислення у студентів коледжу на занятті із української літератури на прикладі вивчення творчості В. Стефаника.

Технологія критичного мислення використовується, як правило, при вивченні біографічних відомостей письменника. Така практика дозволяє студентам не просто компілятивно передавати інформацію, а передбачає виконання роботи щодо самостійного аналізу шляхом заповнення відповідних біографічних схем, таблиць тощо.

Також, критичне мислення можна розвивати за допомогою технологій «рольового перевтілення» та ситуативного моделювання, що дає змогу студенту більш детально вивчити епоху, у якій жив письменник, і водночас зсунути хронологічні межі – «перекинути» митця в нашу епоху, але з урахуванням тих цінностей, якими він наділений. Наприклад, викладач пропонує здобувачу освіти «приміряти» роль персонажа або автора і розв'язати репрезентовану у творі проблемну ситуацію. Скажімо, при вивченні новели «Новина» В. Стефаника студент моделює ситуацію, у якій мав би реальну можливість поставити питання головному героєві – Грицеві Летючому (образ цього героя може змоделювати інший студент): що стало причиною скоєння Вами убивства власної дитини? Чи не намагалися Ви продумати інші шляхи уникнення цієї трагічної ситуації?

Технологія різноаспектної інтерпретації художнього тексту – ще один із видів діяльності, що передбачає розвиток критичного мислення через використання різних об'єктивів прочитання (маються на увазі різні механізми інтерпретації текстів: біографічний, історичний, психоаналітичний, міфологічний).

Розвиток критичного мислення вдало забезпечується використанням ігрових технологій. Такий формат роботи розбавляє теоретичну складову

заняття, допомагає студенту «переключитися», частково «відпочити у роботі», сприяє активізації мотиваційної складової. Вивчення творчості В. Стефаніка можна виразити через ігрову техніку-драматизацію (розігрування епізоду твору); принцип поліфонії (інтерпретація життєвої драми персонажа на основі власного досвіду); соціоігрових елементів (особливо при вивченні теми еміграції у новелі «Камінний хрест», де суспільно-економічні процеси були рушієм дій та вчинків героїв); гру «Так чи не так» (вибір правильного твердження), «Відгадай епізод» (віднаходження відповідностей – момент твору/ілюстрація), фішбоун, асоціативне гроно тощо.

Важливо також використовувати проектні технології, що залучатимуть студентів до самостійного пошуку, розвитку їх творчих здібностей. Проект передбачає розробку структури, плану дій, кроків, написання письмового звіту як результату творчої роботи. Такі речі готують студентів до участі в різноманітних конкурсах, олімпіадах, вікторинах, творчих проектах вищого рівня. Викладач може стимулювати студента до такого виду діяльності шляхом пропозиції запитань типу: на які питання ми не могли знайти відповіді? У чому полягає таємниця певного періоду творчості митця? Які шляхи прочитання художнього твору ви могли б запропонувати?

Заняття з літератури варто завершити технологією психологічної рефлексії. Як правило, рефлексія передбачає емоційне розвантаження та підведення підсумків заняття, де студенти мають узагальнити отриману інформацію. Але, на нашу думку, тут слід зробити акцент саме на емоційному розвантаженні, де здобувачам освіти може бути запропоновано новий вид діяльності і водночас можливість осмислення себе і своїх здібностей. Скажімо, при вивченні новели В. Стефаніка «Камінний хрест», доцільно завершити обговоренням проблеми збереження традицій українського народу, скажімо, майстрування дідуха, приготування куті (це можна зробити вдома і влаштувати конкурс-дегустацію в аудиторії). Такий механізм не лише глибше знайомить студента із автором, а й дає змогу поринути у світ нової епохи, її культурних цінностей, побуту і водночас активізувати себе в новому виді діяльності. Рефлексія є не лише способом психологічного розвантаження, а й індикатором культури, у якій жив автор/герой.

Отже, розвиток критичного мислення є вкрай важливим видом діяльності, що забезпечує не лише набуття студентом знань, а й готує його до більш складних, творчих видів діяльності та сприяє ефективному набуттю професійних фахових компетентностей.

Список використаних джерел:

1. Ліпман М. Чим може бути критичне мислення. Вісник програм шкільних обмінів. 2006. № 27. С.17–23.
2. Павлова, О. Л., Ларічева, Л. В. Методика розвитку критичного мислення у вищій школі. Проблеми сучасної освіти, 2020. № 10, 2020. С. 133–138. URL: <https://periodicals.karazin.ua/issuesedu/article/view/16086>. (Дата звернення 26.01.2021).

3. Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д. Технології розвитку критичного мислення учнів / Наук. ред., передм. О. Пометун. К.: «Плеяда», 2006. 220 с.

Концевич Ігор Васильович,
викладач першої категорії
Дніпровського політехнічного коледжу
Дніпропетровської обласної ради,
dpk1930@ukr.net

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ЗНО З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ: ФОРМИ, МЕТОДИ, ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД

Анотація. У своїй практичній діяльності викладачі української мови та літератури Дніпровського політехнічного коледжу сформували власну систему підготовки студентів до ЗНО та використовують такі форми й методи роботи, які сприяють якісному рівню формування практичних умінь та навичок здобувачів освіти, зокрема: технології особистісно орієнтованого навчання, технології тестових завдань, принцип педагогічний процесу «від теорії до практики», використання медіа-, Інтернет-ресурсів.

Процес проведення занять з української мови та літератури в ДПК передбачає інтеграцію та специфіку поєднання новітніх педагогічних технологій та методик, орієнтованих на формування творчої особистості здобувача освіти з елементами традиційних форм і методів.

Ключові слова: система роботи при підготовці до ЗНО, технології особистісно орієнтованого навчання, технології тестових завдань, методичний порадище для підготовки до ЗНО, принцип «від теорії до практики».

Зовнішнє незалежне оцінювання вже досить тривалий час є невід'ємною складовою сучасної системи загальної освіти, об'єктивним показником оцінювання ефективності організації педагогом освітнього процесу під час систематизації та узагальнення знань, умінь, навичок здобувачів освіти. Зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО) – одна з найпоширеніших у світі та ефективних систем оцінювання освітніх досягнень здобувачів освіти, яка дозволяє провести як підсумкову атестацію, так і відбір до вищих навчальних закладів.

Сучасні процеси реформування та модернізації системи освіти визначають, що зовнішнє незалежне оцінювання з української мови (української мови та літератури) є обов'язковим для всіх здобувачів освіти закладів фахової передвищої освіти (коледжів), які завершують здобуття повної загальної середньої освіти.

Використання педагогами сучасних освітніх форм та методів, інноваційних технологій при підготовці до ЗНО стали невід'ємною складовою освітнього процесу. Природним є і той факт, що кожен викладач почав формувати та створювати власні інструментарії з надання високого рівня знань студентам, яких готує до складання зовнішнього незалежного оцінювання.

Практичний досвід викладачів української мови та літератури Дніпровського політехнічного коледжу щодо підготовки здобувачів освіти до ЗНО засвідчує, що в закладі сформовано певну систему роботи в цьому напрямку, а саме:

- у кожному предметному кабінеті (української мови та літератури) оформлені куточки із ЗНО;
- у процесі проведення занять з української мови та літератури використовуються технології тестових завдань як під час вивчення нового матеріалу, так і під час перевірки знань (тестові завдання різної форми (гугл-тести під час онлайн-занять) для поетапного контролю, тематичні та підсумкові тестові завдання); для закріплення нового матеріалу (індивідуальні й групові тестові вправи); як домашнє завдання (тестові завдання для самоконтролю);
- під час проведення контрольних та самостійних робіт використовуються матеріали зовнішнього незалежного оцінювання минулих років з коментуванням детального аналізу, корекції помилок, задля створення методичних рекомендацій щодо роботи над помилками;
- проводиться ознайомлення здобувачів освіти із структурою тестів, творчими роботами, методикою та критеріями оцінювання сертифікаційних робіт, пробним ЗНО на групових та індивідуальних заняттях;
- систематично здійснюється робота по самовдосконаленню з питань тестових технологій, систем та за напрямом специфіки завдань ЗНО з навчальних предметів;
- для підготовки до ЗНО використовуються аудиторні заняття та позааудиторний час (групові та індивідуальні консультації);
- реалізується ініціатива проведення тематичних групових годин, батьківських зборів з метою ознайомлення відповідних учасників освітнього процесу з особливостями ЗНО;
- здійснюється певна виховна робота на підвищення мотивації здобувачів освіти до складання ними ЗНО, проводиться профорієнтаційна робота із залученням до виховних заходів, представників закладів вищої освіти.

Для успішної підготовки здобувачів освіти до зовнішнього незалежного оцінювання викладачі підбирають комплект навчальних засобів: навчальні програми з предмета, «Інформаційні матеріали» підготовлені Українським центром оцінювання якості освіти, підручники з предмета, довідники, збірники тестових завдань та інші посібники. При підготовці до ЗНО використовуються

тільки ті підручники, посібники та збірники, які рекомендовані МОН України та УЦОЯО.

Викладачами української мови та літератури розроблено методичний poradnik для здобувачів освіти щодо підготовки до ЗНО, у якому чітко визначено покрокову організаційну роботу із самостійної підготовки, зокрема:

- правильний розподіл часу на період підготовки до ЗНО;
- підготувати місце для занять;
- скласти план занять;
- готуватися (вчити один предмет) систематично, а не час від часу;
- чергувати заняття і відпочинок (по 10 хвилин);
- після повторення теоретичного матеріалу постійно вирішувати тести;
- використовувати картки (подрібнюючи інформацію і записуючи її на картки, з метою кращого запам'ятовування матеріалу);
- користуватися книжками для підготовки до ЗНО (підручниками, посібниками, художньою літературою, аудіокнигами);
- використовувати під час підготовки асоціації.

Викладачами-філологами розроблено загальні методичні поради з підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання за окремими предметами.

ЗНО з української мови

Необхідно повторити матеріал, який ви (здобувачі освіти) вивчили за час перебування у школі з 5-го по 9-й класи: фонетика, орфографія морфологія, синтаксис. Усі правила важливо відпрацювати практично.

Обов'язково знати з української мови, що:

- починати повторювати теоретичний матеріал із розділу фонетики, зокрема, згадати про наголоси та як рахувати звуки в словах;
- згадати морфологічні та граматичні категорії частин мови в розділі морфологія;
- особливу увагу приділити синтаксису, якому присвячена велика частина завдань у тестах: побудова речень – далеко не найпростіша тема, тому тут потрібно багато практики;
- готуватися до тестів із мови за принципом «від теорії до практики»: спочатку повторити правила, потім виконати тренувальні тести, а якщо тема складна – розгорнуті вправи з практичним виконанням онлайн-тестів (на сайті <https://zno.osvita.ua> > ukrainian);
- також не забувати читати, практикувати аналіз тексту, тренуватися в написанні розгорнутої письмової відповіді – адже, крім тестів, на здобувача освіти чекає завдання з написання власного висловлення. До речі, краще, якщо ці письмові роботи зможе оцінити викладач.

ЗНО з української літератури

Необхідно перечитати та навчитися орієнтуватися у великій кількості тем та творів, починаючи з фольклору й завершуючи сучасними творами (5-й – 11-й клас).

План дій здобувача освіти з української літератури:

- прочитати всі програмні твори. Якщо ви щось упустили з програми, то починайте надолужувати згаяне: читайте та конспектуйте від руки, аби краще запам'ятати сюжет та персонажів;
- а якщо ви пізно почали готуватися, не встигаєте прочитати все, то вам допоможуть стислі тексти (знайти скорочені версії та перекази творів, аудіокниги, буктрейлери програми ЗНО можна в Інтернеті);
- також можна обговорювати кожен прочитану книгу. Для цього, до речі, ідеально підійдуть онлайн-заняття з підготовки до ЗНО, які значно полегшують процес засвоєння навчального матеріалу;
- найголовніше, що необхідно запам'ятати про прочитані твори, – це жанрова специфіка, імена та характеристика персонажів. Також важливо знати знакові дати, періоди та персоналії історії української літератури;
- радимо дивитися екранізації програмних творів – це допоможе краще запам'ятати сюжет та характерні особливості головних героїв;
- неодмінно запам'ятати визначення з теорії літератури: вид, рід, жанр твору; літературний герой, художній образ; тема, ідея твору; художні засоби та тропи; рима, способи римування; літературні напрями та стилі.

Першочергову роль при підготовці здобувачів освіти до засвоєння програми ЗНО відіграє майстерне вміння викладачів використовувати в освітньому процесі технології особистісно орієнтованого підходу в оволодінні теоретичним матеріалом та набутті практичних умінь і навичок з української мови та літератури студентами. Дієвість вищезазначеної системи роботи педагогів-філологів Дніпровського політехнічного коледжу сприяє якісній підготовці здобувачів освіти до складання зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та літератури.

Список використаних джерел:

1. Авраменко О. М., Блажко М. Б. Українська мова та література: довідник. Завдання в тестовій формі. І частина. Київ: Грамота, 2014. 552 с.
2. Авраменко О. М., Тищенко О.М. Українська мова: правопис у таблицях, тестові завдання: навчальний посібник для підготовки до ДПА та ЗНО. Київ: Книголов, 2020. 199 с.
3. Канчура О. Мовно-мовленнєва підготовка учнів старшої школи до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови.
4. Методичний пошук: викладацько-студентські наукові роботи з питань методики викладання мови і літератури. Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І.Франка. 2014. Випуск дванадцятий. Частина II. 17 с.

Котелевська Любов Дмитрівна,
викладачка української мови та літератури,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
Красноградського педагогічного фахового коледжу
Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
metod_kk@ukr.net

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ШЛЯХ ДО ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

***Анотація.** Визначено значення інновацій в освіті, розкрито сутність предметної мовно-літературної компетентності, визначено інноваційні технології, які сприяють формуванню фахових компетентностей.*

Ключові слова: *інновації, компетентності, мовно-літературна компетентність, інноваційні технології.*

Інновації в освіті – це результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень педагогічних проблем, процес удосконалення теорії і практики освіти. Інновації в освіті великою мірою пов'язані із економічними та суспільно-політичними змінами у житті країни. На сьогодні технологічний підхід у педагогіці є пріоритетним. До інноваційних технологій належать: особистісно зорієнтоване навчання, проєктні, інформаційні, інтерактивні технології, технології дистанційного навчання [1]. Головним виміром якості функціонування освітньої системи має бути здатність здобувачів освіти до самовдосконалення, адекватного реагування на зміни, особливо в період технологічних змін. Освіта має бути націлена на розв'язання проблем нового століття, розвиток компетентності здобувачів освіти, формування у них нових способів мислення і діяльності. Цій темі присвячено дослідження І. Дичківської, М. Пентилюк, Л. Пироженко, А. Піхоти, О. Пометун, Г. Самохіної, І. Хом'яка, А. Ярошенко, у яких описано теоретичні засади інноваційних методів, їх класифікації та результативність використання. О. Пометун зауважує, що «інновація означає перетворення, новизну, трансформацію; нововведення передбачає залучення чогось справді нового. Інновації самі не народжуються, вони виникають як результат наукових пошуків, спроб, досліджень, передового педагогічного досвіду та експериментів» [3, с.8].

Сучасна мовна та літературна освіта зорієнтована на компетентнісну модель, збільшує її результативний компонент, визначає переміщення акцентів з накопичення мовних чи літературних знань на цілеспрямований розвиток мовної і літературної компетентності як інтегрованої якості особистості.

Освітня діяльність на заняттях української мови та літератури покликана не просто дати здобувачеві освіти необхідну суму знань, умінь і навичок, а сформуванню в нього предметну компетентність в сукупності всіх складових: особистісної, діяльнісної, когнітивної, мовленнєвої, лінгвістичної, літературознавчої, соціокультурної. Важливим аспектом формування

предметної мовно-літературної компетентності здобувачів освіти є створення інноваційного середовища, яке визначає індивідуальний вектор освітнього процесу, створює позитивну мотивацію в процесі освітньої діяльності, сприяє реалізації основних принципів креативної освіти: професійного, технологічного, соціально-психологічного, навчально-виховного.

Використання інноваційних технологій на заняттях української мови сприяє розвитку пізнавальної та пошукової діяльності суб'єктів освітньої діяльності, з'являються нові можливості для розвитку гармонійної індивідуальності. Мультимедійні технології, проектна діяльність, комп'ютерні презентації формують інформаційну компетентність здобувачів освіти (знаходять, обробляють інформацію), комунікативну компетентність (висловлюють власні судження, аналізують, роблять висновки), соціальну компетентність (вчаться співпрацювати) [2].

В освітньому процесі особливе місце займає впровадження інноваційних технологій саме у традиційні заняття з української літератури. Використання презентацій, аудіотекстів, інтерактивних дошок, звукових ілюстрацій, віртуальних екскурсій – завжди було запорукою успішного заняття. І саме інноваційний метод мультимедійного супроводу допомагає учасникам освітнього процесу успішно засвоювати навчальну тему. За допомогою документальних, художніх відеоматеріалів викладач має змогу перенести образи зі сторінок літературних творів на екран. Поєднання інноваційних методів та традиційний підхід до вивчення художнього твору вчить здобувачів освіти розуміти різницю між поглядом автора та режисера, розвиває мультимедійну грамотність та критичне мислення, дає можливість протиставляти та критично аналізувати художній твір та фільм. Перевагами заняття з використанням мультимедійних інформаційних технологій є зацікавленість здобувачів освіти та продуктивне сприйняття програмового матеріалу, а також заощадження навчального часу під час заняття для вивчення, закріплення та повторення навчального матеріалу. На заняттях формуються емоційно-ціннісна, літературознавча, компаративна компетенції особистості [1].

Використання інноваційних технологій дозволяє підвищити мотивацію здобувачів освіти, професійно-практичну спрямованість занять, досягти більш гарантованих результатів у процесі формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Компетентний фахівець не лише володіє певними знаннями, уміннями і навичками, необхідними для професійної діяльності, а й реалізує їх у своїй діяльності.

Список використаних джерел:

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
2. Максимчук Г., Хом'як І. Інтерактивні методи навчання української мови. Дивослово 2012.– № 8. С. 18–21.
3. Пометун О. І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ : А.С.К., 2004. 192 с.

Кравець Олександра Василівна,
викладач вищої категорії, старший викладач
ВСП «Фаховий коледж електрифікації
дніпровського державного аграрно-економічного університету»
Дніпропетровської обласної ради,
keddaeu@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

***Анотація.** Актуальність статті в тому, що дистанційне навчання дає можливість впровадити новітні інформаційно-комунікативні технології в процесі навчання в умовах дистанційної освіти.*

***Ключові слова:** інтерактивні технології, дистанційне навчання, українська мова та література.*

Дистанційне навчання – це сучасна організація освітнього процесу, що ґрунтується на використанні не тільки традиційних методів навчання, а і на нових інформаційних технологіях, принципах самостійного навчання. Такий тип навчання в освітньому процесі дає змогу впроваджувати інтерактивні технології викладання матеріалу. Освітній процес може відбуватися в будь-якому місці, в будь-який час, але за умовою, що є доступ до Internet. В умовах сьогодення дистанційне навчання є не тільки прогресивним і зручним варіантом, а і єдиним доступним, враховуючи ситуацію з пандемією. При цьому використання подібного формату вимагає певних пристосувань з боку як здобувачів освіти, так і викладачів. Дистанційне навчання дає можливість студентам отримувати необхідний набір знань без відвідування закладів освіти, але для викладача така робота буде більш складнішою, аніж традиційна форма навчання. Саме з цієї причини доволі актуальним є питання застосування інноваційних технологій під час дистанційного навчального процесу.

Концепція дистанційного навчання передбачає вивчення проблем такого формату, а також розробку та впровадження нових підходів, програм, засобів, а також технічних можливостей. Реалізація навчального процесу в умовах дистанційної форми навчання потребує наявності мінімального набору технічних та технологічних засобів:

- Комп'ютерна техніка (стаціонарний комп'ютер, або лептоп);
- Надійний і швидкий доступ до інтернету;
- Якісна відеокамера та мікрофон для трансляцій;
- Набір спеціалізованого програмного забезпечення;
- Додаткові матеріали, наприклад, фліпчарт або графічний планшет.

У своїй роботі, під час дистанційних занять з української мови та літератури, намагаюсь використовувати саме такий набір для можливості найкращої комунікації зі студентами. Окрім взаємодії голосом, дуже важлива і візуальна складова занять – студенти бачать не тільки викладача, а й матеріал на фліпчарті,

який іноді дублюю безпосередньо на екрані для більш якіснішого засвоєння матеріалу.

Щодо програмного забезпечення, то в роботі віддаю перевагу Hangouts Meet for Google for Education, який дає можливість залучати до 250 учасників під час відеоконференції, а також є можливість записати свій відеоурок і зберегти його Google диску. Далі через Classroom ви маєте можливість поділитися цим матеріалом із здобувачами освіти. Заняття проводяться в форматі відеоконференцій, а за допомогою Classroom маю можливість швидко поділитись зі студентами різноманітними посиланнями, текстами, таблицями, а також відеороликами. Ще одна платформа – це Microsoft Teams, яка створена компанією Microsoft. Додаток Zoom, ще один додаток, який пропонує безкоштовні 40 хвилин і можливість брати участь 100 осіб одночасно під час конференції. Також існує можливість записувати відеоконференцію і зберігати її на своєму пристрої.

Чому використання інноваційних технологій вигідно саме для дистанційного навчання? В першу чергу – це види технологій, які дають можливість вдосконалити та систематизувати навчальний процес – без мінімального набору дистанційний навчання буде неможливим. Здобувачам освіти пропонується не тільки заняття у вигляді лекції, а й можливість самостійно (або групою) дослідити певні джерела.

Зручним варіантом є використання сервісів Google в якості робочих зошитів. Таким чином у мене, як у викладача, є можливість контролювати стан виконання завдань під час уроків українською мови та літератури, а також вносити до робіт виправлення та зауваження. Це важливо тоді, коли студенту потрібна миттєва допомога або консультація. Робота з Google тестами та таблицями може контролюватись безпосередньо в режимі реального часу. Це значно розширює можливості якісно засвоїти певний матеріал. У процесі дистанційного навчання використовую поєднання традиційних і сучасних технологій – за час роботи в такому форматі мені вдалось налагодити процес взаємодії зі студентами навіть, не перебуваючи в навчальній аудиторії.

Вивчення програмного матеріалу здійснюється за таким алгоритмом:

Через Google Meet повідомляю тему занять і опрацьовуємо новий матеріал. Студенти виконують вправи – усно (українська мова), або лекція (українська література). За потребу демонструю відеоролики з YouTube за темою, власні відео, електронні підручники та інформаційні ресурси. Далі в Classroom завантажую завдання для самостійного опрацювання. Пропоную індивідуальні завдання під час вивчення біографії автора і твору (створити презентацію або буктрейлер).

З метою систематизації і узагальнення знань в сервісі LearningApps створюю вправи: «Знайди пару»(знання текстів), тести з теми «Просте речення», «Односкладне речення», «Складне речення» тощо. Саме такі вправи корисні під час повторення і підготовки до ЗНО. Створюю ментальні карти, які допомагають структурувати і запам'ятовувати інформацію студентам. Використовую хмарні сервіси, один із них Padlet, зручний у спільній роботі сервіс, який дозволяє працювати з різним контентом. Ще один сервіс, Quizlet, дає змогу створити

флеш-карти та вправи для повторення і закріплення матеріалу. Цю платформу зручно використовувати під час онлайн-занять, тому що студенту будуть мати можливість візуально запам'ятати правила написання слів, розділові знаки в реченнях, теорію літератури тощо. Виконані роботи студенти здають в електронному варіанті, роботи постійно оцінюються і коментуються (Classroom), також існує можливість електронного відслідковування успішності студентів (Google таблиця).

Переваги дистанційного навчання в тому, що можна використовувати на заняттях української мови та літератури інтерактивні технології, є можливість аналізу інформації здобувачами освіти, існує можливість навчати і оцінювати індивідуально.

Не зважаючи на те, що практика дистанційного навчання була запроваджена на тлі пандемії COVID-19, вважаю, що саме дистанційні технології мають майбутнє, оскільки вони є природним етапом еволюції системи освіти. Перехід від класичного навчання до навчання віртуального є такою ж звичайною справою, як перехід від дошки з крейдою до графічних планшетів.

Актуальним питанням на сьогодні є впровадження суто спеціалізованого програмного забезпечення для дистанційного навчання, оскільки доводиться користуватись версіями для загального використання. Також важливим є те, що сьогодні існують спеціалізовані курси підготовки викладачів щодо володіння інноваційними технологіями.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко, Н. Дистанційне навчання: експерименти, напрацювання, перспективи // Освіта. 2014. № 10. 8 с.
2. Лапшина, І. Дистанційне навчання: підходи, етапи, особливості : методичні рекомендації // Методист. 2013. № 12. 59-75 с.
3. Пометун, О. І. & Пироженко, Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К. 2004. 192 с.
4. Щербина, В., Волкова, О. & Романенко, О. (2005). Інтерактивні технології на уроках української мови та літератури. Харків: Основа. 2005. 98-102 с.
5. Якушно, І. У чому переваги дистанційної освіти : [підвищення кваліфікації педагогічних кадрів] // Управління освітою. 2013. Лютий (№ 4). 4-6 с.

Кулак Мар'яна Володимирівна,

студентка спеціальності 275 Транспортні технології
(на автомобільному транспорті)

ВСП «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного
університету «Чернігівська політехніка»
Науковий керівник – Ющенко В.В.

ПРОБЛЕМА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СЕРЕД МОЛОДІ

Анотація. У статті приділено увагу дослідженню моди та антимоди на українську мову та проблемам популяризації української мови серед молоді.

Ключові слова: *мовна ситуація, культура мови, молодь, найуживаніші мовленнєві помилки, популяризація, державна мова.*

Мова – це дух народу, його буття. Духовний світ індивіда пов'язаний із розвитком його мовних здібностей. У мові відбито характер народу, історію, побут. Мова є засобом спілкування між людьми. Це обмін думками та інформацією. Мова є важливим чинником розбудови громадянського суспільства.

Молодь – це та група людей, яка повинна нести в маси рідну мову, вчити нею спілкуватися тих, хто не вміє. На жаль, рівень мовленнєвої культури сучасної молоді не завжди відзначається достатнім обсягом активного словника, різноманітністю уживаних форм і синтаксичних конструкцій.

Засоби масової інформації часто використовують далеко не літературну мову, вживаючи суржик, сленг, жаргонізм, нецензурну лайку. Аналізуючи сучасне мовлення молоді, можемо дійти висновку, що руйнівні процеси антимоди на українську мову й досі діють. Тому можна сміливо сказати, що найголовнішим ворогом рідної мови є суржик.

Також великої уваги потребує проблема орфоепії. Орфоепія – розділ мовознавства, який вивчає правильну вимову, в тому числі наголос у слові. Нехтування цими нормами призводить не тільки до спотворення мови, а й породжує нескінченну безліч логічних помилок.

Ще проблема – наявність в мові діалектних слів, самі по собі ці слова навіть збагачують і прикрашають мову, але тільки там, де вони й повинні вживатися. Літературна ж мова має свої правила, за якими вона побудована.

Однією з проблем є лексичні помилки, коли слова вживаються у неправильному значенні, бо людина просто не розуміє значення слова. Трапляються і стилістичні помилки, і фразеологічні, і граматичні.

Статус української мови значною мірою залежить від глобалізаційних процесів, які відбуваються у суспільстві, зокрема, через активне впровадження в сучасний побут українців комп'ютерних технологій, а особливо – Інтернету. Всесвітня мережа позитивно вплинула на соціум, давши змогу вийти на інший рівень комунікації, однак водночас було відкрито доступ для проникнення в українськомовне спілкування різних негативних явищ.

Для молодої людини, яка захоче вдосконалити свої знання з мови, потрібно створити всі умови. Ми думаємо, що сучасна Україна потребує реальних програм, розрахованих на піднесення соціального престижу української мови серед молоді.

Щоб розвивати, популяризувати мову серед молоді, перш за все треба нею розмовляти, писати, видавати книги, журнали. Для нас рідна мова – українська. Вважаємо, що на загальнодержавному рівні має бути чітко визначена єдина мова, щоб об'єднати націю. Те, що твориться зараз на сході України спричинило власне поширення чужої мови там. Згодом у серйозну проблему може перерости і поширення англіцизмів. Хоча в науковому світі це найпоширеніша мова. Та молодь мусить розуміти, що вчити потрібно не лише іноземні мови, а й рідну. Щоб популяризувати мову, зробити її модною, насамперед необхідно

збільшувати частку україномовного продукту в ЗМІ, а також, щоб відомі люди пропагували спілкування українською.

Отже, давайте позбавлятися від усього словесного сміття, мотлоху і непотребу, давайте виховувати в собі повагу до рідної мови, оскільки мова – то не лише найважливіша ознака нашої національної самобутності, а й дієвий засіб плекання цього почуття. А без чітких національних орієнтирів ми перетворимося на соціальних манкуртів і, зрештою, на безсловесних рабів-прислужувачів без роду-племени. Найголовніше ж у мовному питанні є те, що ми самі повинні розвивати й популяризувати українську мову, починаючи, найперше, з себе та свого найближчого оточення. Велике починається з малого, почнімо ж з себе. Пишаймося, що ми українці. Пам'ятаймо, що володіти і розмовляти українською – модно і престижно.

Список використаних джерел:

1. Кабінет Міністрів України. Про схвалення Стратегії популяризації української мови до 2030 року «Сильна мова – успішна держава»: К. від 17 липня 2019 р. № 596-р.
2. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. 2-ге вид., стереотип.-К:Либідь, 2001.-240 с..
3. Рєпіна М.О. Проблема популяризації української мови серед молоді / М.О. Рєпіна // Управління розвитком. – 2014. – №12.
4. Радчук В. Мова в Україні : стан, функції, перспективи / В. Радчук // Дивослово. – 2002. – №6.

Круглик Наталя Анатоліївна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
ВСП «Київський індустріальний
фаховий коледж»
Київського національного університету
будівництва і архітектури,
kvadratknata1979@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ДОШКИ JAMBOARD НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Анотація. У тезах визначено основний зміст використання віртуальної дошки Jamboard як інтерактивного сервісу від Google на заняттях української літератури в закладах фахової передвищої освіти. Окреслено загальну характеристику цього сервісу.

Ключові слова: віртуальна дошка, Jamboard, онлайн-дошка, інтерактивний сервіс, Google, українська література, фахова передвища освіта, здобувачі освіти.

Мета запропонованої роботи полягає в аналізі особливостей застосування віртуальної дошки Jamboard як сучасного сервісу на заняттях української літератури в умовах дистанційного навчання, що сприяє кращому розумінню й запам'ятовуванню матеріалу.

Карантинні обмеження внесли свої корективи в діяльність освітньої галузі закладів фахової передвищої освіти. Головна проблема полягала в підборі сучасних, а головне, ефективних освітніх технологій, які б допомагали засвоювати навчальний матеріал та сприяли підвищенню рівня знань студентів.

Потрібно враховувати і той момент, що сучасний здобувач освіти вирізняється креативністю мислення, більш демократичним підходом до речей, вмінням користуватися різноманітними гаджетами. Відповідно, і підхід до навчання повинен бути іншим, більш прогресивним.

Однією із таких хмарних технологій виявилася інтерактивна дошка Jamboard. Це й зумовлює актуальність дослідження, де Jamboard є безкоштовним інтерактивним сервісом від Google, створена допомогти без проблем передати власні ідеї, працювати та доопрацьовувати цікаві креативні рішення спільними зусиллями.

Jamboard – це віртуальна дошка, де можна в реальному часі працювати над ідеями разом з іншими. Базується цей сервіс на хмарних технологіях, тож користуватися ним можна з будь-яких гаджетів у режимі реального часу. Багато в чому схожий на звичайну білу дошку для малювання маркерами. Застосовується для проведення мозкового штурму і командної роботи [4].

Google Jamboard спеціально розроблена таким чином, щоб її можна було максимально зручно використовувати в процесі роботи. Крім того, Jamboard містить в своєму інтерфейсі повний набір функцій малювання, включаючи управління різними пензликами, розпізнавання рукописного введення.

Для того, щоб знайти дошку Jamboard необхідно увійти у свій акаунт Гугл. Далі перейти в пошту та праворуч знайти квадратик із дев'ятьма крапочками. Натиснути на нього. З'явиться панель з усіма додатками Гугл. Потрібно прокрутити повзунок на панелі Гугл-додатків вниз та знайти логотип додатку Jamboard.

Дошка сумісна з будь-якими гаджетами: мобільними телефонами, планшетами, ноутбуками, комп'ютерами на будь-якій операційній системі. Її можна створювати на одному гаджеті, а потім заходити в неї з іншого гаджету і продовжувати роботу. Є програмне забезпечення для смартфонів, що дозволяє не лише переглядати інформацію, але й вносити нові замітки. На планшетах, ноутбуках, комп'ютерах доступний більший набір інструментів для редагування. Всі замітки та матеріали, зроблені на Jamboard, автоматично зберігаються в хмарному сховищі Google Drive та згодом до них можна буде повернутися.

Google Jamboard можна поєднувати з будь-якою програмою, де є демонстрація екрана. Наприклад, Skype, Zoom, Google Meet [5].

На заняттях української літератури дошка використовується для активізації уваги студентів. Після вивчення певної теми з літератури для студентів I-II курсів можна використати «Мозковий штурм». Поставити проблемне запитання щодо порушення проблем у творі. Завдання студентів полягає в тому, щоб записати на віртуальних наліпках проблеми, порушені у творі, а потім розмістити їх на віртуальній дошці. Наліпки

обов'язково мають бути різнокольоровими. Таким чином, дошка виглядатиме яскраво і пожвавить мозковий штурм, виокремить проблеми.

Організація групових проєктів передбачає створення студентами колажів до прочитаних творів. Можна бачити роботу студентів в реальному часі.

Під час проведення роботи щодо аналізу літературного тексту потрібно додати на онлайн-дошку скриншот або фото будь-якого тексту, який студенти мають проаналізувати, добираючи відповідні мітки: коментарі, цитати з тексту, описи. Це дасть можливість студентам розвивати аналітичне мислення та вміння аргументувати власні думки.

Рефлексія. Використання онлайн-дошки потрібно для того, щоб проаналізувати, наскільки студенти зрозуміли нову тему або наскільки добре засвоїли розділ із навчальної програми (такий аналіз можна провести напередодні контрольної роботи). Для цього потрібно розкреслити дошку на три блоки та позначити їх наліпками зі словами «Усе зрозуміло», «Розумію, але не все», «Нічого не зрозуміло». Далі здобувачі освіти мають написати на наліпках те, що розуміють, і те, що варто пояснити ще раз.

Отже, інтерактивна дошка Google Jamboard призначена для швидкої і наочної фіксації всього, що може стати в пригоді, під час навчання студентів на заняттях української літератури, творчого пошуку викладача. Багато в чому вона схожа на звичайну білу дошку, де ви можете намалювати маркером будь-що, не обмежуючи себе умовностями форматування.

Список використаних джерел:

1. Заболотний В.Ф. Дидактичні засади застосування мультимедіа у формуванні методичної компетентності майбутніх учителів фізики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (фізика)»/В.Ф. Заболотний . – Київ. – 2010. – 38 с.

2. Коваль Т.І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності : навч.-метод. посіб. / Т.І. Коваль. – К. : Вид. центр НЛУ, 2009. – 380 с.

3. Козлакова Г.О. Теоретичні і методичні основи застосування інформаційних технологій у вищій технічній освіті: Монографія. – К. : ІЗМН, ВПОЛ, 1997. – 180 с.

4. Електронний ресурс Таємниці роботи з дошкою Jamboard. URL: <https://naurok.com.ua/post/taemnici-roboti-z-interaktivnoyu-doshkoyu-jamboard> (Дата звернення 04.02.2022)

5. Електронний ресурс Інтерактивний сервіс від Google – онлайн дошка Jamboard. URL: <http://i-math.com.ua/vsikt/interaktivnij-servis-vid-google-onlajn-doshka-jamboard/> (Дата звернення 05.02.2022)

Лапіна Алла Олександрівна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
Комунального закладу вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна
академія» Запорізької обласної ради,
педагогічний фаховий коледж,
allalapina71@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ ГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТОВОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

Ключові слова: читання, читацька грамотність, читацька компетентність.

Визначення читання та читацької грамотності змінювалися з часом, відображаючи зміни в суспільстві, економіці, культурі й техніці. Читання не вважають сьогодні вмінням, яке набувається лише в дитячому віці під час перших років навчання в школі. Навпаки, нині читання розглядають як складник навчання впродовж життя, а отже, як змінний набір знань, навичок і стратегій, які особа формує за різних умов шляхом взаємодії з іншими й із суспільством загалом. Читацька грамотність – це розуміння, використання, оцінювання, осмислення писемних текстів і виявлення зацікавленості ними з метою досягнення певних цілей, розширення своїх знань і розвитку читацького потенціалу, готовності до активної участі в житті суспільства [2, с.5].

У 2018 році Україна брала участь у міжнародному дослідженні PISA, яке оцінювало три компетентності: читацьку, математичну і природничо-наукову.

Порівнюючи середнє значення балів учнів/студентів за трьома предметними галузями PISA по Україні з показниками інших країн, можна зробити висновки.

По-перше, результати українських учнів/студентів нижчі за середні по країнах ОЕСР у всіх трьох галузях (середнє для країн ОЕСР із читання становить 488,89 бала, математика – 492,03 і природничо-наукових дисциплін – 490,78). Різниця успішності учнів/студентів в Україні порівняно із середніми значеннями по країнах ОЕСР із читання становить 23 бали, математики – 39, а з природничо-наукових дисциплін – 22. Ця різниця близька до еквівалента в один рік навчання.

По-друге, показники України порівняно з показниками таких референтних країн, як Естонія, Польща, Угорщина й Білорусь, є нижчими із читання, математики та природничо-наукових дисциплін, які для цих країн є близькими до середніх значень по країнах ОЕСР [1, с.53].

Для оцінювання читацької грамотності PISA використовує традиційні для тестувань завдання, як-от:

- тестові завдання закритого типу (наприклад, з вибором однієї відповіді з кількох або з вибором однієї відповіді з двох (так/ні, правильно/неправильно));
- тестові завдання з наданням короткої відповіді (обсягом від одного слова до кількох речень);

- комплексні завдання, де учень спочатку має зробити вибір (наприклад, «так/ ні», «погоджуюся/не погоджуюся»), а потім аргументувати його [3].

З метою формування у здобувачів освіти читацької компетентності, якісної підготовки до складання зовнішнього незалежного оцінювання використовують тести різних типів. Наприклад, пропоную такі завдання за творчістю О. Кобилянської. Завдання 1 рівня:

1. Укажіть, з якого українського регіону походить О.Кобилянська
А Волинь Б Галичина В Буковина
2. Який навчальний заклад закінчила письменниця?
3. Укажіть, якою мовою розпочала літературну діяльність О.Кобилянська.
4. Суспільна діяльність О.Кобилянської пов'язана
А з «Товариством руських жінок на Буковині»
Б з гуртками, що поширювали ідеї соціал-демократії
В з народницьким рухом
Г з рухом за об'єднання українських земель
5. Проти яких обмежень виступала О. Кобилянська?
А обмеження права українців на об'єднання
Б жінки мусили знати три «К»: Kinder, Kirche, Küche
В обмеження прав жінок на освіту
Г обмеження прав жінок на професійну діяльність
6. Українські погляди письменниці зародилися під впливом
А Лесі Українки В І. Франка
Б О. Маковея Г С. Окуневської, Н. Кобринської,
А. Кохановської
7. Провідною темою творчості О. Кобилянської є ...
8. Типовим для творів авторки є образ
А традиційної української жінки-господині
Б традиційної української жінки-страдниці
В жінки з тогочасними усталеними переконаннями щодо її місця у суспільстві
Г інтелігентної, освіченої, незалежної особистості, яка має прогресивні погляди
9. Автором музичного твору «Impromptu phantasie» є композитор
А Прокоф'єв В Шуберт
Б Бетховен Г Шопен
10. Правильним є твердження, що «Фантазія-експромт» – це синтез музики і живопису?
А так Б ні
11. Який твір закінчується зверненням до головного образу: «Не можу позбутися до сьогоднішньої днини думки, що музика позбавила її життя... Одною-однісінькою, тоненькою струною вбила її!»?
12. Що є кульмінацією новели «Меланхолійний вальс»?

Завдання 2 рівня:

1. Чому «Valse melancolique» неоромантична новела?
2. Схарактеризуйте образ оповідачки новели «Impromptu phantasie».

Завдання 3 рівня. Розкрийте у формі есе одне з питань.

1. Яку роль у творах О. Кобилянської відіграє музика?
2. Яка вона, жінка, у творах О. Кобилянської?
3. Чия позиція в житті є для вас ближчою: Мартина, Ганнусина, Софіїна?
Чому?

Список використаних джерел:

1. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт. : М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін. ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ : УЦОЯО, 2019. 439 с.
2. PISA: читацька грамотність / уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко. К. : УЦОЯО, 2017. 123 с. URL: https://kristti.com.ua/wp-content/uploads/2018/04/PISA_Reading.pdf (Дата звернення 01.02.2022)
3. Швадчак Н. PISA-2022: поради, як вчителям підготувати учнів до тестування з читання. URL: <https://nus.org.ua/articles/pisa-2022-porady-vchytelyam-shhodo-chytannya/>

Лозова Наталія Григорівна,
к. філол. н., викладач вищої категорії,
викладач-методист Комунального закладу
«Прилуцький гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж імені Івана Франка»
Чернігівської обласної ради,
lozova@pgpk.ukr.education

КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ЯК СКЛАДНИК ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Анотація. У статті розкрито поняття «когнітивна модель», «когнітивний простір», «концепт», «концептуалізація». Прокоментовано основні аспекти когнітивного підходу в мовознавстві, названо рівні когнітивності навчання, визначено концептуальні засади когнітивно-комунікативного методу як складника професійної підготовки фахівця.

Ключові слова: когнітивна модель, когнітивний простір, концепт, концептуалізація, когнітивно-комунікативний метод.

Початок ХХІ ст. у лінгвістиці ознаменувався когнітивним підходом до вивчення мови, за якого мову не вважають лише монополією лінгвістики, а трактують як різновид когнітивного процесу. Таким чином, *модель пізнання / когнітивна модель* стала об'єктом дослідження не лише філософії, а й мовознавства. Термінопоняття «когнітивна модель» корелює із поняттям «модель пізнавального процесу». Під *когнітивною моделлю* розуміють концепцію «мова як різновид когнітивного процесу» (мова та її пізнання належать до компетенції когнітивної науки й не є монополією лінгвістики); модель розуміння тексту як результату природного оброблення мовних даних (у такому випадку говорять про побудову ментальних моделей тексту, які своєю чергою вимагають побудови когнітивних моделей окремих ситуацій);

характеристику процесу категоризації в природній мові. Ми послуговуємося терміном *когнітивна модель* (модель пізнання) на позначення механізму та способу мислення.

Проблема моделей пізнання світу корелює також із проблемою віднаходження фрагментів простору, які людина вже пізнала, тобто фрагментів когнітивного простору. *Когнітивний простір* у лінгвістиці визначають як простір поведінки та розумової діяльності мовця і слухача [2, с. 91].

Центральною категорією когнітивної лінгвістики є *концепт*.

За визначенням О. О. Селіванової, *концепт* – це інформаційна структура свідомості, певним чином організована одиниця пам'яті, яка містить сукупність знань про об'єкт пізнання, вербальних і невербальних, набутих шляхом взаємодії п'яти психічних функцій свідомості й позасвідомого. Ядром концепту є поняття, позначене певною номінативною одиницею. Концепти зароджуються у процесі пізнавальної діяльності, відображають й узагальнюють досвід людини й інтеріоризовану її свідомістю дійсність, підводячи інформацію під певні вироблені суспільством категорії та класи [5, с. 256]. Так, напр., можна виокремити концепти «свобода», «справедливість», «істина», «доля», «душа», «дух», «серце», «шлях», «жінка», «чоловік».

Когнітивний підхід відкриває нові перспективи формування цілісного уявлення про людину. Найважливішими процесами пізнавальної діяльності людини вважаються процеси концептуалізації й категоризації. *Концептуалізація* – це когнітивний процес структурування знань, спрямований на виділення якихось мінімальних одиниць людського досвіду. Когнітивна семантика розробляє багаторівневу теорію значення, у якій розмежовуються два рівні репрезентації знання – когнітивний та семантичний.

Отже, виходить, що мова є водночас інструментом і спілкування, і мислення, і пізнання. Таке трактування мови узгоджується із загальним розумінням суті комунікативної компетентності майбутнього фахівця, яка передбачає знання та уявлення про мову як систему і здатність до здійснення мовленнєвих дій за конкретних обставин. Сьогодні в методиці навчання мови рівноцінними вважають обидва процеси і формування адекватного уявлення про лінгвістичні явища, і розвиток навичок використовувати ці явища в реальному спілкуванні. Тому в процесі вивчення української мови ефективним чинником необхідно вважати комунікативно-когнітивний характер навчання.

Майже половина студентів не вміє прогнозувати лексичний матеріал під час побудови власних висловлень, не може асоціювати тематично пов'язані слова. Це призводить до невміння висловлюватися логічно й грамотно, аргументувати свою думку, вести дискусію. Саме комунікативно-когнітивний підхід у навчанні зможе сформувати й розвинути комунікативну компетентність майбутніх фахівців.

Основою створення комунікативно-когнітивного підходу стали комунікативний підхід та когнітивний підхід. *Когнітивний підхід у мовознавстві* – це теорія навчання мови, розроблена на основі когнітивної психології. Оволодіння українською мовою чи будь-якою іншою за канонами когнітивізму означає, що вивчення того чи іншого лінгвістичного явища повинно

спиратися на розумові процеси і дії, що лежать в основі розуміння і використання цього явища у мовленні [1, с. 94–96].

I. Колеснікова виділяє такі рівні когнітивності навчання: рівень правила (виконання мовленнєвих дій згідно правила); рівень значення (усвідомлення і розуміння значення лексичних одиниць, що вивчаються); рівень виконання мовленнєвої діяльності (розуміння того, яким чином будується висловлювання, з чого починається, чим закінчується, які аргументи наводяться); соціальний рівень (усвідомлення функції висловлювання (прохання, порада, заперечення тощо); культурологічний рівень (усвідомлення того, наскільки інформація, що повідомляється, відповідає культурним нормам); когнітивний стиль роботи студентів (усвідомлення студентом того, як він/вона навчається, які прийоми використовує, оцінка їх ефективності, а також самооцінка рівня володіння мовою [3, с.198].

В основі процесу пізнання та, відповідно, й в основі комунікативно-когнітивного підходу лежить активність особистості. Когнітивний підхід до навчання реалізується в тому випадку, коли є суб'єктно-об'єктна взаємодія, тобто коли студент є активним учасником процесу навчання, а не об'єктом навчальної діяльності викладача. Під час когнітивного підходу людина, яку навчають, є центром освітнього процесу, є особистістю, що мислить і активно переробляє інформацію [6, с.65].

Таким чином, когнітивно-комунікативний метод має ґрунтуватися на таких концептуальних засадах:

- інтегрування навчального матеріалу, що найкраще відображає ідею формування цілісного уявлення про навколишнє середовище, а отже, ідею ефективного формування наукового середовища;
- структурування навчального матеріалу варто здійснювати з позиції диференціювання, що є найперспективнішим під час поглибленого вивчення навчального матеріалу чи дослідження певних об'єктів та явищ навколишнього середовища;
- міжпредметний підхід до конструювання змісту навчального та виховного матеріалу дає змогу об'єднати навчальні предмети в єдину й уніфіковану навчально-виховну систему;
- індивідуалізація навчально-виховного процесу;
- діяльнісний підхід, який орієнтує на формування наукового світогляду, сприяння професійній орієнтації і самореалізації у багатогранному соціокультурному середовищі [4, с.21–22].

Отже, когнітивна лінгвістика як нова система вивчення мовних явищ не заперечує досягнутого в мовознавстві раніше, але інтегрує отримані знання, виводячи їх на новий рівень. У межах когнітивного підходу по-новому ставиться проблема співвідношення значення й змісту слова. Ця проблема осмислюється в контексті концептуалізації й категоризації світу, формування різних структур знання й способів його репрезентації в мові. У когнітивній лінгвістиці функціонують певні прийоми аналізу й опису концептів: вибір ключового слова, побудова й аналіз його семантики, аналіз лексичної

сполучуваності ключового слова, вільний асоціативний експеримент, аналіз синонімів ключового слова, побудова когнітивних дефініцій тощо.

Щодо навчання української мови, то воно повинно здійснюватися з використанням комунікативно-когнітивного підходу, який відповідає основному принципу інтерактивності навчання й забезпечує організацію навчально-мовленнєвої взаємодії студентів у професійно значущих контекстах і ситуаціях.

Список використаних джерел:

1. Годованець Н. Когнітивно-комунікативний підхід при навчанні іноземної мови / Н. Годованець, В. Леган // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – 2016. – Вип. 1. – С. 94–96.

2. Гудков Д. Б. Теория и практика межкультурной коммуникации / Д. Б. Гудков. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2003. – 288 с.

3. Колесникова И. Англо-русский терминологический справочник по методике преподавания иностранных языков / И. Колесникова, О. Долгина. – СПб.: Рус.-Балт. информ. центр БЛИЦ, 2008. – 223 с.

4. Пустовіт Г. П. Концептуальні засади модернізації змісту сучасної позашкільної освіти і виховання учнів / Г. П. Пустовіт // Рідна мова. – 2010. – № 10. – С. 21–22.

5. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.

6. Anderson R. C. Readings in the psychology of cognition [Text] / R. C. Anderson, D. P. Ausubel. – Holt, Rinehart and Winston, 1965. – Original from the University of Michigan Digitized Jun 13, 2006. – 690 p

Лук'яненко Людмила Миколаївна,

викладач вищої категорії

ВСП «Сумський фаховий коледж Сумського національного аграрного університету»,

liudmyla.lukianenko@ukr.net

МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ МОВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Питання культури мовлення для нашого суспільства, як жодне інше з кола мовної проблематики, з плином часу, на жаль, не втрачає своєї актуальності. Щоб пояснити цю ситуацію, можна назвати багато причин, як, скажімо, постійне розхитування мовної системи потужною дією інтерференції, себто впливами інших мов – російської, англійської, польської. Проте насамперед треба говорити про відсутність чіткої спрямованості мовців на активну роботу щодо вдосконалення свого усного та писемного мовлення. Як слушно зауважив Л. Мацько, «культура мовлення залежить від кожного мовця, від того, яку він створює навколо себе вербальну комунікативну ситуацію, мовну ауру, що формує мовний смак чи несмак».

Усе залежить від нас. Маємо усвідомити: порятувати мовні джерела, зберегти скарб, відвернути руйнацію храму рідного слова може тільки любов –

діяльна, активна, свідома. Ці завдання покладаються, в першу чергу, на школи, фахові та вищі навчальні заклади. Їх завдання на сучасному етапі переосмислення суспільного призначення мови, докорінного переорієнтування освітньої практики, зокрема, полягає в тому, щоб сформувати у дітей (школярів, студентів) потребу постійно вдосконалювати свою мовну культуру. Методична система завдань для професійно-зорієнтованого мовлення складається із трьох циклів: гуманітарного, фундаментального, професійно-зорієнтованого. Це сприяє збагаченню індивідуального словникового запасу, кращому засвоєнню і розумінню наукових термінів, якими мають оперувати майбутні фахівці. Під час вивчення курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» студенти мають ознайомитися з основними лексичними поняттями для того, щоб чітко усвідомлювати взаємозв'язки між лексикою, граматику, стилістикою і орфографією. Програма курсу має такі теми, вивчаючи які, студенти набудуть відповідних знань та навичок.

На заняттях доцільно використовувати такі завдання:

- фонетично-стилістичні – аналіз фонетичного оформлення текстів різних стилів, редагування речень;
- лексично-стилістичні – дослідження стилістичного забарвлення мовних одиниць – синонімів, антонімів, омонімів;
- граматично-стилістичні – дослідження особливостей уживання окремих форм займенників; конструювання речень і текстів з різними формами дієслів, аналіз текстів; опрацювання різноманітних словників; оформлення документів.

Завдання і вправи мають бути представлені двома видами:

- завдання на формування власне мовленнєвих навичок: контроль і вдосконалення мовлення, робота над мовленнєвими різновидами завдань; використання лінгвістичної та довідкової літератури;
- завдання на формування професійно зумовлених навичок: побудова власних висловлювань на фахову тематику, публічні виступи.

Удосконалення мовлення студентів потрібне для успішного навчання майбутніх спеціалістів. Будь-яка трудова діяльність відображається в мові, тобто лексиці, словах, які називають предмети певної галузі людської діяльності, і їх дію, ознаки, а головне – їх зв'язки та відновлення. Ставлення студента до державної мови свідчить передусім про його культурний рівень, громадянську позицію.

Другий цикл навчання (фундаментальний) має бути спрямований на засвоєння студентами української термінологічної лексики та формування вмінь будувати професійно зумовлені висловлювання.

Щоб вільно володіти усним і писемним професійним мовленням, студенти повинні мати в активні широкий запас фахової термінології – російської та української.

Працюючи з дисциплінами третього циклу (професійно-зорієнтованого) треба спрямовувати на опрацювання наукової термінології з фаху, потрібної для успішного навчання (сприйняття лекційного матеріалу) та виконання комунікативних функцій у майбутній професійній діяльності.

Для підвищення особистої культури студентів є декілька порад:

- свідомо і відповідально ставитися до слова;
- стежити за своїм мовленням, аналізувати його, контролювати слововживання. Навчити чути себе;
- учити самостійно звертатися до правопису, слідкувати за змінами норм;
- читати художню літературу (джерело збагачення мовлення), вчити напам'ять афоризми, вірші;
- оволодівати різними стилями;
- активно пізнавати світ, культуру, піднімати свій рівень знань;
- вдосконалювати фахове мовлення, читати статті, газети і журнали, користуватися енциклопедіями і словниками.

Неодмінною умовою успіху є дотримання загальних вимог, які визначають рівень культури усного мовлення студентів:

1. Ясність, недвозначність у формулюванні думки.
2. Логічність, смислова точність, небагатослівність мовлення.
3. Відповідність між мовними засобами та обставинами мовлення.
4. Співмірність мовних засобів та стилю викладу.
5. Різноманітність мовних засобів (багатство лексики в активному словниковому запасі мовця).
6. Самобутність, нешаблонність в оцінках у побудові висловлювань.
7. Виразність дикції, відповідність інтонації мовленнєвій ситуації.

Тому студенти повинні знати бездоганно норми літературної мови, доречність чи недоречність вживання слова в певному стилі, в певній ситуації.

Ділове спілкування повинно ґрунтуватися на засадах етичних норм, певних правил ділових взаємин, знанні й умінні, які пов'язані з обміном інформацією, використанням способів й засобів взаємовпливу та взаєморозуміння.

Кожна людина повинна пам'ятати: відродження й утвердження української мови – найперший обов'язок громадянина і фахівця.

Список використаних джерел:

1. Галицька Е.В. Основні методи та прийоми впливу на співрозмовника в процесі спілкування / Галицька Е.В., Донкоглова Н.А. // Наукові записки НаУКМА. Том 133. Економічні науки – С. 23 – 27.
2. Галицька Е.В. Роль «Ділової етики» у формуванні особистості студента / Е.В. Галицька, Н.А. Донкоглова // Наукові записки НаУКМА. – 2009. – Т. 94. – С. 10 – 13.
3. Актуальні проблеми розбудови національної освіти: Збірник науково-методичних праць. – К. – Херсон, – 1997– С. 34 – 37.
4. Чмут Т.К. Етика ділового спілкування: навч. посібник / Т.К. Чмут, Г.Л. Чайка – 3-тє вид., стереотип. – К.: Вікар, 2003. – 223 с.

Михайленко Антон Вадимович,
студент спеціальності 122 Комп'ютерні науки
ВСП «Фаховий коледж транспорту
та комп'ютерних технологій Національного
університету «Чернігівська політехніка»
Науковий керівник – Ющенко В.В.

РОЛЬ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО АСПЕКТУ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Анотація. У статті доведено проблеми формування ціннісних орієнтацій молоді в сучасних умовах.

Ключові слова: інформаційні процеси, ціннісні орієнтації, інформаційно-комунікативні технології, інформаційно-освітній простір.

У загальному руслі інформаційних процесів, які відбуваються у суспільстві, культура, як філософське поняття, спирається на власні цивілізаційні духовно-моральні цінності, збагачується за рахунок взаємовпливу світових культур і піддається трансформації під впливом панівної ідеології в суспільстві та ідеологічної агресії ззовні.

Система цінностей складає смисловий каркас культури, який передбачає загрозу знецінення, у першу чергу, духовної культури: рівня знань, вмінь, інтелектуального, етичного, морального розвитку, світогляду, способів і форм взаємного спілкування в межах суспільства, колективу, міжособистісному рівні. Духовна культура включає також форми закріплення, передачі, обґрунтування і втілення людських цінностей: благо, життя, краса, істина, добро, свобода, творчість, святість, співпричетність, традиції тощо.

Сучасний напрям культурологічного аспекту обумовлений цілісним вивченням широкого спектра людської діяльності, взаємодії людини з природою, соціумом, з духовними і фізичними надбаннями суспільства, які порушують проблему гуманізації, як самої людини, так і всіх сфер її діяльності, а її інтегративний характер, в якому виявляється взаємодія і взаємовплив різних типів знання, торкається проблем великої кількості сутнісних і функціональних характеристик культури, різного розуміння її специфічності, рухливості, відкритості до нових аспектів досліджуваного нею предмета. Цьому сприяє і сам характер цієї науки з її синтетичною та міждисциплінарною природою, яка сприяє процесу інтеграції гуманітарних, природничих і технічних наук [1].

Картину української соціокультурної дійсності доповнюють риси, які характеризують сучасну молодь: нечіткість уявлень про громадянський обов'язок та патріотизм, небажання нести відповідальність за долю суспільства й за своє власне майбутнє, низький рівень самостійності мислення, відсутність соціальної солідарності тощо. Високі ідеали (творчість, прагнення до свободи, самореалізація) відступають на другий план, пріоритетними стають цінності індивідуального успіху, які ототожнюються з матеріальним благополуччям.

Проблема формування ціннісних орієнтацій молоді в сучасних умовах є відображенням складностей процесу її соціалізації, який втілює інтегральний

результат взаємодії двох цілісних систем: з одного боку суспільства, що впливає на особистість, з другого особистості, яка активно та вибірково засвоює попередній актуальний досвід соціуму, знання, норми, цінності, традиції попередній поколінь [2].

Розвиток інформаційного суспільства свідчить про зміни свідомості та мислення особистості з пріоритетом на формування загальнолюдських цінностей, координацію до співпраці, розуміння соціокультурної інтеграції людства. Інформаційна культура особистості дозволяє не тільки вільно орієнтуватися в інформаційному середовищі, а й брати участь у його формуванні, розвитку та перетворенні [1].

Зміни інформаційно-комунікативних технологій вимагають постійного вдосконалення особистісних і професійних здатностей в сфері інформаційних компетентностей, актуалізації нагальної необхідності розвитку системи інформаційної освіти впродовж життя. Гуманітарна культура уособлює знання про закономірності взаємозв'язку особистості з природою, культурою, суспільством, державою.

Культурологічний аспект в умовах інформаційно-освітнього простору обумовлений гуманітаризацією освіти, яка передбачає розширення свободи як домінуючої цінності в утвердженні самоідентифікації особистості та її соціалізації.

Список використаних джерел:

1. Воронкова В. Г. Формування інформаційної культури особистості як умова успішної адаптації людини до життя в інформаційному суспільстві / В. Воронкова // Гілея : науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В. М. Вашкевич. – К. : Вид-во «Гілея», 2014. – Вип. №86 (7). – С.198-203.

2. Шапошникова І. М. Формування ціннісних орієнтацій сучасної української молоді / І. Шапошникова // Соціальні виміри суспільства: [зб.наук. праць].: К. : Інститут соціології НАН України, 2013. – Вип. 5 (16). – С.716-725.

Молибога Юлія Анатоліївна,
студентка спеціальності «Журналістика»
Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж імені Івана Франка»
Чернігівської обласної ради,
juliamoliboga5@gmail.com
Науковий керівник – Н. В. Грона

КОМІКСИ ЯК ЗАСОБИ ТРАНСЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ СМИСЛІВ

Ключові слова: комікс, комікс-стріп, медіаосвіта, соціальні смисли, пакування соціальних смислів.

Анотація. Стаття присвячена дослідженню сучасних комікс-видань як засобу навчання, аналізу доцільності їх уживання як засобів транслявання

соціальних смислів, визначенню психолого-педагогічних засад і теоретичному обґрунтуванню використання коміксу як засобу навчання учнів молодшого шкільного віку. Автор доводить думку, що комікс, зокрема, стріпи, є ефективним засобом у вивченні дисциплін філологічного циклу.

Комікс (від англ. comic «смішний») – мальована історія, розповідь у картинках. Він поєднує у собі риси літератури та образотворчого мистецтва. Це різновид книжково-журнальної ілюстрації, що іноді використовують у друкованих ЗМІ.

Мета статті – проаналізувати функційні властивості коміксів в сучасному медіапросторі, визначити дидактичні умови використання коміксів і дослідити їхню ефективність у процесі навчання української мови учнів молодшого шкільного віку, з'ясувати доцільність уживання коміксів як засобів трансляції соціальних смислів;

Комікс відіграє важливу роль у світовій літературі, є нестандартним способом вираження думок автора і впливає на світосприйняття читацької аудиторії. На сьогодні існує декілька видів коміксів:

1) Стріп – невеликий комікс, що займає не більше однієї сторінки. Найчастіше зустрічається в газетах та журналах.

2) Графічний роман – цілісний, закінчений твір, який випускається однією книгою розміром від 60 сторінок.

3) Веб-комікс – комікс, який публікується в інтернеті.

4) Манга – японські чорно-білі комікси, які виконані в стилі аніме та читаються праворуч наліво.

5) Манхва – корейські чорно-білі та кольорові комікси, що читаються зліва направо.

6) Манхуа – китайські чорно-білі та кольорові комікси, читаються зліва направо.

7) Незалежні комікси, Авторські комікси, Видавничі комікси, Альтернативні комікси – комікси, які видаються не «Marvel» і не «DC», а іншими компаніями.

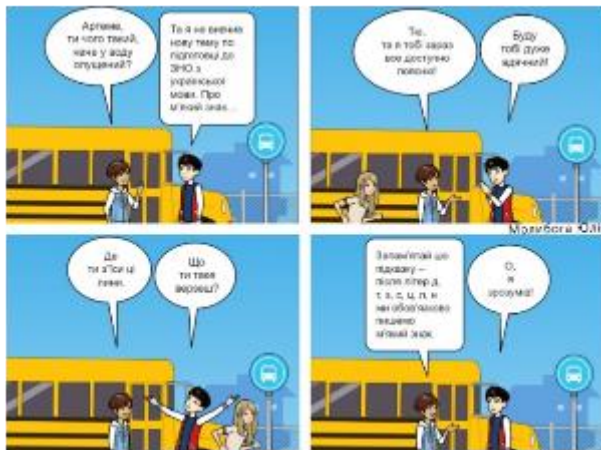
8) Велика двійка (а саме Marvel Comics і DC Comics) – найбільші та популярні видавництва коміксів зі своїми персонажами та всесвітами.

Переважна більшість сучасних українських коміксів присвячена, у першу чергу, історичним та сучасним подіям, які пов'язані безпосередньо з Україною. Варто згадати, що у 2017 році значний попит серед українців був на військові комікси та трагічні події останніх років. Зокрема, у Києві презентували неординарний комікс про оборону Донецького аеропорту та його захисників – кіборгів.

Нині спостерігаємо стрімкий розвиток інформаційних технологій та методів передачі новинної інформації. З адаптацією цільової аудиторії до постійного сприйняття «швидкої» інформації, комікс-журналістика має потенціал стати провідним способом оформлення матеріалів про події в країні та світі. У світі швидких репортажів та миттєвих новин комунікативні функції таких продуктів представляють собою нову цінність для широкого загалу [2].

З кожним роком навчання їх програма ускладнюється і тепер учням потрібен більш серйозний підхід. Починаючи з дев'ятого класу, учні готуються до ЗНО, але і тут їм можуть допомогти комікси. Саме вони допомагають підліткам на іспиті згадати героя та його репліки, які вчили правилам української мови або показували розв'язок задачі. Педагогам пропонують методи, що активізують сприйняття навчального матеріалу в учнів. Досвід доводить, що застосування наочності під час уроку покращує сприйняття навчального матеріалу,

Дослідники наголошують на ефективності використання коміксів як дидактичного матеріалу. Даниленко Є. пояснює необхідність наочних засобів у навчанні тим, що збільшується кількість учнів із образним мисленням. «Кадри коміксу – це, по суті, кадри фільму, який зупинився. Людина сьогодні прагне не читати й слухати, а дивитися й вдивлятися». Дослідник акцентує увагу на впливі коміксу на розвиток учнів: діти, які розуміють сенс коміксів, прагнуть зрозуміти матеріал, а не «зазубрити», вчать мислити та самостійно здобувати знання [3]. Наприклад, пропонуємо комікс-стріпи для засвоєння теми «Уживання м'якого знака».

Мал. 1. «Де ти з'їси ці лини»

Мал. 2. «Мавпа Буф»

- Головними характеристиками коміксів, на наш погляд, можна вважати:
- лінійність викладу,
 - концентрацію не на всьому, а винятково на ключових ситуаціях,
 - повна відсутність другорядного і зайвого.

Ці характеристики є кодуванням дійсності. Оскільки її побудовано на відкиданні зайвої інформації, можна зрозуміти, чому саме в цьому середовищі виникла ідея супергероя. Супермен чи Бетмен постали якраз на використанні образу борця за справедливість і захисника людей, доведеного до максимально можливого. Ця риса, як правило, блокує появу багатьох інших. Тому герой коміксу завжди буває таким одновимірним. І це не його провина. Це вимога жанру, й орієнтація на масову аудиторію, що вимагає спрощеного інтелектуального продукту. Що простіша річ, то легше її масово породжувати і продавати. Тобто один із соціальних смислів коміксу – вигідно його продати і викликати ажіотаж навколо нього.

«Пакування» соціальних смислів відбувається також в газетах і журналах. Розповідь про якихось персонажів одночасно надає читачеві можливість отримати певну інформацію про що завгодно. Особливо це стосується нових ситуацій, які до цього ще не зустрічалися. Соціальні смисли розповідають про соціальну взаємодію людей, їх проблеми, ймовірні варіації їх вирішення і т.ін. [4].

Добираючи тематику та сюжети в коміксах відповідно до вікових особливостей сприйняття, важливою є наявність пізнавальних сюжетів та ситуацій, які містять соціокультурний аспект мовлення, матеріалу про культуру різних країн світу та рідної країни. Ці комікси можуть виконувати на різних етапах оволодіння навчальним матеріалом такі функції: як засіб пред'явлення та семантизації нового лексичного і граматичного матеріалу; активізація дій учнів із лексико-граматичним матеріалом; стабілізація навичок і розвитку вмінь; автоматизація мовленнєвих дій учнів; формування умінь читання; формування механізмів діалогічного мовлення.

Комікси теж творять історію, як і будь-яке інше мистецтво. Тільки вони роблять це у своїй ніші. Найголовніше, що це створені людьми історії й герої, які максимально відповідають тому, чого хоче кожне покоління саме в цій точці часу і простору.

Список використаних джерел:

1. Філоненко Б. Робити комікси з національними героями зараз на часі [Електронний ресурс] / Борис Філоненко // Читомо. – 2014. – Режим доступу: <http://www.chytomo.com/book-art/boris-filonenko-robiti-komiksi-znacionalnimi-geroyami-zaraz-na-chasi>.
2. Nyberg A. Theorizing Comics Journalism / Amy Kiste Nyberg. // International Journal of Comic Art 8. – 2006. – №2. – С. 98–112.
3. Даниленко Є. Зарубіжний досвід використання дидактичних коміксів / Є. Даниленко // Біологія і хімія в школі: Науково-методичний журнал. – 2011. – № 6. – С. 29–32
4. Почепцов Г. Комікси як засіб транслювання соціальних смислів / Г. Почепцов // Mediasapiens. – 2012. – С. 52–60.

Молочко Світлана Рашитівна,
завідувач кафедри
філологічних дисциплін та
методики їх викладання,
методист відділу суспільно-
філологічних дисциплін
Чернігівського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти
імені К.Д. Ушинського; учитель-методист
molochko_svetlana@ukr.net

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ СУЧАСНИХ ЗМІ

Анотація. У тезах окреслено проблему усунення й профілактики порушень норм культури мовлення в матеріалах масмедіа, акцентовано на типових помилках, наведено фрагменти текстів для редагування.

Ключові слова: ЗМІ, масмедіа, культура мовлення, типові лексичні, граматичні, стилістичні помилки, редагування.

На сучасному етапі розвитку незалежної української держави особливо гостро постає проблема формування особистості: час вимагає від членів суспільства постійного підвищення кваліфікації, оновлення знань, освоєння нових видів діяльності, а особливо – орієнтиру в мегаінформаційному просторі, що в широкому соціокультурному контексті максимально забезпечує потреби громадян, надаючи можливості активної комунікації. Людина ХХІ століття щосекунди одержує відомості про навколишній світ з преси, теле- і радіопередач, мережі «Інтернет». Засоби масової інформації виконують функцію медіаторів – посередників людського спілкування: створюється своєрідна когнітивно-поведінкова матриця, на основі якої відбувається орієнтація людини у світі, адже саме масмедіа впливають на формування в людини внутрішньої картини світу – соціальних, моральних, художніх, інтелектуальних цінностей та інтересів і, безумовно, мовної культури. Часто для того, щоб якісніше представити матеріал у різних аспектах, застосовують різноманітні зображувально-виражальні засоби медіакультури, забуваючи про пріоритет – дотримання норм культури мовлення. Адже мова є не тільки засобом спілкування, а й природним резервуаром інформації про навколишній світ.

Культура мовлення – дотримання усталених мовних норм усної і писемної літературної мови, а також цілеспрямоване, майстерне використання мовно-виражальних засобів залежно від мети та обставин спілкування [5, с.5]. Варто звертати увагу на такі важливі аспекти вияву культури мовлення, як нормативність, адекватність, естетичність, поліфункціональність.

Проблемі культури мовлення присвятили свої дослідження Б. Антоненко-Давидович, Н. Бабич, О. Сербенська, М. Волошак, Р. Зорівчак, О. Пономарів, С. Головащук, Г. Баран та багато інших. На початку ХХІ століття Тетяною Мельник було створено спецпроект «Мовний практикум» (на сторінках

інтернет-видання «Телекритика»), яким було зроблено спробу глибокого аналізу сучасного мовного стану ЗМІ (переважно аудіовізуальних), окреслено типові помилки [4]. Але ця проблема завжди актуальна і тому потребує постійного глибокого дослідження й контролю.

Систематичне порушення норм культури мовлення в матеріалах масмедіа може зафіксувати в пересічних громадян помилки у вживанні та наголошуванні слів і в результаті призвести до неправильного сприйняття й негативного впливу інформації. Наявність великої кількості помилок різної типу в газетних і журнальних статтях, рекламних оголошеннях, аудіовізуальних та інтерактивних ЗМІ, мережі «Інтернет», мовленні дикторів тощо вимагає посиленого аналізу не лише з метою усунення, а й профілактики таких нормативних порушень. Неабияка роль у цьому належить, безумовно, педагогові. Першою в переліку ключових компетентностей, зазначених у новому Державного стандарті базової середньої освіти [7] є вільне володіння державною мовою, що передбачає вміння не лише здійснювати комунікацію в усній та письмовій формі на основі знання функцій мови, ресурсів (лексики, граматики) і норм сучасної української літературної мови, типів мовної взаємодії, особливостей стилів мовлення інформаційних та художніх текстів, медіатекстів, а й здобувати та опрацьовувати інформацію з різних (друкованих та цифрових, зокрема аудіовізуальних) джерел у різних освітніх галузях і контекстах, критично осмислювати її. Тому вважаємо за потрібне відстежувати порушення норм культури мовлення в матеріалах масмедіа всіма учасниками освітнього процесу й застосовувати на заняттях як матеріал для редагування. І це стосується не лише закладів загальної середньої освіти, а й передвищої, вищої, системи підвищення кваліфікації вчителів, які є носіями інформації до молодшої аудиторії.

Наведемо приклади порушень норм культури мовлення в матеріалах масмедіа. Звернімо увагу на інформацію з політичних сайтів (речення містять граматичні, лексичні, стилістичні помилки). 1. Міністр повернувся для того, щоб під особистий контроль узяти наслідки погромів. 2. Щоб покращити криміногенну обстановку в місті, потрібно багато чого зробити. 3. У вигляді інформаційної інсталяції мешканці та гості міста мали змогу ознайомитися з інформацією і обличчям героїв та ворогів українського народу. 4. Ми виступаємо за історично-справедливе судження стосовно героїв Української нації задля встановлення історичної справедливості. 5. Сьогодні влада не хоче виборів у Києві, завтра скасує в інших містах, а післязавтра президентські. 6. Депутат, якому зламали пальця, вручив районній поліції символічну ушкоджену руку із написом «Поліціє, не виконуй злочинних наказів!». 7. У найпереднішому своєму слові політик сказав. 8. Він йому м'яко наказував. 9. Було надано весь комплекс уваг. 10. Депутат назвав планшети унікальним раритетом історичної пам'яті.

Отже, помилки в побудові речень призводять до неправильного розуміння змісту і можуть при цьому сприйматися двояко.

В оголошеннях (інтернет-ресурси, газети, телебачення) знаходимо велику кількість граматичних, лексичних, орфографічних і пунктуаційних помилок. 1. Широкий вибір якісної косметики для дітей та жінок як вітчизняного, так і закордонного виробника. 2. По вулиці Гоголя продається диван. Запитати діда

Петренка. Він хоч і б.у., але перетягнутий новими пружинами. 3. 8 квітня будуть грати півфінальні ігри. 4. В'язання крючком: шапки, шарфи, пов'язки, чіхли, сумочки. 5. Робота з людьми, документами, інформацією. Дзвоніть! 6. Шукаю роботу бензопилкою. 7. Засіб від нежиті дуже ефективний 8. Цей шампунь зробить ваші волосся шовковистими. 9. Собак власників, які будуть бігати по вулиці без намордників, буде відловлено. 10. Англійський доступний усім. 11. Відвідайте страви в ресторані!

Як бачимо, кожен мовленнєвий «лігволяп» спотворює інформацію, а реклама, мова якої є вже половиною успіху, стає антирекламою й погіршує «імідж» презентованих товарів.

У телепрограмах (аудіовізуальні ЗМІ) дуже часто припускаються різного характеру помилок. Найбільш популярними є акцентуаційні – у наголошуванні слів (указано унормований варіант): листоАд, новИЙ, читАння, завдАння, дочкА, одинАдцять, вимОва, український, сільськогосподАрський, пІдлітковий, вИпадки тощо. Подолання недоліків у наголошуванні слів потребує, насамперед, від представників масмедіа спеціального тренування, адже таких помилок припускають найчастіше ведучі телепередач під час трансляції в прямому ефірі.

Найуживаніші порушення лексичних, граматичних, стилістичних норм, а також варіанти їх редагування наведено в таблиці.

Неправильно	Правильно
у семидесяті роки	у сімдесяті роки
задавати питання	ставити питання
за думкою експертів	на думку експертів
міські таксі	міське таксі
покоління «шестидесятників»	покоління «шістдесятників»
треба добре відноситися до роботи	треба добре ставитися до роботи
ми прийняли міри	ми вжили заходів
учбовий заклад	заклад освіти
виписуємо газети та журнали	передплачуємо газети та журнали
я вибачаюсь	вибачте, перепрошую, даруйте, пробачте, прошу вибачення...
слідуюче питання	наступне питання
проводити міроприємства	проводити заходи
я рахую, що...	я вважаю, що...
приймати участь	брати участь
трансляція відбудеться в десять	трансляція розпочнеться о десятій
у різних областях науки	у різних галузях /царинах науки
самий активний	найактивніший, найбільш активний
вірна відповідь	правильна відповідь
на слідуючій неділі	наступного тижня
на протязі десяти днів	протягом десяти днів
несприятлива екологія	несприятлива екологічна ситуація
конференція по проблемі	конференція з проблеми

лотерейний квиток	лотерейний білет
являється доказом	є доказом
із-за поганої погоди	через погану погоду
дякую вас	дякую вам

Отже, для того, щоб засоби масової інформації дійсно стали могутнім соціальним інститутом, що виховує не тільки соціально-громадянські, національно-духовні почуття, а й мовну культуру громадян, потрібно якісно редагувати матеріали масмедіа, а також відстежувати порушення мовленнєвих норм, відпрацьовувати їх на заняттях, щоб у величезному інформаційному потоці, відкидаючи ілюзорні цінності, відбирати справжні, адже лише за цієї умови вплив засобів масової інформації сприятиме формуванню й усебічному розвитку особистості XXI століття.

Список використаних джерел:

1. Головащук С. І. Російсько-український словник сталих словосполучень. К.: Наукова думка, 2001. 640 с.
2. Зорівчак Р. «Боліти болем слова нашого...»: Поради мовознавця. – 2-ге вид, допр. і доповн. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 176 с.
3. Лисинюк М.В. Мова ЗМІ як показник мовної культури сучасного суспільства URL:<http://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/>(Дата звернення 23.02.2022).
4. Мельник Т. Вузлики на пам'ять. Нотатки про ЗМІ початку століття. К.: Початкова школа, 2010. 192 с.
5. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник. К.: Либідь, 1999. 240 с.
5. Сербенська О. Антисуржик: Вчимося ввічливо і правильно говорити. Львів: 7. Сербенська О., Волощак М. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем. К.: Просвіта, 2001. 204 с.
6. Словник українсько-російських міжмовних омонімів / Укладач Г.В. Баран. Новоград-Волинський : «НОВОград», 2020. 1160 с.
7. Державний стандарт базової середньої освіти URL:
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti> (Дата звернення 22.02.2022).

Попружна Олена Василівна,
викладач української мови та літератури
ВСП «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій
Національного університету «Чернігівська політехніка»,
olenapopruzhnaya@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

Анотація. Актуальність теми полягає в тому, що за умов інноваційного навчання особа сприймає себе позитивно, відкрита життєвим ситуаціям, приймає рішення, діє вільно, невимушено, незалежно від когось чи

чогось, вона безпосередня, доброзичлива, поважає творчий підхід, не лякається спонтанних рішень. Перспективність досвіду – в основі використання технології особистісно-орієнтованого навчання на базі принципів гуманістичного напрямку.

Ключові слова: інноваційні технології, інформаційний простір, модель навчання, комп'ютерні технології.

Інформаційні технології стали невід'ємною частиною життя людини. Сьогодні не можна вважати викладання дисциплін якісним, якщо викладач не використовує у своїй роботі зі студентами комп'ютерні технології та можливості інтернету.

Використання інформаційних технологій навчання дає змогу зацікавити студентів самостійним пошуком різних джерел інформації, розвивати їх творчі здібності, критичне мислення, вміння аргументовано, розлого і образно висловлювати свої думки, судження, оцінки. Саме тому працюю над вирішенням науково-методичної проблеми «Використання інформаційних технологій на заняттях української мови та літератури як засіб підвищення якості навчальних досягнень студентів». Адже комп'ютерні технології – справжня знахідка для маніпулювання з інформаційним простором.

Сучасному викладачеві вже недостатньо просто мати глибокі предметні знання, володіти практичними вміннями та навичками. Йому необхідно творчо використовувати набуті знання в нестандартній змінній ситуації, виявляти конструктивність в організації і плануванні педагогічного процесу [1].

Досвід переконує, що комп'ютер сприяє не тільки розвитку самостійності, творчих здібностей студентів, його застосування дозволяє змінити саму технологію надання освітніх послуг, зробити заняття більш наочним і цікавим. Також забезпечує активізацію діяльності викладача та студентів на занятті, сприяє здійсненню диференціації та індивідуалізації навчання, розвитку спеціальної або загальної обдарованості, формуванню знань, посилює міжпредметні зв'язки. Все це дає можливість покращити якість навчання. Саме цим обумовлюється актуальність представленого досвіду.

Практична значимість та актуальність досвіду:

- забезпечує умови для розвитку творчої особистості студентів;
- сприяє позитивній мотивації студентів до пізнавальної діяльності, потребі в самопізнанні, самореалізації та самовдосконаленні;
- забезпечує особистісно орієнтовану модель навчання;
- робить можливим оригінальний підхід до побудови структури сучасного заняття української мови та літератури.

Організація навчально-виховного процесу свідчить, що чим частіше використовуються комп'ютери у процесі вивчення різних предметів, зокрема української мови та літератури, тим ефективнішими є результати навчання. Адже запам'ятовування інформації студентами відбувається таким чином: якщо сприймається лише слухова інформація, то засвоюється 20% матеріалу; якщо інформація отримується лише за допомогою зору, то запам'ятовується до 30% матеріалу. За умови комбінованого поєднання слухового та зорового каналів інформації людина спроможна швидко засвоїти до 60% отриманої інформації. Таким чином, використання мультимедіа сприяє кращому вивченню навчальної інформації на занятті [2].

На практиці доведено, що використовуючи мультимедійні технології, навчально-виховний процес відзначається такими перевагами:

- краще сприймається матеріал студентами, зростає їх зацікавленість;
- відбувається індивідуалізація навчання, розвиток творчих здібностей;
- скорочуються види роботи, що стомлюють студента, використовуються аудіовізуальні засоби з метою підвищення активності студентів;
- підсилюється динамічне подання матеріалу;
- забезпечуються умови для формування самооцінки студента та його для самостійної роботи.

Вважаю, що головне завдання використання ІКТ у процесі вивчення української мови й літератури – підвищити пізнавальний інтерес студентів до вивчення предмета. Загальновизнано, що особистість, яка зацікавлена, хоче пізнати матеріал, засвоює його набагато краще, ніж та, що не зацікавлена змістом того, що вивчає [3].

Практична частина

Використання інформаційних технологій на заняттях української мови та літератури може відбуватися різними способами, це залежить від низки факторів, найважливішими з яких вважаємо такі: потреби конкретного заняття, рівня володіння різними програмами та наявністю сертифікованих програм у системі середньої загальної освіти. Серед зазначених технологій використовую такі їх види:

1. Електронний підручник
2. Статистичні таблиці
3. Динамічні таблиці
4. Літературні портрети
5. Тестові завдання
6. Диктанти
7. Медіа-твори
8. Віртуальні екскурсії

9. Відеопозії

10. Буктрейлери (для заохочення до читання або ознайомлення з програмним твором)

На мою думку, оновлення змісту сучасної освіти, структури, методів, організаційних форм навчання української мови та літератури за допомогою комп'ютерних технологій спрямоване на створення оптимальних умов для покращення ефективності навчально-виховного процесу. Застосування мультимедійних технологій у процесі відбору, накопичення, систематизації і передачі знань, а також в організації різних видів навчальної діяльності є однією із значущих рис системи освіти, що формується зараз.

Список використаних джерел:

1. Карбованець О. Метод проектів – сучасна педагогічна технологія навчання освітніх закладів різних рівнів [Електронний ресурс] / О. Карбованець, Н. Куруц, Н. Голуб, А. Майорош. – Режим доступу: <http://www.eduforme.org>.

2. Освіта навпаки, або Першопрохідці-STEM [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pedpresa.ua/177304-osvita-navpaky-abo-pershoprohidtsi-stem.html>.

3. Семеніхіна О. Про формування у майбутнього вчителя умінь унаочнювати навчальний матеріал засобами комп'ютерної візуалізації / О. В. Семеніхіна, М. Г. Друшляк, Д. С. Безуглий // Використання інноваційних технологій в процесі підготовки фахівців : II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція, 28–29 березня 2017 року. – Вінниця, 2017.

Розмариця Світлана Анатоліївна,
к.філол. .н., методист коледжу,
викладач української мови і літератури
вищої категорії, викладач-методист
ВСП Миколаївського будівельного
фахового коледжу КНУБА,
rozmaritsa74@gmail.com

РОЗВИТОК ГНУЧКИХ УМІНЬ ЗАСОБАМИ ЛІТЕРАТУРИ В КОНТЕКСТІ ГУМАНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Анотація. У доповіді розглянуто важливість гнучких умінь для забезпечення якості професійної освіти. Акцентовано, що читання художньої літератури сприяє реалізації людиноцентричного підходу й розвитку гнучких умінь. Підкреслено, що система відносин «людина–техніка» потребує переосмислення зі зміщенням фокусу уваги на людину.

Ключові слова: гнучкі вміння, гуманізація освіти, людиноцентричний підхід, якість освіти.

У дискурсі сучасної системи професійної освіти в активному обігу знаходяться поняття «професійні вміння» і «гнучкі вміння». Як відомо, перші з

них відповідають за відповідні певному фаху вміння й навички, за вузькогалузові компетенції, тоді як другі охоплюють низку соціально-психологічних якостей, таких як уміння співпрацювати в команді, адаптуватися до змінних умов середовища. За даними дослідження, проведеного Гарвардським університетом, успіх у роботі на 85% залежить від розвитку «гнучких умінь» і лише на 15% – від рівня «професійних умінь» [4]. Хоча з даними результатами можна посперечатися і радше констатувати, що успішне співвідношення більше залежить від специфіки професії.

З категорією «професійні вміння» усе доволі зрозуміло: рівень здобутих у закладі освіти умінь має бути таким, щоб успішно вирішувати задачі, які виникають у професійному середовищі. Фахові компетенції і вузькопрофільні знання мають бути релевантними ситуації на ринку праці. Говорячи про «гнучкі вміння», маємо акцентувати передусім людиноцентричність, тобто розвиток тих якостей, які апелюють до гуманістичних начал і які покликані якнайповніше реалізувати потенціал людяності в кожній особистості, сприяти такій взаємодії між суб'єктами, яка б узгоджувалася з найвищими загальнолюдським цінностями й відповідала закладеним природою основам.

Михайло Винницький, професор центру сімейного бізнесу, доктор філософії в галузі соціології, який здобув у Кембриджському університеті, який має досвід викладання закордоном, стверджує, що «якість освіти вимірюється не рівнем знань, а, швидше, ерудицією випускника: його здатністю висловитися (усно й письмово), критично мислити, його начитаністю, глибиною та шириною розуміння світу, в якому живе» [1]. Його позиція також підкреслює пріоритет «гнучких умінь» у процесі здобуття професійної освіти. Науковець говорить про недоліки сучасної системи професійної освіти, що полягають у відсутності сприятливих умов для формування ерудованого випускника, тобто випускника з широким світоглядом і чіткою системою загальнолюдських цінностей. Оскільки значущість «гнучких умінь» не викликає жодних сумнівів, наступним питанням, яке слід розглянути є те, що саме у змісті освіти й способі його передачі сприяє їх ефективному розвитку.

Загальновідомо, що проблемою сучасної української молоді є низький рівень читання. Не варто недооцінювати загрози ситуації, яка склалася в підлітків, юнаків і дівчат у стосунках із книгою. За статистикою, третина українців за рік не прочитує жодної книжки. Дослідження доводять, що читання сприяє розвитку аналітичного й критичного мислення, що є передумовою «гнучких умінь», які допомагають приймати рішення й адаптуватися до змінного середовища. Крім того, книжкова реальність є проєкцією дійсності, тому пропонує набір ситуацій, що можуть трапитися в повсякденності, і моделей їх вирішення. Читання, згідно з дослідженнями, допомагає розвитку стресостійкості і сприяє формуванню адаптивного інтелекту. Погоджуємося з нобеліанткою О. Токарчук у тому, що «література надає сенсу тому, що з нами відбувається. Тобто показує, як із подій нашого життя ми можемо збудувати досвід» [2].

Читання є надзвичайно важливим для розвитку емоційного інтелекту, позаяк книжки дозволяють відчувати те, що ми ніколи не відчували, або пережити

схожий з реальним досвід. Оскільки мозок однаково сприймає реальність та вигадку, ми здатні так глибоко й емоційно переживати прочитане, немов це відбувається з нами. Книжки дозволяють не лише в переносному сенсі відчувати той чи інший досвід, а й у біологічному сенсі. Усе це, безумовно, позитивно позначається на розвитку «гнучких умінь» як здатності до ефективного спілкування через емпатію. Літературні твори розвивають здатність краще розуміти думки та почуття інших, що робить нас більш емпатійними, а отже, здатними краще реагувати на емоційні потреби як інших, так і власні. Такими були результати дослідження, опублікованого в журналі «Science» [3]. Емоційний досвід, отриманий під час читання книжок, стане в пригоді і в реальному житті. В університеті штату Огайо з'ясували: що більше ми себе ототожнюємо з певним героєм, то більша ймовірність, що ми будемо аналогічно діяти в реальному житті.

Зрозуміло, заохочення до читання має відбуватися не лише на безпосередньо пов'язаних із літературою дисциплінах. Тут можна застосовувати принцип міжрядковості, тобто пояснюючи той чи інший матеріал, можна між іншим навести приклад із відповідного літературного твору або навіть його екранізації. Окрім того, є виховна робота, що дозволяє популяризувати книги й читання, зокрема, через святкування Дня книги, Дня письменника, Дня поезії, Дня книголюба, Дня книгодарування. Сучасні бібліотеки охоче організують зустрічі з письменниками, влаштовують літературні кав'ярні й інші форми у творчому форматі.

Ще один аспект людиноцентричності й гуманізації освіти – переосмислення стосунків із комп'ютерними технологіями. За інерцією педагогічні методи з їх використанням все ще називають новітніми, передовим і прогресивними, попри тих, хто б'є на сполох і застерігає про незворотні зміни, спричинені зміщенням пріоритетів у відносинах «людина – техніка» на користь останньої. Постійний супровід занять технічними засобами навчання не лише натякає на безпомічність учителя, але й сприяє узалежненню здобувачів освіти від гаджетів і технологій. Насправді методика викладання різних, а насамперед гуманітарних дисциплін, потребує реформи, яка б надавала перевагу тим методам і прийомам, завдяки яким людина (вчитель/викладач) могла би повноцінно не лише передавати знання й розвивати вміння й навички з мінімальною участю ТЗН, а й викликати інтерес до змісту навчання й до себе як суб'єкта спілкування. Загрозливою видається та ситуація, що, перебуваючи тривалий час перед екраном телефона чи монітором комп'ютера, учень/студент звикає поступово до такого об'єкта уваги і тому незвичною видається для нього та ситуація, коли доводиться дивитися в очі людини, спостерігати за її мімікою, жестами, зчитування яких є частиною повноцінного спілкування і, відповідно, запорукою належного рівня розвитку «гнучких умінь».

Таким чином, можна зробити висновок про те, що «гнучкі вміння» не можна ані переоцінювати, ані недооцінювати. Саме людиноцентричний підхід в освіті, її гуманізація сприяють розвитку так-званих «м'яких навичок». Найбільш ефективними заходами до посилення гуманізації вважаємо заохочення до читання, віддавання переваги тим методам і формам взаємодії між суб'єктами

освітнього процесу, які не абсолютизують використання комп'ютерних технологій і не вдаються до них як до панацеї.

Список використаних джерел:

1. Винницький М. Вища освіта в Україні: якісні знання, але без ерудиції. URL: <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/vishcha-osvita-v-ukrajini-jakisni-znannja-ale-bez-eruditsiji.html>
2. Сливинський О. Ольга Токарчук. Досконалість неточних форм. URL: <https://novapolshcha.pl/article/olga-tokarchuk-doskonalist-netochnik-form/?fbclid=IwAR3g4wFAHUefvxfKvU2nLtYvHaaOIaj6fq4TeqVvvGAdyzVILlYsbDoo-cs>.
3. 10 причин, чому наш мозок хоче читати. URL: <https://starylev.com.ua/blogs/10-prychyn-chomu-nash-mozok-hoche-chytaty>
4. Soft skills та побудова кар'єри. URL: <https://zap.dcz.gov.ua/publikaciya/soft-skills-ta-pobudova-karyery>

Сергєєва Світлана Петрівна,

викладач, спеціаліст I категорії

Відокремленого структурного підрозділу

«Фаховий коледж економіки і технологій

НУ «Чернігівська політехніка»,

siplivets27@ukr.net

ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ПОТУЖНИЙ МОТИВАЦІЙНИЙ ЧИННИК У ВИВЧЕННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Анотація. У статті розкрито особливості застосування ефективних інноваційних методів під час вивчення української літератури здобувачами фахової передвищої освіти.

Ключові слова: інноваційність, інноваційні технології, художній текст, візуалізація.

Інноваційність – одна з провідних ознак сучасності, яка проникає в усі сфери життя людини – економічну, політичну, соціальну та духовну. Освіта як складова духовної сфери особистості в контексті динамічного розвитку сучасних інформаційних технологій в останні десятиліття одна з перших «показала» здатність до оновлення, відкритості. Хоча, зізнаємося, справжнім викликом для кожного з нас, освітян, став навчальний процес, що навесні 2019 року було переведено в формат дистанційної комунікації.

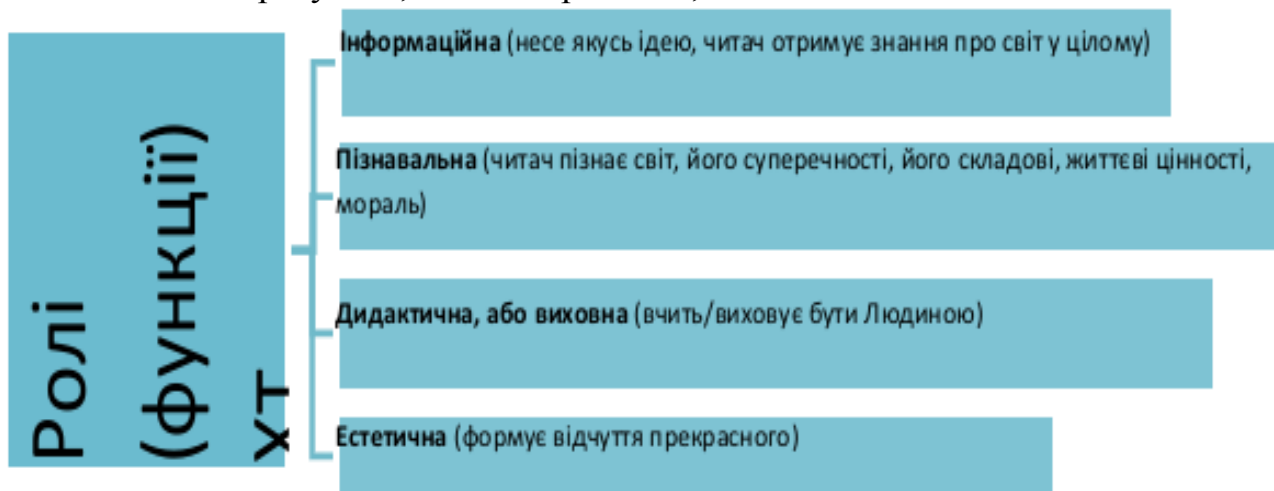
Це і стало переломним моментом, відправною точкою в пошуку з боку держави безпечного та найсучаснішого інформаційного середовища, а з боку освітян, педагогів – нових впливових результативних інноваційних технологій дистанційного навчання.

Актуальність теми очевидна, адже й тепер ми на шляху віднайдення нових, сучасних методів (прийомів), які дозволять навчальний процес у ЗВО зробити пізнавальним та творчим, а відтак і ефективним, і результативним.

Дослідженням сучасних інноваційних технологій в педагогіці, лінгводидактиці займаються І.Дичківська [3], М.Пентилюк, О.Волошина [1] тощо. Останнім часом говорять про дистанційне навчання як про сучасну освітню технологію[2] (Л.Ліщинська, О.Кузьміна, Л.Сікорська) чи новий метод дидактики (С.Прилипка, С.Іванов), що має як свої переваги, так і недоліки.

Яким чином можна застосовувати та які інноваційні методи (технології) під час вивчення навчальних предметів філологічного циклу, зокрема української літератури? Ні для кого не є секретом, що, отримавши доступ до будь-якої інформації в умовах глобального інформаційно-технічного прогресу, юнь, молодь відходять від традиції «живого спілкування» з художнім текстом, а це вже сьогодні (не кажучи про майбутнє!!!) має свої негативні наслідки, про що б'ють на сполох сучасні науковці, педагоги, психологи.

Що являє собою художній текст? Мені дуже подобається визначення В.Аренєва, який сказав, що художній текст – «це *система*, яка містить у собі велику силу». На свої перших заняттях зі студентами першого курсу я про це говорю, згадуючи про літературу як один із видів мистецтва, мистецтво слова; говоримо про роль читання в житті підлітка і не тільки, ролі художнього тексту. Зі схеми легко зрозуміти, що ми втрачаємо, не читаючи...

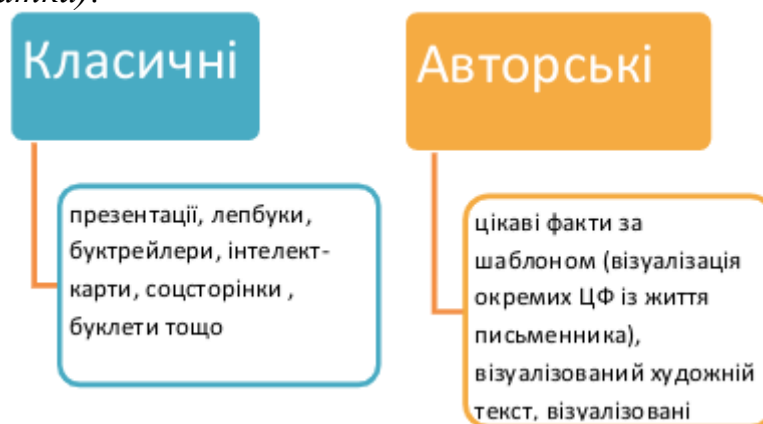

У процесі навчально-дистанційної комунікації я все частіше використовую **візуалізацію**, що, на моє переконання, стає ефективним чи то прийомом, чи то методом (залежно від теми й мети заняття) унаочнення інформації, а також потужним мотиваційним чинником у вивченні дисципліни здобувачами освіти, їх пізнавальної активності у відповідь, їх можливості проявити особисті творчі здібності.

Візуалізації піддається все: і вивчення відповідного літературного періоду, літературознавчих явищ, понять і термінів, біографії письменника, і його творчого методу (еволюція), і особливості творчості (тематика, художня майстерність тощо), й ідейно-художній аналіз його програмових творів. Візуалізацію лекційного матеріалу, семінарського чи практичного заняття

особливо зручно використовувати під час дистанційного навчання у форматі онлайн-комунікації на платформі ZOOM, Google Meet або у форматі опосередкованої навчальної взаємодії, використовуючи віртуальні навчальні середовища (платформи), наприклад, Moodle.

Форми візуалізації (Додатки):

Інструментів візуалізації надзвичайно багато, кожен обирає для себе найзручніший, залежно від технічних можливостей. Я традиційно використовую та рекомендую до використання своїм студентам найпростіше – застосунки PowerPoint, Publisher, текстовий редактор Word з його неймовірними Вставками – Фігури та Smart Art, онлайнвий інструмент для створення дизайнів і публікацій Canva.

Отже, в умовах глобалізації інформаційно-комунікаційних технологій викладач (учитель) повинен залишатися в інноваційному тонусі. Оволодіння сучасними навчальними технологіями – запорука успіху всіх сторін освітнього процесу. Як показує досвід, ефективними при викладанні української літератури зі студентами 1-2 курсів (10-11 класів) стали різні форми візуалізації літературного матеріалу.

Список використаних джерел:

1. Волошина О.В. Педагогіка інновацій у вищій школі. Навчально-методичний посібник / О.В. Волошина. – Вінниця, 2014. – 161 с.
2. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс] : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л.Б.Ліщинська. – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. – 102 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Навчальний посібник / І.М.Дичківська. – Київ: Академвидав, 2004. – 218 с.
4. Бартків О. Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності / Бартків О. // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2010. – № 1. – С. 52-58.

Сєдова Альона Миколаївна,
викладач першої категорії
Відокремлений структурний підрозділ
Київський індустріальний коледж
Київського національного університету
будівництва та архітектури

ВИКОРИСТАННЯ GOOGLE-СЕРВІСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Анотація. У доповіді приділено увагу про використання Google-сервісів на уроках української мови та літератури. Зазначено ефективність навчального процесу із застосуванням Google-сервісів.

Ключові слова: Google-сервіси: поштовий сервіс Gmail, Google Meet, Google Календар, Google Диск, документи, таблиця, презентація, Google форми, сайт.

Мета запропонованої роботи полягає в повноцінному навчальному інструменті під час дистанційного навчання, що дозволяє вчителю створити власний інформаційно-освітній простір.

На сучасному етапі розвитку суспільства цифрові технології активно використовуються для зберігання, опрацювання та поширення інформації. Інтенсивний розвиток технологій обумовлює їх використання у всіх сферах діяльності людини, у тому числі і в освітньому процесі. Сучасний розвиток освіти потребує від учителя значної підготовки, володіння ним сучасними освітніми технологіями, використання у навчальному процесі електронних ресурсів. З-поміж сучасних освітніх технологій найбільш поширеними є комп'ютерно-інформаційні.

Для навчального процесу сервіси Google дають можливість створити суб'єктні відносини між вчителем та учнями в мережі Інтернет. Досвід використання хмарних засобів навчання [1] є підставою для «перегляду» методичної системи навчання – збільшення частки групових та активних форм навчальної діяльності студентів, інтенсифікувати їх самостійність в здобуванні знань та опануванні навичок і технологічно інтегрувати аудиторну та позааудиторну роботи з використанням змішаного навчання.

Сервіси Google – це широковідомий безкоштовний набір онлайн-програмних засобів: поштовий сервіс Gmail, Google Календар, хмарне сховище Google Диск, Google Meet, сервіси по створенню таблиць, документів, презентацій, сайтів.

Одним із сервісів Google, який активно використовують і учні, й учителі є **електронна пошта** – це швидкий спосіб обміну інформацією. Перевагою цього сервісу є те, що навіть у вихідні чи канікулярний час можна обмінюватися важливою й терміновою інформацією.

Google Classroom – це сервіс, що зв'язує Google Docs, Google Drive і Gmail, допомагає створювати і впорядковувати завдання, виставляти оцінки, коментувати і організовувати ефективне спілкування зі студентами в режимі

реального часу. Основним елементом Google Classroom є Групи. Функціонально групи нагадують структурою форуми, оскільки вони дозволяють користувачам з легкістю відправляти повідомлення іншим користувачам, з якими вони часто спілкуються в межах цієї групи. [3, с. 30]. **Google Meet** – це відео спілкування з колегами, учнями, коли забажаємо. Працює на будь-якому пристрої. Ви можете приєднатися до зустрічі з [настільного комп'ютера чи ноутбука, пристрою Android, iPhone або iPad](#). В облікових записах для навчальних закладів вимикати звук і вилучати учасників зустрічей може лише організатор.

За допомогою **Google Форми** можна легко створювати опитувальники за творчістю письменників, робити контрольні роботи, створювати вікторини для деяких тем з мови чи літератури. Підходить для організації засобів діагностики і моніторингу виконання домашнього завдання та самостійної роботи під час уроку української мови чи літератури.

Google-сайт дає можливість учням створювати і редагувати вебсторінки, навіть якщо вони не знайомі з HTML та вебдизайном, можна будувати сайти з нуля або з допомогою шаблонів, завантажувати контент, наприклад світлини та буктлейлери, а також забезпечувати гнучкий контроль доступу на рівні не лише сайту, а й окремих сторінок.

Сервіси Google Диск надає можливість користувачам завантажувати, створювати й працювати з текстовими, табличними документами і презентаціями просто у вікні браузера. Також учитель має можливість публікувати текстові файли у Google Документи і презентації у Google Презентації. Власний досвід створення та використання презентацій у процесі вивчення української мови і літератури дозволяє визначити низку факторів, які впливають на ефективність навчально-виховного процесу: зростання впливу виступу на аудиторію, оскільки значний обсяг інформації сприймається зоровими та слуховими рецепторами одночасно; полегшення розуміння і сприйняття поданого матеріалу.

Таким чином використання сучасних цифрових технологій є важливою передумовою успішності навчального процесу. Використання електронних освітніх ресурсів на уроках словесності дозволяє урізноманітнити уроки, застосувавши різні види навчальної діяльності учнів, активізувати їхню увагу, удосконалити процес навчання, зробити його більш цікавим, захоплюючим, доступним, запам'ятати більший обсяг поданої інформації, створювати навчальний електронний контент.

Список використаних джерел:

1. Глазунова О. Г., Касаткін Д. Ю., Кузьмінська О. Г., Мокрієв М. В., Блозва А. І., Волошина Т. В., Саяпіна Т. П. Інтеграція навчальних ресурсів та сервісів ІТкомпаній у освітнє середовище університету [колективна монографія]. Київ: ТОВ: «НВО» «Інтерсеріс». 2016.

2. Кузьмінська О. Г., Волошина Т. В., Саяпіна Т. П. Технології навчання в умовах інноваційно-орієнтованого освітнього середовища: компетентнісний підхід та освітні комунікації. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія. 2016. Вип. 253. 134-143.

3. Литвинова С. Г. Поняття й основні характеристики хмаро орієнтованого навчального середовища середньої школи [Електронний ресурс] / С. Г. Литвинова // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014. – №2 (40). – с. 26-41.

4. Морзе Н. В. Варченко-Троценко Л. О. Використання wiki-технології для організації навчального середовища сучасного університету. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2015. № 1. С. 115-125.

Ситор Ольга Олексіївна,
викладач вищої категорії, викладач-методист,
викладач української мови та літератури
Стрийського фахового коледжу
Львівського національного аграрного університету,
oositor@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ

***Анотація.** Музей і школа за метою своєї діяльності традиційно мають багато спільного: вони прагнуть виховувати почуття патріотизму, свідоме ставлення до надбань світової та вітчизняної науки і культури; розвивати мислення, творчі здібності та певні практичні навички, стимулювати творчу активність особистості. Музейна педагогіка відіграє роль посередника між музеєм і коледжем, сприяючи створенню ефективного навчального середовища, формуванню в здобувачів освіти емоційно-ціннісного ставлення до знань, подоланню міжкультурних стереотипів.*

Ключові слова: музейна педагогіка.

У сучасних умовах реформування української освітньої системи постає питання щодо нових підходів до організації і змісту навчально-виховної діяльності, зокрема щодо вивчення нашого національного надбання – української мови, української літератури. Саме під час викладання цих предметів я прагну формувати в здобувачів освіти погляд на світ як неподільну цілісність, виробляю вміння і навички осмислено сприймати глобальні проблеми сучасності і досягати шляхи та способи їх вирішення. Прагнучи бачити результат своєї діяльності, усвідомлю потребу запровадження педагогічних інновацій.

Інструментом, який забезпечить виконання цього актуального питання є інноваційні педагогічні технології та уміння викладача організувати, спрямувати свою роботу на інтенсивне впровадження в практику нових прогресивних педагогічних ідей, технологій навчання й виховання, досягнень сучасної педагогічної науки і практики.

Важливе місце серед них посідає один із перспективних напрямів сучасної педагогіки – *музейна педагогіка*, що вирішує проблеми формування особистості, а саме: залучення студентської молоді до дослідницької діяльності засобами музейної експозиції з використанням інформаційних технологій,

розвиток їхніх дослідницьких умінь і творчих здібностей, вироблення здатності до самостійних суджень і оцінок, навичок критичного мислення.

Музейна педагогіка є одним із ефективних сучасних засобів формування соціально активної особистості, стимулювання її творчої активності та інтелектуального розвитку.

Поняття «музейна педагогіка» виникло на початку ХХ століття в Німеччині і пов'язане з іменами німецьких просвітників і музейних діячів, таких як Г. Фрейденталь, А. Литварк, Г. Кершенштейнер, А. Рейхвен [5, с. 18].

Термін «музейна педагогіка» уперше ввів у науковий обіг у 1934 році К. Фрізен, Німеччина [1, с. 10]. Це галузь діяльності, що здійснює передачу культурного досвіду на основі міждисциплінарного та поліхудожнього підходу через педагогічний процес в умовах музею.

Завдання музейної педагогіки випливають із вимог сьогодення, мудрого використання історичної та культурної спадщини нашого народу у системі навчально-виховної роботи. Їх мета полягає в свідомому сприйнятті навчального матеріалу, має передбачати навчальні та виховні задачі, допомагати у підвищенні інтересу студентів до навчання.

Український дослідник музейної педагогіки О. Караманов виокремлює сім музейно-педагогічних прийомів " [2, с. 10] :

Приєм показу – головний прийом і головний складник музейного заняття, що спрямовує увагу на риси та ознаки предметів;

Приєм коментування використовують тоді, коли експонат демонструється у процесі розвитку або руху.

Приєм руху допомагає пізнати музейний об'єкт і закріплює знання, а увагу акцентує на окремих деталях;

Приєм реконструкції полягає у відтворенні події або епохи шляхом образної розповіді, за допомогою якої музейний педагог немовби робить слухача дійовою особою якоїсь події, ситуації;

Приєм локалізації подій характеризують особливо сильним емоційним впливом, що полягає у «прив'язуванні» певної історичної події до певного місця;

Приєм порівняння полягає в зіставленні різних ознак одного й того ж експоната або різних об'єктів між собою.

Приєм цитування дає можливість загострити інтерес слухачів на якомусь факті, події, явищі, надає більшої авторитетності висловлюванням педагога .

Музейна педагогіка – це система пізнання, яка передбачає використання автентичних музейних пам'яток або предметів [3, с. 35]. Вважаю, що саме музей здатний збагатити здобувача освіти враженнями від нових, незнайомих предметів, які він ніколи не бачив. Це розвиває світогляд та уявлення про навколишній світ.

Використання елементів музейної педагогіки допомагає: створити в колективі творчу атмосферу, демократичний стиль спілкування педагогів із студентами, свободу творчих дискусій, обмін думками; підвищити інтерес вихованців до навчання; урізноманітнити форми і методи навчально-виховної

роботи; посилити міжпредметні зв'язки; використовувати нестандартні види занять; підвищувати загальний рівень культури і впливати на формування свідомого ставлення до культурної спадщини людства.

Практика навчання мови та літератури переконливо доводить ефективність таких інноваційних педагогічних технологій: інтерактивні технології, проектні технології, технології з використанням комп'ютерних програм, ігрові технології, модульне навчання, креативне, інклюзивне, проблемне навчання, засвоєння студентами української мови великими логічно завершеними частинами.

Мета технології полягає у створенні студентам умов через «музейну модель» можливості самостійно, активно освоювати світ [4, с. 12]. Музейне моделювання передбачає побудову навчального процесу за допомогою музейного середовища, підпорядкованого дидактичній меті уроку.

Завдання вчителя-словесника – створити атмосферу творчості на основі «музейної моделі» (у школі: в музейному середовищі; світових інформаційних ресурсах), розробити «музейну модель» і впроваджувати її в навчально-виховний процес.

Однією з важливих умов ефективного застосування технологій формування творчої особистості на основі музейного моделювання у практиці навчання української мови та літератури є вибір відповідних дидактичних методів та прийомів, адже створення «музейного моделювання» потребує спеціальної методики проведення занять. Змінюється хід заняття. Здобувачі освіти співпрацюють у діалозі не тільки з викладачем, а й з музейним педагогом.

Технологія формування творчої особистості на основі музейного моделювання передбачає ефективність використання таких форм, методів та прийомів роботи на уроках української мови та літератури:

- урок-екскурсія;
- віртуальна екскурсія;
- асоціативний метод;
- віртуальний музей літератури;
- дидактичні ігри;
- творчий музей-проект;
- квест;
- «диктант через музей» (на уроці діти пишуть диктант про видатну особу, музейний експонат, чи пам'ятку архітектури, а потім самостійно або з батьками відвідують музей; передбачено проведення роботи над помилками);
 - тематична вікторина;
 - «через музейний експонат до лексики» (складання тлумачних словників на основі музейного експонату чи пам'ятки архітектури);
 - «творча галерея»;
 - «музейна скарбниця»;
 - словесне малювання;
 - музейне дослідження;
 - фразеологічні хвилини;
 - захист малюнків та ін.

На території Стрийського фахового Львівського НАУ відкрито кілька музеїв: «Музей хліба», Музей УСС, Музей сільськогосподарського реманенту, Музей історії коледжу. Здобувачі освіти мають можливість побачити старовинні речі, ознайомитися з процесом виробництва хліба та історією походження основних зернових культур. Незабутніми є враження після відвідин Музею українських січових стрільців.

Отже, музейна педагогіка активно сприяє процесу виховання творчої особистості, інтересу до мови та літератури, ґрунтовному засвоєнню знань, формуванню нового способу мислення, відходу від авторитарних принципів та підвищенню мотивації до навчальної діяльності, що відповідає сучасним тенденціям освіти.

Список використаних джерел:

1. Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство: навчальний посібник. / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська. – К.: Альтерпрес, 2007. – 464 с.
2. Караманов, О. В. Музейна педагогіка в контексті багатокультурного освітнього середовища в Україні / О. В. Караманов // Шлях освіти. – 2012. – № 2. – С. 8–11.
3. Караманов О. В. Сучасні тенденції розвитку музейної педагогіки в Україні / О. В. Караманов // Матеріали науково-практичної конференції «Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи» (Київ, 24-25 вересня 2013 р.) / – К.: НКПКЗ, 2013. – С. 35–37
4. Свиридюк О. Інтерактивні технології у навчально-виховному процесі / О. Свиридюк // Директор школи. – К., 2006 р. – № 46 (430). – С. 12-15.
5. Якубовський В. І. Музеєзнавство. Навчальний посібник-практикум / В. І. Якубовський. – Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М. І., 2006. – 272 с.

Смарчевська Людмила Василівна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
ВСП «Київський фаховий коледж
комп'ютерних технологій та економіки НАУ»,
SLV2402@ukr.net

УКРАЇНСЬКА МОВА В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ. ПРОЄКТУВАННЯ НОВИХ МОДЕЛЕЙ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Анотація. У даній статті визначається місце української мови у процесі інтеграції кожної людини в сучасне суспільство. Акцентується увага на впровадження новітніх технологій навчання в освітньому процесі.

Ключові слова: сучасне суспільство, українська мова, інноваційні методи, особистість, професійна діяльність.

Зважаючи на прискорений розвиток технологій у сучасному суспільстві та відповідних змін в усіх сферах життя, гостро постає проблема впровадження нових способів і методів взаємодії викладача і студента. Це лягає в основу вивчення української мови та сприяє формуванню творчої компетентної

особистості, забезпечує ефективне досягнення результатів педагогічної діяльності.

Мова – найважливіший засіб спілкування між людьми. Пізнавальна діяльність особистості, її мислення можливі лише на підґрунті мовного матеріалу, слів та речень. Найхарактернішими рисами, що притаманні людині, є суспільна свідомість, суспільна трудова діяльність і мова. Мова виконує три основні функції в людському суспільстві: спілкування, повідомлення та впливу. Володіючи мовою, ми маємо могутній засіб для впливу на інших членів суспільства.

Сучасна українська мова є багатовіковим надбанням українського народу, вона створена зусиллями багатьох поколінь. Мова є складовою частиною культури, обумовленої як сукупність результатів людської діяльності в різних сферах життя: духовній, суспільній, виробничій.

На сьогодні проблема вільного володіння мовою є особливо актуальною і важливою для саморозвитку конкретної особистості. На початку ХХІ ст. учасниками мовної комунікації стають люди різні за віком, службовим становищем, політичними, релігійними, партійними і громадськими інтересами. Відповідно до Державного стандарту базової і повної середньої освіти України, чинних програм пріоритетною вважається мовленнєва підготовка молоді, а саме формування комунікативної компетенції, яка означає «здатність користуватися мовою залежно від ситуації, особливу якість мовленнєвої особистості, набуту в процесі спілкування або спеціально організованого навчання» [1, 24].

Проблема сучасних технологій навчання української мови обговорюється в наукових та методичних колах (Я. Бурлака, А. Хуторський, Н. Голуб, І. Дичківська та ін.). Заслужують уваги вчення таких дослідників проблем педагогічних інновацій: Н. Наволокової, В. Загвязинського, Л. Пироженко, М. Пентилюк. Науковці визначають інновації як новостворені і вдосконалені конкурентоздатні технології, продукцію або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного або іншого характеру, що істотно покращують структуру та якість виробництва і соціальної сфери. Проблеми інноваційних технологій і методів у сучасній вищій освіті актуальні, оскільки посилилася тенденція до гуманізації змісту освіти.

Поняття «інновація» в перекладі з грецької означає «оновлення», «новизна», «зміна» [2, с. 3]. У педагогічній інтерпретації інновація означає нововведення, що покращує хід і результати навчально-виховного процесу [3, с.5]. Таким чином, інноваційні педагогічні технології як процес є цілеспрямованим, систематичним і послідовним впровадженням в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів, педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчальний процес від визначення його мети до очікуваних результатів. [3, с. 7].

Основний напрям інноваційних перетворень – це проектування нових моделей освітнього процесу. На сучасному етапі розвитку педагогічної науки дослідники виділяють такі новітні технології, як *кейс-метод*, *метод проєктної діяльності*, *технологію розвитку цілісного мислення*, *технологію розвитку критичного мислення*, *креативну систему навчання*, *технологію дистанційного*

навчання, ігрові технології, що сприяють моделюванню майбутньої професійної діяльності.

Кейс-метод – найбільш перспективний засіб навчання, що передбачає аналіз і вирішення реальних проблемних ситуацій. Пасивний тип навчання, в якому студенту відводиться роль слухача, замінюється активним навчанням, де студент стає генератором творчих знань і конструктивних рішень.

Метод проектів полягає у створенні умов, за яких студенти самостійно набувають знань, використовують набуті знання для виконання пізнавальних і практичних завдань, розвивають системне мислення. Сутність проектною технології полягає у формуванні основних компетенцій, що необхідні не лише для неперервної освіти протягом всього життя, а й для успішної діяльності в різних сферах виробництва.

Дистанційна технологія – один із перспективних напрямів інформаційних технологій в освіті. Її переваги: гнучкість, модульність, паралельність (навчання можна поєднувати з основною професійною діяльністю), дистанційність (відстань не становить перешкоду для ефективного навчального процесу), масовість (усі студенти мають доступ до різних джерел навчальної і довідкової інформації), соціальність (забезпечується однаково для всіх можливість у здобуванні освіти), інтернаціональність (експорт й імпорт освітніх послуг).

Значна роль відводиться на заняттях з української мови мультимедійним засобам навчання, що виникли внаслідок широкого застосування комп'ютерної техніки. Під час використання мультимедійних технологій структура заняття істотно не змінюється, зберігаються всі його головні етапи.

Дидактичні можливості мультимедійних засобів навчання, що використовуються на заняттях української мови – *це посилення мотивації навчання, активізація навчальної діяльності, індивідуалізація процесу навчання, урізноманітнення типів навчальних завдань, застосування ігрових прийомів, спроможність кожного засвоїти і переробити великий обсяг інформації.*

Ефективними й цікавими є заняття-змагання (конкурси, вікторини, семінари-аукціони); заняття взаємного навчання, практикуми-заліки; відеоконференції, лекції-візуалізації, лінгвістичні «круглі столи», дискусії.

Нестандартні заняття сприяють інтелектуальному розвитку й моральному вихованню, стимулюють пізнавальну самостійність, творчу активність та ініціативу студента.

Мова – унікальне явище життя, що є носієм національної культури. На сучасному етапі розвитку суспільства головним завданням педагогів є формування самодостатньої, компетентної особистості студента усіх напрямів підготовки.

Список використаних джерел:

1. Кочерган М. П. Мовознавство на сучасному етапі // Дивослово, 2003. №3. – с. 24-29.
2. Підгребя Н. Інноваційні технології навчання й виховання як засіб розвитку творчої активності учнів // Завуч, 2008. – с. 3-12.

3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2004. – с. 5.

4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2004. – с. 7.

5. Литвинов А. С. Педагогічний провайдинг інновацій в освіті: навч. посіб. / А. С. Литвинов. – Суми: Університетська книга, 2018. – 265 с.

Соколовська Людмила Михайлівна,
спеціаліст вищої категорії,
викладач-методист Житомирського
агротехнічного фахового коледжу,
lm.2012@ukr.net

ОСВІТНЬО-ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Анотація. У статті проаналізовано освітньо-виховну діяльність Лесі Українки.

Ключові слова. *Леся Українка, педагогіка, освіта, виховання, світогляд, література.*

Яскравою сторінкою в історії української педагогіки є освітня діяльність та педагогічні погляди Лесі Українки (Лариси Петрівни Косач).

Тема нашого дослідження – освітньо-виховна діяльність Лесі Українки. Дану проблему вивчали О. Бабишкін, М. Кармазіна, В. Струманський, І. Шиманська, Н. Шевченко, В. Смаль, О. Міхно та інші.

У 70–80-х рр. XIX ст. в Києві, як свідчить відомий український учений А. Кримський, виділялися три сім'ї інтелігентів – Лисенки, Старицькі й Косачі. Вони дбайливо вивчали народну творчість, розмовляли українською. Батько поетеси Петро Антонович Косач був людиною освіченою й культурною. Мати, Ольга Петрівна Косач, українська письменниця Олена Пчілка, була відомою діячкою українського культурно-просвітницького руху кінця XIX – початку XX століть.

"Передчасно було б говорити про свідому освітню спрямованість ранньої діяльності Лесі Українки", – так зазначає І.Ф. Шиманська, дослідниця педагогічної діяльності Лесі Українки. "Основними напрямками освітньої роботи великої поетеси були: навчальна, репетиторська і методична. Сама вона освіту отримала самотужки, під керівництвом матері Олени Пчілки і дядька Михайла Драгоманова. Це і сформувало об'єктивні погляди на науку, релігію, громадське життя та інше" [4, с. 228]. І на цьому ґрунті сформувалися напрямки освітньої роботи, визрівали педагогічні погляди. "Різнобічна ерудиція, природні педагогічні здібності та уважний аналіз змісту роботи тогочасних шкіл, гімназій і методики "домашнього навчання та виховання" дали змогу тривалий час досить ефективно працювати на ниві освіти", – стверджує професор В. Струманський.

Перша педагогічна практика – це навчання і виховання молодших рідних та двоюрідних братів і сестер (у сім'ї Косачів жив молодший син

М. Драгоманова Зоря, деякий час – тітка Саша з синами Антоном і Павлом). Уся педагогічна діяльність розпочалася саме з "родинної педагогіки".

У своїй освітянській діяльності була надто відповідальна. "Цьому передувало шкільне вивчення практики роботи школи, гімназії, тривалі консультації з народними вчителями, прогресивними представниками української громади; ознайомлення з різними програмовими джерелами та публікаціями науково-методичного спрямування" [5, с. 19].

"Серед педагогічних поглядів Лесі Українки центральне місце займало переконання в тому, аби дитина з допомогою наставника сама виробляла собі світогляд" у результаті навчання і виховання, – звертає увагу В.П. Струманський. Для цього потрібно, щоб учні читали не тільки основну літературу (підручники), а й додаткову. Леся Українка була прикладом для своїх вихованців. Сестра Ольга згадує, що Леся вміла "своїми оповіданнями, казками розважити старшого, мінорно настроєного, і заспокоювати та вкоськувати молодшого, упертого та невгамовного" [5, с. 20].

Стан початкової освіти того часу тривожив Лесю Українку. Була переконана, що вчитель не тільки повинен навчити дітей читати, а й розуміти зміст прочитаного. У 1895 році в статті "Школа" вона писала: "Цього замало. Головне – навчити розуміти прочитаний текст, його зміст, логічну думку, бачити те, що впливає з контексту прочитаного" [5, с. 20]. Недостатньо навчити читати й писати, як вважала Леся Українка, бо такий підхід до навчання не забезпечить реалізацію програми самоосвіти й самовиховання особистості.

Велику увагу приділяла дитячому читанню. Її хвилювало те, що дуже мало творів для дітей українською мовою. Лише у Львові видавався дитячий журнал "Дзвінок". У журналі "Ілюстрована бібліотека для молодіжі, міщан і селян", який виходив у Чернівцях було надруковано вірш Лесі Українки "Тішся, дитино" та оповідання "Лелія". Ряд творів для дітей, зокрема "Вишеньки" і казку "Біда навчить", з'явилися у "Дзвінку".

Дитяча книжка повинна мати світоглядний зміст і певне практичне значення, вважала письменниця, а не бути "скучною і сухою брошуркою" [2, с. 222]. Леся Українка була проти таких книжок, які орієнтували лише на пасивне сприйняття дійсності та узгодження навколишнього життя з "житієм святих", що ніби "розвивав у народі дух героїзму". "Якби я могла, – писала вона в листі до М.П. Драгоманова, – то я б віником вимела усе-то "героїчне.., я про сі речі не можу спокійно говорити, бо мене болить, коли я про се згадую..." [2, с. 63].

Практичним наслідком цієї діяльності стало укладання збірників "Дитячі ігри, пісні та казки Ковельського-Луцького і Новгород-Волинського повітів Волинської губернії" (1903 р.), "Народні мелодії з голосу Лесі Українки", написання творів для дітей.

Просвітницька діяльність письменниці найяскравіше виявилася в її перекладацькій роботі. Перші, ще учнівські спроби Лесі – це "Вечорниці на хуторі під Диканькою". Пізніше переклала українською мовою уривок із поеми А. Міцкевича "Конрад Валленрод" – "Вілія, що наші струмочки приймає" (1885 р.), третю і п'ять рядків четвертої пісні Гомерової "Одіссеї" (1888 р.). У 1888–1890 рр. переклала 92 вірші, що ввійшли до книжки "Всесвітні твори.

Книга пісень Гайнріха Гайне. Львів, 1892" [4]. Перекладає українською мовою В. Гюго, І. Тургенєва, С. Надсона, Д. Байрона, В. Шекспіра, Данте та інших, але тільки окремі твори.

Поетеса дуже любила дітей, розповідала їм казки, співала народних пісень, показувала народні ігри. Організовувала для дітей шевченківські вечори, домагалася серйозного ставлення до участі в них, вивчала з ними вірші, допомагала старшим дітям складати "слово про життя Шевченка". У родині композитора М.В. Лисенка брала участь у постановці опер, виступаючи в ролі режисера, костюмера, декоратора, суфлера; за власними ескізами шила вбрання для героїв опер, повторювала з дітьми найскладніші сцени, виявляючи велику терплячість і педагогічний такт.

Письменниця вважала, що учитель – це старший товариш, щирий друг і порадник, але для цього потрібно бути професіоналом, тобто доступно і науково викладати свій предмет, вміти зацікавити учнів, збудити інтерес до вивчення того чи іншого предмета. Учителем може називатися лише та людина, яка служить зразком, прикладом для учнів, виховує їх, орієнтує на справжні цінності життя. Саме образ такого вчителя створює письменниця в п'єсі "У пущі", який не лише передає свої професійні знання й вміння скульптора учневі, а й щиро вболіває за обриси формування, "ліплення його душі" [4, с. 50].

Не можна не згадати написаний нею підручник "Стародавня історія східних народів", над яким Леся Українка працювала понад 20 років. Навчальний матеріал подається логічно. Кожна з шести частин книги починається описом природного оточення певного народу, оглядом його політичної та соціально-економічної історії. Після усвідомлення даної інформації пропонується розповідь про звичаї, вірування, побут, традиції. Вагоме місце в підручнику займає аналіз джерел.

Зауважимо, що Леся Українка не писала педагогічних трактатів з методики навчання та виховання, організації навчально-виховного процесу. Проте завдяки своїй сім'ї, тому оточенню, в якому вона зростала і виховувалась, упродовж свого життя творила свою педагогічну систему, утверджувала принципи педагогіки життя, родинної народної педагогіки.

Список використаних джерел:

1. Міхно О. Освітня діяльність і педагогічні погляди Лесі Українки. Українська мова та література в школі. 2011. № 1.
2. Москаленко М. Нариси з історії українського перекладу. Київ: Всесвіт, 2009.
3. Смаль В. Леся Українка і народна освіта. Київ: Радянська школа, 1971.
4. Носенко Ю.М. Спогади про Лесю Українку. Київ: Радянська школа, 1963.
5. Струманський В. П. Педагогічні погляди Лесі Українки. Початкова школа. 1996. № 2.

Скрипник Любов Георгіївна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
Комунального закладу
«Педагогічний фаховий коледж
Хортицької національної навчально – реабілітаційної академії»
Запорізької обласної ради,
Косаревська Вікторія, студентка 3 курсу
спеціальність 013 Початкова освіта,
Рубан Анастасія, студентка 3 курсу
спеціальність 013 Початкова освіта,
<https://pk.khnnra.edu.ua>

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

***Анотація.** Серед головних ознак мовної особистості слід виділити національно-свідоме ставлення до мови, глибоке знання її, розвинені мовлення, мислення, інтелект, емоційно-естетичне сприйняття мови й мовлення, здатність відчувати й розуміти всі відтінки його значення, красу рідної мови, бажання засвоїти її багатство. Культура мовлення – це свідчення розвинутого інтелекту, культури особистості. Шляхів до мовної досконалості багато. Володінню мовленням як засобом професійної діяльності треба вчитись. Учень і вчитель – основні суб'єкти шкільної освіти, які взаємодіють на рівні слова, за допомогою слова, через слово.*

Ключові слова: культура мовлення, комунікативні ознаки мовлення, пізнавально-творча діяльність, удосконалення мовної і мовленнєвої компетентності.

Питання формування мовної компетентності майбутнього вчителя початкових класів є актуальним сьогодні, бо не викликає сумніву, що грамотність є складовою фахової мовної підготовки майбутніх вчителів початкової школи.

Відповідно до вимог, викладених у Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2010 -2021 рр., Державного стандарті мовної освіти у вищій школі, новому Державному стандарті початкової освіти (2018) та навчальній програмі для початкових класів Нової української школи метою навчання української мови передбачено розвиток комунікативних компетенцій, що має забезпечити учням здатність користуватися рідною мовою як засобом усного та писемного спілкування, пізнання, сприйняття культурних цінностей, забезпечення особистісного розвитку школярів [3, с.3].

Процес становлення мовної особистості починається з дитинства. Учні початкових класів звертають увагу на мовлення учителя, наслідують його. Тому найголовніша мета викладачів філологічних дисциплін коледжу – докласти багато зусиль, щоб з вуст майбутнього вчителя початкових класів природно

звучала найрідніша мова у світі. Кожен студент повинен усвідомити, що «не лише бездоганне знання свого предмета, не лише педагогічна майстерність, досконалість методичних прийомів, а й словесно-естетичний рівень формує юну особистість» [1, с.25].

На заняттях дисциплін філологічного циклу звертаю увагу студентів на те, що майбутньому вчителю потрібно самому за роки навчання в коледжі не лише поповнювати теоретичні знання з мови, а й, використовуючи новітні технології навчання, оволодіти тими вміннями і навичками, які у майбутньому мають опанувати учні початкових класів. Останнім часом впроваджуємо в роботу кейс-технологію. Студентки 3 курсу, готуючись до практики пробних уроків, намагаються структурувати матеріал в особливому форматі. Кейс-випадок, кейс-вправа, кейс-ситуація, навчальні кейси, кейси-прикладі використовуємо на заняттях української мови. Кейси будуються за принципом 2 в 1: і для ерудиції, і за програмою. Ця технологія впливає на професіоналізацію студентів, сприяє їхньому дорослішанню, формує інтерес і позитивну мотивацію до навчання.

Виробити свідоме ставлення студентів до власних мовленнєвих можливостей і переконати їх, що робота над піднесенням рівня мовленнєвої культури повинна бути повсякденною і наполегливою – мета кожного заняття. Спочатку пропоную завдання, які передбачають перевірку рівня загальноосвітніх знань, згодом завдання, які передбачають поглиблення знань, вироблення навичок застосування цих знань.

Це і монолог виховательки дитсадка (аналіз його з точки зору чистоти мовлення і професійної етики) [2, с.20], і тексти підручників української мови («Людина і культура», «Уміння спілкуватися», «Магія слова»); вправи на редагування (пояснити суть допущених помилок).

Складовою комунікативної компетентності молодших школярів є розвиток діалогічного мовлення, яке дає змогу знайти рішення в будь-яких життєвих ситуаціях, допомагає осмислити власну думку, розвиває творчі здібності, дає можливість критично мислити. Намагаюсь на практичні заняття добирати такі літературні, навчальні, публіцистичні твори, теле-і радіопередачі, які стимулюють формування у студентів умінь та навичок ведення конструктивного діалогу, активно спілкуватись в процесі діалогу, полілогу. (Різноманітні ситуативні ігри на правила й культуру поведінки у різних сферах комунікації, наприклад, гра «Як людина сприймає і передає інформацію?»; «Мозковий штурм»: Чому мовну культуру вважають опорою у вираженні думки, розвиненості почуттів? Дискусія: Чи впливає мовлення людини на формування її іміджу? Робота в парах: Дібрати з художньої л-ри діалогічний прозовий текст. Зробити комунікативний аналіз тексту).

Отже, уміння правильно говорити прищеплюється у ранньому дитинстві, формується в стінах дошкільного закладу та в школі, а потім удосконалюється протягом усього життя в процесі спілкування. Володіючи нормами культури мовлення, можна уникнути багатьох проблем, конфліктів, швидше досягти життєвих цілей.

Список використаних джерел:

1. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. Львів: Світ, 1990. 25 с.

2. Климова К.Я. Основи культури і техніки мовлення. Київ: Ліра, 2007.20с.

3. Нова українська школа: типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти(1-4 клас), розроблена під керівництвом О.Я. Савченко, затверджена Колегією Міністерства освіти і науки 22 лютого 2018 року: С. 3 (Електронний ресурс). URL: <http://vrk3.org.ua/main/4432-navchaln-programi-povooyi-ukrayinskooyi-shkoli.html> (дата звернення : 18.02. 20200.

Старинець Галина Володимирівна,
викладач вищої категорії, викладач-методист Коростишівського фахового педагогічного коледжу імені І.Я.Франка Житомирської обласної ради

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ЛАТЕРАЛЬНОГО МИСЛЕННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ЛІТЕРАТУРИ

Анотація. У статті запропоновано використання методу «Шести капелюхів мислення» Едварда де Боно для аналізу новели Василя Стефаника «Камінний хрест». Пропонується ряд питань та завдань, які доречно використовувати під кожним «капелюхом».

Ключові слова: латеральне мислення, Едвард де Боно, «шість капелюхів мислення», новела, Василь Стефаник.

Сучасне суспільство передбачає формування творчого потенціалу особистості, тобто розвиток не стільки репродуктивного мислення, яке цінне у стабільний час або у час, перенасичений творчою енергією, скільки продуктивного мислення. На сьогодні існує безліч досліджень в галузі творчості, творчого мислення, методів розвитку творчого потенціалу особистості. Але досі не сформовано спільного погляду на розуміння сутності творчості, її механізмів, особливостей прояву. Одні психологи (Дж. Гілфорд, К. Тейлор, Г. Грубер, Я. О. Пономарьов, Е. П. Торренс) ототожнюють поняття «творчі здібності» та «креативність» і вважають, що креативність є самостійним фактором, який не залежить від інтелекту. Інші вважають, що високий рівень розвитку інтелекту передбачає високий рівень розвитку творчих здібностей і навпаки (Д. Векслер, Р. Уайсберг, та інші). На думку третіх (А. Танненбаум, А. Маслоу та інші), творчих здібностей не існує, головну роль у детермінації творчості відіграють мотивація, цінності, емоційний стан, особистісні риси і т. ін.

Прикладом розвитку продуктивного мислення є концепція Едварда де Боно – британського психолога, спеціаліста в галузі творчого мислення, який у своїй книзі «Думати по-новому: використання латерального мислення », який увів новий термін «латеральне мислення», де lateral означає «бічний», а термін «латеральний» – «рух убік».

Необхідно зазначити, що Боно створив власну концепцію мислення, згідно з якою мислення— це цілеспрямований процес вирішення проблеми, це уміння,

яке включає знання того, що необхідно робити в ситуації, що склалася, які засоби використовувати для досягнення мети. Творчий процес, згідно з Боно, пов'язаний із вирішенням проблем.

Під латеральним мисленням Едвард де Боно розуміє специфічний процес обробки інформації, спрямований на зміну існуючої стереотипної моделі сприйняття навколишньої дійсності, групування вихідних елементів у найбільш незвичних сполученнях та створення нових альтернативних варіантів розв'язання певної проблеми.

Латеральне мислення використовує інформацію як стимул, воно не поспішає з винесенням кінцевих суджень і дає можливість будь-якій ідеї розвиватися, а не відкидає її, проголосивши помилковою. Важливим механізмом латерального мислення є інсайт, який, на думку психолога, може бути штучно створений завдяки опорі на досвід та поєднанню ідей, що не мають між собою спільності та належать до різних сфер.

Принципи латерального мислення:

1. Незалежність думок.
2. Самоаналіз: уміння аналізувати себе, керуючи власними емоціями.
3. Право на помилку: людина, яка мислить, має бачити власні помилки й недоліки інших людей, адже не помиляється лише той, хто нічого не робить.
4. «Об'ємність» думок – це вміння бачити проблему в комплексі.
5. Відкритість світу, людям, новому, бажання і вміння змінити себе.

Пропонуємо розглянути й проаналізувати техніку «Шість капелюхів мислення», яку доцільно використовувати на заняттях з літератури.

В основі «Шести капелюхів» лежить ідея паралельного мислення. Традиційне мислення ґрунтується на полеміці, дискусії і зіткненні думок. Однак при такому підході часто виграє не найкраще рішення, а те, яке найуспішніше пропагувалося в дискусії.

Паралельне мислення – це мислення конструктивне, при якому різні точки зору і підходи не стикаються, а співіснують.

Метод шести капелюхів – це простий і практичний спосіб розділення процесу мислення на шість різних режимів, кожен з яких представлений метафоричним капелюхом певного кольору.

Ми можемо навчитися оперувати різними аспектами нашого мислення по черзі. Потім зібрати ці аспекти разом і отримати «повноколірне мислення».

Пропонуємо на розгляд застосування методу «Шести капелюхів мислення» для аналізу життєвої долі Івана Дідуха за новелою Василя Стефаника «Камінний хрест». Сутність зазначеної методики наступна.

Білий капелюх – об'єктивні факти і цифри, які часто стають частиною аргументації, підкріплюють певну точку зору. Факти частіше наводяться з якоюсь метою, ніж повідомляють про те, що дійсно є насправді. І тут нам важливо з'ясувати як те, що ми знаємо з певного питання, так і те, що ми НЕ знаємо. Отже, розпочинаємо з аналізу фактів: «Розкажіть про Івана Дідуха за таким планом: прізвище, ім'я, по батькові, батьки, соціальне походження, освіта, військова служба, сімейний стан, майно, земельні наділи, шкідливі

звички, особливості поведінки». Після отримання інформації переходимо до червоного капелюха.

Червоний капелюх – мислення в червоному капелюсі пов'язане з емоціями і почуттями, а також з ірраціональними аспектами мислення (інтуїцією, передчуттями). Мислення в червоному капелюсі є майже повною протилежністю мисленню в білому – нейтральному, об'єктивному, майже повністю позбавленому емоційних відтінків. Але воно відіграє важливу роль: якщо виключити емоції і почуття як компоненти з процесу мислення, то вони сховаються на задньому плані і будуть непомітно впливати на мислення, спотворювати бачення і в підсумку направляти фокус уваги в один бік. Тож щоб активізувати емоції учасників освітнього процесу, звертаємось до них з такими питаннями:

- Які емоції викликав у вас образ селянина?
- Вас вразила більше його бідність чи інші факти з життя?

Чорний капелюх – мислення повинне бути логічним і правдивим, це не атака, не критичні нападки, це дослідження. Мислення в чорному капелюсі засновується на логіці відповідності та невідповідності. Це не «я тобі доведу, що ти не правий», це критичний АНАЛІЗ проблеми.

Запитання, які ставимо «під чорним капелюхом»:

- Які особливості зовнішності вказують, що життя Івана – щоденна важка праця?
- Яка особливість поведінки була дивною для односельців?
- Якої риси він не міг позбутися після служби у війську?

Жовтий капелюх – вимагає свідомого зусилля, спрямований на позитив і пошук. На жаль, для негативного ставлення існує більше природних причин, ніж для позитивного. Мислення в чорному капелюсі може захистити нас від помилок, ризиків і небезпек. Позитивне мислення повинно бути сумішшю інтересу, задоволення і бажання здійснювати задумане.

Тому під «жовтим капелюхом» пропонуємо учасникам такі запитання:

- Чи досяг Іван статків, працюючи важко щодень?
- Що він мав з матеріальних цінностей?
- Праця на горбі принесла врожай? Зачитайте цитату.
- Люди в селі його поважали? Наведіть факти.
- Як односельці сприйняли його від'їзд?
- Він міг залишитись у селі і нікуди не їхати?

Зелений капелюх – мислення має безпосереднє відношення до нових ідей і поглядів на речі. Одягаючи зелений капелюх, людина виходить за рамки старих ідей, щоб знайти щось краще. Зелений капелюх пов'язаний зі змінами. Мислення є навмисне і сконцентроване, спрямоване на пошук творчих ідей та альтернатив. Тому завершуючи аналіз творчої долі Івана Дідуха, пропонуємо учасникам технологію критичного мислення «Дерево рішень». Стовбур – запитання: «Що змусило Івана покинути рідну землю?» Гілки – причини: тяжка праця; малоземелля; сини захотіли поїхати; Іван захотів випробувати себе в нових умовах. Листя – наслідки. Наприклад, тяжка праця: Іван стратив здоров'я, ходив

мов «переламаний» і т.д. Завершуючи цю роботу, переходимо до основи дерева (кореня) і одночасно надягаємо синій капелюх.

Синій капелюх – особливий капелюх. Це рефлексивне мислення, мислення про мислення. Під синім капелюхом ми керуємо процесом сприйняття і переробки інформації. Фокусування – одна з ключових ролей. Тут необхідно проявити вміння ставити правильні запитання, точно визначити і формулювати проблему. Під синім капелюхом робимо узагальнення. Завершуючи аналіз, пропонуємо учасникам висловити передбачення: «Що чекає Івана Дідуха в еміграції? А що його чекало б, якби він залишився в Україні? Як, на вашу думку, може скластись його доля?» Висновки можуть бути різні: «Іван, безсумнівно, досягне успіхів, адже Америка – країна великих можливостей, його любов до праці, можливо, пригнітить почуття самотності і туги за рідною землею. Кожна людина сама пише свою долю, і лише від неї самої залежить життєвий успіх».

Отже, методи латерального мислення дають можливість створити на занятті особливий мікроклімат, який відповідає творчій та активній навчальній діяльності, адже учасники вчаться розглядати тему з різних точок зору, виявляють переваги та недоліки різних позицій, сміливо висувають свої припущення, шукають додаткову інформацію, аналізують. Працюючи в парах, групах, прислухаються до думки інших, ведуть дискусію.

Упровадження в навчальний процес сучасних інтерактивних методів латерального мислення відкриває нові шляхи й надає широкі можливості для формування особистості, готової до життя у світі, що постійно змінюється, здатної до навчання та самовдосконалення, до прийняття ефективних рішень.

Список використаних джерел:

1. Педагогічний процес у вищій школі: метод. реком. / авт.-уклад. В.В.Сгадова. – К. : НПУ, 2003. – 57 с.
2. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручн. / О. Я. Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 504 с.
3. Новікова О. В. Проблема розвитку творчого мислення в системі Едварда де Боно [Електронний ресурс] / О. В. Новікова. – Режим доступу : <http://www.disser.com.ua/content/350926.html#download>. – Назва з екрана.
4. Яке нове мислення придумав Едвард де Боно? Життя на 5+ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://women.webfermer.org.ua/psychologija/jake-nove-myslennja-prydumav-edvard-de-bono-zhyttja-na-5-.php>. – Назва з екрана.

Шевченко Вікторія Вікторівна,
магістрантка філологічного факультету
Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка (Україна),
viktoria_shevchenko@i.ua

Науковий керівник:
Хомич Тетяна Леонідівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови і літератури
Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка (Україна).

АНОРМАТИВНІ ВИЯВИ В СУЧАСНИХ ПІДРУЧНИКАХ ІЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ 10 – 11 КЛАСІВ

Анотація. *Узірцем, нормативним документом для будь-якого вчителя-словесника є програма зі шкільного предмета й підручникові джерела. Чи є вони сьогодні такими, що абсолютно задовольняють потреби свідомого українського вчителя, попит зболілої української нації? Об'єктом аналізу пропонованого дослідження є використовувані сьогодні шкільні підручники з української мови для старших класів. Метою пропонованої розвідки є акцентування на побутуванні розгалуженої системи аномативності в сучасних лінгводидактичних джерелах для 10 – 11 класів.*

Ключові слова: *нормативність, аномативність, підручник.*

Нормативність українського мовлення є предметом дискусій соціокультурних, соціолінгвістичних і лінгводидактичних досліджень: Н. Бабиц, І. Вихованця, М. Гінзбурга, К. Городенської, П. Гриценка, В. Грещука, С. Єрмоленко, М. Зубкова, С. Караванського, Є. Карпіловської, Л. Колібаби, Ж. Колоїз, Л. Масенко, Л. Мацько, С. Омельчука, П. Селегія, О. Сербенської, М. Степаненка, Л. Струганець, О. Ткаченка, І. Фаріон, В. Фурси, І. Хом'яка, І. Ющука та багатьох інших.

Підручники з української мови для 10–11 класів не мають демонструвати аномативних елементів, адже вони є надважливими для майбутніх абітурієнтів. На превеликий жаль, у таких підручникових джерелах фіксуємо **порушення норм милозвучності:** *масштабним і оптимальним – масштабним й оптимальним [3, с. 3]; які із цих тлумачень – які з цих тлумачень [3, с. 6]; вимовте уголос – вимовте вголос [3, с. 8]; кожен з них – кожен із них [3, с. 14]; річ в тому – річ у тому [3, с. 17]; теорія і водночас – теорія й (та) водночас [1, с. 18]; один з яких – один із яких [1, с. 22]; в межах – у межах [1, с. 22]; місце і характер – місце й (та) характер [1, с. 23]; перебувають з ним – перебувають із ним [4, с. 7]; підручник з математики – підручник із математики [4, с. 7]; випишіть з тексту – випишіть із тексту [4, с. 46]; у дієсловах з наголошенням – у дієсловах з наголошенням [4, с. 52]; з однокласниками і самотійно – з однокласниками й (та) самотійно [2, с. 3]; також з іншими –*

також із іншими [2, с. 5]; Європа виступила із заявою – Європа виступила з заявою [2, с. 44]; словник з транскрипцією – словник із транскрипцією [5, с. 13]; одне із значень – одне зі значень [5, с. 33]; лише із постійними – лише з постійними [5, с. 37] тощо.

Підручники з української мови для 10 – 11 класів рясніють лексичними помилками, зокрема скалькованими конструкціями: у тому числі – серед них (і, й), поміж ними і, зокрема й, навіть і, також і [3, с. 4]; відіграють роль – мають вагу Яку роль у нашому житті відіграють словники? – Яку вагу в нашому житті мають словники? [3, с. 5]; україномовний – українськомовний [3, с. 6]; слово «твіт» ... включено до «Великого оксфордського словника» – слово «твіт» ... занесено до «Великого оксфордського словника» [3, с. 6]; властивості гарного оратора (анормативний переклад з російської слова «способности») – якості гарного оратора [3, с. 55]; і з суспільством у цілому – і з суспільством загалом [1, с. 3]; тими чи іншими словами – тими чи тими словами [1, с. 4]; в порівнянні із тлумачним – порівняно з / як порівняти / порівнюючи з тлумачним [1, с. 13]; виділяють прямий і непрямий порядок слів – виокремлюють прямий і непрямий порядок слів [4, с. 88]; у формі кличного відмінка виступає перше слово – форми кличного відмінка набуває перше слово [4, с. 98]; включившись в обговорення, складіть і запишіть – долучившись до обговорення, складіть і запишіть [2, с. 13]; словосполучення, що включають прислівники – словосполучення, що містять прислівники [2, с. 21]; у тисяча сімсот п'ятдесят сьомому (році) – тисяча сімсот п'ятдесят сьомого (року) [2, с. 35]; фахівець, який займається створенням – фахівець, який створює [2, с. 210]; людство в своїй сукупності має змогу – людство загалом / сукупно має змогу [5, с. 6]; народ... зникає з лиця землі – народ безслідно зникає [5, с. 6]; випишіть підряд лише запозичені слова – випишіть лише запозичені слова [5, с. 22].

Наявна також і тавтологія, наприклад: Особисто для вас – для вас [3, с. 65]; Акцентує увагу автор – звертає увагу / акцентує / наголошує / підкреслює автор [3, с. 68]; що особисто ви вкладаєте – що ви вкладаєте [1, с. 14]; Навіщо стільки багато різних мов – навіщо так багато / стільки різних мов [5, с. 6].

Підручники з української мови для старшої коли «особливо багаті» на вади граматичного рівня. Так, часто вживаними є дієслова пасивного стану, яких, як відомо, українська мова не має, наприклад: кожному (кожній) пропонується відшукати [3, с. 6]; вважаються правильними і сприймаються як зразок [3, с. 14]; вибір правильних рішень здійснюється колегіально [3, с. 44]; кожне висловлення використовується в тій чи тій сфері [3, с. 46]; вони поділяються на [1, с. 5]; як позначається у словниках багатозначність слова [1, с. 5]; укладаються словники [1, с. 12]; поняття «мова ненависті» поширюється [1, с. 20]; за походженням лексика поділяється на [1, с. 32]; відчувається найбільша динамічність [4, с. 11]; словесне зображення одного предмета передається через [4, с. 15]; ознака може визначатися за кольором [4, с. 15]; рух до приміщення позначається дієсловами [4, с. 116]; вона широко застосовується [2, с. 14]; можуть уживатися префікси [2, с. 23]; розкривається значення термінів [5, с. 12]; звертається увага на можливі помилки [5, с. 12]; розглядається будова слів [5, с. 12]; перекладається лексика

лише певної категорії [5, с. 12]; пізніше він **перевидавався** [5, с. 13]; значення синонімів **стисло пояснюються й ілюструються** [5, с. 13]; слово, яке **пояснюється чи перекладається, називається реєстровим** [5, с. 13] тощо.

Анормативне вживання прийменників також досить поширене в аналізованих підручниках, особливо це стосується прийменника **при**: **звук випадає при зміні цих слів – звук випадає під час / у процесі зміни цих слів** [3, с. 88]; **при цьому слід пам'ятати – попри це / а проте слід пам'ятати** [1, с. 83]; **при написанні** **однозвучних слів необхідно – під час написання однозвучних слів необхідно** [1, с. 91]; **при творенні ступенів порівняння відбувається чергування звуків – під час / у процесі творення ступенів порівняння відбувається чергування звуків** [2, с. 23]; **порядок при лічбі – порядок під час лічби** [2, с. 28]; **кількісні числівники при поєднанні з іменниками – кількісні числівники, поєднуючись з іменниками** [2, с. 29]; **йому довелося зіткнутися при появі на світ – йому довелося зіткнутися, щойно з'явившись на світ** [5, с. 6]; **при сприянні – за сприяння** [5, с. 30]; **при сприйманні – під час сприймання** [5, с. 41]; **при перекладі – у процесі перекладу** [5, с. 41]; **при нагоді – за нагоди** [5, с. 52] тощо.

Під час дослідження виявлено, що на сьогодні не впроваджено жодного шкільного підручника з української мови, укладеного згідно з сучасними правописними нормами. Отож, пріоритетним напрямом роботи для всіх філологів-авторів шкільних підручників на сучасному етапі повинна стати розробка нових підручників з української мови для старших класів згідно з нормами нової редакції «Українського правопису» 2019 року.

Список використаних джерел:

1. Глазова О. П. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 10-го кл. закл. заг. серед. освіти / О. П. Глазова. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. 224 с.
2. Глазова О. П. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 11-го кл. закл. заг. серед. освіти / О. П. Глазова. – Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 224 с.
3. Заболотний О. В. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 10-го кл. закл. заг. серед. освіти / О. В. Заболотний, В. В. Заболотний. – Київ: Генеза, 2018. 192 с.
4. Заболотний О. В. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 11-го кл. закл. заг. серед. освіти / О. В. Заболотний, В. В. Заболотний. – Київ: Генеза, 2019. 240 с.
5. Ющук І. П. Українська мова (рівень стандарту): підруч. для 10-го кл. закл. заг. серед. освіти / І. П. Ющук. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2018. 208 с.

Умінська Олена Володимирівна,
викладач вищої категорії
Відокремленого структурного підрозділу
«Житомирський автомобільно-дорожній фаховий коледж
Національного транспортного університету»,
zadk0227@gmail.com

ФОРМУВАННЯ В СТУДЕНТІВ БАЖАННЯ Й УМІННЯ ВИВЧАТИ ХУДОЖНІ ТВОРИ В ПРОЦЕСІ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ

***Анотація.** Висвітлено проблеми методології і теорії формування в студентів засобами навчального предмета розуміти необхідність вивчення художніх творів, здатності здобувати знання, застосовувати їх на практиці, грамотно працювати з інформацією, критично мислити, бути комунікабельним і контактним.*

Проаналізовано проблеми формування нового покоління молоді, здатної адаптуватися в мінливому сучасному світі. Стрімке падіння інтересу до вивчення художніх творів вимагає застосування нових прийомів і методів навчання, упровадження нових педагогічних методик, пошуку та оновлення старих методик навчання, спрямованих на активізацію пізнавальної діяльності студентів. Значну увагу приділено новим технологіям проблемного та дослідницького навчання.

Буде корисним для студентів всіх спеціальностей та викладачів.

Ключові слова: *інтерактивне навчання, дистанційне навчання, інноваційні технології, пошукові методи, лінгвістичне дослідження, наочні методи навчання.*

На сьогоднішній день пошук оптимальних способів зацікавлення студентів вивчати художні твори, підвищувати рівень їхньої розумової активності, спонукати до творчості, виховувати майбутнього спеціаліста як життєво й соціально компетентної особистості – одне з актуальних завдань сучасної освіти. Це означає, що викладач має орієнтуватися на використання таких педагогічних технологій, за допомогою яких не просто поповнювалися б знання й уміння з навчального предмета, а й розвивалися такі якості як пізнавальна активність, самостійність, уміння творчо виконувати завдання і самостійно здобувати знання.

Ніхто не заперечуватиме, що у вік комп'ютерних технологій більшість молодих людей вважає, що немає такої потреби читати художні твори, а тим більше вивчати напам'ять поетичні твори. Сучасний викладач повинен застосовувати на своїх заняттях такі методи та прийоми, які б зробили навчальний процес якісним та ефективним.

Технологія проблемного, дослідницького навчання є інноваційною, порівняно з традиційним навчанням, тому що її метою є не тільки засвоєння системи знань (мета традиційного навчання), а й формування вмінь студентів

досягти навчального результату шляхом навчально – пізнавальної дослідницької діяльності в процесі самостійного здобування знань.

Під час інтерактивного навчання студенти вчаться бути демократичними, толерантними, самостійно приймати рішення, конструктивно мислити. Саме такі види діяльності дають змогу створювати навчальне середовище, в якому теорія і практика засвоюються одночасно, що дає змогу студентам розвивати логічне мислення, формувати критичне мислення, реалізовувати індивідуальні можливості.

Особливо гостро ця проблема виникла в період дистанційного навчання, коли викладач не тільки надає студентам готовий матеріал, а й пропонує технологію розвивального та особистісно орієнтованого навчання, а отже , інноваційного.

Для такого навчання важливі всі види пізнання і всі види методик, але, на мій погляд, найбільший ефект дає використання інтерактивних технологій. Наприклад, найактуальнішим в цей період стало використання для вивчення української літератури та й інших предметів технології з використанням classroom.google, Viber, Telegram, Zoom.

Велика роль в активізації пізнавальної діяльності студентів належить *лінгвістичному дослідженню* . Оптимальна методика його проведення сприяє не тільки активному залученню студентів до роботи, а й глибокому й міцному засвоєнню ними знань . Цей експеримент має бути передусім дослідницьким, а тому виконуватися індивідуально або в парі з іншим студентом. Завдяки цьому підвищується інтерес до навчання, активізується мислення.

Наприклад, при вивченні життєвого і творчого шляху будь – кого з письменників, одному студенту дається завдання знайти основні дані з життя митця, іншому ж потрібно відшукати цікаві факти з його життя і творчості .

Проблемне навчання стимулює розумову діяльність студентів . Це може бути розв’язання певної проблемної ситуації. Дуже важливо, щоб студенти шукали відповідь самостійно, аналізували інформацію, яку почули на занятті з української літератури, інших уроках. Для активізації розумової діяльності студентів необхідно звертатися до їхнього життєвого досвіду. Не говорити вихованцям про добре знайомі їм речі, а дати можливість висловитися самим. Це є основою формування інтересу до вивчення як і української літератури, так і мови, умовою свідомого засвоєння предмета.

Наприклад, коли розглядаємо на занятті української літератури драму-феєрію Лесі Українки «Лісова пісня», доречно поставити перед студентами запитання : «А як би ви діяли в такій ситуації ?» або «Чи можна пробачити зраду коханої людини?» і т.п.

На моє переконання, під час проблемного навчання недоцільно давати знання в готовому вигляді, а ставити перед студентами завдання (проблему), зацікавлювати їх, викликати бажання знайти спосіб розв’язання.

Зазвичай проблемні ситуації «з утрудненням» та «з протиріччям» потребують пошукової діяльності: зіставлення епізодів твору, відомого з

невідомим, підтвердження фактами з художнього твору, врахування авторської думки, позиції літературних персонажів твору та наукових обґрунтувань літературознавців тощо.

Така робота організовується на етапах актуалізації опорних знань, сприйняття та засвоєння нового матеріалу, практичного застосування здобутих знань.

За ступенем пізнавальної самостійності студентів технологія проблемного навчання реалізується використанням проблемно – пошукових методів: **через проблемний виклад, пошуковий, дослідницький**. Вибір методу, як свідчить практика, залежить від проблемної ситуації та рівня підготовленості студентів. У виробленій схемі – етап пошуку істини. Метод проблемного викладу матеріалу використовується в групах, що менш підготовлені за рівнем інтелектуальних здібностей, не мають навичок пошукової діяльності .

Найчастіше це має таку схему: постановка проблеми, формулювання гіпотези (викладачем, припущення студентів), перевірка гіпотези за текстом або текстовими матеріалами під керівництвом викладача, висновок. При цьому до формування висновку залучають студентів.

Перевага віддається частково-пошуковому методу. У цих умовах керування діяльністю студентів здійснюється за допомогою спеціальних запитань, завдань, що спонукають до самостійного пошуку відповіді, допомагають сформулювати гіпотезу, зробити висновок.

Пропонуються такі види діяльності: аналіз епізоду, стильових особливостей твору, зіставлення епізодів, подій, фактів, порівняльна характеристика, виступ на диспуті, участь у дискусії тощо.

Дослідницький метод застосовують на заняттях, коли розв'язання проблемної ситуації потребує дослідження завдань із недостатніми або суперечливими даними, свідомим допущенням помилок, а також під час уроків-семінарів, уроків – проєктів.

Кожен викладач знає, що краще запам'ятовується та інформація, яку студент не тільки почув, а й побачив. Тому на кожному занятті потрібно використовувати **наочні методи навчання**. Застосування вже готових схем або створення нових дає змогу спрямувати творчу діяльність студентів у потрібному напрямку. Це допомагає виділити головне, встановити логічні зв'язки, зробити висновки.

Альтернативою традиційним методам навчання може бути **метод проєктів**. Цей метод завжди орієнтований на самостійну роботу студентів – індивідуальну, групову, парну, яку вони виконують протягом певного часу. Метод проєктів, як педагогічна технологія, містить сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних методів, творчих за своєю суттю.

Студенти вчать орієнтуватися в інформаційному просторі, набувають комунікативних навичок і вмінь, вчать аналізувати, робити висновки.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) викликають особливий інтерес у студентів .

Без сумніву можна сказати, що ці технології пріоритетні. Справа лише за технічним забезпеченням навчальних закладів та вмінням викладача використовувати ІКТ у своїй роботі.

Ефективна організація навчання передбачає **систематичний контроль якості засвоєння матеріалу студентами.**

Звичайно, на сьогоднішній день перед кожним із нас стоїть завдання розвивати навіть найменші здібності вихованців, дати їм впевненість у тому, що вони досягнуть успіху, а тому потрібно навчити їх вчитися, формувати вміння застосовувати здобуті знання .

Проблемне й дослідницьке навчання на заняттях української літератури пробуджує в студентів бажання пізнавати, сприяє виникненню інтересу до того, що вивчається, формує в них уміння розв'язувати життєві проблеми, знаходити вихід із нестандартних ситуацій.

Найчастіше після прочитання певного твору з української літератури потрібно пов'язувати проблему, яка порушувалася у творі, із сучасним життям. Пропонувати запитання типу : « А чи були такі випадки у вашому житті?», «Як би ви діяли на місці героя?»...

Сформовані вміння розв'язувати проблемні ситуації на занятті допоможуть студентам розв'язувати подібні проблеми і в самотійному житті.

Словесник повинен чітко усвідомити, що успіх педагогічної діяльності залежить від глибокого розуміння можливостей кожного методу навчання і правильного вибору його в конкретній педагогічній ситуації. Уведення в процес навчання пошукових, дослідницьких методів пізнання, без сумніву, активізує пізнавальну діяльність студентів, розвиватиме творчий підхід до розв'язання навчальних завдань, серед яких чільне місце повинні посісти завдання, спрямовані на розвиток філологічних здібностей .

Педагогу потрібно пам'ятати, що не можна формувати особистість за наперед визначеною моделлю, а головне – створити умови для повноцінного розвитку студента ; активізувати сам процес навчання, надати йому дослідницький характер і так передати студентові ініціативу в організації власної пізнавальної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Ісаєва О. О. Сучасний урок літератури: яким він є, яким він має бути / Олена Ісаєва // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України, 2008. – № 5. – С. 3-6.

2. Наукові основи методики літератури: Навчально-методичний посібник/за ред. доктора педагогічних наук, професора , члена-кореспондента АПН України Волошиної Н.Й. Київ:Ленвіт, 2002.

3. Степанишин Б. І. Викладання української літератури в школі/ Б. І. Степанишин. – К. : Проза, 1995. 254 с.

4. Токмань Г. Л. Методика навчання української літератури в середній школі : підручник / Г. Л. Токмань. – К. : ВЦ «Академія», 2012. 312 с.

Устименко Анна Петрівна,
вчителька української мови та літератури
Корюківської ЗОШ І-ІІІ ступенів №1,
магістрантка філологічного факультету
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка,
anna_ustimenko1996@ukr.net

**ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ НА УРОКАХ
УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ В. РУТКІВСЬКОГО
«ДЖУРИ КОЗАКА ШВАЙКИ»)**

Анотація. Автор розглядає особливості формування в учнів історичної пам'яті на уроках української літератури (на матеріалі роману В. Рутківського «Джури козака Швайки»), визначає особливості сприймання учнями сучасних історичних творів, указує методи і прийоми, що забезпечать ефективність шкільного аналізу роману.

Ключові слова: роман, художній твір, метод, сприймання, українська література.

У часи незалежності України з'явилося чимало досліджень, присвячених героїчному минулому нашого народу, що, своєю чергою, значно поживило інтерес до нашої історії, незаслужено забутих або навмисно затаврованих імен, знакових подій. Такі надзвичайно необхідні роботи з'явилися не лише в царині історичної науки, а в гуманітаристиці в цілому.

Невід'ємною складовою цих студій є дослідження механізмів формування історичної пам'яті у сучасних школярів на уроках української літератури. Цьому питанню присвятили свої праці Н. Білоус, Ю. Ганжурова, В. Гриневич, Н. Дига, А. Киридон, О. Яворська. На думку О. Яворської, історична пам'ять є «основою самоідентифікації суспільства і виступає державотворчою категорією. Вона дозволяє встановити зв'язок минулого з теперішнім і має здатність впливати на майбутнє, що забезпечує наявність спільних коренів і спільного майбутнього» [4, с. 133].

Сучасна українська література має достатньо історичних творів, у яких описані знакові періоди української історії, зображені видатні постаті, розповідається про долю визначних культурних пам'яток. Чимало з цих творів було уведено до шкільної програми з української літератури порівняно нещодавно. З-поміж них особливе місце займає трилогія сучасного українського письменника Володимира Рутківського (1937 – 2021) «Джури», частина якої («На козацьких островах») текстуально вивчається у 6 класі. На опрацювання твору відведено 4 години.

Варто зазначити, що методика вивчення твору історичного характеру заслуговує окремої уваги. Методисти в галузі літератури відзначають необхідність урахування низки чинників у процесі опрацювання текстів

історичного спрямування, як-от: розумові й психологічні особливості учнів, досвід естетичного сприймання мистецьких творів, особливості описаної у творі епохи тощо. Так, Н. Білоус зазначає: «Сприймання твору мистецтва глибоко індивідуальний акт, у якому вирішальне значення має особистість, рівень її культури, розвиток творчих здібностей, особливості естетичних потреб» [1, с. 47].

Не можна не погодитися з тим, що сучасне молоде покоління має власні ціннісні орієнтири, а отже, процес формування їхнього світогляду найефективніше буде відбуватися під час вивчення тих творів, герої яких є їхніми однолітками, оскільки вони матимуть подібні переживання, почуття та мрії. Варто враховувати, що «художнє сприймання має суб'єктивний характер, адже читач підходить до літературного твору із власними критеріями та ідеалами, що зумовлює індивідуальність розуміння художнього явища. Твір є приводом, передумовою для індивідуального відтворення» [1, с. 49]. Школярі мають правильно зрозуміти світоглядний потенціал літературного твору, а щоб це відбулося, він має викликати в них емоційні враження, зацікавити настільки, щоб виникло бажання його перечитати. І. Васильківський вважає, що систематичне звернення до емоційної сфери є основною умовою розвитку особистості. Для того, щоб стимулювати реалізацію творчого потенціалу учнів, учитель має сприяти їхньому емоційному самовираженню [2, с. 26]. Досягнення результату можливе лише за умови, що у процесі навчання будуть застосовуватися сучасні методи й технології навчання, онлайн-сервіси, а всі учні будуть залучені до обговорення твору.

Якщо перевести це питання у практичну площину, то урок у 6 класі, присвячений опрацюванню твору Володимира Рутківського «Джури козака Швайки», має складатися з трьох частин: вступної, основної (роботи з текстом) і підсумкової.

Під час вступної частини доцільно застосовувати мотиваційні завдання інтерактивного характеру з використанням медіа текстів [3], у яких міститиметься відтворення зображуваного у творі періоду, що, своєю чергою, допоможе «зануритися» у певну епоху, відчути її культуру за допомогою міжпредметних зв'язків. Такі навчальні завдання сприятимуть підвищенню пізнавальної активності школярів та кращому розумінню історичної доби. Доречно було б також опрацювати тексти, у яких міститься інформація про козацький побут, традиції, зброю. Також можна проаналізувати факти за допомогою прийомів «Не вір, а перевір», «Факт чи судження».

Під час основної частини уроку доцільно застосовувати прийоми, що сприятимуть розвитку аналітичного та критичного мислення у процесі безпосереднього опрацювання тексту. Критичне мислення можна розвивати у контексті текстуальної роботи. Це можна реалізувати шляхом проведення вікторин, квестів, доцільними будуть творчі завдання на віртуальних дошках Padlet, Migo тощо. Також під час вивчення твору «Джури козака Швайки» можна залучати школярів до індивідуальних творчих проєктних завдань. Це може бути пошук інформації про видатних осіб доби козацтва, про визначні історичні місця, наприклад козацькі фортеці.

На завершальному етапі вивчення твору має відбутися рефлексія, що слугуватиме узагальненням здобутих знань, а також забезпечить дотримання принципу формувального оцінювання. Тому під час узагальнення можна проводити обговорення, використовуючи при цьому схеми, синквейни, таблиці, твори живопису.

Отже, для формування у сучасних здобувачів освіти історичної пам'яті необхідно застосовувати прийоми, які активізуватимуть їхню пізнавальну діяльність під час опрацювання художнього тексту, обов'язково залучати міжпредметні зв'язки, адже це сприятиме ефективному формуванню громадянської і соціальної компетентностей. Такий методичний підхід дозволить установити міцний зв'язок між минулим і сьогоденням, піднесе наші віковічні світоглядні орієнтири на новий щабель, допоможе позитивно вплинути на майбутнє України.

Список використаних джерел:

1. Білоус Н. Проблема адекватності художнього сприймання твору. Методичний пошук. Викладацько-студентські наукові роботи з питань методики викладання мови і літератури 2013. № 11. С. 47–55.

2. Васильківський І. Психолого-педагогічні особливості виховання емоційного інтелекту учнів середнього шкільного віку. Педагогічний альманах. 2018. Випуск 37. С. 22–28.

3.

Інтеграція інфомедійної грамотності у навчальний процес. Навчально-методичні матеріали проєкту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність». Київ: IREX в Україні, 2019–2020.

4. Яворська О. Конотаційний спектр поняття пам'яті. Проблеми гуманітарних наук. Серія «Філологія». 2017. Вип. 40. С. 126–135.

Хоменко Олеся Михайлівна,
викладач вищої категорії
Остерського фахового коледжу
будівництва та дизайну,
college-oster@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ЧИТАННЯ ЯК ЗАСІБ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Анотація. У статті розкрито актуальні питання розвитку інтересу до читання як умови формування компетентностей через особистісне осмислення змісту літературного твору

Ключові слова: література, інтерес до читання, образність мислення, комунікативні навички, життєва компетентність.

Відома істина, яка свідчить про те, що людина перестає мислити, коли перестає читати, на мою думку, актуальна і в наше таке динамічне і неспокійне XXI століття. Безсумнівно,

сучасне суспільство потребує соціально активних творчих особистостей, здатних самостійно приймати конструктивні рішення в усіх сферах суспільного життя, знання яких має бути не просто обсягом певної інформації. Її необхідно осмислити, усвідомити, проаналізувати. Художня література – вид мистецтва, що є одним із наймогутніших засобів пізнання людини, інструментом впливу на дійсність. Саме література розвиває свідомість людини, її почуття, волю, психіку, формує людський характер – отже, створює особистість.

На жаль, зацікавленість літературою йде на спад, адже з'являються нові види розваг. Сучасні діти, звичайно, з більшим захопленням оберуть комп'ютерні ігри, спілкування в соцмережах, ніж книгу. Підлітки не усвідомлюють вагомості літератури, як складової освіти. Але чому ж виникає така проблема? Однією з причин, я вважаю, є недосконалість програмового матеріалу. Деякі твори, запропоновані до вивчення, діти не розуміють, до них вони ще духовно й інтелектуально не дозріли.

Читання – одна з вагомих компетенцій, якою має оволодіти дитина.

Змусити дитину читати насильно не можливо; вона має право читати чи не читати. Але це теж ставить її перед вибором більш вагомим: бути повноцінним членом суспільства, рухатися вперед, чи, навпаки, зав'язнути в безкультур'ї. Звичайно, роль педагога – допомога у виборі правильного напрямку, орієнтир на загальнокультурні цінності. Визначною складовою вдосконалення занять з літератури є зміст, що пробуджує цікавість та любов до читання. Тільки живе, емоційне сприйняття приваблює й утримує інтерес до книги. Ми багато говоримо про виховну роль літератури, про те, що книга є порадицею і другом, це джерело мудрості й натхнення. Адже у людини, яка з дитинства любить читати, просто не може бути в житті пустот, справжнє мистецтво пробуджує добрі вчинки. У своїй практиці я намагаюся не лише знайомити з програмовим твором, а й прищеплювати необхідні в майбутньому навички, вміння прогнозувати життєві ситуації, моделювати обставини. Творчий компонент змісту освіти передбачає:

- самостійне перенесення знань і вмінь у нову ситуацію
- виявлення нової проблеми в традиційній ситуації;
- бачення альтернативи рішення та комбінування й перетворення

раніше відомих способів розв'язання завдання по-новому. З цього випливає: читати потрібно, щоб вміти мислити. Література – це джерело історичних відомостей, представлених читачеві яскраво й захопливо. Книга змушує працювати уяву, силою слова переноситися в інші часи. Читати потрібно, щоб більше знати і розвивати фантазію, образність мислення, вміння висловлювати думку. На жаль, словесна деградація дуже помітна. Це, я вважаю, теж пов'язано з небажанням читати. При постійному читанні збагачується мовлення, поліпшується грамотність.

Формування комунікативних умінь у контексті цілісної літературної освіти є необхідною умовою розвитку здобувачів освіти. Витоки комунікативних навиків походять від їхнього особистісного ставлення, в даному випадку, до заняття літератури і власне до художнього тексту. Вплив на емоційно-ціннісну сферу особистості може відбуватися лише

опосередковано, оскільки для відповідних емоційних реакцій як результату діалогу з автором художнього твору потрібні необхідні умови, що сприяють виникненню відповідного особистісного ставлення. Вплинути можна засобами, які б слугували виявленню допоміжних емоційних реакцій: предметні, музичні, живописні засоби, проте найкращим є художнє слово. У кожного чутливість до нього неоднакова, але в однакових умовах воно може викликати асоціації відчуттів, наочних образів, уявлень.

Отже, щоб здобувач освіти зміг стати насправді талановитим читачем, він повинен постійно, під вдумливим керівництвом педагога-словесника, збагачувати свій життєвий та читацький досвід. Це відбувається у процесі цілеспрямованого формування в дітей бажання читати, розвитку їх художньо-образного мислення, потреб і вмінь емоційного відгуку на прочитане. Головною метою програмової літературної освіти є підготовка кваліфікованого читача з урахуванням вікових і психологічних особливостей його розвитку, який розуміє та цінить твори мистецтва, володіє почуттям прекрасного і здатний до повноцінного, критичного сприйняття художнього твору як мистецтва слова. Дослідження та культурологічний аналіз читацьких інтересів молоді пояснює вплив читання на їх світогляд. Незважаючи на переваги сучасних інноваційних технологій, читання залишається складовою у формуванні культури сучасної молоді, задоволенні освітніх та інформаційних потреб. Розвиток читацької культури залежить від читацької компетентності, розуміння змісту прочитаного, мотивації до читання. Спостерігається інтерес молоді до літератури психологічного, психоаналітичного, мотиваційного змісту, що сприяє внутрішньому становленню, впевненості в собі, самоствердженню та є запорукою подальшого формування духовних цінностей особистості. Незважаючи на інформаційні потоки, які формують вплив на масову аудиторію, її інформаційну залежність, книга залишається провідною константою культури та є духовною і матеріальною складовою життя суспільства, а формування читацького інтересу є елементом читацької культури.

Список використаних джерел:

1. Бугайко Т. Ф., Бугайко Ф. Ф. Проблемне вивчення літератури. // Українська мова і література в школі. – 1996. – №12.
2. Гаврилов П. Оглядові теми на уроках української літератури в старших класах. – К., 1980.
3. Козуля Я. І. Як створювати проблемну ситуацію. [Досвід вивчення літератури у школах Кіровоградської області]. // Українська мова і література в школі. – 1969. – №7.
4. Кудрявцев Т. В. О проблемном обучении: Сб. статей. – М. : Высшая школа, 1974, вып. 3.
5. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах. – К., 2000.

Царьова Дарина Олександрівна,
магістрантка філологічного факультету
Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка,
dariaking@ukr.net
Науковий керівник – Лілік О.О.

ШКІЛЬНИЙ АНАЛІЗ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

У шкільній програмі з української літератури визначено такі завдання літературної освіти учнів: формування в них здатності працювати з текстами різних художньо-естетичних систем, культурно-історичних епох, світоглядних орієнтирів, традицій і стилів, що передбачає розуміння змісту прочитаного, уміння з'ясувати авторську позицію і художні засоби донесення її до читача, здатність творити на основі прочитаного власні смисли щодо порушених проблем, висловлювати власну позицію стосовно прочитаного, сприймати художній твір як чинник формування життєвого досвіду та соціально-психологічного й соціокультурного становлення [4]. Провідну роль у формуванні зазначених компетенцій відіграє шкільний аналіз художнього твору.

Аналіз літературного твору – логічна процедура, сутність якої полягає у розчленуванні цілісного літературного твору на компоненти, елементи, в розгляді кожного з них зокрема та у взаємозв'язках з метою осягнення, характеристики своєрідності цього твору [1]. Літературознавчий аналіз художнього твору зумовлений розумінням специфіки художньої літератури і структури літературного твору, а також обраною методологічною базою і особливостями його безпосереднього естетичного сприйняття. Шкільний аналіз літературного твору передбачає реалізацією трьох таких його аспектів:

- емоційного (аналіз має викликати в учнів безпосередній інтерес до твору, емоційне враження, сприяти створенню атмосфери зацікавленості тощо);
- пізнавального (за допомогою аналізу твору вчитель знайомить учнів з особливостями життя, культури, літератури того чи іншого народу, творчою манерою митця, художньою своєрідністю тексту та інше);
- виховного (будь-який аналіз має сприяти формуванню моральних якостей учнів, їхнього естетичного смаку, розвитку творчих здібностей, забезпечувати особистісне зорієнтоване навчання) [2].

Передумовами ефективного шкільного аналізу художнього твору є обізнаність учнів із теоретичними основами аналізу; досконале володіння навичками виділяти й досліджувати всі складники змісту та форми; розуміння закономірностей їхньої взаємодії; відчуття естетичної природи слова; знання тексту літературного твору. Учитель, плануючи аналіз художнього твору, має враховувати жанрово-родову специфіку твору, вимоги шкільної програми з української літератури, вікові й психологічні особливості учнів, наявність у них досвіду естетичного сприйняття й аналізу художніх творів.

Упровадження компетентнісного підходу зумовлює необхідність перегляду підходів до шкільного аналізу художнього твору. Згідно з Концепцією «Нова українська школа», компетентність – це динамічна комбінація знань, способів мислення, поглядів, цінностей, навичок, умінь, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [3].

Методисти наголошують, що компетентнісний підхід забезпечить розуміння учнями національної художньої літератури як невід'ємного компонента світової культури, усвідомлення специфіки літератури як виду мистецтва, знання змісту художніх творів, об'єктивних для текстуального вивчення, ключових етапів і явищ літературного процесу, основних фактів життя і творчості видатних письменників, формування вмінь аналізувати та інтерпретувати твір з урахуванням його художніх ознак, розуміння авторської позиції та способів її вираження, використання теоретико-літературних знань під час роботи над текстом, розвиток креативних здібностей щодо створення усних і письмових творчих робіт, усвідомлене використання предметних знань у нових навчальних і життєвих ситуаціях [5, с. 323].

Аналіз наукових праць із проблеми дослідження дав змогу визначити такі ознаки компетентісно зорієнтованого завдання: воно передбачає моделювання життєвої ситуації; має навчальний характер, адаптоване до вікового рівня учнів; передбачає вихід за межі однієї освітньої галузі; містить ширший, порівняно зі звичайними завданнями, перелік даних, деякі з яких можуть бути зайвими; частина необхідних даних відсутня, учні мають їх знайти самостійно.

Варто окреслити й вимоги до компетентісно зорієнтованого завдання, зокрема: воно передбачає поступове просування від сприйняття наданого зразка до самостійного здобуття знань; завдання вимагає пошуку й розроблення нових, не вивчених раніше підходів до аналізу невідомої проблеми чи ситуації, яка потребує прийняття рішення в ситуації невизначеності, при цьому вирішення проблеми чи ситуації може мати практичне значення або особистісну, соціальну і /чи пізнавальну зацікавленість; завдання здебільшого передбачає створення письмової або усної зв'язної розповіді, наприклад, тексту-опису чи тексту-роздуму, усного чи письмового висновку, коментаря, пояснення, опису, звіту, повідомлення, оцінного судження, аргументованої думки, заклику, інструкції відповідно до заданих параметрів (тематики, завдань, об'єму, формату); завдання передбачає оптимальне й виправдане використання інформаційних технологій із метою підвищення ефективності навчально-виховного процесу.

Наприклад, для учнів 11 класу під час аналізу урбаністичного роману Валер'яна Підмогильного «Місто» пропонуємо такі завдання, які мають компетентнісний характер:

1. Уявіть, що ви журналіст, візьміть інтерв'ю у Степана Радченка, дізнайтесь його творчі плани на майбутнє.
2. Уявіть, що ви копірайтер, напишіть рекламну статтю в газету про роман Валер'яна Підмогильного «Місто».
3. Складіть анкету-характеристику на Степана Радченка за такими пунктами: прізвище, ім'я, вік, місце народження, батьки, освіта,

навчання, коло інтересів, життєве кредо героя, портрет, вчинки, риси характеру, ставлення друзів, ставлення автора.

4. Складіть пам'ятку-порадник сучасній молоді від імені Степана Радченка.
5. Пригадайте початок і кінцівку твору, підберіть музичне оформлення для них, свій вибір обґрунтуйте.
6. Узявши до уваги суспільно-політичний контекст доби, про яку йшлося в романі, поміркуюте про повість «про людину», яку писав Степан Радченко, опишіть тему, проблематику, головного героя тощо.

Отже, шкільний аналіз художніх творів в контексті компетентнісного підходу передбачає відхід від традиційних методів (бесіда, коментоване й виразне читання художнього твору, розповідь учителя) до творчих, практико орієнтованих завдань, що сприятимуть посиленню впливу літературних творів на емоційно-ціннісну сферу сучасних учнів, а відповідно, сприятимуть підвищенню їхнього інтересу до української літератури.

Список використаних джерел:

1. Гром'як Р.Т., Ковалів Ю.І., Терешок В.І. Літературознавчий словник-довідник. Київ: ВЦ «Академія», 2007. С. 549–554.
2. Ісаєва О.О. Організація та розвиток читацької діяльності при вивченні зарубіжної літератури. Київ: Ленвіт, 2000.
3. Концепція «Нова українська школа»: затв. Рішенням колегії МОН від 27.10.2016. URL: <http://mon.gov.ua/202016/12/05/konczepczyia.pdf>. (дата звернення: 10.12.2021).
4. Українська література 5–9 класи: Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL: http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869542/. (дата звернення: 16.12.2021).
5. Яценко Т.О. Тенденції розвитку методики навчання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах (друга половина XX – початок XXI століття): монографія. Київ: Педагогічна думка, 2016. 360 с.

Ющенко Валентина Василівна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж
транспорту та комп'ютерних технологій Національного
університету «Чернігівська політехніка»,
mvalya74@ukr.net

ІННОВАЦІЇ В ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧА-ФІЛОЛОГА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглянуто питання діяльнісного підходу як інструменту упровадження компетентнісної парадигми освіти й оновленого змісту державних стандартів в умовах дистанційного навчання, обґрунтовано

необхідність принципово нового підходу до проектування навчального заняття з точки зору переорієнтації освітнього процесу від пояснювально-ілюстративного до самостійного, продуктивного із урахуванням психофізіологічних особливостей сучасного покоління студентів.

Ключові слова: дистанційна освіта, діяльнісний підхід, суб'єкт навчальної діяльності, компетентності.

Пандемія коронавірусу, поширившись планетою, створила нову реальність, яка стала серйозним викликом для всієї світової спільноти й освітян зокрема. Надзвичайні небезпечні обставини торкнулися галузей медицини та освіти, оскільки серед життєвих цінностей сучасної людини ключове місце посідає цінність життя і здоров'я. 16 жовтня 2020 року набуло чинності Положення Міністерства освіти і науки України про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, що розширює можливості для дистанційного навчання [3, с. 1 – 6].

Над проблемою запровадження та розвитку дистанційної форми здобуття освіти працюють науковці впродовж останніх десятиліть. Аналіз досліджень показав, що загальні теоретико-практичні, педагогічні засади дистанційного навчання розглядають як зарубіжні, так і вітчизняні вчені: А. Андрєєв, В. Биков, В. Богачков, Т. Волобуєва, В. Волов, Ю. Волова, Г. Корицька, Г. Лаврентьєва, О. Мельник, Н. Морзе, Н. Нікуличева, Є. Полат, Ю. Швець та ін.

Якщо для багатьох країн світу дистанційне навчання вже давно займає окремий щабель та має неабияку популярність, то більшість українських навчальних закладів не мають такого досвіду, а тому на освітян чекав складний період адаптації. Звичайно, що для викладачів циклової комісії філологічних дисциплін ВСП «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка» дистанційне навчання не було чимось невідомим, але все-таки потребувало необхідних рішень, знань та впровадження нових напрямків роботи. Такий довгий карантин – передусім, виклик для кожного викладача. Як краще організувати навчальний процес? Давня істина: учитель живе, поки вчиться, учитель учиться, поки живе. Цей девіз не тільки не втратив свого значення, але й перетворився в гостру соціальну проблему. Колективно змогли визначитися із найзручнішим способом організації подальшого навчання, опрацювали доступні онлайн-ресурси, здійснили оптимальний огляд інструкцій їх використання. Працювати дистанційно важко, тому взаємодопомога колег була дуже необхідною. Важливим сьогодні є не тільки вміння оперувати власними знаннями, але й бути готовим швидко змінюватися і пристосовуватися до нових потреб ринку праці, оперувати й управляти інформацією, активно діяти, оперативно ухвалювати рішення, вчитися протягом життя.

Інтерактивним майданчиком дистанційного навчання для студентів та викладачів стає платформа MOODLE, на якій відбувається процес комунікації. Викладачі філологічних дисциплін розміщують у системі свої курси, визначають їх основне призначення та надають роз'яснення щодо виконання завдань. Платформа MOODLE дає широкі можливості, на якій легко можна розмістити теоретичний матеріал та презентації до нього, електронні підручники

з навчальної дисципліни, тести, завдання до самостійної роботи, контролю та самоконтролю студентів. Викладачі створюють добірки тематичних відеоматеріалів, рекомендованих для перегляду. Молодь може у будь-який зручний час ознайомитися з матеріалом на каналі YOU TUBE.

У системі превентивної освіти (зокрема підготовки до ЗНО) великого значення набуває самостійна робота щодо освоєння знань. Досвід роботи в цьому форматі викладачі-словесники підсилили виданням «Українська мова. Навчальний посібник для платформ та інструментів навчання онлайн студентів закладів фахової передвищої освіти». Універсальність посібника полягає в тому, що він є зручним інструментом для роботи в паперовому й електронному варіантах. Матеріали посібника відображають зміст вивчення української мови студентами закладів фахової передвищої освіти в сучасному інформаційному просторі. У посібнику подано основні теоретичні відомості з української мови відповідно до програми курсу, тестові завдання та комплексні вправи.

Беззаперечним позитивом дистанційного навчання є те, що кожен викладач може самостійно обирати ту навчальну платформу, яка найбільше зручна як йому особисто, так і студентам, яка найкраще підходить для вивчення конкретної дисципліни, адже вивчення гуманітарних дисциплін має свої особливості. Крім того, ми повинні сьогодні розвивати ще одну з ключових компетентностей особистості – інформаційно-цифрову, бо глобалізованому цифровому суспільству потрібен спеціаліст, який здатний самостійно здобувати нові знання, оперувати та управляти інформацією тощо. Перевагами дистанційного навчання є:

- гнучкість – можливість викладення матеріалу курсу з урахуванням підготовки, здібностей студентів. Це досягається створенням альтернативних сайтів для одержання більш детальної або додаткової інформації з незрозумілих тем, а також низки питань – підказок тощо;

- актуальність – можливість упровадження новітніх педагогічних, психологічних, методичних розробок;

- зручність – можливість навчання у зручний час, у певному місці, здобуття освіти без відриву від основної роботи, відсутність обмежень у часі для засвоєння матеріалу;

- модульність – розбиття матеріалу на окремі функціонально завершені теми, які вивчаються у міру засвоєння і відповідають здібностям окремого студента або групи загалом;

- економічна ефективність – можливість одночасного використання великого обсягу навчальної інформації будь-якою кількістю студентів;

- інтерактивність – активне спілкування між студентами групи і викладачем, що значно посилює мотивацію до навчання, поліпшує засвоєння матеріалу;

- більші можливості контролю якості навчання, які передбачають проведення дискусій, чатів, використання самоконтролю, відсутність психологічних бар'єрів;

- відсутність географічних кордонів для здобуття освіти.

Отже, дистанційне навчання може бути настільки ж ефективним, як і аудиторне, якщо методи й технології відповідають завданням, є взаємодія між студентами та є вчасний зворотний зв'язок між викладачем та студентом.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Виховання особистості : підручник / І. Д. Бех. К. : Либідь, 2008. 848 с.
2. Пасічник О., Лотоцька А. Організація дистанційного навчання в школі. Методичні рекомендації. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf> (дата звернення: 20.10.2020).
3. Положення про дистанційну форму здобуття загальної середньої освіти (Затверджено наказом МОН 22.06.2020) URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-polozhennya-pro-distancijnu-formu-zdobuttya-zagalnoyi-serednoyi-osviti> (дата звернення: 16.10.2020).

СЕКЦІЯ №4

***Упровадження Державного
стандарту базової середньої освіти в
умовах реалізації концепції
«Нова українська школа»***

Гирич Вікторія Валентинівна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
Відокремленого структурного підрозділу
«Київський торговельно-економічний фаховий коледж
Київського національного торговельно-економічного університету»,
viktoriyagirich@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ СТОРІТЕЛІНГ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Анотація. У статті розкрито впровадження в освітній процес інноваційної методики сторітелінг з метою формування мовної компетентності здобувачів освіти. Висвітлено зміст та основні завдання сторітелінгу, окреслено правила та техніки сторітелінгу, визначено елементи розповідання історій, структура та види сторітелінгу. Також розглянуто використання технології сторітелінг на заняттях української мови та літератури.

Ключові слова: сторітелінг, освітні технології, комунікативна компетенція, історія, мовна компетентність.

Постановка проблеми. Сучасні інноваційні тенденції в освіті відкривають перед викладачем широкий вибір технологій навчання та шляхів вирішення практичних завдань. Одним із методів, що суттєво збагачує освітній процес, є технологія сторітелінг, використання якої змінює традиційний підхід до навчання, оскільки він спрямований на розвиток пізнавальних здібностей сучасної молоді, формування мовних компетентностей, вмінь самостійно знаходити шляхи розв'язання певних завдань через різноманітні форми діяльності.

Актуальність проблеми визначається сучасними запитами та потребами суспільства і полягає у тому, що здобувач освіти потребує такого навчання, яке б забезпечувало розвиток творчого мислення, креативності, самостійності й активності в освітньому процесі, уміння набувати нові для себе знання.

Аналіз актуальних досліджень. У педагогіці метод сторітелінгу відомий ще з 90-х років ХХ століття. Проблема формування мовної компетентності майбутніх фахівців та питання впровадження технології сторітелінг розглядалися у численних дослідженнях вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема у працях К. Гопіус, С. Гузенков, Н. Дуарте, Н. Малік, М. Сайкс, М. Вест, Л. Сегер, А. Сіммонс, П. Сміт та ін. Проте, незважаючи на великий доробок науковців щодо використання цієї технології в освітньому процесі, питання інтегрування у процес вивчення української мови та літератури залишається актуальним.

Мета статті – дослідження й аналіз технології сторітелінг та використання її у процесі вивчення української мови та літератури з метою формування мовної компетентності здобувачів освіти.

Виклад основного матеріалу.

Використання сучасних інтерактивних методик та інноваційних освітніх технологій навчання розширює можливості викладання, робить освітній процес цікавим, продуктивним та креативним.

Сторітелінг (у перекладі з англійської story означає історія, а telling – розповідати; отже, сторітелінг – розповідь історій) – це мистецтво захоплюючої розповіді та передачі за її допомогою необхідної інформації з метою впливу на емоційну, мотиваційну, когнітивну сфери слухача. Ця методика була розроблена та успішно випробувана на особистому досвіді Девідом Армстронгом, головою міжнародної компанії Armstrong International.

Сторітелінг – це комплекс інструментів, які доносять потрібну ідею за допомогою цілої оповіді [1, С. 130-135].

Уміння говорити, формулювати власні думки – необхідні життєві навички для кожної людини. На сьогодні володіння інформацією, її обробка, вміння чітко передавати почуття, аргументувати свою позицію – головні задачі, які стоять перед освітою. Мова – це складний психологічний процес, який неможливо оцінювати, розвивати окремо від мислення або сприймання. Розповідь історій – процес емоційний, захоплюючий, який добре запам'ятовується. Ці історії можуть бути розказані письмово (текстово), усно, засобами різних ілюстрацій (відео, фото, меми, інфографіка тощо). Отже, технологія сторітелінг добре підходить для формування комунікативних компетентностей здобувачів фахової передвищої освіти.

Сторітелінг може бути пасивний і активний. У першому випадку за створення історії та її розповідь відповідає викладач, у другому – історії створюють студенти. Вибір одного чи іншого варіанту залежить від теми заняття, а також від особистих побажань педагога.

Прийоми створення історій: розповідь на тему, запропоновану викладачем; розповідь за запропонованим початком; розповідь за запропонованими викладачем опорними словами; розповіді-мініатюри, об'єднані одним персонажем; складання історії за власним сюжетом.

Історії повинні бути змістовними, логічно послідовними, точними, виразними, зрозумілими слухачам, самостійними, невеликими за обсягом матеріалу.

Структура історії: 1. Зав'язка (час, місце, ситуація). 2. Герой історії. 3. Антигерой, перешкоди, проблеми. 4. Боротьба (напруга). 5. Кульмінація (сюрприз). 6. Завершення (висновок).

Метод класичного та активного сторітелінгу доцільно застосовувати з метою вдосконалення низки навичок, зокрема: 1) вміння аналізувати прочитане; 2) виокремлювати головні елементи; 3) розвиток емоційного інтелекту; 4) мовленнєва комунікація; 5) креативність та критичне мислення.

Науковці зазначають, що користуючись техніками сторітелінгу та поєднуючи їх між собою, варто пам'ятати, що кожна створена історія повинна мати свій оригінальний сюжет.

Пропоную детально розглянути деякі форми реалізації та використання на заняттях української мови та літератури елементів сторітелінгу класичного та за

допомогою інформаційних технологій. Метод сторітелінгу на заняттях української літератури застосовується на основі творів, вивчення яких передбачено чинною програмою. Він сприяє формуванню компетентного студента, у якого спостерігаються потреба в читанні літературних творів, здатність осмислювати, уявляти, інтерпретувати прочитане, знаходити авторські задумки та відтворювати свої смисли, вести діалог з письменником, літературними героями.

При вивченні будь-якого програмового твору здобувачі освіти створюють історії від імені різних персонажів одного твору. Наприклад, «Впізнай мене» або «Хто я?», студент розповідає історію, а група впізнає героя з художнього твору. Також можна скласти історію – прорекламувати художній твір за допомогою спеціального постера, буклета або брошури. Такі матеріали може підготувати викладач напередодні вивчення нового твору, аби зацікавити студентів, або ж попросити їх створити власні постери або брошури. У зв'язку з розвитком мультимедійних технологій популярності набирає цифровий сторітелінг, в якому розповідь супроводжується візуальним рядом (відео, скрайбінг, інтелект-карти, інфографіка тощо). На основі придуманих історій можна створити слайд-шоу або відеоролики; записати stories в мережі «Instagram» чи «Тікток»; написати пост у популярній соцмережі.

На заняттях української мови можна запропонувати студентам створити розповіді на вільну тему, вживаючи, наприклад, не менше 15 дієслів чи прикметників. Як варіант – створення історії, в якій фігуруватимуть всі слова-винятки з певного правила або всі відомі синоніми до якогось слова. Також можна придумати історію за поданими словосполученнями або словами на певне правило. Наприклад, з теми «Подвоєння та подовження приголосних» підібрати слова (зрання, спросоння, павутиння, гілля, листя, попідтинню, листя, узлісся тощо) та запропонувати студентам скласти історію на тему: «Мелодія осені» або «Бабине літо». Технологію сторітелінг можна застосовувати при роботі в групах, наприклад, вивчаючи тему «Службові частини мови», запропонувати студентам презентувати тему своєї групи у вигляді цікавої історії. 1 група – Сполучник як частина мови; 2 група – Прийменник як частина мови; 3 група – Частина як частина мови. Аналогічно можна розробити завдання з будь-якої теми.

Технологію сторітелінг можна використовувати як при вивченні нової теми, так і на етапі засвоєння програмового матеріалу. Така методика має безліч переваг: покращення сприйняття інформації студентами; легке засвоєння матеріалу; інтенсифікація освітнього процесу; розширення можливостей для аналізу та інтерпретації тексту; універсальність використання.

На мою думку, першочерговими завданнями технології сторітелінг на заняттях української мови та літератури є: формування творчих комунікативних властивостей, критичного мислення, культури спілкування; уміння працювати в команді, розвиток лідерських якостей; стимулювання інтересу здобувачів освіти до визначеної проблеми; стимулювання ініціативності, рішучості, навичок співробітництва; набуття здобувачами освіти умінь повноцінного сприйняття, аналізу та оцінки складених текстів (історій).

Висновки. Впровадження інноваційних технологій у процес вивчення української мови та літератури сприяє формуванню у студентів комунікативної компетентності, робить освітній процес більш цікавим і продуктивним.

Зокрема, метод сторітелінг має безліч переваг: збільшується словниковий запас здобувачів освіти, удосконалюється усне та писемне мовлення. Студенти навчаються аналізувати та зіставляти важливі факти, продумувати структуру історій, давати оцінку героям та їхнім вчинкам. Такі вправи розвивають аналітичне та критичне мислення, творчі здібності, емоційний інтелект. Ця технологія відрізняється кооперативним характером виконання завдань, а діяльність, яка при цьому здійснюється, є за своєю суттю креативною та орієнтованою на особистість студента.

Сьогодні технологію сторітелінг вважають одним із перспективних методів навчання, тому що в освітньому процесі створюються умови для творчої самореалізації здобувачів освіти, підвищується мотивація для отримання знань, що сприяє розвитку інтелектуальних здібностей та формуванню ключових фахових компетентностей, які необхідні для якісної підготовки фахівців різних галузей знань. Цікаві та правильно побудовані історії – сильний інструмент оптимізації навчання.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко Н. Storytelling як комунікаційний тренд і всепредметний метод навчання. Молодь і ринок. 2019. №7 (174). С. 130–135.
2. Герасименко О. Сторителлінг – ефективний варіант неформального обучения. Адреса з екрану: <https://leanoffice.ru/mancult/storylearn.html>
3. Гич Г. М. Сторітелінг як інноваційна методика формування мовної компетентності учнів ЗНЗ. Науковий вісник. Педагогічні науки. 2015. № 4 (51). с. 188–191. Адреса з екрану: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup>
4. Ермолаева Ж. Е. Сторителлінг как педагогическая техника конструирования учебных задач в вузе. Научно-методический электронный журнал «Концепт». 2016. №6 (июнь). Адреса з екрану: <http://e-koncept.ru/2016/16132.htm>
5. Кнюпа Ю. Як використати силу візуального сторітелінгу для поширення соціальних ідей? 7 порад від професійної скрайберки. Адреса з екрану: <https://bhfamily.org/yak-vykorystaty-sylu-vizualnogo-storitelingu-dlya-poshyrennya-sotsialnyh-idej>
6. Паламар С., Науменко М. Сторітелінг у професійній підготовці майбутніх педагогів: сучасні інструменти. Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету». 2019. № 7. С. 48–55. Адреса з екрану: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/>
7. Швирка В. М. Технологія сторітелінгу в практиці викладання педагогічних дисциплін Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 6 (344), Ч. II, 2021.

Духович Валентина Миколаївна,
учитель
Прилуцького закладу загальної
середньої освіти I-III ступенів №6
(ліцей №6) Прилуцької міської ради
Чернігівської області,
duhovicvala@gmail.com

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНА СТРАТЕГІЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ

Анотація. У статті висвітлено зміст та складники формуального оцінювання як ефективного інструментарію навчального поступу здобувачів освіти.

Ключові слова: формувальне оцінювання, навчальні досягнення здобувачів освіти, Нова українська школа.

Концепція Нової української школи, оновлені державні стандарти освіти вимагають нових підходів не лише до організації освітнього процесу, але й до оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Державний стандарт початкової освіти, методичні рекомендації Міністерства освіти й науки України щодо оцінювання в початкових класах НУШ, Закон України «Про повну загальну середню освіту» визначають формувальне оцінювання провідною рушійною силою навчального поступу учнів [3].

Формувальне оцінювання – це оцінювання під час навчання і «для навчання» (англ. – «assessment for learning»). «Формувальне» (англ. – «formative») – тому що, на відміну від підсумкового, має на меті формування (або форматування) освітнього процесу з урахуванням навчальних потреб кожного учня задля більш ефективного формування необхідних знань, умінь та ставлень.

Водночас, значення слова «оцінювання» не обмежується виставленням оцінки. Це послідовна змістовна взаємодія між учнем, учителем і батьками щодо навчальних досягнень учня на підставі всім зрозумілих завдань і критеріїв.

Мета статті – висвітлити зміст та складники формуального оцінювання як ефективного інструментарію навчального поступу здобувачів освіти.

Для успішного застосування формуального оцінювання освітній процес має бути організований у такий спосіб, щоб спонукати кожного учня бути активним його учасником, а не пасивним «отримувачем» знань й оцінок. Ми повинні створити таку атмосферу навчання, за якої учні не бояться «йти на ризик» – ставити запитання, робити помилки й показувати, чого вони ще не вміють або не знають.

Формувальне оцінювання як «оцінювання для навчання» містить такі елементи:

– формування зрозумілих учням завдань навизначений період навчання;

- надання й отримання учнями конструктивного зворотного зв'язку щодо їхніх навчальних досягнень відповідно до визначених завдань
- коригування вчителем освітнього процесу відповідно до результатів і навчального поступу учнів.

Формувальне оцінювання не є абсолютно новою концепцією для української педагогічної практики. Хоча термін раніше не був закріплений законодавчо, багато хто наголошує, що окремі прийоми вчителі застосовували давно. Прикладами таких прийомів можуть бути диференційовані завдання з орієнтацією на навчальні потреби учнів, техніки самооцінювання та взаємооцінювання, письмовий або усний зворотний зв'язок щодо індивідуальних успіхів і невдач тощо.

Цей факт є вдалим підґрунтям для подальшого розвитку та послідовного поширення практик формульального оцінювання з урахуванням напрацювань світової педагогічної спільноти. На системному рівні послідовне впровадження й застосування формульального оцінювання сприяє рівному доступу до якісної освіти, оскільки допомагає учням, незалежно від їхнього соціально-економічного статусу, досягати кращих результатів навчання. Цей різновид оцінювання розвиває в учнів уміння вчитися, а отже – сприяє реалізації ціннісного орієнтиру щодо навчання протягом життя.

Зворотний зв'язок – обмін інформацією між учнем і вчителем або між учнями щодо їхніх навчальних досягнень у межах визначених завдань і очікуваних результатів – має значний вплив на ефективність освітнього процесу.

Застосування формульального оцінювання учнів на уроці має на меті визначення учнями завдань навчання (на основі теми уроку, учитель допомагає учням визначити завдання), забезпечення вчителем зворотного зв'язку, організація активної та інтерактивної участі учнів під час власного процесу пізнання та обговорення його результатів, забезпечення умов, за яких учні будуть знати й розуміти критерії оцінювання до початку роботи над завданням, на цьому етапі відбувається організація рефлексії – учні аналізують наслідки та процес власної роботи, оцінюють результати роботи за відповідними техніками, коригування навчальної діяльності з урахуванням одержаних результатів оцінювання [3].

Формувальне оцінювання сприяє розвитку в учнів метакогнітивних навичок, тобто вміння планувати, регулювати, аналізувати власну навчальну діяльність, визначати причини труднощів та можливі шляхи їхнього подолання, що, зі свого боку, розвиває внутрішню мотивацію. Це стає можливим, зокрема, завдяки концентрації уваги на процесі та завданнях навчання, орієнтації на результат, застосуванню технік самооцінювання і взаємооцінювання.

Отже, цінність формульального оцінювання в тому, що воно підвищує мотивацію, розвиває вміння вчитися та допомагає учням досягати кращих результатів навчання.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту», Державний стандарт початкової загальної освіти та ін. Збірник нормативно-правових документів з освіти. Серія: «Початкова освіта». Харків : Школа, 2019. 547 с.

2. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1–2 та 3–4 класи. К. : Видавництво «Світоч», 2019. 336 с.

3. Нова українська школа: poradnik dla vchitelja / za zag. red. N.M. Bibik. Kyiv : Litera LTD, 2018. 160 s.

Латиш Альона,
студентка КЗ «Прилуцького гуманітарно
педагогічного
фахового коледжу імені Івана Франка»
Чернігівської обласної ради
Науковий керівник – Мазепа І.П.

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

***Анотація.** У статті розглянуто питання, що пов'язане з формуванням навичок діалогічного мовлення, яке є досить важливим аспектом у процесі навчання.*

Ключові слова: *інтерактивні методи, англійська мова, початкова школа.*

Методи активного та інтерактивного навчання мають між собою багато спільних рис, але інтерактивні методи можна розглянути як найбільш сучасну форму активних методів.

У парадигмі інноваційних технологій безперечно домінуючою є інтерактивна педагогічна взаємодія. Слово «інтерактив» (пер. з англ. «inter» – взаємний, «act» – діяти) означає взаємодіяти. Інтерактивний метод – це спосіб взаємодії через спілкування.

Суть інтерактивного навчання полягає саме в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії усіх учнів. Це взаємне навчання (колективне, групове навчання у співпраці), де і учень, і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, дискутують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють. Інтерактивне навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співпраці, взаємодії, дає змогу вчителю стати лідером колективу [7, с. 84].

Інтерактивне навчання – це специфічна форма організації пізнавальної діяльності учнів. Інтерактивність при навчанні діалогічного мовлення можна пояснити як здатність до взаємодії, знаходження у режимі бесіди, діалогу, дії. Відповідно, у дослівному розумінні інтерактивним може бути названий метод, у якому той, хто навчається, є учасником, який здійснює щось: говорить, управляє, моделює, пише, малює тощо, тобто не виступає тільки слухачем, спостерігачем, а бере активну участь у тому, що відбувається, власно створюючи це.

М.Кларін, розглядаючи проблеми інтерактивного навчання, стверджує, що «це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності учнів, яка включає конкретні цілі, а саме створення комфортних умов навчання, за допомогою яких учень відчуває свою успішність, свою інтелектуальну спроможність, що робить продуктивним сам процес навчання» [1, с. 176].

Ю.Фокін наголошує на тому, що: «Інтерактивні методи навчання орієнтовані на більш широку взаємодію учнів не тільки з вчителем, але й друг з другом і на домінування активності учнів в процесі навчання» [2, с. 224].

О. Марігодов пояснює інтерактивне навчання як процес взаємодії студентів з метою розвитку їх особистісних якостей та вирішення навчальних завдань. В інтерактивному процесі навчання переважає фронтальна робота зі студентами та робота малими групами. Практика застосування інтерактивних методів на заняттях з іноземної мови в умовах педагогічного коледжу показує їх ефективність під час роботи над усіма видами мовленнєвої діяльності, як продуктивними (письмо, говоріння), так і рецептивними (аудіювання, читання).

Діалогічне мовлення – це процес взаємодії двох або більше учасників спілкування. Тому в межах мовленнєвого акту кожен з учасників по черзі виступає і слухачем, і мовцем. Характерною ознакою діалогічного мовлення є його зверненість до співрозмовника. Спілкування, як правило, проходить у безпосередньому контакті учасників, які добре обізнані з умовами, в яких відбувається комунікація. Під час діалогу ми, як правило, бачимо свого співрозмовника, а тому звертаємо увагу на невербальні засоби спілкування (міміку, жести, контакт очей), які він використовує. За допомогою цих засобів стає зрозумілим певна незавершеність висловлювань, що є також характерною рисою діалогічного мовлення. Використовуючи невербальні засоби спілкування, мовець виражає свої бажання, сумніви, жаль, припущення тощо.

Саме у 1–4-х класах діти отримують головні, початкові знання, які допомагають їм в подальшому створювати власні комунікативно-спрямовані діалоги. На цьому етапі хотілося б приділити особливу увагу саме розвитку вмінь діалогічного мовлення та тим методам навчання, які використовуються для оволодіння ним. Найпоширенішим та найактуальнішим сьогодні є інтерактивний метод навчання.

Розрізняють такі види діалогу: побутовий, навчальний, художній, діловий. Найпростішим є побутовий діалог. Він використовується у повсякденному спілкуванні, у невимушеній обстановці, під час щоденних бесід як вдома, так і в школі. Використання побутового діалогу є найбільш доцільним при навчанні діалогічного мовлення на уроках англійської мови. Розглянемо цей вид діалогу більш детально. Йому притаманні: -незапланованість; велика різноманітність зачеплених тем (особисті, соціальні, політичні тощо) і використання різних мовних засобів з емоційно-оцінним забарвленням; -часті відхилення від теми; -відсутність, як правило, цільових установок і необхідності певного рішення; – самопрезентація особистості; – розмовний стиль мовлення.

За М. Гарбуз у навчанні діалогічного мовлення на заняттях з англійської мови виділяємо три етапи: засвоєння учнями початкової школи діалогічних єдностей (діалогічна єдність – сукупність реплік, що характеризується

структурною, інтонаційною та змістовою завершеністю); засвоєння мікродіалогів (мікродіалог розглядають як засіб вираження основних комунікативних завдань учасників спілкування); самостійне складання учнями початкової школи власних діалогів англійською мовою (власне діалог (розгорнутий діалог) складається з двох-трьох мікродіалогів) [6]. Унаслідок того, що навчання діалогічного мовлення у початковій школі ще не досить розвинене з метою його інтенсифікації використовують інтерактивні методи навчання.

Розглядаючи питання форми інтерактивного навчання для формування вмінь діалогічного мовлення у початковій школі, слід зауважити, що О. Пометун і Л. Пироженко об'єднують форми інтерактивного навчання у чотири групи, залежно від мети уроку та форм організації навчальної діяльності учнів: кооперативне навчання (робота в парах, трійках, карусель, робота в малих групах, акваріум); колективно-групове навчання (мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, «навчаючи – вчуся», «ажурна пилка»); ситуативне моделювання (імітаційні ігри, рольова гра, драматизація); опрацювання дискусійних питань (метод ПРЕС, «займи позицію», «дискусія») [3, с. 135].

Але ми вважаємо, що найбільш доцільними формами інтерактивного навчання діалогічного мовлення у початковій школі є робота в парах, мікрофон та рольові ігри. Слід зазначити, що метою інтерактивного навчання діалогічного мовлення у початковій школі на уроках англійської мови є: створення комфортних умов навчання; відчуття учнем своєї успішності, інтелектуальної досконалості; побудова продуктивного освітнього процесу.

Виділяють такі ознаки інтерактивної моделі навчання: розширення пізнавальних можливостей учнів; • високий рівень засвоєння знань; контроль за рівнем знань; • учитель виступає в ролі організатора, консультанта; між учителем і учнями в колективі відбувається співпраця.

До інтерактивного навчання не можна ставитися як до універсального засобу розвитку вмінь діалогічного мовлення у початковій школі. Метод інтерактивного (комунікативно-проблемного) навчання можна поєднувати з груповою роботою на уроці й застосовувати на різних етапах навчання діалогічного мовлення під час вивчення різних тем. Його можна застосовувати одразу ж після викладу вчителем нового матеріалу, на початку нового уроку замість опитування, на практичному уроці, присвяченому застосуванню знань, навичок та умінь, або як фрагмент повторювально-узагальнюючого уроку.

Під час проведення пробних уроків ми переконалися в дієвості даного методу. Хочемо запропонувати приклад використання інтерактивних методів навчання на уроці англійської мови під час вивчення теми «Shopping».

I. Інтерактивний метод «Brain Storm» («Мозковий штурм»).

Read a new poem and translate it.

Shopping

A bear and bunny

Have much money.

They go to the shop

For carrots and honey.

The man in the shop

Says, "Where is your money?"

How strange and funny!

They really have money -

When the bear and the bunny
Ask for some carrots and honey.
Answer the questions:

And that's how they buy
Their carrots and honey

1) Do you go to shop every day?

2) Modern life is impossible without shopping. Why do people like shopping?

II. Group work (Робота в групах)

Match the pictures with the words. (З'єднайте малюнки зі словами)

Fruits

Market

Shoes

Jeweler

III. Інтерактивний метод «Excursion» («Екскурсія»).

Клас ділиться на 2-3 групи. Від кожної групи потрібен 1 учасник – екскурсовод, інші – туристи. Кожен «екскурсовод» разом зі своєю групою готує екскурсію для інших. Даний метод має комунікабельну та інформаційну функції.

IV. Pair work (Робота в парах)

Make the dialogue «Let's go to The Sweet Shop»

Let's go to The Food Shop!

What can you see in The Sweet Shop?
I can see ... in The Sweet Shop.

What would you like to buy in The Sweet Shop?
I would like to buy ... in The Sweet Shop.

14

Головною метою навчання англійської мови є формування в учнів початкових класів навичок діалогічного мовлення і оволодіння мовою як засобом спілкування. Таким чином, використання інтерактивних методів навчання на уроках англійської мови в початковій школі є досить важливим аспектом. Інтерактивна діяльність у викладанні англійської мови сприяє інтенсифікації навчального процесу, підвищується інтерес та активність учнів на уроках, розвивається їх власна ініціатива у процесі засвоєння знань.

Під час інтерактивного навчання учні вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення; відбувається також розвиток інтересу до вивчення англійської мови.

Але потрібно пам'ятати, що використання цих методів потребує певної підготовки як вчителя, так і учнів.

Список використаних джерел:

1. Азимов Э. Г., Щукин А.Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). М. : Издательство ИКАР, 2009. 84 с.
2. Гарбуз М. Формування навичок діалогічного мовлення учнів початкової школи на заняттях з англійської мови [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.psyh.kiev.ua/>
3. Кларин М.В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии [Текст] / М.В. Кларин Рига, НПЦ «Эксперимент», 1995. 176 с.
4. Огляд найбільш цікавих інтерактивних методів на заняттях з англійської мови [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://confesp.fl.kpi.ua/>
5. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: Теорія, практика, досвід. К., 2002. – 135 с.

Мазепа Ірина Петрівна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж імені Івана Франка»
Чернігівської обласної ради,
mazepa@pgpk.ukr.education

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНИХ МЕТОДИК У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Анотація. У статті проаналізовано метод проєктних технологій у навчанні молодших школярів. Доведено, що застосування проєктної методики підвищує інтерес учнів до вивчення предмета шляхом розвитку внутрішньої мотивації за допомогою перенесення центру процесу навчання з учителя на учня.

Ключові слова: англійська мова, проєктна технологія, початкова школа.

Сучасний етап розвитку освіти в Україні потребує все нових і нових методів навчання саме для його ж ефективності. Одним з таких методів є метод проєктів. Він формує в учнів комунікативні навички, культуру спілкування, уміння коротко і доступно формулювати думки, терпимо відноситися до думки партнерів по спілкуванню, розвивати уміння добувати інформацію з різних джерел, обробляти її за допомогою сучасних комп'ютерних технологій, створює мовне середовище, сприяє виникненню природної потреби в спілкуванні на іноземній мові [2].

Мета статті. Показати роль проєктної методики в навчанні учнів англійської мови початкових класів. Із поставленої мети слід виділити такі завдання: 1) проаналізувати метод проєктних технологій у навчанні молодших школярів; 2) розробити завдання до використання проєктних технологій під час

вивчення лексичних одиниць; 3) ознайомити з системою використання проєктних методик у навчанні англійської мови молодших школярів.

Актуальність статті. Проєктна форма роботи є однією з актуальних технологій, що дозволяють учневі застосувати накопичення знань з предмету. Учні розширюють свій кругозір, кордони володіння мовою, отримуючи досвід від практичного його використання, вчать слухати англійську мову і чути, розуміти один одного при захисті проєктів. Школярі працюють з довідковою літературою, словниками, комп'ютером, тим самим створюється можливість прямого контакту з автентичною мовою, чого не дає вивчення мови лише за допомогою підручника на уроці в класі [2].

Застосування проєктної методики підвищує інтерес учнів до вивчення предмета шляхом розвитку внутрішньої мотивації за допомогою перенесення центру процесу навчання з учителя на учня. Проєкт – це можливість учням висловити свої власні ідеї в зручній для них творчо продуманій формі: виготовлення колажів, оголошень, проведення інтерв'ю та досліджень, пошукова робота і т.ін. У процесі проєктної роботи відповідальність за навчання покладається на самого учня як індивіда і як члена проєктної групи. Найважливіше те, що дитина, а не вчитель визначає, що буде містити проєкт, в якій формі і як буде проходити його презентація.

Метод проєктів виник у 20-ті роки нинішнього століття у США. Спершу його називали «методом проблем» і розвивався він у межах гуманістичного напрямку у філософії та освіті, в педагогічних поглядах та експериментальній роботі Джона Дьюї.

Метою навчального проєктування є створення вчителем таких умов під час освітнього процесу, за яких його результатом є індивідуальний досвід проєктної діяльності учня. Технологія навчального проєкту стимулює самостійну пізнавальну діяльність учнів і здійснюється за схемою: все, що я пізнаю, я знаю, для чого мені потрібно і де я можу ці знання застосувати [1].

Застосування проєктної методики на уроках англійської мови показало, що учні досягають гарних результатів в вивченні іноземної мови, мають практичну можливість застосувати навички, отримані на уроках інформатики. Основними перевагами методу проєкту є: підвищення мотивації учнів при вивченні англійської мови, наочна інтеграція знань з різних предметів, простір для творчої діяльності. Ця методика дозволяє реалізувати не тільки освітні завдання, а й виховні. Проєкти можуть бути:

1. Інформаційні проєкти спрямовані на навчання цілеспрямованого збирання інформації, її аналізу та використання.

2. Дослідницькі проєкти вимагають чіткого визначення загальної проблеми дослідження, його головної мети, конкретних задач та методів їх розв'язання.

3. Ігровий проєкт передбачає виконання ігрових ролей у моделях/ситуаціях, що об'єднуються загальною ідеєю.

4. Творчі проєкти: діяльність учасників спрямована на те, щоб створити оригінальне есе або вірш, придумати казку або оповідання, малюнок, колаж тощо.

5. Практичні (практично-орієнтовані) проєкти. Кінцевим продуктом таких проєктів може бути газета, Web-сторінка, оформлений стенд, суспільна акція тощо.

6. Телекомунікаційний проєкт – це спільна пізнавальна, дослідницька чи ігрова діяльність учнів, що має на меті навчання і базується на комунікації віддалених учасників з допомогою комп'ютерної техніки й Інтернету. [2; 21-23]

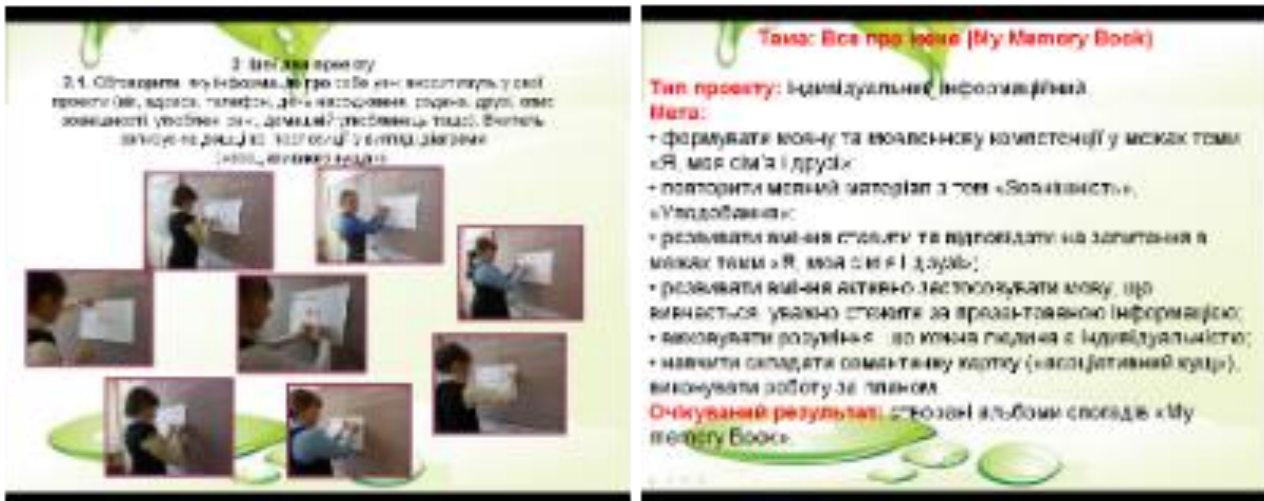
Більш-менш складні проєкти виконуються поетапно. Не всі проєкти мають однаковий алгоритм, але всі вони проходять чотири основні етапи: а) підготовка; б) планування; в) основна робота за проєктом ; г) підведення підсумків [2; 24].

Можна виділити такі основні завдання презентації лексичних одиниць, використовуючи метод проєктів, зокрема, навчити: перекладати лексичні одиниці з англійської мови на українську і навпаки; писати слова по темі, запам'ятовувати їх написання; читати тексти, вибирати з них невідомі слова, використовувати їх у своєму мовленні; обмінюватися інформацією з партнерами; писати твір з опорою на зразок, використовуючи вивчені слова і вирази; складати кросворди; добирати цікавий матеріал (пісні, вірші, ребуси, кросворди), що стосується теми; демонструвати зібраний творчий матеріал, кінцевий результат проєкту.

Студент педагогічного коледжу втілює проєктні методики у системі навчання англійської мови на заняттях з методики викладання англійської мови, що полегшує його підготовку до її використання під час проведення уроків англійської мови у початкових класах.

Мотив, який виник на заняттях методики викладання англійської мови під час вивчення теми «Презентація лексичних одиниць» викликав наступні цілі: підготувати завдання реалізації ідеї створення проєкту по темі «Я, моя сім'я і друзі» на уроках англійської мови у початковій школі.

Висновки. Метод проектів є однією з інноваційних педагогічних технологій, тому робота над проектом носить інноваційний характер: вимагає від учнів застосовувати нові знання, спираючись на засвоєний раніше матеріал; виробляє вміння діяти і приймати рішення самостійно чи в складі команди та розв'язувати конфлікти; шукати, компонувати і застосовувати нову інформацію з різноманітних джерел, використовуючи інформаційно-комп'ютерні технології для виконання конкретних завдань; розвиває критичне мислення і прагнення до творчості та саморозвитку; формує бажання і здатність самостійно вчитися. І саме тому ми, студенти, повинні намагатися надати дітям цю можливість, а наші викладачі – допомогти нам у цьому.

Список використаних джерел:

1. Дубровська Л.О., Дубровський В.Л., Ковнер В.В. Сучасні педагогічні технології: [методичні матеріали до семінарських занять для студентів заочної форми навчання]. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М.Гоголя, 2011. 79 с.
2. Цимбал О.М., Тягло О.В., Цимбал П.В. Проектна технологія, критичне мислення і громадянська освіта в процесі вивчення англійської мови. Початкова школа Х.: Вид. група «Основа», 2008. 109 с.

Мелашенко Світлана Володимирівна,
викладач
Прилуцького технічного фахового коледжу,
gidrotech@ukr.net

ПЕРЕВАГИ ТА ПРОБЛЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Анотація. В наш час дистанційне навчання набуває актуальності і є універсальною формою моделі сучасного навчання. Запровадження тривалого карантину і змушений перехід закладу освіти на дистанційне навчання продемонстрував і успіхи, і проблеми нових освітніх технологій.

Ключові слова: дистанційне навчання, сучасні технології, методика навчання української літератури, Інтернет, форми навчання,

Пандемія Covid-19 триває вже два роки та суттєво вплинула на освітній процес в Україні. Через загрозу поширення коронавірусу закладам освіти рекомендовано проводити заняття в режимі дистанційної підтримки освітнього процесу. Основну роль у здійсненні дистанційного навчання відіграють сучасні інформаційні технології[4].

На сьогодні існує багато підходів до визначення поняття «дистанційне навчання». Це поняття було сформульоване такими вченими, як М. Томпсон, М. Мур, А. Кларк, і Д. Кіган. Кожен із цих авторів підкреслював окремий аспект цього методу. Дистанційне навчання (Distance Learning, Distance Education) – це така форма організації освітнього процесу, основою якої є самостійна робота людини, яка навчається. Що дає свободу вибору місця, часу та темпу навчання, завдяки Інтернету, який охоплює широкі шари суспільства та стає важливим фактором його розвитку. Вона використовує переваги, що притаманні традиційним формам навчання, звільняючись від їхніх недоліків. Дистанційне навчання через Інтернет забезпечує постійний контакт та інтенсивний обмін інформацією між слухачем та викладачем, хоча фізично їх можуть розділяти тисячі кілометрів [1].

Незаперечними перевагами дистанційного навчання є його масовість, доступність, відкритість, інтерактивність, комфортність, оперативність, економічність тощо. Таке навчання стало прийнятним навіть у повсякденному житті, адже більшість людей зверталися до нього на побутовому рівні.

Однак такого стрімкого впровадження, яке відбулося із дистанційним навчанням, не було із жодною технологією навчання, оскільки об'єктивні обставини зробили дистанційну освіту єдиною можливою в умовах карантину. Викладачі повинні розробляти нові стратегії проведення взаємодії між учасниками навчального процесу, підвищувати творчу активність і власну кваліфікацію. Лекції складають лише невелику частку, процес навчання орієнтує здобувачів освіти на творчий пошук інформації, вміння самостійно набувати необхідні знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань з використанням сучасних технологій. Є думка, що коли навчаєшся дистанційно, легко виконувати домашні завдання – списав і надіслав. У дистанційних програмах найпоширенішими є тести та орієнтовані завдання, під час вирішення яких підручником і додатковими матеріалами користуватися навіть рекомендується. На тести ж, особливо підсумкові, часто дається визначений час. Якщо здобувач освіти не вклався, скористався підручником чи лекцією – час спливає і результат не враховується. Мета дистанційного завдання не полягає у зубрінні матеріалу, а в його розумінні та застосуванні у житті[3]. Звичайно, і для здобувача освіти, який хоче вчитися, і для викладача, який вимушений працювати дистанційно, освітній процес буде і є складнішим. Він незвичний, багато чому всім його учасникам доводиться вчитися.

Запровадження тривалого карантину і змушений перехід закладів освіти на дистанційне навчання продемонстрували і успіхи, і проблеми нових освітніх технологій. З початком карантину організувати роботу навчальних груп було складно. Рішенням проблеми стали платформи для дистанційного навчання, де можна організувати навчання для декількох груп, вести облік, давати завдання,

ці завдання перевіряти, створювати новий контент. З 2020- 2021 навчального року в Прилуцькому технічному фаховому коледжі запроваджено навчання на «Google Classroom». Це безкоштовний сервіс для дистанційного навчання. За його допомогою викладач створює власні віртуальні групи в яких здобувачі освіти отримують доступ за спеціальними кодами. Педагог має можливість публікувати навчальні матеріали, оголошення в стрічці групи, зображення або відео, спілкуватися з студентами в чаті, проводити опитування, тестування, розміщувати тематичні завдання та встановлювати термін їх виконання. Водночас кожен здобувач освіти може отримати індивідуальне завдання, що унеможливорює списування. У режимі реального часу викладач має можливість спостерігати за тим, як здобувачі освіти виконують завдання, бачити список виконаних робіт та оцінювати їх. Викладач може робити оголошення й миттєво створювати обговорення, а здобувачі освіти – ділитися один з одним ресурсами та відповідати на запитання в стрічці курсу. Окрім того, ця інтерактивна платформа дозволяє педагогам ділитися досвідом, спілкуватися з колегами [5].

Впровадження дистанційної освіти до навчального процесу визначило нові перспективи, ризики і виклики в практиці викладання української та зарубіжної літератури у коледжі. Для організації дистанційного навчання на заняттях літератури застосовую різні форми, а їх продумане раціональне поєднання дозволяє зробити цей процес динамічним, цікавим і продуктивним.

При складанні плану дистанційного уроку дотримуюсь такої моделі:

1. Мотиваційний блок. Мотивація – необхідна складова дистанційного навчання, яка повинна підтримуватися впродовж усього процесу навчання. Велике значення має конкретна мета, яка ставиться перед здобувачами освіти.
2. Інструктивний блок (інструкції і методичні рекомендації).
3. Інформаційний блок (система інформаційного наповнення).
4. Контрольний блок (система тестування і контролю).
5. Комунікативний і консультативний блок (система інтерактивної взаємодії учасників дистанційного заняття з викладачем і між собою) [2].

Методика дистанційного навчання української та зарубіжної літератури – нова форма й інший рівень взаємодії педагога й здобувачів освіти, який передбачає виконання завдань, прослуховування, тестування, слухання, читання текстів, і головне – зворотний зв'язок із викладачем у процесі навчання.

Під час організації дистанційного навчання літератури вважаю найбільш ефективними застосування онлайн тестування, відеолекції та веб-урок. Завдання доступні здобувачам освіти у відповідному розділі, а матеріали курсу (документи, фото, відео тощо) зберігаються в Google Drive. Кожен заняття закінчується контрольними питаннями (які дають можливість перевірити якість засвоєння матеріалу). здобувачі освіти виконують всі завдання і тести, письмові роботи (фотографують або сканують), записують на відео усні відповіді тощо та прикріплює файл у спеціальну форму на сайті. Викладач перевіряє, коментує і ставить оцінку.

Для опрацювання навчального матеріалу з української літератури під час карантину користуюся матеріалами онлайн-ресурсів: факти з біографії письменників на ЗНО; цікавинки для створення оригінальних завдань;

безкоштовний подкаст до ЗНО з української літератури; онлайн-тести «На урок»; онлайн-курс у формі корисних порад (лайфхаків), що допомагає простежити історію розвитку мистецтва слова від фольклору й перших писемних пам'яток до сучасної української літератури, опанувати базові теоретико-літературними поняття, виробити навички аналізу художніх творів, повторити та систематизувати вивчений матеріал, підготуватися до ЗНО; Курс лекцій від WiseCow. Історії від Ярини Цимбал та Євгенія Стасіневича – українських літературознавців сучасності; онлайн-сервіси для вчителів.

На заняттях зарубіжної літератури використовую інтернет-джерела, які сприяють засвоєнню програмового матеріалу: відеоуроки з зарубіжної літератури за програмою на YouTube каналі, екранізовані твори з зарубіжної літератури та інші онлайн-ресурси[2].

У сучасному світі існує тенденція до швидкого оновлення вимог до організації освітнього простору та кваліфікаційного рівня педагогів. Однією із причин недостатньо ефективної організації дистанційного навчання є незадовільна матеріально-технічна база закладів загальної середньої освіти, відсутність або низька швидкість доступу до інтернету, платні умови доступу до програмових засобів, відсутність персональних комп'ютерів у викладачів та здобувачів освіти .

Отже, дистанційна форма навчання – це потужна інноваційна технологія, але не альтернатива очному навчанню. Безумовно, здобувачі освіти мають відвідувати заклади освіти. Вчитися, соціалізовуватися, спілкуватися і розвиватися. Жодний розумний електронний засіб не може замінити викладача-людину. Проте сучасні педагоги мають бути готовими до форс-мажорних обставин і володіти методикою дистанційного навчання, яка зараз тільки розвивається.

Список використаних джерел:

1. Хассон В. Дж., Вотермен Е.К. Критерії якості дистанційної освіти. Вища освіта. 2004. №1. С. 92-99.
2. Воротникова І.П., Чайковська Н.В. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи. Порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва . Навч.-метод. посіб. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. С201-214.
3. Прибилова В. М. Проблеми та переваги дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України. Проблеми сучасної освіти. URL : <https://periodicals.karazin.ua/issuesedu/article/view/8791>
4. Положення про дистанційне навчання, затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 р. № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>
5. Сайт URL: <https://buki.com.ua/news/5-platform-dlya-orhanizatsiyi-dystantsiynoho-navchannya/>

Погребна Олена Йосипівна,
викладач вищої категорії, викладач-методист
Комунального закладу
«Ніжинський фаховий коледж культури і
мистецтв імені Марії Заньковецької»
Чернігівської обласної ради,
mic-ellen@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

У сучасному світі постала нагальна потреба в особистості не з енциклопедично розвиненою пам'яттю, а тієї, яка має гнучкий розум, гарні орієнтувальні навички й творчі здібності, швидко реагує на все нове.

У зв'язку з цим в освіті зростає потреба у використанні особистісно зорієнтованих інноваційних педагогічних технологій. Відповідно мають змінитися й пріоритети в діяльності педагога: викладач повинен перейти до нових особистісно зорієнтованих методів, у яких посилено творчо-діяльнісний компонент. Це спричиняє появу освітніх інновацій, які покликані кардинально змінити освітній процес.

Проблеми інноваційної діяльності в освітній сфері досліджувалися багатьма провідними вченими, зокрема Л.Вашенком, О.Козловою, М.Поташником, М.Бургіним, В.Журавльовим, Г.Герасимовою, І.Дичківською, О.Поповою, Л.Подимовою, В.Сластьоніною, А.Хуторським та іншими. Але, незважаючи на велику кількість досліджень у цьому напрямі, й нині відсутні єдині підходи до визначення поняття «освітня інновація».

Визначення «інновація» як педагогічний критерій означає «нововведення, що поліпшує хід і результати навчально-виховного процесу» [1, с.5]. Отже, інноваційні педагогічні технології як процес – це цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчальний процес від визначення його мети до очікуваних результатів [1, с.7].

Сьогодні мало називатися просто гарним викладачем, а треба бути педагогом-технологом, педагогом-майстром, педагогом-новатором. Учитель стає розробником навчальних програм; фасилітатором; менеджером; презентатором; наставником; дослідником; консультантом; тренером; агентом змін [2, с.3].

Сучасний урок української мови та літератури – це явище багатоаспектне. Воно зумовлює використання різних методів і прийомів, що допомагають систематичному і різнобічному збагаченню особистості.

Одним з найкращих засобів є інноваційні технології навчання. Інноваційний підхід мотивує до здобуття знань, сприяє розвитку творчої особистості. Кевін Келлі сказав: «Якщо знання – це новий капітал, то інновації – нова валюта».

Якісна мовна підготовка студентів не можлива без використання сучасних інноваційних підходів.

На сучасному етапі на уроках української мови та літератури використовуються такі інноваційні технології

1. Технологія розвитку критичного мислення

Технологія розвитку критичного мислення формує творче мислення, сприяє розвитку креативності. Критичне мислення потрібне для розв'язування проблемних задач, оцінювання, прийняття рішень та формулювання висновків.

Критичне мислення проявляється:

- у здатності людини самостійно аналізувати інформацію;
- у прагненні до пошуку оптимальних й аргументованих рішень;
- в умінні бачити помилки або логічні порушення у твердженні різних авторів;
- у вмінні аргументувати свої думки (змінювати їх, якщо вони хибні, і відстоювати, якщо вони правильні).

2. Технологія особистісно орієнтованого навчання

Головна мета даної технології – подолання відчуження студента від оточуючого середовища та надання йому можливості самому освоювати його. Тільки в процесі самостійної діяльності у вихованця можуть бути сформовані навички безперервного інтелектуального саморозвитку. Важливим для педагога є опанування вміннями постійно ставити студента в такі умови, коли він самостійно прийматиме рішення.

3. Технологія проблемного навчання

Суть технології проблемного навчання – створення викладачем самостійної пошукової діяльності студентів із розв'язання навчальних проблем, у ході якої формуються нові знання, уміння, навички та розвиваються здібності вихованця, активність, зацікавленість, ерудиція, творче мислення та інші особисто значущі якості.

4. Технологія інтерактивного навчання

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх студентів, де і викладач і студент є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації.

Залежно від мети та форми організації навчальної діяльності студентів, інтерактивні технології можна розподілити на чотири групи:

- інтерактивні технології кооперативного навчання;
- інтерактивні технології колективно-групового навчання;
- технології ситуативного моделювання;
- технології опрацювання дискусійних питань.

5. Проєктна технологія

Технологія проєктування передбачає розв'язання студентом або групою студентів якої-небудь проблеми, яка передбачає, з одного боку, використання

різноманітних методів, засобів навчання, а з другого – інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, творчості.

Проектна технологія передбачає використання педагогом сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю суттю методів, прийомів, засобів.

6. Ігрові технології навчання

Поняття «ігрові педагогічні технології» включає досить велику групу методів і прийомів організації педагогічного процесу у формі різноманітних педагогічних ігор. Ігрова форма занять створюється на уроках за допомогою ігрових прийомів і ситуацій, що виступають як засіб спонукання, стимулювання до навчальної діяльності. Ігрова діяльність зазвичай використовується:

- як самостійні елементи в технології для засвоєння поняття, теми та навіть розділу навчальної дисципліни;
- як елемент більш загальної технології;
- як заняття або його частини (введення, контроль);
- як технологія позакласної роботи.

7. Інформаційно-комп'ютерні технології

Інформаційно-комп'ютерні технології (ІКТ) – це сукупність методів і технічних засобів організації, збирання, опрацювання, збереження, передачі і подання інформації за допомогою комп'ютерів і комп'ютерних комунікацій.

Існують такі методи інформаційно-комп'ютерних технологій навчання:

- традиційна модель навчання (фрагментарне використання комп'ютера на уроках як тренажера або для демонстрації; контроль знань і тестування; дослідницька робота учнів у позаурочний час тощо);
- нетрадиційна модель навчання (дослідницька робота в комп'ютерних лабораторіях, обчислювальні експерименти, телекомунікаційні навчальні проєкти, дистанційне навчання, використання гіпертекстових довідкових систем із можливістю виходу у світову інформаційну мережу).

Основною метою ІКТ навчання є підготовка студентів до повноцінної життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства.

Нові інформаційні технології відкривають студентам доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають цілком нові можливості для творчості, знаходження і закріплення усяких професійних навиків, дозволяють реалізувати принципово нові форми і методи навчання.

Отже, сучасне життя зазнало багатьох змін, тому заклад освіти уже не може бути лише осередком, де отримують знання, а він повинен навчити застосовувати ці знання для вирішення будь-яких життєвих, проєктно-дослідницьких проблем, формувати цінності, які необхідні для розуміння проблем не лише окремо взятої особистості, а й суспільства. Тому лише той викладач, який іде в ногу з часом, використовує сучасні інноваційні технології, здатний запалити і підтримувати вогонь у душах своїх вихованців.

Список використаних джерел:

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.
2. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Наволокова Н.П.; Х.: Вид. група «Основа», 2010. 176 с.
3. Інтерактивні технології на уроках української мови та літератури / Щербина В.І., Волкова О.В., Романенко О.В. Харків: Вид. група «Основа», 2005. 96 с.
4. Паламарчук В.Ф. Інноваційні процеси в педагогіці. Київ, 1994.
5. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ, 2014. 95 с.
6. Попова О.В. Інновації в сучасній педагогічній теорії та практиці//Педагогіка та психологія: Збірник наукових праць/За заг. редакцією акад. І.Ф. Прокопенка, чл.-кор. В.І. Лозової. Харків: ХДПУ, 1999.

Подановська Галина Володимирівна,
кандидат педагогічних наук
Відкремленого структурного підрозділу
«Педагогічних фаховий коледж Львівського
національного університету
імені Івана Франка»,
podanovska@ukr.net

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЯК ЛІНГВОДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА

Анотація. У статті проведено теоретичний аналіз понять «компетенція», «компетентність» та зокрема «комунікативна компетентність» особистості молодшого школяра у науковій парадигмі. Виявлено багатогранність цих понять, що пояснюється актуальністю та водночас складністю підходів до їх вивчення.

Ключові слова: компетенція, компетентність, комунікативна компетентність, здобувачі початкової освіти, комунікативні здібності, початкова школа.

Пріоритетним напрямом розвитку сучасної вітчизняної та світової освіти є перенесення акцентів зі здобуття знань і вмінь на формування в учнів системи компетентностей. Потрібно виробити в школярів уміння навчатися, ефективно використовувати мовні ресурси, працювати в команді, оперативно знаходити необхідну інформацію й використовувати її для розв'язання нагальних проблем [4].

Відтак у контексті модерної для України стратегії освіти в науковий обіг ввійшли поняття «компетенція» і «компетентність», що стали предметом вивчення та аналізу багатьох учених, їх досліджували В. Байденко, Ф. Бацевич, Г. Беліцька, Л. Берестова, Н. Бібік, С. Бондар, Л. Вашенко, В. Введенський, Ф. Вейнерт, Н. Волкова, І. Галяміна, М. Головань, Н. Грішанова, І. Гудзик, Дж. Гуді, Ж. Делор, О. Дубасенюк, Б. Ельконін, І. Єрмаков, Е. Зеєр, І. Зимня,

І. Зязюн, В. Кальней, Н. Кузьміна, В. Куніцина, А. Маркова, А. Новікова, О. Овчарук, Л. Паращенко, М. Пожарська, О. Пометун, Дж. Равен, Ю. Рубін, О. Савченко, Г. Селевко, Н. Сидорчук, Ю. Татур, Р. Уайт, Н. Хомський, А. Хуторський, В. Шадріков, Ф. Шаріпов, С. Шишов, І. Якиманська та ін.

Їхні праці становлять основу вивчення цих явищ, проте єдиної наукової думки щодо них ще не сформовано. Виокремлюються два основні підходи до трактування уже зазначених термінів серед науковців: одні їх ототожнюють, інші – розрізняють. Однак навіть у межах спільного бачення пояснення явищ «компетенції» та «компетентності» відрізняється.

За результатами проведеного аналізу узагальнено визначення поняття «компетенція» як сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів і досвіду діяльності учня) щодо певного кола предметів і процесів реальної дійсності, необхідних для здійснення якісної особистісної та соціально-значущої продуктивної діяльності.

Водночас нині є актуальним поняття компетентності учнів, що визначається багатьма чинниками. Саме компетентності, як вважає багато науковців, є індикаторами, що дозволяють визначити готовність учнів до конкретної діяльності, особистого розвитку та продуктивної участі в житті суспільства, орієнтуватися в умовах сучасного інформаційного простору, у подальшому здобутті освіти та мінливому ринку праці.

Слово «компетентний» у Новому тлумачному словнику української мови означено так: «1) який має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий; який ґрунтується на знанні; кваліфікований; 2) який має певні повноваження; повноправний, повновладний» [5, с. 874].

Державний стандарт початкової загальної освіти визначає ключові компетентності відповідно до «Рекомендацій Європейського парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя» (18.12.2006) [3]. Серед 10-ти ключових компетентностей чільне місце посідає спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами, тобто комунікативна компетентність.

Рівень розвитку рідної мови відображає рівень духовного розвитку нації, її культури. Рідна мова – «це голос свого народу й чарівний інструмент, на звуки якого відгукуються найтонші струни людської душі» [1]. Тому перед педагогами стоїть важливе завдання – сформувати компетентісно орієнтовану мовну особистість, здатну подолати будь-які кризи. На цьому наголошують провідні вітчизняні лінгводидакти О. Горошкіна, Т. Донченко, С. Караман, Т. Окуневич, М. Пентилюк, Е. Палихата та ін.

У системі початкової освіти поняття комунікативної компетентності школярів набуває деяких особливостей. Державний стандарт початкової загальної освіти визначає комунікативну компетентність як здатність особистості застосувати у конкретному спілкуванні знання мови, способи взаємодії з навколишніми і віддаленими людьми та подіями, навички роботи у групі, володіння різними соціальними ролями [3].

Питання формування комунікативної компетентності молодших школярів досліджували Л. Варзацька, М. Вашуленко, С. Дубовик, А. Каніщенко,

І. Мамчур, М. Наумчук, О. Петрик, К. Пономарьова, О. Савченко, Г. Харченко та ін.

М. Вашуленко, досліджуючи компетентнісний підхід до перевірки мовних і мовленнєвих знань молодших школярів, важливого значення надає лінгвістичному компоненту комунікативної компетенції. На думку вченого, цей компонент охоплює такі рівні: фонологічний (звуки мовлення, фонемі, склад, наголос, інтонацію); лексичний (слово, лексичне значення слова, групи слів за значенням, відтінки значень, стилістичні особливості слововживання); морфологічний (лексико-граматичні розряди слів, повнозначні і службові частини мови, змінювані й незмінювані граматичні форми); синтаксичний (словосполучення, речення, види речень за метою висловлювання та інтонацією, головні і другорядні члени речення); текстологічний (функціональні типи текстів та їх стилістичні різновиди, структурні компоненти тексту) [2, с. 16].

Отже, аналіз досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців із проблем компетентностей та компетенцій дає змогу визначити поняття комунікативної компетентності молодших школярів як інтегральної якості особистості, що виявляється у здатності формувати мотиваційно-ціннісну основу спілкування; оволодівати й застосовувати мовні знання, уміння та навички; встановлювати і підтримувати контакти з іншими людьми, використовуючи різні способи взаємодії; ефективно працювати в групах; володіти різними соціальними ролями, необхідними для успішної соціалізації в полікультурному суспільстві.

Комунікативна компетентність виражається на уроках української мови, літературного читання та роботи з дитячою книжкою, що мають широкі можливості для ознайомлення учнів із найважливішими правилами усного й писемного мовлення і спілкування, можливості для повноцінного формування всіх компонентів комунікативної компетентності.

Список використаних джерел:

1. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо / уклад. Я.Б. Тимошенко. Київ : Либідь, 1991. 256 с.
2. Вашуленко М. Компетентнісний підхід до перевірки мовних і мовленнєвих знань молодших школярів. Початкова школа. 2009. № 1. С. 16–20.
3. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (Дата звернення 08.06.21).
4. Дмитренко К. А., Коновалова М. В., Семиволос О. П., Бекетова С. В. Звичайні форми роботи – новий підхід: розвиваємо ключові компетентності : метод. пос. Харків : Основа, 2018. 119 с.
5. Новий тлумачний словник української мови : у 3 т. / укладачі: В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. Київ, АКОНІТ, 2006. Том 1 : А–К. 926 с.

Ракоїд Оксана Леонідівна,
викладач I категорії Комунального закладу
«Ніжинський фаховий коледж культури і
мистецтв імені Марії Заньковоцької»
Чернігівської обласної ради,
nukimnizhyn@gmail.com

МОВНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА, ЯК СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

**«Слово – це ніби той місток, через який наука виховання
переходить у мистецтво, майстерність»
(Василь Сухомлинський)**

Сьогодні викладач – не просто скарбниця знань, а один із творців людини.

Педагогічна культура викладача передбачає не лише оволодіння науковими теоріями, педагогічною соціологією та навичками, а й зокрема, культурою спілкування. Враховуючи, що педагогічна діяльність має комплексний багатогранний характер, успішність у досягненні цілей у процесі цієї діяльності багато у чому залежить від професіоналізму педагога й об'єктивної самооцінки своїх комунікативних (мовних) здібностей.

Підвищення рівня мовленнєвої культури на всіх спеціальностях різних вищих навчальних закладів за останні десятиліття набуло особливо важливого значення, оскільки процес комунікації, уміння добре володіти словом стає, з одного боку, показником і складовою професійної компетентності спеціаліста, а з іншого – показником його загальної культури, освіченості і високої моральності. З цією метою останнім часом у загальноосвітні навчальні заклади введено вивчення таких предметів як «Основи риторики», а у вищі навчальні заклади – "Основи культури і техніки мовлення", "Культура мовлення та виразне читання", які сприяють подоланню мовленнєвої неграмотності й дають можливість широкому колу майбутніх спеціалістів вправно виконувати професійні завдання, застосовувати різноманітні форми і методи комунікативних технологій.

Педагогічна риторика в сучасних умовах допомагає педагогу не тільки у викладанні самого навчального предмета, але й формуванні в учнів інтересу, що є важливим фактором його вивчення. А це можливо лише в тому разі, коли викладач майстерно володіє культурою мовлення як одним із найважливіших інструментів професійної педагогічної діяльності.

Мова педагога, як і будь-якої культурної людини, повинна відповідати таким вимогам:

- правильність: відповідність нормам наголосу і граматики;
- точність: відповідність думкам того, хто говорить, і правильність відбору мовленнєвих засобів вираження змісту думки;
- чіткість: дохідливість і доступність для співрозмовників;
- простота, доступність і стислість: вживання простих, неускладнених фраз і пропозицій, які є найбільш легкими для сприйняття студентами;

- логічність: побудова композиції міркування так, щоб усі частини його змісту послідовно йшли одна за одною, були взаємозв'язані й вели до кінцевої мети;

- чистота: виключення з уживання нелітературних слів (діалектних слів, жаргонізмів, професіоналізмів, слів-паразитів тощо);

- доцільність вживання мовних засобів;

- виразність: виключення шаблонних словосполучень, уміле використання фразеологічних зворотів, прислів'їв, приказок, крилатих виразів, афоризмів;

- багатство і різноманітність: великий словниковий запас і здатність вживати одне слово в декількох значеннях;

- доцільність виразів: вживання найбільш відповідного для даного випадку стилістично виправданого мовного засобу з урахуванням складу слухачів, теми діалогу і його змісту та завдань, які вирішуються.

У свою чергу, культура мови утверджує певні норми (критерії, нормативні рівні), які сприяють удосконаленню мовлення, а саме:

- орфоепічні,

- орфографічні,

- граматичні,

- лексичні,

- стилістичні,

- пунктуаційні.

Зазначені нормативні рівні ефективними стають у підвищенні культури мовлення в тому разі, коли особистість фіксує на них увагу, розуміє їх значення і в процесі мовлення здійснює самоконтроль і самоаналіз. Саме нормативні рівні виступають критеріями оцінювання рівня розвитку мовленнєвої культури особистості.

Шляхів до вдосконалення мовленнєвої культури і формування мовної особистості, як показує практика і результати наукових досліджень, є безліч. Серед ряду дієвих і оптимальних можна зазначити такі:

- вивчати мову і читати тексти вголос із дотриманням нормативних вимог.

- користуватися словниками, довідниками й посібниками.

- вивчати твори художньої літератури напам'ять, збагачуючи словниковий запас і черпаючи багатство з народної творчості.

- не говорити швидко, дотримуватися пауз і мелодики мовлення.

- вивчати мовлення майстрів слова.

- виробляти в собі навички мовленнєвого самоконтролю і самоаналізу.

- намагатися систематично записувати власні думки й цікаві спостереження, робити перекази з однієї мови на іншу з метою уникання помилок (суржику, кальки).

- оволодівати різними стилями мовлення (як усного, так і писемного).

Виразність усного слова – сильний прояв життєвої енергії того, хто говорить. Слухачі з перших секунд виступу сприймають промову або з цікавістю, або байдуже. І причина цього не тільки в змісті, а й у звучанні усної мови, її внутрішній енергії. Спокійний, упевнений, добре поставлений голос

має такий енергетичний потенціал, який збуджує емоційну і розумову енергію слухачів бажання вслухатися в слово. Голос педагога повинен відрізнятись силою, витривалістю і гнучкістю. Сила не означає гучність, оскільки голосно сказана фраза без емоційного забарвлення може піти в нікуди, не вплине на присутніх.

Безсумнівно, для того, щоб майстерно говорити й ефективно впливати, потрібно чути і розуміти свого слухача, співбесідника. Будь-яке спілкування починається із взаєморозуміння. Тому викладач повинен говорити так, щоб його слово було відчутно сприйняте присутніми, а для цього він мусить бачити, розуміти і відчувати учнів в усіх їх проявах.

Таким чином, повернути навчальний заклад обличчям до учня зможе лише той викладач, котрий взяв на своє професійне озброєння гуманістичні цінності :

- ставлення до педагогічної роботи як до покликання;
- мотиваційна спрямованість педагога на особистість учня, а не тільки на предмет викладання;
- педагогічний гуманізм – повага до кожної дитини, переконаність у їхніх здібностях і можливостях;
- прагнення і вміння відчувати і розуміти внутрішній духовний світ дитини;
- діалогізм, бажання та вміння слухати і самому чути дитину;
- співпраця на засадах високої культури педагогічного спілкування як головна умова взаємодії з учнями у навчально-виховному процесі.

Розглянута проблема мовної культури викладача, як складової педагогічної майстерності підводить нас до таких висновків:

- мовна культура – це вимогливість до себе і оточуючих у всьому, що стосується навчання і виховання характеру;
- лаконічність, динамізм мовлення залежать від внутрішньої зібраності у справах, мові, поведінці;
- у будь-якій ситуації гнів ніколи не повинен затьмарювати розум (недопустимість жорстоких брутальних слів);
- викладач має визнавати і виправляти помилки, допущені при вимові;
- бути чуйним і тактовним у спілкуванні;
- дотримуватися спокійного, доброзичливого тону: вміти слухати, задавати питання, аналізувати виступ, встановлювати контакт, орієнтуватися в ситуації;
- прагнути до встановлення зорового контакту: дивитися на аудиторію, бачити і розуміти реакцію слухачів;
- уміти зацікавити розповіддю, виступом: володіти вільним, зв'язним проголошенням промови.

Отже, слово педагога є найважливішим інструментом впливу на учнів. Серед багатьох педагогічних рецептів, прописаних у класичній педагогічній літературі та сучасних бестселерах, кожен може обрати собі свій педагогічний шлях «за образом та подобою», на власний смак, за призначенням тощо. Але, якщо у серці нема «вогника», якщо немає любові до дитини – не варто «пробувати» себе у педагогіці.

Список використаних джерел:

1. Етика ділового спілкування: курс лекцій / [Т.К. Чмут та ін.]. Київ: МАУП, 1999. 275с.
2. Культура фахового мовлення: навчальний посібник / за ред. Н. Д. Бабич. Чернівці: Книги – XXI, 2006. 496 с.
3. Мацько Л.І. Риторика: навч. метод. посіб/ Любов Мацько. Київ: Вища школа, 2003. 349с.
4. Пентилюк М.І. Культура мови і стилістика/ М.І. Пентилюк. Київ: Вища шк., 1994. 235с.
5. Степанов О.М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки. Київ: Академвидав., 2005. 519 с.
6. Сухомлинський В.О.у діалозі з сучасністю : збірн. наук. праць / за ред. проф. О.Є. Антонової, доц. В.В. Павленко. Житомир : ФО-П Левковець Н.М., 2017. 252 с.

Собко Валентина Олексіївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики початкової освіти
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка,
vsobko105@gmail.com

РОЗВИТОК ГНУЧКИХ УМІНЬ УЧНІВ У ПОЧАТКОВІЙ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНІЙ ОСВІТІ

Анотація. У науковій розвідці розглядається проблема формування гнучких умінь учнів початкових класів у мовно-літературній освіті. Висвітлено сутність означеного поняття, запропоновано засоби і прийоми формування зазначених вище умінь на уроках української мови і читання.

Ключові слова: гнучкі вміння (*soft skills*), початкова освіта, мовно-літературна освіта, українська мова, здобувачі початкової освіти, розвиток *soft skills*.

Провідною метою освітньої реформи на сучасному етапі є підвищення якості освіти. Початкова освіта, як зазначається Державному стандарті (2018 р.), має забезпечити всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості [4, с. 4]. Важливим аспектом реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі, становлення особистості як члена соціуму, підготовки здобувача освіти до життя в майбутньому інноваційному середовищі є розвиток у молодших школярів гнучких умінь («м'яких умінь», «*soft skills*»).

Аналіз наукових джерел засвідчує, що означена проблема набуває особливої ваги в сучасній школі, і в початковій освіті зокрема. Сутність поняття «*soft skills*», окремі питання розвитку гнучких умінь у структурі формування ключових і предметних компетентностей розглядаються у працях О. Боровець,

М. Вашуленка, М. Демчук, Г. Кловак, О. Кононко, К. Пономарьової, В. Радул, О. Савченко та ін.

У роботі поняття «гнучкі уміння» («м'які уміння») розглядаємо з урахуванням лексичних значень слів, поданих у тлумачному словнику: *м'який* – «який угинається, подається від дотику, натискування тощо», «ніжний», «який не містить нічого різкого, неприємного, дратівливого; приємний для ока, слуху», «поступливий, лагідний», «добрий, сердечний, чутливий»; *гнучкий* – «здатний легко змінюватися, багатий на відтінки (про голос, мову)», «який вмело і швидко застосовується в різних обставинах» [2]. Тому визначаємо їх як уміння, що дають можливість бути впевненими у своїх діях, вірити в успіх, уміти контролювати свій настрій, володіти навичками самоконтролю та самооцінки, знаходити відповіді на питання, допомагають долати невдачі, вирішувати навчальні і життєві проблеми.

Основи гармонійної співпраці з іншими людьми, вміння керувати своїми емоціями, бути готовим захищатись від невдач і долати їх, як підтверджує досвід, закладаються в початковій ланці закладу загальної середньої освіти. На формуванні необхідних життєвих і соціальних навичок молодших учнів, що забезпечують їхню готовність до продовження навчання в основній школі, життя в демократичному суспільстві, наголошено і в Концепції «Нова українська школа» [3].

Важливе місце у формуванні особистості здобувача початкової освіти належить рідній мові, адже, як зазначає М. С. Вашуленко, саме від умінь і навичок з рідної мови залежатимуть успіхи школяра в оволодінні знаннями з усіх інших предметів, зростання його загального розвитку, підвищення культурного рівня [1].

Значну увагу, як показує наше дослідження, в реалізації мети мовно-літературної освітньої галузі необхідно відводити розвитку особистісних умінь учнів, що дають їм можливість ефективно і гармонійно взаємодіяти з іншими людьми. З цією метою у процесі навчання української мови і читання треба забезпечувати формування у здобувачів освіти таких складників гнучких умінь: комунікативна компетентність; соціальні і громадянські компетентності; уміння вчитися впродовж життя; уміння працювати в команді, вирішувати складні завдання; уміння керувати своїми емоціями; уміння аналізувати ситуацію, змінювати свою думку під впливом незаперечних аргументів; критичне мислення тощо.

Серед різних засобів і прийомів формування означених умінь у мовно-літературній освіті найцінніші, на нашу думку, ті, які залучають дітей до міжособистісного спілкування, забезпечують дружнє освітнє середовище, спрямовують увагу на розвиток контролю над собою, розвивають критичне мислення, увагу, творчі навички, зокрема: інтерактивні методи і прийоми, технології розвитку критичного мислення, дослідницька діяльність, нестандартні форми роботи, мовні ігри й цікаві вправи, творчі завдання тощо.

Неодмінною умовою розвитку «soft skills» є засвоєння мови не як суми лінгвістичних знань, а як знаряддя самовираження та спілкування. Для формування комунікативних умінь варто пропонувати учням завдання на

сприймання, аналіз та інтерпретацію інформації, її оцінку та використання у різних мовленнєвих ситуаціях.

У процесі дослідження мовних явищ необхідно практикувати завдання на добір художніх, образних слів, що підкреслюють характерну ознаку, визначальну якість особи, явища, предмета, наприклад: *відповідь* – змістовна, вичерпна, впевнена, доброзичлива, зрозуміла, лаконічна, правдива, розумна, стисла, точна, ввічлива; *розмова* – ділова, серйозна, приємна, спокійна, голосна, тиха, дружня тощо. Ефективними для підготовки учнів до представлення своїх думок є вправи на визначення з низки прикметників тих, які характеризують уміння доповідача розкрити зміст, зацікавити інформацією: *розповідь* – змістовна, детальна, дивовижна, зрозуміла, чітка, докладна, заплутана, непослідовна, повчальна, послідовна, неправдива, цікава.

Активізують мовленнєву діяльність молодших школярів комунікативно-ситуативні завдання, вправи дослідницького спрямування, зміст яких передбачає обов'язковий етап у виконанні – доведення: «Поміркуй і поясни...»; «Обґрунтуй...»; «Доведи...»; «Чому так вважаєш?».

Важливою у мовно-літературній освіті є робота з прислів'ями, розкриття змісту яких дає можливість учням опановувати складники гнучких умінь: уміння доносити свою думку слухачам зрозуміло і ввічливо (*Розумну річ приємно й слухать. Спочатку подумай, а потім говори. Слово – не горобець, вилетить – не спіймаєш.*); опанування матеріалу, розвиток пам'яті, уваги, впевненості у собі (*Вік живи – вік учись. Вчи іншого і сам помудрішаєш.*); розвиток контролю над собою, відповідне ставлення до невдач (*Не помиляється той, хто нічого не робить. Тільки той не помиляється, хто ні до чого не торкається*) та ін.

Створенню умов формування «soft skills» у молодших школярів сприяють завдання для обговорення в парах, групах питань такого типу: 1. Яким має бути співрозмовник, щоб тобі хотілося з ним спілкуватися? Яким співрозмовником вважаєш себе? 2. Якими словами можна перепрошувати когось, просити вибачення за щось? 3. Як схарактеризуєш успіх? Що можеш порадижити для досягнення успіху? 4. Зміст яких віршів, оповідань викликав у тебе радість (ніжність, усмішку, сум, здивування)? 5. Для чого потрібні знання, одержані на уроці? 6. Якими формулами мовленнєвого етикету користуєшся у житті? тощо.

Наше дослідження свідчить, що для розвитку гнучких умінь учнів початкових класів у мовно-літературній освіті необхідно забезпечувати формування кращих якостей та здібностей дитини, виховання гуманної особистості, здатної гармонійно взаємодіяти з людьми для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях.

Список використаних джерел:

1. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення в початковій школі: Метод. посіб. К.: Видавничий дім «Освіта», 2018. 400 с.
2. Великий тлумачний словник української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
3. Нова українська школа: поради для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

4. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1–2 та 3–4 класи. К. : Видавництво «Світоч», 2019. 336 с.

Суліменко Наталія Миколаївна,
викладач вищої категорії, викладач-методист ВСП «Бобровицький фаховий коледж імені О.Майнової НУБіП України»,
Sulim123@ukr.net

УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА В ПРОЄКЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА ТА ТЕХНОЛОГІЙ

На сучасному етапі модернізація навчально-виховного процесу покликана сприяти формуванню та розвитку творчої особистості, яка спроможна повноцінно реалізуватися в житті.

На сьогоднішній день заняття повинні бути цікавими, пізнавальними, такими, що може розкрити творчий потенціал особистості.

Серед моїх улюблених новітніх технологій почесне місце належить інформаційно-комунікативним та медіатехнологіям.

Медіатехнології дозволяють модернізувати заняття, посилити діяльність та активність студента в атмосфері пошуку та дослідження.

Надаю перевагу таким формам проведення занять, під час яких використовую медіаосвітні та ІК технології: семінари, перегляд фільмів, віртуальні екскурсії в Інтернет-мережі, реалізація навчальних проєктів міжпредметного характеру.

Особливо ефективним в організації медіаосвіти є, на мою думку, портфоліо – систематизована добірка створених студентом медіатекстів, об'єднаних за тематичним або хронологічним принципом.

У своїй педагогічній практиці я віддаю перевагу медіатекстам та медіапроєктам

Як я застосовую елементи новітніх інформаційних технологій на уроках мови та літератури?

Якщо літературний твір, який вивчається за програмою, екранізовано, часто застосовую фрагментарний перегляд найяскравіших уривків, це дає змогу студентам більше проїнятися вивченим твором, його проблемами та ідеями, самою атмосферою, іншими словами, допомагає «ввійти у твір». Крім того, використовую порівняльний аналіз літературного тексту та його екранізації, у ході якого з'ясовуємо плюси та мінуси екранізації, спільні та відмінні риси літературного сюжету та кіноверсії. Наприклад, повість М.Коцюбинського «Тіні забутих предків» і однойменний фільм Сергія Параджанова тощо. Студенти після здійсненого аналізу відзначають перевагу глибини тексту над його екранізаціями, констатуєючи, що:

1) усі екранні образи, створені фільммейкерами, є надто спрощеними порівняно з літературними характерами, другорядні герої в окремих екранізаціях не знаходять місця;

2) застосовуючи метод зіставлення тексту і кінотексту, впадає в вічі втрата інтертекстуального, іронічного, часопросторового контекстів літературного першоджерела;

3) автори фільмів не залишають простору для роздумів, подають лише одне із можливих, а часом і неможливих, прочитань твору;

4) у фільмах не вдається відобразити філософську глибину і психологізм авторських творів.

А також на своїх заняттях використовуюю завдання, спрямовані на формування медіакультури та медіаграмотності студентів. Наприклад:

Завдання «Уявна подорож»

Створіть за допомогою програми Power Point візуальний образ певного міста, села, де народився, жив письменник чи літературний герой. Працюйте парами чи в групах.

Завдання «Знайди помилку»

Незважаючи на відсутність дефіциту словникової чи довідкової літератури, мовна ситуація у сучасних ЗМІ за останні роки не змінилася на краще. Ознайомтесь із статтею «Стилістичні помилки в сучасних засобах масової інформації». Знайдіть стилістичні помилки у ЗМІ (газетні статті, реклама на вулицях міста, мова телеведучих тощо). Обговоріть результати ваших досліджень.

Завдання «Афіша»

Створіть рекламну афішу та власний рекламний медіатекст до прочитаної самостійно книги. Використайте фотоколаж з домальовуваннями або оригінальні власні малюнки.

Завдання «Світ очима художника»

Створіть за допомогою програми Power Point альбоми з картинами відомих письменників, художників. Доповніть зміст інформацією про особливості творчої манери цього митця.

Завдання «Слайд-фільм або відеофільм» Створіть медіатекст відповідно до композиції прочитаного твору.

Отже, використання комп'ютерних засобів та медіаосвітніх технологій є унікальним засобом формування критичного мислення та розвитку творчих здібностей, засобом стимулювання бажання самоосвіти, самопідготовки, постійного прагнення до знань студентів. Це не тільки потужний інструмент, а й певною мірою третій партнер у педагогічній взаємодії, який дає іншим його учасникам великі можливості в переробці інформації.

Загалом інноваційні технології дають змогу наблизити викладання занять з української мови та літератури до нового, особистісно зорієнтованого рівня в умовах неперервної багатовекторної освіти, сприяють соціалізації особистості, покликані виховати таку людину, яка б була відповідальною за свій розвиток, досконало знала себе, вмiла усвідомлювати власні вчинки, прагнула до повної актуалізації свого потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Глазова О.П. Робота над медіатекстом на уроках мови як перший крок до впровадження шкільної медіаосвіти. [Електроний ресурс]/ – Режим доступу: glazova.org.ua/files/Меню1/Актуально/4.doc
2. Голоднікова Юлія. Українська медіаосвіта: в пошуках сенсу інновацій [Електронийресурс] / – Режим доступу: <http://www.mediakrytyka.info/media-filosofiya/ukrayinska-mediaosvita-u-poshukakh-sensu.html>.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2004.- 127с.

Чепурна ТетянаПетрівна,

студентка

Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка»

Чернігівської обласної ради,

taniachepurna009@gmail.com

Науковий керівник – Грона Н.В.

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ КАЗКИ ЗДОБУВАЧАМИ ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ ОСВІТИ

Анотація. У статті висвітлено особливості вивчення казки здобувачами початкової освіти, показано методу роботи над створенням казки.

Ключові слова: здобувачі початкової освіти, казка, створення казки.

Казка – це думка, утілена в художнє слово. Вона запалює вогник дитячої творчості. Під її впливом дитина починає бачити навколо себе незвичайні взаємозв'язки між предметами і явищами, досягаючи єдності образів. Водночас учень переживає хвилюючу радість, яка породжує бажання поділитися своєю думкою з товаришами.

Сучасне суспільство стрімко розвивається, життєві пріоритети змінюються, швидкі темпи набирає розвиток науки та техніки, збільшується кількість винаходів у творчих та інтелектуальних сферах, що призводить до щоденних реформ у різних видах людської діяльності. Однією з масштабних та найважливіших тем є реформування освітнього процесу, зокрема в Україні. У Концепції «Нової української школи» зазначено, що «школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін», який буде креативно підходити до освітнього процесу учнів, а також зможе готувати власні авторські навчальні програми, методи, стратегії, способи і засоби навчання [3, с. 18].

Одним із творчих та інноваційних підходів учителя до освітнього процесу в початковій школі є розвиток творчості, уміння критично мислити, висловлювати думку. Благодатни ґрунтом такої роботи є казка. В. О. Сухомлинський писав: «Казка – це активна естетична творчість, що охоплює всі сфери духовного життя дитини – її розум, почуття, уяву, волю». Саме завдяки дидактичній казці дітей молодшого шкільного віку, можна не просто зацікавити, виховувати, а й ефективно навчати [6, С. 189].

Молодший шкільний вік характеризується ще нестійкою психікою та вразливістю. Діти дуже швидко та глибоко піддаються впливу оточуючого середовища та дорослих. Отже, учителю початкових класів належить основна роль у формуванні всебічно та гармонійно розвиненої особистості молодшого школяра. Саме він має підібрати та віднайти ті методи та засоби навчання, які непомітно та одночасно цікаво стимулюватимуть їх розвиток та жагу до навчання. Тут і приходить на допомогу казка як цікавий та яскравий засіб виховання. Адже вона справляє значний вплив на особистість дитини.

Важливо відмітити, що казка дає чудову загальну мову для дорослого, який працює з дитиною. Зазвичай вони розмовляють на різних мовах. При цьому двомовна скоріше дитина, а проблеми зі спілкуванням є скоріш у дорослого (тим більш, що саме дорослі щось хочуть від дитини). Мова казки їх звісно зближає.

Крім цього, необхідно пам'ятати, що дидактичні казки, які використовуються на заняттях, дають хороший результат лише в тому випадку, якщо ясно уявляєш, які завдання можуть бути вирішені в процесі їх проведення. Психологами доведено, що знання, засвоєні без інтересу, що непофарбовані власним позитивним ставленням, емоціями, не стають корисними – вони стають мертвим вантажем. Використовуючи багато років казки, ігрову діяльність, переконуєшся, що доцільно створювати такі умови для ефективного використання: використовувати дидактичні казки і гри в освітньому процесі системно й цілеспрямовано.

Казки використовуються з метою інтелектуального, цікавого, захоплюючого та естетичного навчання, а також розширення загального кругозору і пізнавальних інтересів учнів молодшого шкільного віку. Науковцями доведено, що за наявності інтересу, позитивних емоційних переживань знання засвоюються ґрунтовно, міцно.

На уроках, де присутня казка, діти вчаться усвідомлювати свої почуття, емоції, бажання. Казка відкриває перед дітьми багатогранний спектр почуттів та емоцій. Найголовніша ознака казки у цьому відношенні полягає у ясності та чіткості змалювання позитивних і негативних рис характеру, дій персонажів, що викликають відповідні чіткі та ясні емоції. Софія Русова свого часу говорила, що світ різноманітний, він має багато відтінків, в яких дітям важко розібратися. Натомість у казці дитина може побачити чітку межу між добром і злом, любов'ю і ненавистю тощо.

Молодший шкільний вік найбільш сприятливий для розвитку творчих здібностей. Сприяє цьому організація роботи над створенням казок. Перед початком роботи над казкою учні вибирають майбутніх персонажів, характеризують їх, складають фабулу казки. Іде робота над лексику у відповідності з особливостями казкової мови: для цього відбираються слова з переносним значенням, емоційно-оцінні слова, добираються порівняння, метафори, гіперболи, традиційні епітети (без уживання термінів). Пропонуємо схему складання казки:

1. Тема (те, на чому будується інтрига дії).
2. Герой.
3. Персонажі (коло основних дійових осіб, їхня характеристики).

4. Стосунки між персонажами й героєм.
5. Типові події (те, що складає фабулу казки).
6. Труднощі.
7. Засоби подолання труднощів, які виникли.
8. Наявні ресурси для досягнення мети.
9. Одержання перемоги.

Казкотерапія є цінною тим, що вона не відокремлюється від освітніх завдань, оскільки проводиться робота з розвитку мовлення, у здобувачів освіти формуються вміння висловлювати свої думки, доводити їх та доходити висновків. Учитель має зрозуміти, що докорінна зміна освітньої мети переорієнтовує процес навчання на особистість дитини – його гуманізацію, загальнорозвивальний характер.

Список використаних джерел:

1. Брідня Т. М. Використання казкових матеріалів на уроках в початковій школі Малосолтанівка : Малосолтанівська ЗОШ I-III ступенів 2019. 13 с. URL: <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-kazkovich-materialiv-na-urokah-v-pocatkovij-skoli-181932.html> (дата звернення: 27.01.2022).
 2. «Здоров'я». URL: <http://bdut.kuprda.gov.ua/news/id/16254> (дата звернення: 17.01.2022).
 3. Грона Н. В. Літературна освіта молодших школярів: структура, зміст, методика: метод. рек. з методики викл. укр. мови для студ. спец. 013 Початкова освіта. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 80 с.
- Гупан Н., Пометун О. Формування критичного мислення учнів у процесі навчання прав людини URL: http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/27/visnuk_13.pdf (дата звернення: 17.01.2022).

Яценко Олена Василівна,
учитель вищої категорії, учитель-методист
Бориспільська загальноосвітня школа I-III ступенів № 8,
olena_yatsenko@zosh8borispol.com

РОБОТА З ТЕКСТОМ ЯК ОДНА З КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Анотація. *Статтю присвячено проблемі використання текстового дидактичного матеріалу на уроках української мови, особливостям роботи з текстом в умовах упровадження компетентнісного підходу. Формування високого рівня читацької грамотності та розуміння читання є однією з вимірюваних у PISA ключових компетентностей.*

Ключові слова: *текст, Міжнародне дослідження якості освіти PISA, читацька грамотність, ключові компетентності, маніпулятивна та суперечлива інформація, рамковий документ PISA з читання.*

Пандемія внесла свої корективи у звичний формат навчання. Проте життя триває, випускники готуються до зовнішнього незалежного оцінювання.

«Немає зла, щоб на добре не вийшло», – саме ця народна мудрість характеризує карантинну підготовку до ЗНО, бо вступники отримали додатковий час та ресурси для того, щоб краще підготуватися до іспитів: Міністерство освіти і науки запустило онлайн-курси, відеоуроки. Тож самостійно підготуватися до іспиту цілком реально.

Виконання тестових завдань не складає проблем добросовісним здобувачам освіти, бо всі питання визначено Програмою зовнішнього незалежного оцінювання, розробленою на основі чинних навчальних програм з української мови для закладів загальної середньої освіти. Тому, хто готується до іспиту, стають у допомозі тренувальні онлайн-тестування, у яких розподіл завдань у тестах за змістом і за формою є максимально наближений до тестів ЗНО.

Та все ж проблеми є, вони стосуються питань, пов'язаних з текстом. Про важливість, актуальність і доцільність системної роботи з текстами на уроках української мови свідчить той факт, що завдання, пов'язані з роботою з текстом, у ЗНО щороку стають складнішими. Якщо раніше: «Прочитайте текст і виконайте завдання», «Читання й аналіз тексту», то на сьогодні учасники тестування мають показати свою здатність критично працювати не тільки з одним: «Завдання тексту з пронумерованими пропусками. Відновіть початковий зміст цього тексту, добираючи для кожного з пропусків правильний варіант з-поміж запропонованих», «Завдання стосуються речень, що первісно, в іншій послідовності, становили зв'язний текст. Прочитайте речення й виконайте завдання до них», а й з декількома (трьома), у тому числі й з текстами, що об'єднані тематично, але яким притаманне різне бачення тієї чи іншої теми, відмінна стилістика тощо: «Уважно прочитайте наведені нижче тексти і виконайте завдання до них». Це так звані суперечливі. У демонстраційному зошиті ЗНО-2021 запропоновано аж три тексти, серед яких є завдання, де треба дати розгорнуту відповідь, користуючись таблицями, діаграмами. Щоб відповісти, потрібно уважно прочитати зміст, проаналізувати, порівняти.

Чому така увага до роботи з текстами? Одне із найавторитетніших джерел інформації про середню освіту у світі – Міжнародне дослідження якості освіти PISA – зосередило увагу на читацькій грамотності, адже це передумова для плідної участі в більшості сфер дорослого життя. Високий рівень читацької грамотності розширює потенціал людини, підвищує продуктивність, формує вміння виявити будь-які види інформації й знайти доступ до них, зрозуміти та осмислити. Тому важливо здобувачам освіти сприймати інформацію й використовувати її в різноманітних контекстах свого буття. Дослідження сприяє усвідомленню місця читання в українській школі та його змісту як навчальної дисципліни, адже розуміння читання як однієї з вимірюваних у PISA ключових компетентностей не вповні відповідає усталеній в Україні традиції навчання читання в школі. Особливого значення для України цей міжнародний проект набуває з огляду на те, що в нашій країні започатковані важливі реформи, спрямовані на вдосконалення якості освіти, зокрема й на перегляд змісту навчання. Це дослідження сприяє усвідомленню місця читання в школі та його змісту як навчальної дисципліни[1].

В УЦОЯО заявили, що здатність до вдумливого та критичного читання текстів, їх розуміння – це одна з ключових компетентностей сучасної людини, адже у світі збільшилися потоки маніпулятивної та суперечливої інформації [2]. Міністерство освіти й науки України, УЦОЯО та PISA Ukraine об'єднали свої зусилля. У тесті з української мови й з'явилися завдання в новому форматі, що виявляють спроможності особи критично сприймати й аналізувати текст, і вони повністю відповідають європейським освітнім цілям PISA. Саме під час їх аналізу виявляється рівень сформованості читацької компетентності особи. Працюючи з різними текстами, учасник ЗНО має побачити взаємозв'язки між ними та вийти за межі текстів, щоб успішно виконати тестові завдання.

Пропоновані завдання побудовано відповідно до найважливіших теоретичних і методологічних положень рамкового документа PISA з читання, які ґрунтуються на науково-методичних працях багатьох учених. Випускники й учителі з легкістю можуть скористатися матеріалом «PISA: читацька грамотність»[1], щоб успішно справитися з завданнями, адже зміст й методичні рекомендації цінні для всіх:

1. Тексти.
2. Як оцінювати читацьку грамотність.
3. Чинники, що впливають на складність завдань.
4. Типи текстів.
5. Формати відповідей.
6. Завдання (методичні матеріали для вчителя)

Надзвичайно важливою для освітян України видається надана ОЕСР можливість ознайомитися з матеріалами PISA. Тут є багато іншого цікавого й корисного матеріалу для вчителів і здобувачів освіти: форми роботи, процеси читання, ресурси, незвичне оцінювання відповідей, до яких додано ймовірні приклади, наприклад:

Текст «ГРАФІТІ»

Нижче вміщено два листи від Хельги й Софії. Вони обидва вони про «графіті». Використайте листи для відповідей на питання, запропоновані нижче.

Завдання 1: ГРАФІТІ

Мета кожного з листів –

А пояснити, що таке графіті.

В висловити свою думку про графіті.

С продемонструвати популярність графіті.

Д розповісти людям, що необхідно дуже багато засобів, аби змити ці розписи

Оцінювання завдання 1

Процеси читання: розуміння текстів: інтегрування смислів і формулювання умовиводів, а саме визначення мети кожного з текстів.

Ресурс тексту: множинний. *Формат тексту:* цілісний.

Тип тексту: аргументація (листи з Інтернету). *Ситуація:* особистісна.

Відповідь зараховано повністю

Код 1: Відповідь В – «висловити свою думку про графіті»

Відповідь не зараховано

Код 0: Інші відповіді. Код 9: Відповіді немає.

Завдання 2: ГРАФІТІ

Чому Софія посилається на рекламу?

*Оцінювання завдання 2
зараховано повністю*

Код 1: Сказано про те, що порівняння проводиться між графіті та рекламою.

Відповідь співвіднесено з думкою про те, що реклама – це легальна форма графіті.

Приклади відповідей: • Щоб показати нам, що реклама може бути такою ж агресивною, як і графіті. Вона думає, що реклама подібна до графіті.

Відповідь не зараховано

Код 0: Надано неправильну або незрозумілу відповідь. Проглядається неточне розуміння матеріалу або наведено неправдиву чи недоречну відповідь.

Приклади відповідей: • Це спосіб вираження її позиції. • Тому що їй так хочеться, вона згадує про неї для прикладу.

Тож пропонуємо ознайомитися з цим матеріалом самостійно, оскільки, на жаль, поки що Типова освітня програма не передбачає таких тем.

Поняття читацької грамотності, як і все у світі, змінюється. Навички читання, які вважалися потрібними для розвитку особистості, успіхів у навчанні, участі в економічному й громадському житті вчора, відрізняються від тих, які потрібні сьогодні. Імовірно, що завтра вони також зміняться. Тож ідімо в ногу з часом!

Список використаних джерел:

1. PISA: читацька грамотність / уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко. – К. : УЦОЯО, 2017. – 123 с.:https://kristti.com.ua/wp-content/uploads/2018/04/PISA_Reading.pdf

2. УЦОЯО: <https://testportal.gov.ua/ukrmova/>

НАШІ АВТОРИ

1. **АНДРОЩУК Олена Володимирівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист Мирогощанського аграрного фахового коледжу
2. **АНТОНОВА Марія Ігорівна**, студентка Національного університету «Чернігівська політехніка»
3. **АНТОШИНА Лариса Володимирівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист Комунального закладу «Чернігівський фаховий музичний коледж імені Л. М. Ревуцького» Чернігівської обласної ради
4. **БАБИН Наталія Богданівна**, викладач вищої категорії Чортківського фахового медичного коледжу Тернопільської обласної ради
5. **БАБІЙЧУК Тамара Василівна**, кандидат педагогічних наук, викладач-методист Бердичівського педагогічного фахового коледжу Житомирської обласної ради
6. **БАЗИЛЬ Тетяна Олексіївна**, викладач вищої категорії Чернігівського кооперативного фахового коледжу Чернігівської облспоживспілки
7. **БАЛЮНОВА Марина Олексіївна**, викладач першої категорії Комунального закладу «Чернігівський фаховий музичний коледж імені Левка Ревуцького» Чернігівської обласної ради
8. **БАЛЮНОВА Світлана Анатоліївна**, викладач вищої категорії, викладач-методист, Комунального закладу «Чернігівський фаховий музичний коледж імені Левка Ревуцького» Чернігівської обласної ради
9. **БАТИЦЬКИЙ Владислав Валентинович**, магістрант філологічного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
10. **БЄЛОВОЛ Віолетта Вячеславівна**, викладач ВСП «Київський фаховий коледж комп'ютерних технологій та економіки Національного авіаційного університету»
11. **БОБРОВСЬКА Тетяна Анатоліївна**, викладач Тернопільського фахового коледжу харчових технологій і торгівлі
12. **БОЙКО Ярина Михайлівна**, викладач Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
13. **БОЙЧУК Тетяна Василівна**, викладач філологічних дисциплін ВСП «Тернопільський фаховий коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя»
14. **БРАГІНЕЦЬ Тетяна Володимирівна**, студентка Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
15. **БРИТАН Юлія Володимирівна**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання

- Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського
16. **ВАКУЛА Марія Юріївна**, студентка V курсу філологічного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» ім. Т.Г.Шевченка
 17. **ВЕРЕНИЧ Лариса Валентинівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
 18. **ВИШНИК Олена Олександрівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету
 19. **ВОРОБЕЙ Катерина Олександрівна**, студентка Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
 20. **ГАЛЬОНКА Олексій Анатолійович**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського
 21. **ГАЦЕНКО Ірина Олександрівна**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри філософії і суспільних наук Національного університету «Чернігівська політехніка»
 22. **ГЕЙДЕЛ Алла Михайлівна**, викладач вищої кваліфікаційної категорії Харківського фахового педагогічного коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
 23. **ГИРИЧ Вікторія Валентинівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист ВСП «Київський торговельно-економічний фаховий коледж Київського національного торговельно-економічного університету»
 24. **ГНІДА Ганна Миколаївна**, викладач Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
 25. **ГОЛОВАЙ Ірина Андріївна**, викладач вищої категорії ВСП «Оптико-механічний фаховий коледж КНУ імені Тараса Шевченка»
 26. **ГРЕБ Володимир Ярославович**, директор Бердянської спеціалізованої школи № 16 з інтенсивним вивченням іноземних мов
 27. **ГРИЦАН Людмила Олександрівна**, викладач вищої категорії ВСП «Чернігівський фаховий коледж інженерії та дизайну Київського національного університету технологій та дизайну»
 28. **ГРОНА Наталія Вікторівна**, доктор педагогічних наук, доцент, викладач-методист, голова циклової комісії викладачів української мови і літератури Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка»

29. **ДАВИДОВА Тетяна Миколаївна**, кандидат педагогічних наук, начальник відділу професійної, вищої освіти і науки Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації
30. **ДВОРЕЦЬКА Лариса Олексіївна**, викладач вищої категорії, старший викладач Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
31. **ДОВБНЯ Віктор Миколайович**, проректор Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського, доктор філософських наук, доцент
32. **ДОРОЖКО Тетяна Іванівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист Комунального закладу «Новгород-Сіверський фаховий медичний коледж» Чернігівської обласної ради
33. **ДУДЧЕНКО Антоніна Сергіївна**, викладач вищої категорії, викладач-методист Сумського фахового коледжу економіки і торгівлі
34. **ДУХОВИЧ Валентина Миколаївна**, учитель Прилуцького закладу загальної середньої освіти I-III ступенів №6 (ліцей №6) Прилуцької міської ради Чернігівської області
35. **ДЯТЛЕНКО Тетяна Іванівна**, кандидат педагогічних наук, доцент Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
36. **ЄВГЛЕВСЬКА Анастасія Михайлівна**, студентка спеціалізації «Народне пісенне мистецтво (народний хор)» Комунального закладу «Ніжинський фаховий коледж культури та мистецтв імені Марії Заньковецької» Чернігівської обласної ради
37. **ЄМЕЦЬ Леся Валентинівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист Житомирського агротехнічного фахового коледжу
38. **ЖИЛА Світлана Олексіївна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови і літератури Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Тараса Шевченка
39. **ЖУКОВА Анна Робертівна**, заступник директора з виховної роботи Львівського коледжу транспортної інфраструктури, аспірантка Педагогічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка
40. **ЗЕЛІНСЬКА Олена Максимівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП»
41. **ЗУЙКОВА Олена Вікторівна**, викладач ВСП «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»
42. **ІВАШЕНЦЕВА Євгенія Геннадіївна**, викладач вищої категорії, викладач-методист ВСП «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»
43. **ІСАКОВА Валентина Сергіївна**, кандидат педагогічних наук, учитель Комунального закладу «Полтавський міський багатoproфільний ліцей № 1 І.П. Котляревського Полтавської міської ради Полтавської області»

44. **КАБАНЕНКО Алла Миколаївна**, викладач вищої категорії, викладач-методист ВСП «Київський фаховий коледж комп'ютерних технологій та економіки НАУ»
45. **КИЗИМЕНКО Оксана Миколаївна**, учитель вищої категорії, заступник директора з НВР Харківської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 142 Харківської міської ради Харківської області
46. **КИСЛА Ольга Миколаївна**, викладач вищої категорії, викладач-методист ВСП «Ніжинський фаховий коледж НУБіП України»
47. **КЛИМЕНКО Юлія Володимирівна**, магістрантка філологічного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» ім. Т.Г.Шевченка
48. **КЛИМОВА Катерина Яківна**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов Поліського національного університету
49. **КОВАЛЕВСЬКА Людмила Борисівна**, викладач Київського фахового коледжу електронних приладів
50. **КОЗАЧЕНКО Галина Вікторівна**, кандидат педагогічних наук, викладач-методист Житомирського базового фармацевтичного фахового коледжу Житомирської обласної ради
51. **КОЗУБ Катерина Іванівна**, викладач вищої категорії ВСП «Харківський фаховий коледж харчової промисловості Державного біотехнологічного університету»
52. **КОНЦЕВИЧ Ігор Васильович**, викладач Дніпровського політехнічного фахового коледжу
53. **КОРЖЕВ Олександр Андрійович**, студенту спеціальності «Комп'ютерна інженерія» ВСП «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»
54. **КОРНІЄНКО Віта Сергіївна**, студентка Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради Науковий керівник
55. **КОРОТЕНКО Наталія Петрівна**, викладач ВСП «Бобровицький фаховий коледж ім. О. Майнової НУБіП України»
56. **КОСАРЕВСЬКА Вікторія**, студентка спеціальності 013 Початкова освіта Комунального закладу «Педагогічний фаховий коледж Хортицької національної навчально – реабілітаційної академії» Запорізької обласної ради
57. **КОТЕЛЕВСЬКА Любов Дмитрівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
58. **КОТКОВА Людмила Іванівна**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського

59. **КРАВЕЦЬ Олександра Василівна**, викладач вищої категорії, старший викладач ВСП «Фаховий коледж електрифікації Дніпровського державного аграрно-економічного університету» Дніпропетровської обласної ради
60. **КРАСАВІНА Валентина Василівна**, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови і літератури НУЧК імені Т. Г. Шевченка
61. **КРУГЛИК Наталя Анатоліївна**, викладач вищої категорії, викладач-методист ВСП «Київський індустріальний фаховий коледж» Київського національного університету будівництва і архітектури
62. **КУЛАК Мар'яна Володимирівна**, студентка спеціальності 275 Транспортні технології (на автомобільному транспорті) ВСП «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»
63. **КУЛЬБАБСЬКА Олена Валентинівна**, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
64. **ЛАПИНА Алла Олександрівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, педагогічний фаховий коледж
65. **ЛАТИШ Альона**, студентка Комунального закладу «Прилуцького гуманітарно-педагогічного фахового коледжу імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
66. **ЛЕВИЦЬКА Марина Вікторівна**, викладач вищої категорії ВСП «Фаховий коледж економіки і технологій НУ «Чернігівська політехніка»
67. **ЛИПА Валерія Дмитрівна**, студентка спеціальності «Лікувальна справа» Комунального закладу «Чернігівський базовий фаховий медичний коледж»
68. **ЛИТВИНЕНКО Наталія Юріївна**, студентка Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
69. **ЛІЛІК Ольга Олександрівна**, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри української мови і літератури Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
70. **ЛІТВІНЮК Ольга Володимирівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист, ВСП «Тернопільський фаховий коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя»
71. **ЛОЗОВА Наталія Григорівна**, кандидат філологічних наук, викладач вищої категорії, викладач-методист Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
72. **ЛОТОЦЬКА Вікторія Миколаївна**, викладач першої категорії ВСП «Тернопільський фаховий коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя»

73. **ЛУК'ЯНЕНКО Людмила Миколаївна**, викладач вищої категорії ВСП «Сумський фаховий коледж Сумського національного аграрного університету»
74. **ЛЮЛЬКА Лідія Степанівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
75. **ЛЯШЕНКО Галина Віталіївна**, викладач Прилуцького агротехнічного коледжу
76. **МАЗЕПА Ірина Петрівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
77. **МАТЮШКІНА Тетяна Павлівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського
78. **МЕЛАЩЕНКО Світлана Володимирівна**, викладач Прилуцького технічного фахового коледжу
79. **МИХАЙЛЕНКО Антон Вадимович**, студент спеціальності 122 Комп'ютерні науки ВСП «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»
80. **МИХАЙЛЕНКО Ірина Іванівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист Комунального закладу «Чернігівський базовий фаховий медичний коледж» Чернігівської обласної ради
81. **МОЛИБОГА Юлія Анатоліївна**, студентка Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
82. **МОЛОЧКО Світлана Рашитівна**, завідувач кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання, методист відділу суспільно-філологічних дисциплін Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д.Ушинського
83. **МУЗИЧУК Валентина Валеріївна**, кандидат філологічних наук, викладач вищої кваліфікаційної категорії Житомирського базового фармацевтичного фахового коледжу Житомирської обласної ради
84. **МУСІЄНКО Любов Анатоліївна**, учитель Прилуцького закладу загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів № 6 (ліцей № 6) Прилуцької міської ради Чернігівської області
85. **НЕДАШКІВСЬКА Ярослава Вікторівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист Комунального закладу «Новгород-Сіверський фаховий медичний коледж» Чернігівської обласної ради
86. **НЕЩЕРЕТ Світлана Андріївна**, викладач Комунального закладу «Ніжинський фаховий коледж культури та мистецтв імені Марії Заньковецької» Чернігівської обласної ради
87. **ПАЛАМАРЧУК Галина Іванівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист ВСП «Техніко-економічний фаховий коледж Дніпровського державного технічного університету»

88. **ПЕТРУШЕНКО Олександра Ігорівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист Чортківського фахового медичного коледжу Тернопільської обласної ради
89. **ПИЛИПЕНКО Любов Сергіївна**, студентка Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
90. **ПИЛИПЕНКО Надія Сергіївна**, студентка Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
91. **ПОГРЕБНА Олена Йосипівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист Комунального закладу «Ніжинський фаховий коледж культури і мистецтв імені Марії Заньковецької» Чернігівської обласної ради
92. **ПОДАНОВСЬКА Галина Володимирівна**, кандидат педагогічних наук, голова циклової комісії викладачів фахових дисциплін початкової освіти ВСП «Педагогічний фаховий коледж ЛНУ ім. І. Франка»
93. **ПОНОМАРЕНКО Наталія Петрівна**, доктор філософії, викладач ВСП «Машинобудівний фаховий коледж Сумського державного університету»
94. **ПОНОМАРЕНКО Тетяна Володимирівна**, викладач вищої категорії Дніпровського коледжу залізничного транспорту та транспортної інфраструктури Дніпропетровської обласної ради
95. **ПОПРУЖНА Олена Василівна**, викладач вищої категорії, старший викладач ВСП «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»
96. **ПОЦЕЛУЙКО Ірина Володимирівна**, викладач ВСП «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»
97. **РАКОЇД Оксана Леонідівна**, викладач Комунального закладу «Ніжинський фаховий коледж культури і мистецтв імені Марії Заньковецької» Чернігівської обласної ради
98. **РОЗМАРИЦЯ Світлана Анатоліївна**, кандидат філологічних наук, методист коледжу, викладач вищої категорії, викладач-методист ВСП Миколаївського будівельного фахового коледжу КНУБА
99. **РОСЛАВЕЦЬ Людмила Миколаївна**, викладач вищої категорії, викладач-методист ВСП «Чернігівський фаховий коледж інженерії та дизайну Київського національного університету технологій та дизайну»
100. **РОСТИКУС Надія Петрівна**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка
101. **РУБАН Анастасія**, студентка спеціальності 013 Початкова освіта Комунального закладу «Педагогічний фаховий коледж Хортицької національної навчально – реабілітаційної академії» Запорізької обласної ради
102. **САНДУ Анастасія Анатоліївна**, студентка Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради

103. **СВЯТОГОРОВ Ігор Анатолійович**, аспірант кафедри української мови та літератури Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка
104. **СЕМЕНОГ Олена Миколаївна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови і літератури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
105. **СЕРГЕСЬВА Світлана Петрівна**, викладач першої категорії ВСП «Фаховий коледж економіки і технологій НУ «Чернігівська політехніка»
106. **СЄДОВА Альона Миколаївна**, викладач першої категорії ВСП Київський фаховий індустріальний коледж Київського національного університету будівництва і архітектури
107. **СИДОРІНА Олена Вячеславівна**, кандидат мистецтвознавства, викладач вищої категорії, викладач-методист Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
108. **СИМОНЕНКО Альона Сергіївна**, студентка Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка»
109. **СИМОНЕНКО Ірина Анатоліївна**, викладач вищої категорії, старший викладач педагогічного фахового коледжу комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради
110. **СИТОР Ольга Олексіївна**, викладач вищої категорії, викладач-методист Стрийського фахового коледжу Львівського національного аграрного університету
111. **СКРИПНИК Любов Георгіївна**, викладач вищої категорії, викладач-методист Комунального закладу «Педагогічний фаховий коледж Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії» Запорізької обласної ради
112. **СМАРЧЕВСЬКА Людмила Василівна**, викладач вищої категорії ВСП «Київський фаховий коледж комп'ютерних технологій та економіки НАУ»
113. **СМОЛГОВЕЦЬ Марія Леонідівна**, студентка ВСП «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»
114. **СОБКО Валентина Олексіївна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка
115. **СОКОЛОВСЬКА Людмила Михайлівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист Житомирського агротехнічного фахового коледжу
116. **СТАРИНЕЦЬ Галина Володимирівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист Коростишівського фахового педагогічного коледжу імені І.Я. Франка Житомирської обласної ради
117. **СУВОРОВА Людмила Костянтинівна**, кандидат філологічних наук, викладач вищої кваліфікаційної категорії Житомирського базового фармацевтичного фахового коледжу Житомирської обласної ради

118. **СУЛІМЕНКО Наталія Миколаївна**, викладач вищої категорії, викладач-методист ВСП «Бобровицький фаховий коледж імені О.Майнової НУБіП України»
119. **ТКАЧЕНКО Валентина Миколаївна**, викладач вищої категорії, викладач-методист ВСП «Харківський фаховий коледж харчової промисловості Державного біотехнологічного університету»
120. **ТКАЧЕНКО Галина Петрівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист ВСП «Техніко-економічний фаховий коледж Дніпровського державного технічного університету»
121. **ТРАКУН Марина Миколаївна**, викладач вищої категорії Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
122. **ТРОЦЬКА Марія Сергіївна**, студентка Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
123. **ТРУСЕВИЧ Олена Вячеславівна**, викладач ВСП «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»
124. **УМІНСЬКА Олена Володимирівна**, викладач вищої категорії ВСП «Житомирський автомобільно-дорожній фаховий коледж Національного транспортного університету»
125. **УСТИМЕНКО Анна Петрівна**, учитель української мови та літератури Корюківської ЗОШ I-III ступенів №1, магістрантка філологічного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка
126. **ХАРИТЮК Інна Володимирівна**, викладач української мови та літератури Коростишівського педагогічного фахового коледжу імені І. Я. Франка Житомирської обласної ради
127. **ХОМЕНКО Олеся Михайлівна**, викладач вищої категорії Остерського фахового коледжу будівництва та дизайну
128. **ХОМИЧ Тетяна Леонідівна**, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови і літератури Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Тараса Шевченка
129. **ХОМИЧ Вікторія Іванівна**, кандидат філологічних наук, викладач-методист, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів та природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»
130. **ЦАРЬОВА Дарина Олександрівна**, магістрантка філологічного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
131. **ЦЕШКО Ольга Миколаївна**, учитель Комунального закладу «Полтавський міський багатoproфільний ліцей № 1 І.П. Котляревського Полтавської міської ради Полтавської області»

132. **ЧЕПУРНА Тетяна Петрівна**, студентка Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
133. **ЧЕРНУШЕНКО Валентина Михайлівна**, викладач Класичного фахового коледжу Сумського державного університету
134. **ШАКУН Наталія Валеріївна**, кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії і суспільних наук Національного університету «Чернігівська політехніка»
135. **ШАТІЛОВА Наталія Олександрівна**, кандидат філологічних наук, асистент кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
136. **ШЕВЧЕНКО Вікторія Вікторівна**, магістрантка філологічного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
137. **ШЕВЧУН Тетяна Євгеніївна**, учитель зарубіжної літератури, заступник директора з навчально-виховної роботи Ніжинської гімназії №5
138. **ШЕПЕЛЬ Любов Анатоліївна**, студентка ВСП «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»
139. **ШИМЕЧКО Надія Павлівна**, голова циклової комісії освітньо-професійної програми «Видавнича справа та редагування» ВСП «Львівський поліграфічний фаховий коледж Української академії друкарства»
140. **ШОСТКА М.М.**, викладач циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін ВСП «Ніжинський фаховий коледж НУБіП України»
141. **ШУМЕЙКО Зінаїда Євгенівна**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і гуманітарних дисциплін Академії Державної пенітенціарної служби
142. **ШУМЛЯНСЬКА Надія Богданівна**, викладач української мови ВСП «Фаховий коледж інформаційних технологій» Національного університету «Львівська політехніка»
143. **ШУМЛЯНСЬКИЙ Володимир Омелянович**, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, ВСП «Фаховий коледж інформаційних технологій» Національного університету «Львівська політехніка»
144. **ЮРЧЕНКО Надія Миколаївна**, викладач вищої категорії, викладач-методист Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
145. **ЮЩЕНКО Валентина Василівна**, викладач вищої категорії, викладач-методист ВСП «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»
146. **ЯРОШИНСЬКА Наталя Василівна**, викладач вищої категорії Житомирського музичного фахового коледжу ім. В. С. Косенка Житомирської обласної ради
147. **ЯЦЕНКО Олена Василівна**, учитель вищої категорії, учитель-методист Бориспільської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 8.

Наукове видання

**МОДЕРНІЗАЦІЯ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД,
ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ:**

Матеріали
II Всеукраїнської
науково-практичної конференції
педагогічних, науково-педагогічних працівників та студентів
Перелік наукових конференцій з проблем вищої освіти і науки у 2022 році
(Лист ІМЗО від 12.01.2022 № 22.1/10-28)

Друкується за оригінальними авторськими текстами.
Редакційна колегія не несе відповідальності
за авторську редакцію поданих матеріалів.

Технічний редактор – І. П. Борис
Верстка, макетування – А. В. Новгородська

Видання друкується за авторським редагуванням

Підписано до друку 13.06.2022
Гарнітура Times New Roman
Замовлення №585

Формат 60x84/16
Обл.-вид. арк. 20,56
Ум. друк. арк. 19,12

Папір офсетний
Тираж 50 пр.

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя.
м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3/4
(04631)7-19-72
E-mail: vidavn_ndu@mail.ru
www.ndu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.